

BULLETIN

ODDELENIA DOKUMENTÁCIE, ANALYTIKY A KOMPARATISTIKY
KANCELÁRIE NAJVYŠŠIEHO SÚDU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

**Rómovia a kočovníci
Prehľad judikatúry ESLP**

**Nové rozhodnutia ESLP
o tranzitných zónach
pre žiadateľov o azyl**

Súdny systém Francúzska

**Výber rozhodnutí súdov členských štátov EÚ
z oblasti správneho práva (JuriFast)**

**Rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci
RN proti Home Credit Slovakia**

**Druhé poradné stanovisko ESLP
podľa protokolu číslo 16**

IX. ročník

ISSN: 2453-7705

1/2020

AKTUALITY

- Druhé poradné stanovisko ESEP podľa protokolu
č. 16..... 3
Mgr. Barbara Babáková

ČLÁNKY

- C-290/19 RN proti Home Credit Slovakia
Rozsudok Súdneho dvora EÚ.....5
Mgr. Lukáš Petrek
- Z. A. a ďalší proti Rusku
Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva.....7
Mgr. Ivana Mičková
- Ilias a Ahmed proti Maďarsku
Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva....17
Mgr. Zoltán Szalay
- Súdny systém Francúzska.....40
JUDr. Mária Matisová

LEGISLATÍVA

- Smernica 32019L1937
Ochrana osôb, ktoré nahlasujú porušenia práva
únie..... 47
Mgr. Veronika Pavlíková

Z JUDIKATÚRY

- Podané predbežné otázky — SD EÚ.....51
PhDr. Mgr. Petra Marina Cebecauer, Mgr. Tamara Mihalcová
- Rozhodnuté predbežné otázky — SD EÚ..... 55
PhDr. Mgr. Petra Marina Cebecauer, Mgr. Tamara Mihalcová
- Z rozhodovacej činnosti SD EÚ..... 69
Mgr. Branislav Bunčák
- Výber rozhodnutí súdov členských štátov EÚ z ob-
lasti správneho práva (JuriFast)..... 84
Mgr. Katarína Drábiková, Mgr. Zuzana Kuricová
- Rómovia a kočovníci
Prehľad judikatúry ESJP..... 87
Mgr. Barbara Babáková, PhDr. Mgr. Petra Marina
Cebecauer, L.L.B. Petronela Halamová, Mgr. Tamara
Mihalcová, Mgr. Martina Molnárová, Mgr. Lukáš
Petrek, Mgr. Patrik Štofik

BULLETIN

odborný recenzovaný právnický časopis

Vydáva:

Kancelária Najvyššieho súdu Slovenskej republiky
Oddelenie dokumentácie, analytiky a komparatistiky
Župné námestie 13, 814 90, Bratislava

Vychádza dvakrát ročne v online verzii

Zodpovedný redaktor:

Zoltán Szalay

Korektúra:

Barbara Babáková

Toto číslo vyšlo dňa 13. 07. 2020

ISSN 2453-7705

Názory a postoje vyjadrené v príspevkoch sú názormi ich autorov a nemožno
ich považovať za názory Najvyššieho súdu Slovenskej republiky.

Vážené kolegyne, kolegovia, milí čitatelia,

s radosťou Vám venujem do pozornosti naj-
novšie, prvé tohtoročné číslo Bulletinu Oddelenia
analytiky, dokumentácie a komparatistiky Kancelá-
rie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky.

Hlavnými témami tohto čísla sú tranzitné
zóny pre žiadateľov o azyl a ľudsko-právna judika-
túra v súvislosti s príslušníkmi rómskeho etnika.

Európsky súd pre ľudské práva vydal kon-
com roka 2019 dva významné rozsudky, ktoré sa
týkali tranzitných zón pre žiadateľov o azyl. V roz-
sudku Z. A. a ďalší proti Rusku išlo o tranzitnú zó-
nu na letisku a v rozsudku Ilias a Ahmed proti Ma-
ďarsku o pohraničnú tranzitnú zónu. V novom čísle
Bulletinu prinášame spracovanie týchto rozsudkov.

V pravidelnej rubrike Prehľad judikatúry
ESLP nájdete dôležité rozhodnutia štrasburského
súdu v súvislosti s ochranou Rómov pred diskrimi-
náciou.

Nové číslo obsahuje aj ďalšie tradičné rub-
riky. Predstavujeme Vám súdny systém Francúzska,
prinášame prehľad podaných predbežných
otázok slovenských súdov Súdnemu dvoru Európskej
únie, ako aj rozhodnutých predbežných otázok.
V rubrike Z rozhodovacej činnosti sa venujeme vý-
znamným rozhodnutiam Súdneho dvora Európskej
únie a v rubrike Legislatíva sa zaoberáme európskou
smernicou o ochrane osôb, ktoré nahlasujú
porušenia práv únie.

Medzi ďalšími článkami nájdete analýzu
rozhodnutia Súdneho dvora Európskej únie ohľadom
spotrebiteľských úverov, ako aj výber rozhod-
nutí vnútroštátnych súdov členských štátov únie
z databázy siete ACA-Europe.

Prajeme Vám k novému číslu Bulletinu prí-
jemné čítanie!

JUDr. Ján Šikuta, PhD.

predseda Najvyššieho súdu Slovenskej republiky

Druhé poradné stanovisko Európskeho súdu pre ľudské práva podľa protokolu č. 16

Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) prijal dňa 29. mája 2020 historicky druhé poradné stanovisko s označením [P16-2019-001](#) podľa Protokolu č. 16 k [Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd](#) (ďalej len „protokol č. 16“ a „dohovor“). So žiadosťou o vydanie poradného stanoviska sa na ESLP tentokrát obrátil arménsky ústavný súd v auguste 2019, pričom 5-členný senát sudcov Veľkej komory 2. októbra 2019 prijal žiadosť na ďalšie konanie.

V júli 2018 vzniesli proti páňovi Robertovi Kocharyanovi, bývalému prezidentovi Arménska, obvinenia z rozvratu ústavného zriadenia, pretože vyhlásil núdzový stav a použil ozbrojené sily na potlačenie povolebných protestov vo februári a marci 2008. V roku 2009 trestný zákon novelizovali, takže skutková podstata dotknutého trestného činu sa v istom smere rozšírila a v inom zúžila v porovnaní s právnou úpravou účinnou v čase spáchania namietaných skutkov v roku 2008.

Vo veci konajúci prvostupňový súd v máji 2019 prerušil konanie a podal na ústavný súd návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov. Arménsky ústavný súd potom požiadal ESLP o vydanie poradného stanoviska, pričom mu položil nasledujúce štyri otázky:

„1. Obsahuje pojem „zákon“ v zmysle článku 7 dohovoru, ktorý sa spomína aj v iných článkoch dohovoru, napr. v článkoch 8 – 11, rovnaký stupeň kvalitatívnych požiadaviek (jednoznačnosť, dostupnosť, predvídateľnosť a stálosť)?

2. Ak nie, aké sú štandardy vymedzenia?

3. Spĺňa trestnoprávna úprava vymedzujúca trestný čin, ktorá obsahuje odkaz na určité zákonné ustanovenia právneho predpisu najvyššej právnej sily a s vyšším stupňom abstrakcie, požiadavku jednoznačnosti, dostupnosti, predvídateľnosti a stálosti?

4. So zreteľom na princíp zákazu retroaktívneho pôsobenia trestného práva (článok 7 ods. 1 dohovoru), aké štandardy sa ustanovujú pre porovnávanie trestnoprávnej úpravy účinnej v čase spáchania trestného činu a novelizovanej trestnoprávnej úpravy s cieľom zistiť ich kontextové (základné) podobnosti či odlišnosti?“

Pokiaľ ide o prvú a druhú otázku, ESLP nezistil, že by medzi položenými otázkami a prebiehajúcim vnútroštátnym konaním vedením proti bývalému prezidentovi, páňovi Kocharyanovi, existovala priama súvislosť. Odpoveď na prvú a druhú otázku by mala abstraktný a všeobecný charakter, čím by prekročila zamýšľaný rozsah protokolu č. 16. Navyše, ESLP nevidel spôsob, ako by ich mohol preformulovať, aby sa poradné stanovisko obmedzovalo „na záležitosti priamo súvisiace s konaním prebiehajúcim na vnútroštátnej úrovni“. **1** ESLP preto vyhlásil, že nemôže zodpovedať prvú a druhú otázku.

ESLP ako odpoveď na tretiu otázku arménskeho ústavného súdu uviedol:

„...využitie metódy blanketového odkazu alebo zákonného odkazu

pri kriminalizovaní konania alebo opomenutia konania nie je ako také nezlučiteľné s požiadavkami článku 7 dohovoru. Odkazujúce ustanovenie a odkazované ustanovenie vykladané spoločne musia dotknutému jednotlivcovi umožniť predvídať, ak je to potrebné, tak s náležitou právnou pomocou, aké konanie založí jeho trestnoprávnu zodpovednosť. Požiadavka sa rovnako vzťahuje na situáciu, kedy sa odkazované ustanovenie nachádza v hierarchii [právnych predpisov] vyššie v príslušnom právnom poriadku alebo má vyššiu mieru abstrakcie než odkazujúce ustanovenie.

Najúčinnejší spôsob ako zabezpečiť jednoznačnosť a predvídateľnosť je, aby bol odkaz výslovný, a aby odkazujúce ustanovenie vymedzovalo skutkovú podstatu trestného činu. Okrem toho, odkazované ustanovenia nemôžu rozšíriť rozsah kriminalizácie vymedzenej v odkazujúcom ustanovení. Bez ohľadu na to, je na [vnútroštátnom] súde, ktorý aplikuje obe, odkazujúce i odkazované ustanovenia, aby posúdil, či bola trestná zodpovednosť za okolnosti [konkrétneho] prípadu predvídateľná.“ (ods. 74)

Pri posudzovaní štvrtej otázky ESLP vychádzal z prístupu vo veciach týkajúcich sa zmeny kvalifikácie skutku v rámci trestného obvinenia:

- [G. proti Francúzsku](#);
- [Ould Dah proti Francúzsku](#);
- [Berardi a Mularoni proti San Marínu](#) a
- [Rohlena proti Českej republike](#) [Veľká komora].

Druhé poradné stanovisko Európskeho súdu pre ľudské práva podľa protokolu č. 16

V tomto ohľade ale podotkol, že:

„Rozhodovacia činnosť súdu neponúka vyčerpávajúci zoznam kritérií na porovnanie trestno-právnej úpravy účinnej v čase spáchania trestného činu a jej novely.“ (ods. 86)

Navyše, ESLP sa na rozdiel od vnútroštátnych súdov nezaobrá formálnym zaradením či pomenovaním trestného činu v národnom práve. „Príslušný súd tak musí porovnať trestno-právnu úpravu účinnú v čase spáchania trestného činu s jej novelou, nie na základe porovnania vymedzenia [skutkovej podstaty] trestného činu in abstracto, ale s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu.“ (ods. 88)

ESLP odkázal na rozsudok Veľkej komory vo veci [Maktouf a Damjanović proti Bosne a Hercegovine](#), v ktorom sa použila metóda porovnania *in concreto*. Domnieval sa, že princíp konkretizácie (inými slovami vzatie do úvahy konkrétnych okolností prípadu), vytvorený v kontexte novelizácie trestov, možno uplatniť aj vo veciach zahŕňajúcich novelizáciou vymedzenia skutkovej podstaty trestného činu. ESLP teda odpoveď na štvrtú otázku uzavrel s právnym názorom, že:

„... Bude na príslušnom vnútroštátnom súde, aby porovnal, so zreteľom na namietané konanie či zdržanie sa konania obvineného a na ďalšie špecifické okolnosti prípadu, právny účinok prípadnej aplikácie [novelizovanej právnej úpravy] § 300.1 trestného zákona z roku 2009 a [pôvodného] § 300 trestného zákona v znení účinnom v čase sporných udalostí. Mal by najmä

zistiť, či sa naplnili všetky základné znaky [skutkovej podstaty] trestného činu a ďalšie podmienky trestnej zodpovednosti v zmysle ustanovení trestného zákona v znení účinnom v čase sporných udalostí. Ak by neboli dané, neskorší § 300.1 trestného zákona z roku 2009 by sa nemohol považovať za priaznivejší, a následne by sa nemohol vo veci uplatniť. Okrem toho, ak by vnútroštátny súd stanovil, že použitie § 300.1 trestného zákona z roku 2009 by malo pre obvineného nepriaznivejšie následky, než použitie § 300 trestného zákona v znení účinnom v čase [predmetných] udalostí, rovnako nebude možné vo veci aplikovať nové ustanovenie.“ (ods. 91)

Ak sa teda na základe princípu konkretizácie považuje neskoršia právna úprava za nepriaznivejšiu, než právna úprava účinná v čase spáchania namietaného trestného činu, nemusí sa aplikovať.

Mgr. Barbara Babáková
Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky

Poznámky:

1 Poradné stanovisko [P16-2018-001](#) z 10. apríla 2019, ods. 26 a poradné stanovisko [P16-2019-001](#) z 29. mája 2020, ods. 44.

C-290/19 RN proti Home Credit

Rozsudok Súdneho dvora EÚ

C-290/19

RN proti Home Credit Slovakia a. s.

Ú. v. C 68, 2. marec 2020, s. 15 – 16 (rozsudok)

Ú. v. C 213, 24. jún 2019, s. 14 – 15 (návrh)

Dátum podania návrhu

9. apríl 2019

Dátum rozsudku

19. december 2019

Právna oblasť

ochrana spotrebiteľa
aproximácia práva

Pôvod prejudiciálnych otázok

Krajský súd v Trnave

PRÁVNÝ STAV A ROZHODNUTIA SLOVENSKÝCH SÚDOV V OBDOBNÝCH VECIACH

Na záver roka 2019 Súdny dvor Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor EÚ“) rozhodol o ďalšej prejudiciálnej otázke podanej slovenským súdom, ktorá sa týkala spotrebiteľských úverov a výkladu [smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS](#) (ďalej len „Smernica 2008/48/ES“). Kým vo svojej doterajšej judikatúre sa Súdny dvor EÚ vyjadroval k tomu ako (ne)musí byť rozpísaná splátka v spotrebiteľskom úvere, **1** pri rozhodovaní prejudiciálnej otázky Krajského súdu v Trnave sa venoval spôsobu, akým má byť formulovaná ročná percentuálna miera nákladov (ďalej len „RPMN“) v zmluve o spotrebiteľskom úvere. Vzťahy spojené s RPMN sú upravené vo viacerých ustanoveniach Smernice 2008/48/ES. **2** V zmysle

slovenského právneho poriadku boli podstatné ustanovenia § 9 ods. 2 písm. h), **3** § 11 ods. 1 písm. b) a d) **4** [zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov](#) (ďalej len „zákon č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch“). V danej veci Súdny dvor EÚ posudzoval zmluvu o spotrebiteľskom úvere, ktorá výšku RPMN uviedla v rozpätí od X % – do Y %. Slovenské súdy v obdobných veciach zvolili výklad v prospech spotrebiteľa s tým, že údaj o RPMN absentuje **5** alebo je neurčitý, nesprávny a v neprospech spotrebiteľa. **6** Menej často sa v rozhodovacej praxi súdov vyskytoval aj názor, že z úpravy § 9 ods. 2 písm. j) zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch nevyplýva, že výška RPMN musí byť v zmluve uvedená jediným konkrétnym číslom. **7**

ROZSUDOK VO VECI C-290/19 RN PROTI HOME CREDIT SLOVAKIA A. S.

Skutkový stav a predložené prejudiciálne otázky

Predmetom súdneho konania pred vnútroštátnymi súdmi bol spor „RN“ – spotrebiteľa, ktorý podal žalobu o vydanie bezdôvodného obohatenia proti spoločnosti Home Credit Slovakia, a. s. – dodávateľovi. Spotrebiteľ uzatvoril s dodávateľom zmluvu o spotrebiteľskom úvere v marci 2013, v ktorej hodnota RPMN bola vymedzená v rozpätí od 21,5 % do 22,4 %. Zmluva spresňovala, že RPMN závisí od dátumu poskytnutia peňažných prostriedkov spotrebiteľovi a že mu bude

oznámená po tomto dátume. Z tohto dôvodu sa spotrebiteľ domáhal vydania bezdôvodného obohatenia, keďže sa mal úver považovať za bezúročný a bez poplatkov. **8** Súd prvej inštancie žalobu zamietol z dôvodu, že RPMN nemusí byť uvedená jednoznačne ako jedno konkrétne číslo, a že by bolo neproporcionálne, ak by sa pre takéto uvedenie hodnoty RPMN považoval úver za bezúročný a bez poplatkov. Odvolací súd rozhodujúci v tejto veci podal prejudiciálnu otázku v znení:

Má sa článok 10 ods. 1 písm. g) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS vykladať tak, že zmluva o spotrebiteľskom úvere zodpovedá požiadavke uvedenej v tomto ustanovení, ak ročná percentuálna miera nákladov je v nej uvedená nie presným údajom v percentách, ale rozpätím dvoch údajov (od — do)?

Túto otázku podal v súvislosti s tvrdením dodávateľa, ktorý nevedel, v ktorý deň poskytne spotrebiteľovi finančné prostriedky, a preto nemohol ani určiť presnú hodnotu RPMN. Odvolací súd oponoval tomuto tvrdeniu s poukazom na časť II prílohy I Smernice 2008/48/ES, najmä na jej písmená a), c) alebo f).

Rozhodnutie Súdneho dvora EÚ

Súdny dvor EÚ rozhodol o podanej prejudiciálnej otázke nasledovne:

Článok 10 ods. 2 písm. g) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 3. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom

C-290/19 RN proti Home Credit

Rozsudok Súdneho dvora EÚ

úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS, zmenenej smernicou Komisie 2011/90/EÚ zo 14. novembra 2011, sa má vykladať v tom zmysle, že bráni tomu, aby v zmluve o spotrebiteľskom úvere bola RPMN vyjadrená nie ako jedna konkrétna hodnota, ale ako rozpätie uvádzajúce najnižšiu a najvyššiu hodnotu.

Už v úvode svojho odôvodnenia Súdny dvor EÚ konštatoval, že uvedenie RPMN vo forme rozpätia nie je v súlade so [Smernicou 2008/48/ES](#), najmä s jej článkami 3 a 19, ako ani so systematickou tejto smernice. Údaj o RPMN má pre spotrebiteľa zásadný význam, ktorý mu umožňuje posúdiť rozsah jeho záväzku. Uvedenie RPMN vo forme rozpätia by nespĺňalo požiadavku zrozumiteľnosti a stručnosti. Spotrebiteľovi tak sťažuje posúdenie celkových nákladov úveru a mohlo by ho uviesť aj do omylu v otázke rozsahu jeho záväzku. Ak dodávateľ nepozná niektoré dôležité údaje, najmä deň uzavretia zmluvy alebo dátum čerpania úveru, Smernica 2008/48/ES obsahuje v časti II prílohy I písm. a) až c) predpoklady pre výpočet hodnoty RPMN.

ZÁVER

Predmetný rozsudok je ďalším v poradí od Súdneho dvora EÚ, ktorý poskytuje eurokonformný výklad náležitosti spotrebiteľskej zmluvy o úvere podľa [zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch](#) (nielen) pre slovenské súdy. Na prvý pohľad sa mohlo javiť problematické pre dodávateľa uviesť presnú hodnotu RPMN, pokiaľ ešte nevie,

ku ktorému dátumu bude spotrebiteľská zmluva o úvere uzavretá. Na danú situáciu však smernica 2008/48/ES aj zákon č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch dáva jasnú odpoveď. Uvedenie presnej hodnoty RPMN predstavuje dôležitý porovnávaci prvok pri výbere najvýhodnejšieho úveru pre spotrebiteľa. Z tohto dôvodu preto neobstojí ani argument, podľa ktorého by stačilo RPMN určiť až dodatočne po uzavretí zmluvy. **9** Daný rozsudok Súdneho dvora EÚ potvrdil dôležitosť správneho vymedzenia RPMN v zmluve o spotrebiteľskom úvere.

Mgr. Lukáš Petrek
Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky

Poznámky:

1 Rozsudok vo veci [C-331/18](#) TE v. Pohotovosť, s. r. o. v nadväznosti na rozsudok vo veci [C-42/15](#) Home Credit Slovakia a.s./Klára Bíróová.

2 Pre túto vec boli podstatné predovšetkým článok 3 písm. i), článok 4, článok 10 písm. g), článok 19 a príloha I, časť I a II písm. a), b), c), f) a ii) tejto smernice.

3 Znenie § 9 ods. 2 písm. h), resp. písm. j), v znení účinnom od 11. júna 2010 do 31. marca 2015 [zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch](#):

„Zmluva o spotrebiteľskom úvere okrem všeobecných náležitostí podľa Občianskeho zákonníka¹⁸⁾ musí obsahovať tieto náležitosti: ročnú percentuálnu mieru nákladov a celkovú čiastku, ktorú musí spotrebiteľ zaplatiť, vypočítané na základe údajov platných v čase uzatvorenia zmluvy o spotrebiteľskom úvere; uvedú sa všetky predpoklady použité na výpočet tejto ročnej percentuálnej miery nákladov.“

4 Podľa § 11 ods. 1 písm. b) a d) v znení účinnom ku dňu uzatvorenia zmluvy o spotrebiteľskom úvere (marec 2013):

Poskytnutý spotrebiteľský úver sa považuje za bezúročný a bez poplatkov, ak

b) zmluva o spotrebiteľskom úvere neobsahuje náležitosti podľa § 9 ods. 2 písm. d), e), g) až j), l) a p),

d) v zmluve o spotrebiteľskom úvere je uvedená nesprávne ročná percentuálna miera nákladov v neprospech spotrebiteľa.

5 Napr. rozsudok Krajského súdu v Trnave sp. zn. 23Co/301/2015 z 18. apríla 2016, rozsudok Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 5Co/315/2017 z 28. februára 2018.

6 Napr. rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 16Co/103/2015 zo dňa 18. februára 2016.

7 Napr. rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 43Co/24/2017 zo dňa 29. novembra 2017.

8 Podľa § 11 ods. 1 písm. b) a d) zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch.

9 Pozri aj rozsudok vo veci [C-448/17](#) EOS KSI Slovensko s. r. o. v. Ján Danko, Margita Danková, kde však spotrebiteľský úver bol uzatvorený podľa [zákona č. 258/2001 Z. z.](#), ktorý prebral smernicu č. 87/102/EHS Rady z 22. decembra 1986 o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov, ktoré sa týkajú spotrebiteľského úveru.

Z. A. a ďalší proti Rusku

Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva

Dňa 21. novembra 2019 Veľká komora Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „Súd“) vydala rozsudok vo veci [Z. A. a ďalší proti Rusku](#) (sťažnosti č. 61411/15, 61420/15, 61427/15 a 3028/16). Vec sa týkala neprimerane dlhého núteného pobytu sťažovateľov, ktorí boli žiadateľmi o azyl, v tranzitnej zóne medzinárodného letiska v Moskve a nevhodných podmienok, ktorým boli vystavení v dôsledku tohto pobytu.

Veľká komora rozhodla, že v namietanom prípade došlo k porušeniu článku 3 a 5 ods. 1 [Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd](#) (ďalej len „Dohovor“), ktoré upravujú zákaz mučenia a právo na slobodu a osobnú bezpečnosť.

Prípado sa začal podaním štyroch sťažností osobami rôznej národnosti proti Ruskej federácii v decembri 2015 a v januári 2016. Sťažovatelia namietali, že boli nezákonne držaní v tranzitnej zóne moskovského letiska v rozpore s článkom 5 ods. 1 Dohovoru, pričom tiež namietali, že podmienky ich zadržania boli neadekvátne a v rozpore s článkom 3 Dohovoru. Dňa 28. marca 2017 komora väčšinou hlasov (6 zo 7) rozhodla, že došlo k porušeniu článku 3 a článku 5 ods. 1 Dohovoru. K rozsudku bolo pripojené odlišné stanovisko sudcu Dedova. Komora do konania pripustila aj tretiu stranu, a to [Úrad vysokého komisára OSN pre utečencov](#) (ďalej len „úrad vysokého komisára“).

V ďalšom texte uvádzame spracovanie rozsudku Veľkej komory Súdu z jeho anglického originálu.

SKUTKOVÝ STAV

Sťažovateľ Z. A.

Sťažovateľ bol pôvodcom z Iraku. Z dôvodu pretrvávajúcich hrozieb zo strany Islamského štátu opustil v júni 2014 svoju krajinu a odišiel do Turecka. V júni 2015 odcestoval do Číny. Ani v Turecku, ani v Číne mu nebol udelený azyl. V júli sa chcel zo Šanghaja vrátiť naspäť do Ankary cez Moskvu. Turecko mu však zamietlo vstup do krajiny z dôvodu, že nedisponoval vízami a tak bol vrátený naspäť do Moskvy. Dňa 27. júla 2015 na letisku Šeremetievo pri pasovej kontrole Pohraničná stráž Federálnej bezpečnostnej služby Ruskej federácie (ďalej len „pohraničná stráž“) sťažovateľovi zadržala pas a neumožnila mu prejsť ďalej cez kontrolu. Následne sťažovateľ v súlade s ruským zákonom o utečencoch požiadal o priznanie postavenia utečenca. Ruský migračný úrad rozhodol o vydaní osvedčenia o preskúmaní žiadosti o priznanie postavenia utečenca vo veci samej (ďalej len „osvedčenie“). Samotné osvedčenie však sťažovateľovi doručené nebolo. Takéto osvedčenie by sťažovateľa oprávňovalo na umiestnenie do prechodného ubytovacieho zariadenia, na služby tlmočníka a prekladateľa a na informácie o priebehu konania o udelenie azylu, na stravovacie a komunálne služby, na finančný príspevok či na lekárske a farmaceutické služby.

V novembri 2015 ruské úrady zamietli sťažovateľovu žiadosť o udelenie azylu na základe toho, že „*príčinou prečo žiadateľ opustil Irak prečo sa tam ne-*

chce vrátiť, sú ekonomické dôvody a zložitá sociálna a hospodárska situácia na území Iraku, nie hľadanie azylu“. Zamietnutie žiadosti bolo potvrdené aj okresným súdom. Vo februári 2016 úrad vysokého komisára sťažovateľa uznal za osobu, ktorá potrebuje medzinárodnú ochranu a započal proces presídlenia sťažovateľa.

V marci 2016 bol sťažovateľ vďaka úradu vysokého komisára presídlený do Dánska. Celkovo tak sťažovateľ strávil v tranzitnej zóne moskovského letiska približne 8 mesiacov. (ods. 11 – 14, 46 – 56)

Sťažovateľ M. B.

Sťažovateľ s palestínskym pasom odcestoval v apríli 2013 z pásma Gazy do Káhiry a následne do Moskvy, kde mu boli udelené ročné obchodné víza. Keďže sťažovateľ zotrval na území Ruska aj po vypršaní platnosti víz, v auguste 2015 ho ruský súd uznal vinným z porušenia migračných zákonov a rozhodol o jeho vyhostení naspäť do Gazy (cez Káhiru). V tom čase (august 2015) bol však hraničný priebeh v meste Rafah uzavretý, preto po dvoch dňoch strávených v tranzitnej zóne na letisku v Káhire bol vyslaný naspäť do Moskvy. Na letisku Šeremetievo pohraničná stráž sťažovateľovi zadržala pas a neumožnila mu prejsť ďalej cez pasovú kontrolu.

Podobne ako prvý sťažovateľ, požiadal o priznanie postavenia utečenca. Ruské migračné úrady rozhodli o vydaní osvedčenia, avšak samotné osvedčenie mu nevydali a nakoniec aj žiadosť ako celok zamietli na tom zákla-

Z. A. a ďalší proti Rusku

Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva

de, že „dôvodom, prečo žiadateľ opustil Palestínu a prečo sa tam nechce vrátiť, nie je hľadanie azylu, ale biedne sociálne a ekonomické pomery na území Palestíny“. Zamietnutie žiadosti bolo potvrdené aj okresným súdom.

Vo februári 2016, po opätovnom otvorení hraničného priechodu Rafah do pásma Gazy, sťažovateľ súhlasil s odletom do Egypta a opustil tranzitnú zónu moskovského letiska, v ktorej tak celkovo strávil 6 mesiacov. (ods. 15 – 20, 57 – 65)

Sťažovateľ A. M.

Sťažovateľ, novinár somálskeho pôvodu, sa v roku 2005 presťahoval do Jemenu, kde mu bolo priznané postavenie utečenca. V roku 2010 sa vrátil do hlavného mesta Somálska, kde pracoval ako reportér miestnej televíznej stanice. V septembri 2012 bol nútený opäť odcestovať do Jemenu (kde mu bolo udelené povolenie na prechodný pobyt platné 2 roky) nakoľko sa on a jeho rodina stali objektom teroristického útoku militantnej skupiny al-Shabab. V marci 2015 sa sťažovateľ, pre spory so svojím bývalým obchodným partnerom, rozhodol odcestovať na Kubu, kde požiadal o azyl (posledný let bol na trase Moskva – Havana). Jeho žiadosť o azyl nebola ani spracovaná, a preto bol v apríli 2015 deportovaný do Moskvy, kde na letisku Šeremetievo mu pohraničná stráž zadržala pas a neumožnila mu prejsť ďalej cez pasovú kontrolu.

Ani v tomto prípade ruské migračné úrady nevydali sťažovateľovi osvedčenie, hoci o jeho vydaní na základe žiadosti (júl 2015)

rozhodli. Navyše samotná žiadosť bola nakoniec v októbri 2015 zamietnutá z dôvodu, že sťažovateľ nespĺnil zákonné požiadavky stanovené ruským federálnym zákonom o utečencoch a navyše jeho rodina naďalej ostala žiť v Somálsku, hoci prežila rovnaké udalosti ako sťažovateľ. Sťažovateľova žiadosť o udelenie dočasného azylu bola tiež zamietnutá ako neopodstatnená. Toto rozhodnutie bolo potvrdené aj okresným súdom, ktorý uviedol, že sťažovateľ neprekázal, že teroristi, ktorí ho ohrozovali v roku 2005, naďalej, aj po 10-tich rokoch predstavujú pretrvávajúcu hrozbu a navyše, že má možnosť využiť poskytnutie štátnej ochrany somálskymi orgánmi presadzovania práva. Mestský súd v Moskve taktiež potvrdil rozhodnutia o zamietnutí žiadosti o udelenie dočasného azylu a zamietnutí žiadosti o priznanie postavenia utečenca, pričom zdôraznil aj, že sťažovateľ zneužil právo na prístup k súdu snahou o obídenie zákonného procesu na legalizáciu svojho pobytu v Rusku. V marci 2017 nakoniec sťažovateľ súhlasil s odletom naspäť do Somálska. V tranzitnej zóne letiska sťažovateľ strávil takmer 2 roky. (ods. 21 – 29, 66 – 82)

Sťažovateľ Hasan Yasien

Sťažovateľ, sýrskej národnosti, v rokoch 2004 a 2008 strávil niekoľko mesiacov v Rusku na základe obchodných víz. Neskôr strávil striedavo niekoľko mesiacov v Sýrii a v Libanone. V júni 2014 opätovne získal ruské obchodné víza na 3 mesiace, pričom však v Rusku zotrval aj po skončení ich platnosti. V septembri 2014 ho ruský súd uznal vinným

z porušenia migračných zákonov a rozhodol o jeho vyhodení. Preto sťažovateľ požiadal o udelenie dočasného azylu, no jeho žiadosť bola v decembri toho roku zamietnutá, pričom sťažovateľ naďalej zotrval na území Ruska. V auguste 2015 ho ruský súd znova uznal vinným z porušenia migračných zákonov a nariadil jeho vyhodenie. Sťažovateľ podnikol viaceré lety do Turecka a Libanonu, no ani tieto krajiny mu neumožnili vstup na svoje územie a vždy bol vrátený naspäť do Moskvy. Preto v septembri 2015 požiadal o priznanie postavenia utečenca. Ani v tomto prípade ruské migračné úrady osvedčenie nevydali, resp. nedoručili, a nakoniec sťažovateľovu žiadosť zamietli, čo odvodnili tým, že svoju krajinu opustil len z dôvodu neuspokojivých ekonomických podmienok a svoj pobyt v Rusku chcel legalizovať, aby sa v krajine mohol zamestnať. Aj okresný súd potvrdil rozhodnutie ruských migračných orgánov.

V apríli 2016 úrad vysokého komisára sťažovateľa uznal za osobu, ktorá potrebuje medzinárodnú ochranu a započal proces presídlenia sťažovateľa.

V máji 2016 bol sťažovateľ vďaka úradu vysokého komisára presídlený do Švédska. Celkovo tak sťažovateľ strávil v tranzitnej zóne moskovského letiska približne 8 mesiacov.

Počas pobytu v tranzitnej zóne letiska, všetci štyria sťažovatelia nemali k dispozícii vhodné ubytovacie podmienky – museli spať na zemi na matracoch v sústavne osvetlenej a veľmi rušnej letiskovej hale preplnenej ľuďmi.

Z. A. a ďalší proti Rusku

Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva

Nemali zabezpečený pravidelný a voľný prístup ku sprchám, nemali prístup k čerstvému vzduchu. Nemali možnosť využiť lekárske, sociálne ani poštové služby. Nemali ani prístup k notárovi, v dôsledku čoho nemohli získať notármi overené splnomocnenia vyžadované ruským právnym poriadkom na právne zastupovanie. Ich žiadosti o lekársku pomoc boli zamietnuté. Možný prístup k právnemu zástupcovi bol plne v kompetencii pohraničnej stráže a nebol tak zaručený, pričom povolené stretnutia s právnikmi sa uskutočňovali vždy len za prítomnosti členov pohraničnej stráže. (ods. 30 – 39, 40 – 44, 83 – 96)

RELEVANTNÉ VNÚTROŠTÁTNE A MEDZINÁRODNÉ PRÁVO

Vnútroštátne orgány pri rozhodovaní postupovali podľa federálneho zákona o odchode a vstupe na územie Ruskej federácie (FZ – 114 z 15. augusta 1996 v znení neskorších predpisov), podľa zákona o štátnych hraniciach Ruskej federácie (FZ – 4730-1 z 1. apríla 1993 v znení neskorších predpisov) a podľa federálneho zákona o utečencoch (FZ – 4528-1 z 19. februára 1993 v znení neskorších predpisov).

Súd pri rozhodovaní poukázal na článok 31 a 33 [Dohovoru o právnom postavení utečencov z roku 1951](#) (v texte ďalej aj „Ženevský dohovor“). (ods. 97 – 102)

KOMPARATÍVNA ANALÝZA

Zo Súdom vykonaného prieskumu ohľadom postavenia žiadateľov o azyl uväznených v letiskových tranzitných zónach jednotlivých štátov počas azylového konania vyplynulo, že z tridsiatich štyroch zmluvných strán Dohovoru:

- 7 štátov (Česká republika, Francúzsko, Litva, Čierna hora, Holandsko, Portugalsko a Ukrajina) podľa svojho vnútroštátneho práva považuje pobyt osoby, ktorá požiadala o medzinárodnoprávnu ochranu, v tranzitnej zóne za pozbavenie slobody;
- 18 štátov [Albánsko, Rakúsko, Azerbajdžan, Bulharsko, Chorvátsko, Estónsko, Fínsko, Gruzínsko, Nemecko, Grécko, Severné Macedónsko, Moldavská republika, Poľsko, Rumunsko, Srbsko, Slovinsko, Španielsko a Spojené kráľovstvo (Anglicko a Wales)] takýto pobyt neposudzuje ako pozbavenie slobody;
- v 9 štátoch (Arménsko, Belgicko, Island, Lichtenštajnsko, Luxembursko, Nórsko, San Maríno, Slovensko a Švédsko) neexistujú tranzitné zóny v právnom ani praktickom slova zmysle, v ktorých by sa žiadatelia o azyl museli zdržiavať počas azylového konania;
- 12 štátov (Rakúsko, Chorvátsko, Česká republika, Francúzsko, Gruzínsko, Grécko, Litva, Čierna Hora, Holandsko, Portugalsko, Rumunsko a Španielsko) za-

Z. A. a ďalší proti Rusku

Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva

viedli osobitné zákonné pravidlá a procesy aplikovateľné na osoby, ktoré požiadali o medzinárodnoprávnu ochranu počas pobytu v tranzitnej zóne letiska alebo na pozemnom alebo námornom hraničnom priechode. (ods. 103 – 105)

PRÁVO

ČLÁNOK 5 ODS. 1 DOHOVORU

Vyjadrenia strán

Sťažovatelia

Sťažovatelia tvrdili, že počas pobytu v tranzitnej zóne letiska boli v postavení žiadateľov o azyl, o ktorých žiadostiach ešte nebolo rozhodnuté. Nemali možnosť vstúpiť na územie iného štátu, než štátu, z ktorého prišli a zároveň spadali pod jurisdikciu Ruska, hoci nemohli vstúpiť ani na jeho územie. Pobyt sťažovateľov v tranzitnej zóne nebol dobrovoľný, čím došlo *de facto* k pozbaveniu ich osobnej slobody, ktoré navyše nebolo potvrdené rozhodnutím súdu ani inej oprávnenej inštitúcie. Z dôvodu chýbajúceho zákonného procesu stanovujúceho zákonnosť a trvanie ich zadržania sa sťažovatelia nachádzali v tzv. právnom vákuu. Chybný postup ruských úradov znemožnil sťažovateľom využiť práva garantované ruským zákonom o utečencoch. Sťažovatelia namietali, že ich zadržanie v tranzitnej zóne letiska po neurčitú a nepredvídateľnú dobu, bez zákonného podkladu vo vnútroštátnom právnom poriadku, vyústilo do nezákonného pozbavenia osobnej slobody a tým pádom došlo k porušeniu práva na osobnú slobodu podľa článku 5 [Dohovoru](#). (ods. 109 – 112)

Vláda

Vláda vo svojom vyjadrení trvala na tom, že je nutné dôsledne rozlišovať medzi skutočným utečencom a migrantom (osoba sťahujúca sa do tretej krajiny z eko-

nomických dôvodov). Podľa názoru vlády, sťažovatelia nespĺňali kritéria utečencov stanovené [Ženevským dohovorom](#), keďže do Ruska neprišli priamo z rizikovej krajiny, nevybrali si Rusko ako prvú bezpečnú krajinu, nepožiadali o azyl bezprostredne po príchode do krajiny a ani v predošlých krajinách nežiadali o azyl. Keďže sťažovatelia prvotne poukazovali na zlú hospodársku situáciu vo svojej krajine a až neskôr, po kontakte s právnikmi, predniesli tvrdenia o možnom riziku v krajine pôvodu, úrady ich považovali za migrantov, ktorých žiadosti o azyl boli účelové. Vláda tiež uviedla, že sťažovatelia si mali byť vedomí toho, že nemali požadované a v rozhodnom čase platné doklady pre vstup na územie Ruska. Skutočnosť že žiadali o azyl, neznamenala, že museli zotrvať v tranzitnej zóne letiska. V neposlednom rade, vláda poukázala na základné suverénne právo štátu kontrolovať vstup a pobyt cudzincov na území svojho štátu. Vláda pripustila, že ak by žiadateľ o azyl spĺňajúci kritéria Ženevského dohovoru bol nútený vrátiť sa do krajiny, v ktorej bol perzekvovaný, mohlo by dôjsť k porušeniu článku 3 Dohovoru, ak by dotknutý žiadateľ podal relevantnú sťažnosť. Vláda tiež dodala, že Súd „vymyslel“ nové právo podľa Dohovoru (ktorý inak nezaručuje právo na azyl) ukladajúce štátom povinnosť umožniť každému, kto tvrdí, že je žiadateľom o azyl, neobmedzený vstup na svoje územie. (ods. 113 – 118)

Tretie strany

Úrad vysokého komisára sa vo svojich podaniach zamerlal na vnútroštátny právny rámec a prax

Z. A. a ďalší proti Rusku

Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva

týkajúcu sa zaobchádzania so žiadateľmi o azyl, pričom uviedol, že ruský právny poriadok neobsahuje ustanovenia upravujúce dôvody alebo dĺžku pobytu cudzincov v pohraničných oblastiach a tranzitných zónach, ani podmienky pobytu v týchto zónach, a ani nezveruje zodpovednosť žiadnemu orgánu za zabezpečenie základnej starostlivosti o žiadateľov o azyl. Neustanovuje ani možnosť súdneho prieskumu oprávnenosti pobytu cudzincov v tranzitnej zóne. Navyše pohraničná stráž nevydáva rozhodnutie o zadržaní osoby v tranzitnej zóne. Tiež uviedli, že zadržanie žiadateľa o azyl by malo byť odôvodnené zásadou nevyhnutnosti, primeranosti a proporcionality, a malo by podliehať viacerým procesnoprávnym zárukám, ktoré v prípade sťažovateľov chýbali.

Maďarská vláda argumentovala, že medzinárodné právo neupravuje nárok na azyl ani právo zvoliť si krajinu, v ktorej bude osoba žiadať o azyl, hoci úrad vysokého komisára a iné medzinárodné organizácie na ochranu utečencov takéto právo presadzujú. Tzv. azylový turizmus ¹ podporil medzinárodný organizovaný zločin a zostrilo európsku migračnú krízu. (ods. 119 – 125)

Posúdenie Súdu

Súd vzal do úvahy obavy tak ruskej ako aj maďarskej vlády a uznal, že pri riešení prípadu musia byť zohľadnené praktické, správne, rozpočtové a právne problémy, ktorým čelia členské štáty v dôsledku prílivu utečencov a migrantov. Zároveň však uviedol, že riešený prípad nesúvisí s otázkou existencie či ne-

xistencie nároku na azyl v medzinárodnom práve. Predmetom konania nie je otázka neudelenia azylu sťažovateľom, ale absencia právneho podkladu pre zdĺhavé uväznenie sťažovateľov v tranzitnej zóne letiska a nezaistenie základných potrieb sťažovateľov počas prebiehajúceho azylového konania. Obmedzenie osobnej slobody zo zákonných dôvodov a právo na ľudskú [životnú] podmienku sú minimálnymi požiadavkami, ktoré by mali byť splnené, a to aj napriek narastajúcej migračnej kríze v Európe. (ods.126 – 128)

Všeobecné princípy

Pod pojmom „právo na osobnú slobodu“ v znení článku 5 [Dohovoru](#) sa myslí fyzická sloboda jednotlivca, zároveň však nejde iba o obmedzenie pohybu jednotlivca, ktorý je upravený v článku 2 Protokolu č. 4 k Dohovoru. Pre posúdenie, či určitá osoba bola pozbavená osobnej slobody, je východiskovým bodom konkrétna situácia, v ktorej sa daná osoba nachádza, no musí sa vziať do úvahy aj celý rad faktorov, ako sú druh, trvanie, účinky a spôsob vykonávania príslušného opatrenia. ² Rozdiel medzi pozbavením osobnej slobody a jej obmedzením je daný stupňom alebo intenzitou, a nie povahou a podstatou. ³ Pri rozlišovaní medzi obmedzením slobody pohybu a pozbavením osobnej slobody v súvislosti so zadržaním žiadateľov o azyl, by prístup Súdu mal byť praktický a realistický so zreteľom na aktuálne podmienky a výzvy. Je dôležité uznať právo štátov kontrolovať svoje hranice a prijímať opatrenia proti cudzincom obchádzajúcim migračné obmedzenia, všetko v súlade s ich

medzinárodnými záväzkami.

Či pobyt v medzinárodných zónach letiska napĺňa znaky pozbavenia osobnej slobody, Súd riešil už vo viacerých prípadoch. ⁴

V prípade [Amuur](#) Súd uviedol, že:

„Zadržanie cudzincov v medzinárodnej zóne skutočne zahŕňa obmedzenie osobnej slobody, ale také, ktoré v žiadnom ohľade nie je porovnateľné s tým, ku ktorému dochádza v zariadeniach na umiestnenie zaistených cudzincov čakajúcich na vyhostenie. Takéto zadržanie, sprevádzané vhodnými zárukami pre dotknuté osoby, je akceptovateľné iba s cieľom umožniť štátom zabrániť nezákonnému prisťahovalectvu pri súčasnom plnení ich medzinárodných záväzkov, konkrétne podľa Ženevského dohovoru a Európskeho dohovoru o ľudských právach. Oprávnené snahy štátov zabrániť čoraz častejším pokusom o obchádzanie migračných obmedzení nesmú žiadateľov o azyl pozbaviť ochrany poskytovanej týmito dohovormi.

Takéto zadržanie by sa nemalo neprimerane predlžovať, inak môže existovať riziko, že obmedzenie osobnej slobody – nevyhnutné vzhľadom na zorganizovanie praktických podrobností o repatriácii cudzinca alebo povolení vstupu do krajiny v konaní o udelení azylu, ak oň požiada, by sa zmenilo na pozbavenie osobnej slobody. V tejto súvislosti by sa mala zohľadniť skutočnosť, že opatrenie sa nevzťahuje na tých, ktorí sa dopustili trestných činov, ale na cudzincov, ktorí utiekli zo svojej vlastnej krajiny obávajúci sa o svoj život.

Z. A. a ďalší proti Rusku

Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva

Z povahy okolností musí byť rozhodnutie o nariadení zadržania nevyhnutne prijaté správnymi alebo policajnými orgánmi, jeho predĺženie si vyžaduje rýchle preskúmanie zo strany súdov, tradičných strážcov osobných slobôd. Navyše takéto zadržanie nesmie žiadateľa o azyl pozbaviť práva na prístup ku konaniu o priznanie postavenia utečenca.“

Pri rozlišovaní medzi obmedzením slobody pohybu a pozbavením osobnej slobody v súvislosti so zadržiavaním cudzincov v tranzitných zónach a prijímacích centrách na účely identifikácie a registrácie migrantov, Súd zhrnul štyri základné faktory, ktoré musia byť zohľadnené:

- konkrétna situácia sťažovateľa a jeho voľba,
- aplikovateľný právny režim príslušnej krajiny a jeho účel,
- celkové trvanie, s ohľadom na jeho účel a uplatniteľnú procesnú ochranu,
- povaha a stupeň skutočných obmedzení uložených sťažovateľovi alebo prežitých sťažovateľom. (ods. 133–139)

Aplikácia princípov na konkrétny prípad

V riešenom prípade, s ohľadom na známe skutkové okolnosti týkajúce sa sťažovateľov a ich jednotlivých ciest a najmä s ohľadom na fakt, že neprišli do Ruska z dôvodu priameho a bezprostredného ohrozenia ich života a zdravia, ale skôr z dôvodu osobitých okolností súvisiacich s ich cestovaním, niet pochyb o tom, že sťažovatelia na moskovské letisko vstúpili síce dobrovoľne, ale bez účasti ruských orgá-

nov. Je preto zrejmé, že ruské orgány boli oprávnené vykonať nevyhnutné opatrenia a preskúmať tvrdenia sťažovateľov predtým, než rozhodli, či ich prijmú alebo nie. Ruské orgány sa nesažili pozbaviť žiadateľov osobnej slobody a zamietli im vstup naraz. Sťažovatelia zostali v tranzitnej zóne hlavne preto, že čakali na výsledok azylového konania. (ods. 142, 143)

Právo štátov kontrolovať vstup cudzincov na svoje územie nevyhnutne vedie k tomu, že povolenie na vstup môže byť podmienené splnením konkrétnych požiadaviek. Ak neexistujú iné faktory, situáciu jednotlivca, ktorý žiada o vstup do krajiny a len krátku dobu čaká na preverenie svojho práva na vstup do krajiny, nemožno označovať ako pozbavenie osobnej slobody pripísateľné štátu, pretože v takýchto prípadoch štátne orgány voči dotknutému jednotlivcovi nepodnikli žiadne ďalšie kroky nad rámec už vykonaných potrebných overení ako reakcie na žiadosť o povolenie vstupu do krajiny. **5**

Ďalej je relevantné, či v súlade s účelom použiteľného právneho režimu existovali procesné záruky týkajúce sa procesu vybavenia sťažovateľovej žiadosti o azyl a vnútroštátne ustanovenia stanovujúce maximálnu dĺžku pobytu v tranzitnej zóne a či boli aplikované v riešenom prípade. Dotknutá vláda nebola schopná poukázať na akékoľvek vnútroštátne ustanovenia upravujúce maximálnu dobu pobytu v tranzitnej zóne a navyše v rozpore s vnútroštátnymi normami, ktoré priznávajú každému žiadateľovi o azyl právo na vydanie osvedčenia a právo na umiestnenie

v prechodných ubytovacích zariadeniach do skončenia preskúmania žiadosti o azyl, boli sťažovatelia odkázaní sami na seba. Ruské orgány neuznali, že by v akomkoľvek smere boli zodpovedné za sťažovateľov, čím ich ponechali v právnom vákuu bez možnosti napadnúť opatrenia obmedzujúce ich slobodu. V tranzitnej zóne mali sťažovatelia len veľmi málo informácií o výsledku svojich žiadostí o priznanie postavenia utečenca alebo udelenia dočasného azylu. (ods. 144 – 146)

Podľa ustálenej judikatúry Súdu týkajúcej sa uväznenia cudzincov v kontexte prisťahovalectva, dĺžka prípustného obmedzenia pohybu a súvis medzi konaním orgánov a obmedzením osobnej slobody môžu ovplyvniť zadefinovanie určitej situácie ako pozbavenie osobnej slobody. Súd sa domnieval, že situácia, v ktorej sa sťažovatelia nachádzali, bola vážne ovplyvnená prieťahmi a nečinnosťou ruských orgánov, ktoré im boli pripísateľné a nemali legitímny podklad. (ods. 147 – 149)

Súd konštatoval, že veľkosť tranzitnej zóny a spôsob jej stráženia boli také, že sloboda pohybu sťažovateľov bola obmedzená vo výraznom rozsahu, a to spôsobom podobným určitým druhom zariadení určených na zadržanie s menej prísny režimom. Súd pripomenul aj odôvodnenie z vyššie citovaného rozsudku [Amuur](#) (ods. 48), kde uviedol, že:

„Samotná možnosť žiadateľov o azyl dobrovoľne opustiť krajinu, v ktorej hľadajú útočisko, nevyklučuje obmedzenie osobnej slobody“ a takáto možnosť

Z. A. a ďalší proti Rusku

Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva

opustiť krajinu „ostane len teoretickou, ak žiadna iná krajina ponúkajúca ochranu porovnateľnú s ochranou, ktorú očakávali v krajine, v ktorej žiadali o azyl, nie je ochotná alebo pripravená žiadateľov prijať“.

Opustenie letiskovej tranzitnej zóny mimo územia Ruska by si vyžadovalo plánovanie, kontaktovanie leteckých spoločností, zakúpenie leteniek a pravdepodobne aj požiadanie o udelenie víz v závislosti od cieľovej destinácie. Vláda nepreukázala svoje tvrdenie, že aj napriek týmto prekážkam „sťažovatelia mohli kedykoľvek opustiť Rusko a ísť, kamkoľvek by chceli“. Musí byť presvedčivo preukázaná reálna možnosť sťažovateľov opustiť tranzitnú zónu letiska bez priameho ohrozenia ich života a zdravia, ktoré bolo orgánom v danom čase známe alebo naň boli orgány upozomené. (ods. 150 – 155)

Najmä so zreteľom na chýbajúce vnútroštátne právne predpisy stanovujúce maximálnu dĺžku pobytu v tranzitnej zóne, do značnej miery nezákonný pobyt v tranzitnej zóne letiska, neúmerne trvanie pobytu a značné prietahy v procese preskúmania žiadostí o azyl, stav miestnosti, v ktorej boli sťažovatelia zadržaní a kontrola, ktorej tam boli vystavení väčšinu času a skutočnosť, že sťažovatelia nemali reálnu možnosť opustiť tranzitnú zónu, Súd dospel k záveru, že boli pozbavení osobnej slobody v kontexte článku 5 [Dohovoru](#) a preto je tento článok na riešený prípad aplikovateľný. (ods. 156)

Záver posúdenia

Zmluvné štáty na základe medzinárodného práva a na základe svojich zmluvných záväzkov vrátane Dohovoru majú právo kontrolovať vstup, pobyt a vyhostenie cudzincov. ⁶ Na to je potrebné, aby štáty mohli zadržať potenciálnych migrantov, ktorí požiadali o povolenie na vstup do krajiny, či už prostredníctvom žiadosti o azyl alebo inak. ⁷ Akékoľvek obmedzenie osobnej slobody sa musí uskutočniť „na základe postupu stanoveného zákonom“, ktorý spĺňa kritérium kvality práva a nesmie byť založený na svojvôli. Okrem zákazu svojvôle sa požiadavka zákonnosti môže považovať za splnenú aj napríklad v prípade vnútroštátneho právneho predpisu, ktorý ustanovuje iba názov orgánu kompetentného pre rozhodnutie o zadržaní v tranzitnej zóne, formu takéhoto rozhodnutia, vhodné odôvodnenie a obmedzenia, maximálnu dĺžku trvania zadržania a, ako to vyžaduje odsek 4 článku 5 Dohovoru, príslušný spôsob akým sa možno dovolať súdneho prieskumu pozbavenia osobnej slobody. Súd tiež uviedol, že odsek 1 písmeno f) v dotknutom článku nebráni štátom definovať zákonné dôvody nariadenia zadržania, so zohľadnením situácie spojenej s masívnym prílivom žiadateľov o azyl. Citované ustanovenie nezakazuje obmedziť osobu na slobode jej zadržaním v tranzitnej zóne letiska na vymedzenú dobu z dôvodu, že takéto obmedzenie je nevyhnutné na zabezpečenie prítomnosti žiadateľov o azyl v azylovom konaní alebo z dôvodu, že je potrebné zrýchlene preskúmať prípustnosť žiadosti o azyl a na tento účel sú zavedené po-

stupy a vhodná štruktúra v tranzitnej zóne. (ods.160 – 163)

Po preskúmaní relevantného vnútroštátneho práva Súd dospel k záveru, že v riešenej veci neexistoval jasne definovaný zákonný podklad pre zadržanie sťažovateľov. Táto skutočnosť by sama o sebe bola dostatočná pre konštatovanie porušenia článku 5 ods. 1 Dohovoru, no v tomto prípade existovali aj ďalšie faktory, ktoré zhoršovali situáciu sťažovateľov (sťažený prístup k azylovému konaniu, nedostatok informácií v tranzitnej zóne, obmedzený prístup k právnej pomoci, nečinnosť a prietahy ruských orgánov, nedoručenie osvedčenia, oneskorené oznámenie rozhodnutí ruských orgánov a súdov, uväznenie na mieste nevhodnom pre dlhodobý pobyt). Dĺžka pobytu každého sťažovateľa v tranzitnej zóne bola značná a zjavne neprimeraná vzhľadom na povahu a účel dotknutého postupu. ⁸ (ods. 164 – 169)

Súd preto konštatoval, že zadržanie sťažovateľov nebolo v súlade s Dohovorom a v dôsledku toho došlo k porušeniu článku 5 ods. 1 Dohovoru vo vzťahu ku každému sťažovateľovi.

ČLÁNOK 3 DOHOVORU

Vyjadrenia strán

Sťažovatelia

Sťažovatelia zdôraznili, že aj podľa judikatúry Súdu musí štát zabezpečiť, aby bola osoba zadržaná vo vhodných podmienkach rešpektujúcich ľudskú dôstojnosť a že zadržanie cudzincov musí byť sprevádzané vhodnými

Z. A. a ďalší proti Rusku

Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva

normami. Sťažovatelia namieta-
li, že zdlhavým pobytom v ne-
vhodných podmienkach tranzit-
nej zóny letiska proti svojej vôli,
bez možnosti návratu do krajín
pôvodu, došlo k porušeniu člán-
ku 3 [Dohovoru](#). (ods. 175)

Vláda

Vláda tvrdila, že sťažovatelia sa
sami svojím konaním uviedli
do ťažkej situácie, preto voči
sťažovateľom nemala žiadne po-
vinnosti podľa článku 3 Doho-
voru. Zároveň uviedla, že k po-
rušeniu článku 3 Dohovoru ne-
došlo, pretože keď sťažovatelia
podávali žiadosť o azyl, nekonali
v dobrej viere, keďže mali vedieť,
že nie sú oprávnení na takúto
ochranu a mali predpokladať, že
im vstup na územie Ruska nebu-
de povolený. (ods. 176 – 177)

Tretia strana

Úrad vysokého komisára vo svo-
jom podaní opísal zlé materiálne
podmienky pobytu žiadateľov
o azyl na ruskom letisku (obme-
dzený prístup k čerstvému vzdu-
chu, jedlu, súkromiu a k zdravot-
nej a sociálnej starostlivosti),
pričom uviedli, že ruský právny
poriadok neupravuje podmienky
pobytu v tranzitnej zóne. Úrad
vysokého komisára počas pobytu
zabezpečoval základné potra-
viny, posteľnú bielizeň, obleče-
nie a hygienické potreby na týž-
dennej báze. Uviedol tiež, že
ruský právny poriadok neurčuje
žiadnemu ruskému orgánu zod-
povednosť za zabezpečenie mi-
nimálnej starostlivosti o žiadate-
ľov o azyl nachádzajúcich sa
v tranzitnej zóne. (ods. 178 – 180)

Posúdenie Súdu

Všeobecné princípy

Na to, aby zlé zaobchádzanie
spadalo do pôsobnosti článku 3
Dohovoru, musí dosahovať urči-
tý stupeň závažnosti, ktorého
posúdenie závisí od okolností
prípadu, najmä dĺžky trvania,
fyzických a psychických násled-
kov, a v niektorých prípadoch
aj pohlavia, veku a zdravotného
stavu obete. Všeobecné zásady
Súd zhrnul v prípade [Khlaifia
a ďalší](#). Článok 3 Dohovoru vy-
žaduje, aby štáty zabezpečili zlu-
čiteľnosť podmienok zadržania
s ľudskou dôstojnosťou. V prípa-
de zadržania cudzincov a žiada-
teľov o azyl Súd uviedol, **9** že
takéto zadržanie musí byť spre-
vádzané vhodnými zárukami a je
prijateľné len s cieľom umožniť
štátom zabrániť nezákonnému
prist'ahovalectvu pri súčasnom
dodržovaní svojich medzinárod-
ných záväzkov bez toho, že by
žiadatelia o azyl boli pozbavení
ochrany poskytovanej [Ženev-
ským dohovorom](#) a Dohovorom.
Štá- **10** ty musia rešpektovať
článok 3 Dohovoru, ktorý zakot-
vuje jednu z najzakladanejších
hodnôt demokratickej spoločnos-
ti a výslovne zakazuje mučenie a
neľudské alebo ponižujúce zaob-
chádzanie alebo trestanie bez
ohľadu na okolnosti alebo sprá-
vanie sa obete. **11** Okrem
potreby dostatočného osobného
priestoru sú pre posúdenie súladu
s článkom 3 Dohovoru relevant-
né aj ďalšie aspekty podmienok
zadržania, a to prístup k priro-
dzenému svetlu, čerstvému vzdu-
chu, dostupnosť vetrania a dodr-
žiavanie základných hygienických
požiadaviek. **12** (ods. 181 – 186)

Aplikácia princípov na konkrét- ny prípad

V tejto časti rozhodnutia Súd
uviedol, že nepodceňuje záťaž
a tlak, ktorému sú štáty vystave-
né v dôsledku prílevu migrantov
a žiadateľov o azyl a je si vedo-
mý ťažkostí spojených s prijíma-
ním týchto migrantov a žiadate-
ľov o azyl pri ich príchode
na medzinárodné letiská. Záro-
veň zdôraznil, že ani tieto ťaž-
kosti nezabavujú štát povinností,
ktoré mu vyplývajú z článku 3
Dohovoru, keďže zo zákazu v ňom
obsiahnutého, neexistujú výnim-
ky, a to ani v prípade ohrozenia
života národa, či pri tak ťažkých
situáciách, ako je boj s terorizmom
a organizovaným zločinom, a to
aj bez ohľadu na konanie dotknutej
osoby. (ods. 187 – 190)

Na základe dostupných materiá-
lov, ktoré považoval za dostatoč-
né, Súd vyhodnotil, že podmien-
ky tranzitnej zóny letiska neboli
vhodné pre dlhodobý pobyt a ne-
splňali minimálne požiadavky
rešpektovania ľudskej dôstojnos-
ti (museli spať na podlahe, ne-
mali voľný prístup k sprche, ku-
chynskému zariadeniu, nemali
prístup k čerstvému vzduchu,
k zdravotnej ani sociálnej pomo-
ci). Navyše boli sťažovatelia
po celú dobu odkázaní sami
na seba. Troch sťažovateľov
úrad vysokého komisára vyhod-
notil ako osoby, ktoré potrebujú
medzinárodnú ochranu, čo pou-
kazuje na to, že ich ťažkosti bo-
li umocnené udalosťami, ktorý-
mi si prešli počas migrácie.
(ods. 191 – 193)

Súd konštatoval, že neznesiteľné
podmienky, v ktorých museli
sťažovatelia vydržať po tak dlhú
dobu, ako aj neschopnosť orgá-

Z. A. a ďalší proti Rusku

Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva

nov postarať sa o sťažovateľov, naplňajú ponížujúce zaobchádzanie v zmysle článku 3 Dohovoru. Tiež rozhodol, že sťažovatelia v rozhodnom období spadali do právomoci dotknutého štátu, a preto došlo k porušeniu článku 3 Dohovoru vo vzťahu ku každému sťažovateľovi.

Súd, v súlade s článkom 41 Dohovoru, priznal sťažovateľom náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 15.000 eur pre M. B., po 20.000 eur pre Z. A. a Hasana Yasienu a 26.000 eur pre A. M., ako aj náhradu trov konania pred Veľkou komorou.

Mgr. Ivana Mičková
Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky

Poznámky:

1 V anglickom origináli „*asylum shopping*“ nie je legálne definovaný, ale je bežne používaný aj európskymi inštitúciami. V podstate označuje zneužitie azylového konania podávaním viac ako jednej žiadosti o azyl (resp. medzinárodnú ochranu) vo viacerých štátoch, prípadne vyberaním si krajiny, ktorá môže poskytnúť najlepšie sociálne, humanitárne a ekonomické podmienky. Pojem sa používa aj v súvislosti so sekundárnymi pohybmi migrantov (z krajiny do krajiny). Niekoľko príkladov konania, ktoré sa považujú za azylový turizmus uvádza [Pracovný dokument útvarov Komisie – Plán politiky v oblasti azylu](#) (dostupný len v angličtine).

2 Pozri aj [Nada proti Švajčiarsku](#), ods. 225; [Gahramanov proti Azerbajdžanu](#), ods. 40.

3 Pozri rozsudky [De Tommaso proti Taliansku](#), ods. 80 a [Kasparov proti Rusku](#), ods. 36.

4 Pozri aj [Amuur proti Francúzsku](#), ods. 43; [Shamsa proti Poľsku](#), ods. 47; [Mogos proti Rumunsku](#); [Mahdid a Haddar proti Rakúsku](#), [Riad a Idiab proti Belgicku](#), ods. 68; [Nolan a K. proti Rusku](#), ods. 93 až 96; and [Gahramanov](#), ods. 35 až 47.

5 Pozri, *mutatis mutandis*, [Gahramanov](#), ods. 35 až 47.

Pozri aj prípad [Mahdid a Haddar](#), v ktorom boli žiadosti azylantov zamietnuté do 3 dní a Súd konštatoval, že nedošlo k pozbaveniu osobnej slobody (berúc do úvahy aj ďalšie skutočnosti, napr. sťažovatelia neboli pod stálou policajnou kontrolou).

6 Pozri aj [Abdulaziz, Cables a Balkandali proti Spojenému kráľovstvu](#), ods. 67, a [Chahal proti Spojenému kráľovstvu](#), ods. 73.

7 Pozri aj [Saadi proti Spojenému kráľovstvu](#), ods. 64 až 65, a [Suso Musa proti Malte](#), ods. 89-90.

8 Porovnaj [Kanagaratnam proti Belgicku](#), ods. 94 až 95.

Pozri aj prípad [Longa Yonkeu proti Litve](#), ods. 131, v ktorom celková dĺžka troch etáp zadržania bez právneho základu činila 3 mesiace aj 7 dní; a prípad [Suso Musa](#), ods. 102, v ktorom rozhodné obdobie trvalo viac ako 6 mesiacov.

9 Ako je zhrnuté v prípade [M. S. S. proti Belgicku a Grécku](#), ods. 216 až 218.

10 Pozri aj [Dougoz proti Grécku](#), ods. 44; [Kaja proti Grécku](#), ods. 45 až 46; [S. D. proti Grécku](#), ods. 45 až 48; [Ma-](#)

[hamed Jama proti Malte](#), ods. 86 až 89; [Khlaifia a ďalší proti Taliansku](#), ods. 163 až [1]67; [Boudraa proti Turecku](#), ods. 28 až 29; a [S. F. a ďalší proti Bulharsku](#), ods. 78 až 83.

Pozri aj [Rahimi proti Grécku](#), ods. 62, [Khlaifia a ďalší](#), ods. 162, v súvislosti s pozitívnym záväzkom voči cudzincom do skončenia konania o udelení tranzitných víz; a [Shioshvili a ďalší proti Rusku](#), ods. 83 až 86.

11 Pozri aj [Labita proti Taliansku](#), ods. 119.

12 Pozri napríklad [S. D. proti Grécku](#), ods. 49 až 54; [Tabesh proti Grécku](#), ods. 38 až 44; [A. A. proti Grécku](#), ods. 57 až 65; [E. A. proti Grécku](#), ods. 50 až 51; [Abdi Mahamud proti Malte](#), ods. 89 až 90; [Alimov proti Turecku](#), ods. 84 až 85; [Abdullahi Elmi a Aweys Abubakar proti Malte](#), ods. 113 až [1]14; a [Khlaifia a ďalší](#), ods. 167.

Z. A. a ďalší proti Rusku

Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva

VÝBER Z JUDIKATÚRY SÚDU CITOVANEJ V ROZSUDKU

1. **A. A. proti Grécku**, sťažnosť č. [12186/08](#), z 22. júla 2010
2. **Abdi Mahamud proti Malte**, sťažnosť č. [56796/13](#), z 3. mája 2016
3. **Abdullahi Elmi a Aweys Abubakar proti Malte**, sťažnosť č. [25794/13](#) a [28151/13](#), z 22. novembra 2016
4. **Abdulaziz, Cabales a Balkandali proti Spojenému kráľovstvu**, sťažnosť č. [9214/80](#), [9473/81](#) a [9474/81](#), z 28. mája 1985
5. **Alimov proti Turecku**, sťažnosť č. [14344/13](#), zo 6. septembra 2016
6. **Amuur proti Francúzsku**, sťažnosť č. [19776/92](#), z 25. júna 1996
7. **Boudraa proti Turecku**, sťažnosť č. [1009/16](#), z 28. novembra 2017
8. **De Tommaso proti Taliansku [Veľká komora]**, sťažnosť č. [43395/09](#), z 23. februára 2017; [anotácia](#) v českom jazyku
9. **Dougoz proti Grécku**, sťažnosť č. [40907/98](#), z 6. marca 2001
10. **E. A. proti Grécku**, sťažnosť č. [74308/10](#), z 30. júla 2015
11. **Gahramanov proti Azerbajdžanu**, sťažnosť č. [26291/06](#), z 15. októbra 2013; [anotácia](#) v českom jazyku
12. **Chahal proti Spojenému kráľovstvu**, sťažnosť č. [22414/93](#), z 15. novembra 1996, [anotácia](#) v slovenskom jazyku
13. **Kaja proti Grécku**, sťažnosť č. [32927/03](#), z 27. júla 2006
14. **Kanagaratnam proti Belgicku**, sťažnosť č. [15297/09](#), z 13. decembra 2011
15. **Kasparov proti Rusku**, sťažnosť č. [53659/07](#), z 11. októbra 2016
16. **Khlaifia a ďalší proti Taliansku**, sťažnosť č. [16483/12](#),

z 15. decembra 2016; [anotácia](#) v českom jazyku

17. **Labita proti Taliansku [Veľká komora]**, sťažnosť č. [26772/95](#), zo 6. apríla 2000
18. **Longa Yonkeu proti Litve**, sťažnosť č. [57229/09](#), z 15. novembra 2011
19. **Mahamed Jama proti Malte**, sťažnosť č. [10290/13](#), z 26. novembra 2015
20. **Mahdid a Haddar proti Rakúsku**, sťažnosť č. [74762/01](#), z 8. decembra 2005
21. **Mogos proti Rumunsku**, sťažnosť č. [20420/02](#), z 6. mája 2004
22. **M. S. S. proti Belgicku a Grécku [Veľká komora]**, sťažnosť č. [30696/09](#), z 21. januára 2011
23. **Nada proti Švajčiarsku [Veľká komora]**, sťažnosť č. [10593/08](#), z 12. septembra 2012
24. **Nolan a K. proti Rusku**, sťažnosť č. [2512/04](#), z 12. februára 2009
25. **Rahimi proti Grécku**, sťažnosť č. [8687/08](#), z 5. apríla 2011
26. **Riad a Idiab proti Belgicku**, sťažnosť č. [29787/03](#) a [29810/03](#), z 24. januára 2008
27. **Saadi proti Spojenému kráľovstvu**, sťažnosť č. [13229/03](#), z 29. januára 2008
28. **S. D. proti Grécku**, sťažnosť č. [53541/07](#), z 11. júna 2009
29. **S. F. a ďalší proti Bulharsku**, sťažnosť č. [8138/16](#), zo 7. decembra 2017; [anotácia](#) v českom jazyku
30. **Shamsa proti Poľsku**, sťažnosť č. [45355/99](#) a [45357/99](#), z 27. novembra 2003
31. **Shioshvili a ďalší proti Rusku**, sťažnosť č. [19356/07](#), z 20. decembra 2016
32. **Suso Musa proti Malte**, sťažnosť č. [42337/1](#), z 23. júla 2013
33. **Tabesh proti Grécku**, sťažnosť č. [8256/07](#), z 26. novembra 2009

Zdroj:

1. *Case of Z. A. and others v. Russia* [online]. Štrasburg : Európsky súd pre ľudské práva, 2019 [cit. 2020-03-06]. Dostupné na internete: <<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-198811>>.

Ilias a Ahmed proti Maďarsku

Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva

Dňa 21. novembra 2019 Veľká komora Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „Súd“ alebo „ESLP“) vydala rozsudok vo veci [Ilias a Ahmed proti Maďarsku](#) (sťažnosť č. 47287/15). Vec sa týkala pobytu sťažovateľov, ktorí boli žiadateľmi o azyl, v pohraničnej tranzitnej zóne Rösszke pri hranici medzi Maďarskom a Srbskom, ich vyhostenia do Srbska, podmienok v tranzitnej zóne a efektívnosti opravných prostriedkov proti rozhodnutiam vnútroštátnych orgánov v azylovom konaní.

Veľká komora rozhodla, že v namietanom prípade došlo k porušeniu článku 3 [Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd](#) (ďalej len „Dohovor“) v súvislosti s vyhostením sťažovateľov do Srbska. Článok 3 nebol porušený v súvislosti s podmienkami v tranzitnej zóne Rösszke a sťažnosť ohľadom neefektívnosti opravných prostriedkov vyhlásila Veľká komora za neprijateľnú.

V ďalšom texte uvádzame spracovanie rozsudku Veľkej komory Súdu z jeho anglického originálu.

SKUTKOVÝ STAV

SŤAŽOVATELIA A ICH CESTA DO MAĎARSKA

Sťažovatelia boli štátni občania Bangladéša. V čase vydania rozsudku žijú v iných štátoch Európskej únie. Sťažovatelia prišli do Maďarska 15. septembra 2015 zo Srbska a vstúpili do tranzitnej zóny Rösszke, ktorá sa nachádza na maďarskom území pri hranici Maďarska so Srbskom. Maďarské orgány ich žiadosti o azyl po niekoľkých hodinách odmietli ako neprípustné a nariadili ich vyhostenie. Sťažovatelia sa odvolali a strávili 23 dní v tranzitnej zóne, kým sa o ich odvolaní rozhodlo. Dňa 8. októbra vydali maďarské orgány právoplatné rozhodnutie o odmietnutí ich žiadosti o azyl a o ich vyhostení, vyprevadili ich z tranzitnej zóny a sťažovatelia sa vrátili do Srbska.

Prvý sťažovateľ sa narodil v Bangladéši v roku 1983. Žil v Pakistane a v Afganistane, ale pre prenasledovanie políciou sa pokúsil utiecť do Iránu. Pre ďalšie prenasledovanie políciou sa vrátil do Pakistanu a v roku 2009 alebo 2010 odišiel do Bangladéša. Tu pracoval pre jednu politickú stranu, pričom sa mu vyhrážali z inej politickej strany. V roku 2010 alebo 2011 bol vyhostený do Indie, odkiaľ prešiel do Pakistanu. Z Pakistanu odišiel do Iránu a následne do Turecka. V Turecku zaplatil pašerákov, aby ho dostali do Grécka, kde strávil dva a pol mesiaca. V roku 2015 pešo prešiel do Bývalej Juhoslovanskej republiky Macedónsko **1** a odtiaľ cestoval vlakom do Srbska. V Srbsku strávil neznámy, ale pravdepodobne

dobne krátky čas pred vstupom do Maďarska.

Druhý sťažovateľ sa narodil v Bangladéši a musel svoju vlasť opustiť pre záplavy v roku 2008. Išiel do Indie a následne do Pakistanu, kde bol v zajatí pašerákov. Pašeráci ho zavliekli do Dubaja, kde pre nich pracoval dva roky a následne ho dostali do Iránu, odkiaľ odišiel pešo do Turecka. Z Turecka sa dostal do Grécka, kde strávil dva roky. Tu sa zoznánil s prvým sťažovateľom, spolu s ktorým pokračoval v ceste cez Bývalú Juhoslovanskú republiku Macedónsko a Srbsko do Maďarska. (ods. 8 – 11)

POBYT SŤAŽOVATEĽOV V TRANZITNEJ ZÓNE

Tranzitná zóna Rösszke bola tohto času objekt s prenosnými kontajnermi a s úzkym vonkajším priestorom obklopený asi štyri metre vysokým plotom s ostnatým drôtom na vrchu. Celú zónu strážili policajti a ozbrojení príslušníci bezpečnostných služieb. Žiadateľov o azyl držali v objekte určenom na ubytovanie, pozostávajúcom z desiatich prenosných kontajnerov (v rozmere 2,5 x 5,5 m), ktoré boli vybavené tromi až piatimi posteľami a elektrickým vyhrievacím zariadením. K objektu patrili samostatný kontajner pre zdravotné účely a jeden väčší kontajner so stolmi a stoličkami slúžil ako spoločenský priestor. Ubytovací objekt obklopoval úzky otvorený priestor (široký cca. 2,5 m a dlhý 40 až 50 m). Studená a teplá voda a elektrina boli k dispozícii. Sťažovateľom sa v stravovacom kontajneri podávalo trikrát denne jedlo bez bravčového mäsa.

Ilias a Ahmed proti Maďarsku

Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva

Sťažovatelia tvrdili, že počas pobytu v tranzitnej zóne nemali prístup k službám zdravotnej a sociálnej starostlivosti. Nemali prístup k televízii, internetu, telefónnym linkám alebo akýmkoľvek rekreačným činnostiam.

Podľa maďarskej vlády služby zdravotnej starostlivosti boli pre sťažovateľov dostupné denne dve hodiny prostredníctvom lekárov maďarskej armády.

Podľa [Európskeho výboru na zabránenie mučeniu a neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu](#), postele v Röszeke boli vybavené čistými matracami, vankúšmi a posteľnou bielizňou. Ubytovacie kontajnery mali dobrý prístup k prirodzenému svetlu i umelé osvetlenie. Ďalej, žiadatelia o azyl mali celodenný neobmedzený prístup k úzkemu vyhradenému priestoru pri ubytovacích kontajneroch. Hygienické možnosti boli postačujúce a zdravotná starostlivosť sa tiež poskytovala.

Žiadatelia nemohli opustiť zónu a vstúpiť na územie Maďarska. Podľa všetkého mohli vstúpiť do Srbska, ale medzi stranami pretrváva spor ohľadom právnych a skutkových následkov takéhoto vstupu. (ods. 15 – 19)

ŽIADOSTI SŤAŽOVATEĽOV O AZYL A ICH PRESKÚMANIE

Prvé rozhodnutie maďarského azylového orgánu a odvolanie proti nemu

Sťažovatelia sa krátko po svojom príchode zúčastnili pohovoru s príslušníkmi úradu pre občianstvo a migráciu (ďalej len

„migračný úrad“) za účasti tlmočníka ovládajúceho urdský jazyk. Pohovor s prvým sťažovateľom trval dve hodiny a s druhým 22 minút. Sťažovatelia počas pohovorov vysvetľovali okolnosti svojho príchodu z Bangladéša. Prvému sťažovateľovi poskytli dvojstranovú brožúru o azylovom procese v urdskom jazyku.

Podľa poznámok príslušníkov migračného úradu, Maďarsko bolo prvou krajinou, kde sťažovatelia požiadali o azyl. Prvý sťažovateľ sa v Srbsku nestretol so žiadnymi oficiálnymi predstaviteľmi štátu a ani neuvažoval o iniciovaní azylového konania. Druhý sťažovateľ sa v Srbsku stretol s policajtmi, ale nepodal žiadosť o azyl. Trval na tom, že chce pokračovať vo svojej ceste a policajti ho údajne pustili potom, čo mu vystavili dokument, ktorým ho vyzvali na opustenie krajiny.

Prvého sťažovateľa počas pohovoru informovali, že má tri dni na to, aby vysvetlil dôvody, prečo nepožiadal o azyl v Srbsku a prečo považoval takúto možnosť za neexistujúcu či neefektívnu. Druhého sťažovateľa tiež vyzvali, aby vysvetlil, prečo si myslel, že v Srbsku nezíska ochranu. Podľa poznámok z pohovoru druhý sťažovateľ nepožiadal o a-zyľ preto, lebo chcel pokračovať vo svojej ceste.

Migračný úrad vydal 15. septembra 2015 dve samostatné rozhodnutia (v prípade prvého sťažovateľa bez toho, aby počkali tri dni, aby mohol vyvrátiť domnienku o Srbsku ako o bezpečnej tretej krajine). V nich odmietol žiadosti sťažovateľov o azyl. Vy-

hlásil ich za neprípustné na základe toho, že Srbsko treba podľa nariadenia vlády č. 191/2015 (VII. 21.) považovať za „bezpečnú tretiu krajinu“ a sťažovatelia túto domnienku nevyvrátili a ani neuvažovali o možnosti požiadania o azyl v Srbsku. Migračný úrad nariadil vyhostenie žiadateľov z Maďarska.

Sťažovatelia napadli rozhodnutie na správnom a pracovnoprávnom súde v Segedíne. Súd vytýčil pojednávanie vo veci oboch sťažovateľov na 21. septembra 2015.

Sťažovatelia, prostredníctvom predstaviteľov [Úradu vysokého komisára OSN pre utečencov](#) (ďalej len „úrad vysokého komisára“), ktorí mali prístup do tranzitnej zóny, poverili dvoch právnikov Maďarského helsinského výboru zastupovaním ich vecí v súdnom konaní. Zdá sa, že príslušné orgány nedovolili právnikom sťažovateľov vstúpiť do tranzitnej zóny s cieľom konzultácie až do večera 21. septembra, t. j. až do termínu po pojednávaní.

Právnicki sťažovateľov však dňa 21. septembra, t. j. v deň pojednávania pripravili niekoľkostranové písomné podanie a predniesli vec aj ústne. Právnicki boli prítomní v súdnej sieni v Segedíne, kým sťažovatelia komunikovali so súdom cez videospojenie, pomocou tlmočníka ovládajúceho urdský jazyk.

Obidvaja sťažovatelia tvrdili, že od srbských štátnych orgánov dostali dokument v srbskom jazyku, ktorému nerozumeli a že boli vyzvaní, aby opustili územie Srbska. Obidvaja sťažovatelia predložili tieto dokumenty, pričom v prípade prvého z nich

Ilias a Ahmed proti Maďarsku

Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva

dokument neobsahoval jeho meno, keďže bol vystavený pre inú osobu. Počas pojednávania druhý sťažovateľ uviedol, že on požiadal o azyl v Srbsku, ale jeho žiadosť nepreskúmali.

Právnici sťažovateľov vo svojich písomných a ústnych vyjadreniach argumentovali najmä tým, že migračný úrad porušil ustanovenia smernice o azylovom konaní (2013/32/EÚ) ² tým, že nepreskúmal s dostatočnou vážnosťou, či sa Srbsko môže považovať za „bezpečnú tretiu krajinu“ v špeciálnej situácii sťažovateľov. V ich ponímaní boli rozhodnutia formalistické a neobsahovali žiadne individuálne posúdenie. Sťažovatelia ďalej namietali, že migračný úrad im nedovolil využiť trojdňovú lehotu na vyvrátenie domnienky „bezpečnej tretej krajiny“, keďže migračný úrad vydal rozhodnutie hneď v ten deň, kedy sa konal prvý pohovor. Argumentovali aj tým, že rozhodnutia dostatočne nezohľadnili relevantné informácie o krajine, s osobitným zreteľom na správy úradu vysokého komisára a stanovisko srbského ministra práce a sociálnych vecí zo 14. septembra 2015, podľa ktorých Srbsko neprijme žiadateľov o azyl z Maďarska.

Ešte v ten deň vnútroštátny súd zrušil rozhodnutia migračného úradu a vec vrátil na ďalšie konanie. Súd sa odvolával na § 3 ods. 2 vládneho nariadenia a argumentoval, že migračný úrad mal analyzovať situáciu v Srbsku ohľadom azylového konania dôkladnejšie. Mal taktiež informovať sťažovateľov o svojich zisteniach a umožniť im v trojdňovej lehote vyvrátiť domnienku o „bezpečnej tretej krajine“

s pomocou právnych zástupcov. (ods. 20 – 29)

Druhé rozhodnutie migračného úradu a odvolanie proti nemu

Sťažovatelia v ďalšom konaní o žiadostiach o azyl predložili písomné stanovisko psychiatricky, ktorá ich navštívila v tranzitnej zóne 23. septembra a porozprávala sa s nimi prostredníctvom tlmočníka, ktorý sa rozhovoru zúčastnil cez telefón. Prvý sťažovateľ je podľa psychiatricky dobre zorientovaný, schopný sústrediť sa a spomínať si, ale vykazuje znaky úzkosti, strachu a zúfalstva. Diagnostikovali mu posttraumatickú stresovú poruchu (PTSD). Psychiatricka v súvislosti s druhým sťažovateľom uviedla, že ho považovala za veľmi dobre zorientovaného, bez straty pamäti, ale so znakmi depresie, úzkosti a zúfalstva a diagnostikovali mu aj PTSD. Psychiatricka nespomenula potrebu zdravotného alebo psychologického liečenia. Podľa jej názoru sa však mentálny stav sťažovateľov mohol zhoršovať pre ich uväznenie.

Dňa 23. septembra migračný úrad informoval právnych zástupcov sťažovateľov telefonicky, že pojednávanie sa bude konať o dva dni. Zástupcovia však toto zrejme nepovažovali za platné predvolanie a preto sa pojednávania nezúčastnili.

Na pojednávaní pred migračným úradom dňa 25. septembra 2015 sa sťažovatelia rozhodli neurobiť žiadne úkony, kým ich zástupcovia nebudú prítomní. Migračný úrad prostredníctvom tlmočníka ovládajúceho urdský jazyk infor-

moval sťažovateľov o trojdňovej lehote na vyvrátenie domnienky bezpečnej tretej krajiny.

Dňa 28. septembra 2015 zástupcovia sťažovateľov podali podnet migračnému úradu, v ktorom protestovali proti spôsobu predvolania a žiadali nové pojednávanie, na ktorom by sa mohli zúčastniť. Uviedli tiež, že sťažovatelia by mali dostať adekvátnu možnosť vyjadriť sa k materiálom, na základe ktorých sa Srbsko považovalo za bezpečnú tretiu krajinu.

Dňa 30. septembra 2015 migračný úrad odmietol žiadosti o azyl. Dospel k záveru, že psychiatrická správa neposkytla dostatočný dôvod na to, aby sa so sťažovateľmi konalo ako s osobami s potrebou špeciálneho zaobchádzania, pokiaľ nemali žiadne také potreby, ktoré by nebolo možné uspokojiť v tranzitnej zóne. V súvislosti s postavením Srbska ako bezpečnej tretej krajiny sa migračný úrad odvolával na relevantné správy úradu vysokého komisára a jednej mimovládnej organizácie. Ďalej poznamenal, že sťažovatelia neuviedli žiadne naliehavé okolnosti, ktoré by podložili ich tvrdenie o tom, že Srbsko pre nich nie je bezpečnou treťou krajinou, a preto neboli schopní túto domnienku vyvrátiť. V dôsledku toho sa nariadilo vyhostenie sťažovateľov z Maďarska.

Sťažovatelia požiadali o súdne preskúmanie rozhodnutia na správnom a pracovnoprávnom súde v Segedíne. Argumentovali najmä tým, že migračný úrad odvodnil svoje rozhodnutie selektívne a nekorektne vykladanými informáciami o krajine. Uviedli,

Ilias a Ahmed proti Maďarsku

Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva

že podľa ich názoru dôkazné bremeno bolo predovšetkým na strane migračného úradu. Ten mal podložiť relevantnými informáciami o krajine alebo inými dôkazmi, že Srbsko je pre sťažovateľov bezpečnou treťou krajinou. Sťažovatelia argumentovali tým, že trojdňová lehota na vyvrátenie zásady bezpečnej tretej krajiny ani nemohla začať zákonne plynúť, pretože migračný úrad nedodrжал svoju povinnosť, podľa ktorej by mal svoje tvrdenie presvedčivo preukázať. Sťažovatelia ďalej tvrdili, že migračný úrad nepreveril, či by im srbské úrady povolili návrat, čo je tiež podmienkou aplikácie zásady bezpečnej tretej krajiny. Odvolávali sa aj na rôzne údajné procesné nedostatky.

Dňa 5. októbra 2015 vnútroštátny súd v dvoch samostatných rozhodnutiach vzťahujúcich sa na prvého, resp. druhého sťažovateľa, potvrdil rozhodnutia migračného úradu. Súd mal za to, že v predmetnom konaní migračný úrad v súlade s usmernením súdu preskúmal, či sa Srbsko môže vo všeobecnosti považovať za bezpečnú tretiu krajinu pre utečencov a na základe relevantného práva a informácií o krajine zistil, že ňou je. Súd zohľadnil správu Centra pre ľudské práva v Belehrade zverejnenú v roku 2015, správy z augusta 2012 a júna 2015 vydané úradom vysokého komisára týkajúce sa Srbska a tiež ďalšie dokumenty predložené sťažovateľmi. Súd na základe týchto dokumentov vyslovil, že Srbsko spĺňa podmienky § 2 písm. i) zákona o azyle. Podľa súdu migračný úrad dostatočne prešetril skutkové okolnosti, dodrжал procesné normy a svoje rozhodnutie zrozumiteľne a zmys-

luplne odôvodnil. Súd ďalej zdôrazňoval, že stanoviská sťažovateľov podávané na pojednávaniach boli rozporuplné a nedôsledné. Prvý sťažovateľ uviedol rôzne dôvody na to, prečo svoju krajinu opustil a má túce vysvetlenia toho, či dostal od srbských štátnych orgánov akékoľvek dokumenty. Dokument, ktorý nakoniec ukázal, nebol vystavený na jeho meno, a preto sa nemohol použiť ako dôkaz. Počas správneho konania nespomínal, ako sa k nemu správali obchodníci s ľuďmi, urobil to až na súdnom pojednávaní. Stanovisko druhého sťažovateľa obsahovalo nedôsledné informácie o dĺžke jeho pobytu v Srbsku a podávaní žiadosti o azyl. Sťažovatelia nespomínali žiadnu osobitnú skutočnosť, na základe ktorej by mohol úrad považovať Srbsko za nebezpečnú tretiu krajinu. Bezpečnosť Srbska popierali len vo všeobecnosti, čo nepostačovalo na vyvrátenie domnienky.

Právoplatné rozhodnutia doručili v maďarskom jazyku sťažovateľom dňa 8. októbra 2015. Sťažovatelia dostali vysvetlenie v urdskom jazyku. V ten deň policajti vypravovali sťažovateľov z tranzitnej zóny a vstúpili na územie Srbska.

Dňa 22. októbra bol prepis súdneho pojednávania zo dňa 5. októbra zaslaný právnikom sťažovateľov. Dňa 10. decembra dostal právnik preklad súdneho rozhodnutia z pojednávania v bengálčine. Dňa 9. marca 2016 návrhy sťažovateľov na preskúmanie rozhodnutia odmietli z procesných dôvodov. Kúria tvrdila, že nemá právomoc na preskúmanie takýchto vecí. (ods. 30 – 38)

Vyhostenie sťažovateľov do Srbska dňa 8. októbra 2015

Sťažovatelia potvrdili svoje vyhostenie záznamom úradu vysokého komisára a listom jednej srbskej mimovládnej organizácie. Predložili aj videorozhovor, ktorý so sťažovateľmi pripravili s pomocou právnicka ďalšej mimovládnej organizácie cez tlmočníka ovládajúceho urdský jazyk. Vláda vo svojej odpovedi nespochybňovala popis vyhostenia, ale trvala na tom, že sťažovatelia opustili Maďarsko dobrovoľne.

Z týchto popisov vyhostenia vyplýva, že ráno 8. októbra 2015 sa zamestnanci úradu vysokého komisára stretli so sťažovateľmi v tranzitnej zóne a vysvetlili im, že na základe rozsudku v ich veci sa môžu dobrovoľne vrátiť do Srbska alebo sa odvolať, ale ak sa odvolajú, budú zadržaní dva mesiace. Sťažovatelia vyjadrili svoju vôľu odvolať sa a zostať v Maďarsku a podpísali odvolanie. Zamestnanci úradu vysokého komisára odišli. V skorých poobedňajších hodinách policajti a zamestnanci migračného úradu povedali sťažovateľom, s pomocou muža z Afganistanu, ktorý vedel trochu komunikovať v urdskom jazyku, že súd rozhodol tak, že sa majú vrátiť do Srbska. Sťažovatelia odpovedali, že nechcú ísť do Srbska a že zamestnanci OSN im povedali, že môžu zostať v Maďarsku na dva mesiace. Odovzdali kópiu odvolania, ktoré podpísali, ale zamestnanci štátnych orgánov ju odmietli prevziať. Polícia trvala na tom, aby si vybrali medzi dobrovoľným návratom alebo zadržaním a prevzatím srbskou policiou. Sťažov-

Ilias a Ahmed proti Maďarsku

Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva

vatelia sa cítili ohrození a mysleli si, že sú vystavení riziku násilia. Rozhodli sa odísť. Policajti im povedali, aby išli cez les a nie cez oficiálne kontrolné miesto. Keď boli vyvedení z tranzitnej zóny, prišli zamestnanci úradu vysokého komisára, ktorým policajti povedali, že sťažovatelia sa rozhodli dobrovoľne opustiť Maďarsko, a že nebudú mať sprievod počas cesty k srbskej strane hranice. Srbská hraničná polícia informovala zamestnancov úradu vysokého komisára a maďarskú políciu, že sťažovateľom nebude dovolené bez dokumentov vstúpiť do Srbska cez oficiálne kontrolné miesto a jedinou možnosťou zostáva skúsiť prejsť cez „zelenú hranicu“. Zamestnanci úradu vysokého komisára rokovali telefonicky s cieľom zabezpečiť sprievod pre sťažovateľov na druhej strane hranice. Sťažovateľov odprevadili iba k východu z tranzitnej zóny a maďarskí policajti im dali inštrukcie, aby išli sami doprava popri plote. Nepoužili sa donucovacie prostriedky. Zamestnanci úradu vysokého komisára trvali na tom, aby mohli povedať sťažovateľom, že sa s nimi stretnú na druhej strane hranice, a preto by mali ísť opačným smerom, doľava k ceste a k hraničnému priechodu Horgos na srbskej strane. Toto bolo komunikované smerom k sťažovateľom. Sťažovatelia prekročili hranicu podľa inštrukcií od úradu vysokého komisára a nie cez les. Srbskí policajti boli prítomní, keď prekročili hranicu a iba im povedali, aby si počkali, kým prídu zamestnanci úradu vysokého komisára. Sťažovatelia sa stretli so zamestnancami úradu vysokého komisára, ktorí im poskytli pomoc. (ods. 39 a 40)

RELEVANTNÉ VNÚTROŠTÁTNE A MEDZINÁRODNÉ PRÁVO A PRAX

PRÁVNE PREDPISY, ODPORÚČANIA A USMERNENIA

Vo veci sa vychádzalo z nasledovných vnútroštátnych právnych predpisov účinných v relevantnom období: [zákon č. LXXX z roku 2007 o azylovom práve](#); [zákon č. II. z roku 2007 o vstupe a pobyte štátnych príslušníkov tretích krajín](#); [nariadenie vlády č. 191/2015 \(VII. 21.\) o definícii bezpečných krajín pôvodu a bezpečných \[tretích\] krajín](#).

Zohľadnili sa nasledujúce právne predpisy práva Európskej únie: smernica Európskeho parlamentu a Rady [2013/32/EÚ](#) z 26. júna 2013 o spoločných konaniach o poskytovaní a odnímaní medzinárodnej ochrany (smernica o azylovom konaní); smernica Európskeho parlamentu a Rady [2013/33/EÚ](#), ktorou sa stanovujú normy pre prijímanie žiadateľov o medzinárodnú ochranu; [dohoda medzi Európskym spoločenstvom a Srbskou republikou o readmisii osôb bez povolenia na pobyt](#); [odporúčanie Komisie Európskej únie 2016/2256 určené členským štátom o obnovení odovzdávania osôb do Grécka podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady 604/2013/EÚ](#).

Ďalej sa použili nasledovné odporúčania a usmernenia Rady Európy: odporúčanie Výboru ministrov členským štátom č. [R\(97\)22](#) obsahujúce usmernenie k aplikácii koncepcie bezpečnej tretej krajiny z 25. novembra 1997; [Usmernenie](#) prijaté Výborom ministrov 1. júla 2009 o ochrane ľud-

ských práv v súvislosti so skráteným azylovým konaním, VI. časť.

Za zmienku stoja aj: rezolúcia parlamentného zhromaždenia Rady Európy č. [1471\(2005\)](#) o skrátenom azylovom konaní v členských štátoch Rady Európy; dôvodová správa z 28. mája 2009, [CM\(2009\)51-add3](#). (ods. 41 – 64)

SPRÁVY O NÁVŠTEVÁCH A ANALÝZACH MEDZINÁRODNÝCH INŠTITÚCIÍ A MI-MOVLÁDNYCH ORGANIZÁCIÍ

Vo vzťahu k Maďarsku

Vychádzalo sa z nasledujúcich správ a analýz, zo:

- správy pre maďarskú vládu o návšteve Maďarska vykonanej Európskym výborom na zabránenie mučeniu a neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu od 21. do 27. októbra 2015 a správy o návšteve z októbra 2017;
- správy z 13. októbra 2017 (SG/Inf(2017)33) o vyšetrovacej misii veľvyslanca Tomáša Bočka, osobitného zástupcu generálneho tajomníka Rady Európy pre migráciu a utečencov z júna 2017;
- správy úradu vysokého komisára s názvom *Maďarsko ako krajina azylu. Zistenia o reštriktívnych právnych opatreniach a ďalšej praxi implementovanej medzi júlom 2015 a marcom 2016* publikovanej v máji 2016;
- správy s názvom *Prechod cez hranice: Nový azylový systém na hraniciach*

Ilias a Ahmed proti Maďarsku

Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva

- *a obmedzenia pri prístupe k ochrane v Maďarsku* pripravenej Európskou radou pre utečencov a exilantov dňa 1. októbra 2015;
- dokumentu Európskej rady pre utečencov a exilantov s názvom *Prehľad judikatúry: Zamedzenie dublinským transferom do Maďarska* zverejneným v januári 2016;
- správy Amnesty International z roku 2015 s názvom *Vylúčenie, porušenia práv utečencov a migrantov Maďarskom*. (ods. 65 – 71)

Vo vzťahu k Srbsku

Vychádzalo sa z nasledujúcich správ a analýz, zo:

- správy úradu vysokého komisára s názvom *Srbsko ako krajina azylu: Zistenia o postavení žiadateľov o azyl a osôb s postavením medzinárodnej ochrany v Srbsku* pripravenej v auguste 2012;
- správy s názvom *Správa o krajine: Srbsko* aktualizovanej 31. decembra 2016, ktorú pripravila Azylová informačná databáza AIDA, a ktorú zverejnila Európska rada pre utečencov a exilantov;
- správy z 13. októbra 2017 (SG/Inf(2017)33) o vyšetrovacej misii veľvyslanca Tomáša Bočka, osobitného zástupcu generálneho tajomníka Rady Európy pre migráciu a utečencov z júna 2017;
- správy mimovládnej organizácie Centrum pre ľudské práva v Belehrade (BCHR, *Právo na azyl v Srbskej republike 2014*);

- *Rozhodnutia určujúceho zoznam bezpečných krajín pôvodu a bezpečných tretích krajín srbskej vlády*, Úradný vestník Srbskej republiky, č. 67/2009. (ods. 72 – 77)

Vo vzťahu k Severnému Macedónsku

Vychádzalo sa zo správy úradu vysokého komisára s názvom *Bývalá Juhoslovanská republika Macedónsko ako krajina azylu* pripravenej v auguste 2015. (ods. 78)

PRÁVO

NÁMIETKY VLÁDY

Námietka v súvislosti so 6-mesačnou lehotou podľa článku 35 ods. 1 Dohovoru

Vláda opakovane namietala, ako to urobila aj pred komorou, že sťažnosť vzťahujúca sa na článok 13 v spojení s článkom 3 v súvislosti s údajnou absenciou opravných prostriedkov vo vzťahu k životným podmienkam v tranzitnej zóne Rösszke, bola podaná po uplynutí 6-mesačnej lehoty ustanovenej v článku 35 ods. 1 Dohovoru. Sťažovatelia žiadali Veľkú komoru, aby si osvojila záver komory, podľa ktorého sťažnosť bola podaná včas a je prijateľná.

Súd poznamenáva, že v danom prípade začala 6-mesačná lehota podľa článku 35 ods. 1 plynúť vo vzťahu k sťažnosti dňa 9. októbra 2015, t. j. deň potom, ako sťažovatelia opustili zónu (pozri ods. 8 rozsudku) a uplynula 8. apríla 2016. **3**

Súd dospel k záveru, že vzhľadom na vágnosť tých pasáží sťažnosti, ktoré sa týkajú absencie opravných prostriedkov vo vzťahu k životným podmienkam v tranzitnej zóne Rösszke, námietke vlády treba vyhovieť a sťažnosť v časti, ktorá sa vzťahuje na článok 13 v spojení s článkom 3 v súvislosti s absenciou opravných prostriedkov vo vzťahu k životným podmienkam v tranzitnej zóne treba vyhlásiť za neprijateľnú. (ods. 79 – 89)

Ilias a Ahmed proti Maďarsku

Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva

Námietka v súvislosti s postavením sťažovateľov ako obetí

Vláda opakovane upozorňovala, že sťažovatelia nepredložili srbským štátnym orgánom alebo Súdu sťažnosť z dôvodu návratu (*refoulement*) do Srbska alebo zlého zaobchádzania v Srbsku a táto skutočnosť podľa vlády preukazuje, že sťažovatelia neboli vystavení riziku počas azylového konania v Maďarsku, a preto by nemali byť považovaní za obeť v zmysle článku 34 Dohovoru. Súd zamietol námietku vlády, argumentujúc tým, že sťažovatelia boli priamo dotknutí úkonmi a konaním, proti ktorým ich sťažnosť smerovala, keďže rozhodnutie o vyhostení bolo záväzné a vykonateľné a nasledoval po ňom ich odsun z Maďarska do Srbska. Za týchto okolností sťažovatelia môžu tvrdiť, že boli obeťami údajného porušenia Dohovoru vo vzťahu k ich odsunu. **4** (ods. 90 – 94)

Námietka založená na skutočnosti, že Maďarsko aplikovalo právo Európskej únie v predmetnej veci

Vláda argumentovala, že Maďarsko konalo na základe práva Európskej únie, ktoré obmedzuje príslušnosť Súdu.

Súd pripomenul, že členské štáty zostávajú viazané záväzkami, do ktorých voľne vstúpili, vrátane Dohovoru, aj pri aplikácii práva Európskej únie. Ak sú však splnené dve podmienky – vnútroštátne orgány nemajú manévrovací priestor a využijú sa všetky mechanizmy dohľadu v ich plnom rozsahu – tieto záväzky sa musia posudzovať v zmysle domnienky súladu

s Dohovorom, ako je to zakotvené v judikatúre Súdu. **5**

V predmetnej veci, relevantné právne predpisy Európskej únie predstavujú smernice, ktoré neukladajú Maďarsku konať spôsobom, akým konalo; vrátane zadržovania žiadateľov v tranzitnej zóne; zákazu vstupu do Maďarska; neposúdenia ich žiadostí o azyl vo veci samej; spoliehajú sa na to, že existuje bezpečná tretia krajina a vyhlásenia Srbska za bezpečnú tretiu krajinu. Maďarské orgány využili svoju diskrečnú právomoc garantovanú právom Európskej únie. Domnienka rovnocennej ochrany poskytovanej právnymi predpismi Európskej únie sa v tejto veci neaplikuje a Maďarsko podľa Dohovoru **6** nesie plnú zodpovednosť za namietané konanie. (ods. 95 – 97)

ÚDAJNÉ PORUŠENIE ČLÁNKU 3 DOHOVORU V SÚVISLOSTI S VYHOSTENÍM SŤAŽOVATEĽOV DO SRBSKA

Sťažovatelia tvrdia, že ich vyhostenie do Srbska ich vystavilo skutočnému riziku zaobchádzania, ktoré je v rozpore s článkom 3 Dohovoru. Článok 3 Dohovoru znie nasledovne:

„Nikoho nemožno mučiť alebo podrobovať neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu.“ (ods. 98)

Rozsudok Komory

Komora konštatovala, že Maďarsko medzi januárom 2013 a júlom 2015 nepovažovalo Srbsko za bezpečnú tretiu krajinu. Vláda

nedoložila žiadne presvedčivé vysvetlenie alebo odôvodnenie na zmenu tohto prístupu, najmä vzhľadom na výhrady úradu vysokého komisára a vysoko uznávaných ľudskoprávných organizácií. Komora tiež poznamenala, že maďarské štátne orgány sa nepokúsili vylúčiť možnosť toho, že ak žiadateľov vrátiť do Srbska, môžu byť vyhostení ďalej do Grécka, kde podmienky prijímania žiadateľov o azyl boli v rozpore so štandardmi Dohovoru. Komora, aj vzhľadom na ďalšie procesné nedostatky, dospela k záveru, že žiadatelia nemali k dispozícii účinné záruky, ktoré by ich chránili pred skutočným rizikom neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania v rozpore s článkom 3. (ods. 99)

Vyjadrenia strán

Sťažovatelia

Sťažovatelia tvrdili, že ich odsun do Srbska ich vystavil riziku zaobchádzania, ktoré je v rozpore s článkom 3, pretože po prvé, vzniklo riziko toho, že ich neprijmú v Srbsku alebo im neumožnia prístup k azylovému konaniu; po druhé, vzniklo riziko reťazového návratu (*chain-refoulement*) a po tretie, nemali šancu na prístup k adekvátnemu prijímaciemu zariadeniu alebo k náležitej ochrane, ktorá by zohľadnila ich zraniteľnosť.

Maďarské štátne orgány vedeli, že sťažovateľom nebude povolený vstup a pobyt v Srbsku, napriek tomu ich vyhostili v rozpore s postupmi podľa aplikovateľnej dohody o readmisii a bez toho, že by získali garanciu od srbských štátnych orgánov. V deň vyhostenia sťažovateľov ich ma-

Ilias a Ahmed proti Maďarsku

Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva

d'arské štátne orgány nechali samých na maďarskom území, mimo tranzitnej zóny a nútili ich vstúpiť ilegálne do Srbska. Ďalej, bola známa prax srbských štátnych orgánov, zdokumentovaná verejným ochrancom práv Srbska v októbri 2014 a úradom vysokého komisára v roku 2016, v zmysle ktorej neumožňovali osobám vracajúcim sa z Maďarska požiadať o azyl alebo mať prospech z podmienok pri prijatí. Ďalšou zaužívanou praxou v Srbsku, odporovanou OSN i mimovládnyimi organizáciami, bola kriminalizácia znovu prijatých osôb z tretích krajín za nezákonné prekročenie hranice, napriek ich postaveniu žiadateľov o azyl a riziko násilného zaobchádzania a šikanovania. Navyše, azylové konanie v Srbsku vykazovalo vážne nedostatky.

Sťažovatelia uviedli, odvolávajúci sa na správy orgánov OSN a mimovládnych organizácií, že riziko reťazového vrátenia (*chain-refoulement*) a vyhostenia zo Srbska do Severného Macedónska bolo dobre zdokumentované. Srbský azylový úrad potvrdil v liste z októbra 2016, že koncepciu bezpečných tretích krajín aplikovali bez toho, aby si vyžadovali záruku prístupu na územie danej krajiny a k azylovému konaniu. Na srbskom zozname bezpečných tretích krajín figurovala Bývalá Juhoslovanská republika Macedónsko, Grécko a Turecko a žiadatelia o azyl boli bežne, teda automaticky vracaní do týchto krajín.

Sťažovatelia ďalej tvrdili, že maďarské štátne orgány museli vedieť o tom, že osobám v ich situácii nie je umožnený prístup k prijímacím zariadeniam v Srbsku, a že

tieto zariadenia a podmienky sú v každom prípade nedostatočné.

Podľa názoru sťažovateľov boli maďarská právna úprava a rozhodovací proces v ich prípade neadekvátne, neposkytovali požadované záruky a nezabezpečovali účinné opravné prostriedky v praxi.

Prvotné a zopakované azylové konanie vo veci sťažovateľov sa zrealizovalo narychlo a lehota na odvolanie bola len 7-dňová, čo znemožnilo sťažovateľom vyvrátiť domnienku, podľa ktorej bolo Srbsko bezpečnou treťou krajinou. Ďalej, obidvaja sťažovatelia sa zúčastnili na pohovorech v prvom konaní, bez možnosti získať základné informácie alebo právne poradenstvo. Nebolo im umožnené poradiť sa s právníkom pred prvým pojednávaním a ich právnik nebol správne informovaný o čase druhého pohovoru v druhom konaní. Tlmočenie neprebiehalo do materinského jazyka sťažovateľov a bolo nízkej kvality. Sťažovatelia nedostali adekvátne informácie v žiadnom štádiu konania v jazyku, ktorému by rozumeli, alebo informácie o dôkazoch, na základe ktorých sa aplikovalo pravidlo bezpečnej tretej krajiny na ich prípad. Ani azylový úrad, ani súd v Segedíne nezohľadnil správu o krajine a právne argumenty, ktoré im predložili. Súd v Segedíne vo svojom rozhodnutí z 5. októbra 2015 obmedzil svoje skúmanie na otázku, či azylový úrad postupoval v súlade s predchádzajúcim súdnym rozhodnutím. Sťažovatelia boli odsunutí z tranzitnej zóny bez toho, že by ich riadne oboznámili s príslušnými rozhodnutiami potom, čo im odmietli priznať právo na podanie návrhu na súdne

preskúmanie ich prípadných rozhodnutí o odsune a vyhostení.

Podľa názoru sťažovateľov ich žiadosti o azyl odmietli jedine na základe automatickej aplikácie vládneho zoznamu bezpečných tretích krajín. Štátne orgány nezohľadnili široko dostupné správy z dôveryhodných zdrojov o nedostatkoch azylového systému v Srbsku, realitu v teréne a individuálne okolnosti sťažovateľov. Hoci v druhom rozhodnutí azylového orgánu bol odkaz na tri správy, závery rozhodnutí boli v rozpore so zisteniami správ. Štátne orgány namiesto toho, aby zohľadnili riziká v prípade budúceho návratu do Srbska, iba poznamenali, že sťažovatelia nepredložili žiadne dôkazy o zlom zaobchádzaní v minulosti alebo odopretí účinnej ochrany počas ich prechodu cez Srbsko. Štátne orgány vzhľadom na správu o mentálnom zdraví sťažovateľov mali preskúmať informácie o neadekvátnych podmienkach prijímania, najmä v prípade tých, ktorí sú vrátení do Srbska a o ktorých sa vedelo, že sa s nimi zaobchádza odlišne od nových prichádzajúcich.

Sťažovatelia nakoniec uviedli, že nakoľko konanie štátnych orgánov nespĺňalo normy Dohovoru, vláda nemohla tvrdiť, že v predmetnej veci neexistujú riziká podľa článku 3. Vláda taktiež nemala tvrdiť, že sťažovatelia nedisponovali právom odvolávať sa na článok 3 vo vzťahu ku svojim krajinám pôvodu. Išlo o neakceptovateľnú špekuláciu, keďže konanie o neprípustnosti žiadostí sťažovateľov o azyl vylučovalo posudzovanie rizík v súvislosti s krajinami pôvodu. (ods. 100 – 107)

Ilias a Ahmed proti Maďarsku

Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva

Vláda

Vláda zdôrazňovala dôležitosť rozlišovania medzi medzinárodnou uznávaným právom požiadať o azyl a domnelým právom byť prijatý preferovanou krajinou s cieľom požiadania o azyl. Aby sa zabránilo falošnému vnímaniu toho, že v krajine poskytujúcej najlepšíu ochranu existuje právo na priznanie azylu, bolo nevyhnutné prijať opatrný a realistický výklad všetkých údajných rizík návratu (*refoulement*) a stanoviť minimálny stupeň závažnosti pre aplikáciu článku 3.

Podľa názoru vlády chce úrad vysokého komisára zľahčovať následky humanitárnej katastrofy obhajovaním nakupovania azylu a vyvíjaním tlaku na štáty, aby prijímali neustále vyššie štandardy ochrany. Vyhostenie migrantov nedisponujúcich dokumentmi, ktorým neprislúchalo právo na medzinárodnú ochranu, sa stalo prakticky nemožným, čo spustilo nekontrolovateľnú migráciu. Toto viedlo k sociálnemu napätiu, pocitu bezmocnosti a straty suverenity zo strany dotknutých štátov. Nakupovanie azylu odvieďlo zdroje od hľadania kolektívnych riešení medzinárodným spoločenstvom smerom k presídleniu utečencov alebo zlepšovaniu ich situácie v prvej bezpečnej krajine. Nakupovanie azylu je z tohto hľadiska v rozpore s článkom 17 Dohovoru.

Vláda tvrdí, že jedine návrat k „zavedenému medzinárodnému právu“ môže zabrániť eskalácii európskej migračnej krízy. Riešenie globálnych výziev migrácie môže priniesť len kolektívne konanie suverénnych štátov

s obnovením ich schopnosti účinne predchádzať zneužívaniu.

Vláda zdôrazňovala, že sťažovatelia nečelili v krajine svojho pôvodu, v Bangladéši, žiadnemu nebezpečenstvu. Ich vyjadrenia ohľadom svojich osobných okolností a ciest do západnej Európy boli rozporuplné a pravidelne prispôbované ich potrebám. Keďže sťažovatelia nepreukázali, že by boli *prima facie* perzekvovaní v krajine svojho pôvodu, návrat (*refoulement*) zo Srbska by neznamenal riziko.

Sťažovatelia mali možnosť vyvrátiť domnienku bezpečnej tretej krajiny aplikovanej v ich prípade, ale vyjadrovali sa len všeobecne a nepoukázali na individuálne riziko. Napriek ich tvrdeniam, neplatilo obrátené dôkazné bremeno, keďže neboli povinní preukázať nedostatky azylovej situácie v Srbsku vo všeobecnosti. Relevantné skutočnosti zohľadnili maďarské štátne orgány z vlastného podnetu bez toho, žeby ich sťažovatelia požiadali. Sťažovateľov požiadali iba o to, aby sa vyjadrili, ako sa ich údajné nedostatky osobne dotkli.

Skutočnosť, že sťažovatelia neboli odovzdaní srbským štátnym orgánom v rámci readmisného konania, ale jednoducho znova vstúpili do Srbska, im nezabránila v tom, aby v Srbsku požiadali o azyl: nachádzali sa v rovnakom právnom postavení, ako tí žiadatelia o azyl, ktorí prišli nezákonne z iných štátov. Sťažovatelia však jasne uviedli, že ich zámerom vôbec nebolo požiadať o azyl v Srbsku. Na základe tejto skutočnosti sa stali údajné nedostatky srbského azyloveho systému irelevantnými.

Nakoniec, čo sa týka rizika zaobchádzania v rozpore s článkom 3 v súvislosti s podmienkami prijatia v Srbsku, nič nenažnačovalo, že by sťažovateľov nechali bez jedla, hygieny alebo prístreška. Úrad vysokého komisára nezistil žiadny seriózny prípad takejto nedbanlivosti, ako to bolo pozorované v Grécku. (ods. 108 – 117)

Posúdenie Súdu

Zodpovednosť Maďarska za vyhostenie sťažovateľov

Stanovisko vlády, podľa ktorého sťažovatelia opustili tranzitnú zónu dobrovoľne, možno vnímať ako námietku proti tomu, aby sa Maďarsko považovalo za zodpovedné za ich vyhostenie. Súd v tejto súvislosti konštatoval, že existuje právoplatné rozhodnutie o ich vyhostení a tiež zistil, že spôsob, ktorým sťažovatelia boli vrátení do Srbska, nenasvedčoval tomu, že tak urobili zo svojej slobodnej vôle. Vyhostenie sťažovateľov do Srbska možno teda pripísať Maďarsku. (ods. 123)

Relevantné princípy

Všeobecné princípy v prípade vyhostenia

Zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania zakotvený v článku 3 Dohovoru je jednou zo základných hodnôt demokratických spoločností. Je to tiež hodnota civilizácie úzko spätá s rešpektovaním ľudskej dôstojnosti, ktorá tvorí podstatu Dohovoru. ⁷

Zmluvné štáty sú v rámci zavedeného medzinárodného práva a v rozsahu ich zmluvných po-

Ilias a Ahmed proti Maďarsku

Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva

vinností, vrátane Dohovoru, oprávnené upravovať vstup, pobyt a vyhostenie cudzincov. ⁸ Právo na politický azyl nie je obsiahnuté v Dohovore ani v jeho protokoloch. ⁹

Deportácia, vydanie alebo akýkoľvek iný spôsob vyhostenia môže nastoliť otázku aplikácie článku 3. Preto vzniká zodpovednosť zmluvných štátov podľa Dohovoru, ak je opodstatnené domnievať sa, že dotknutá osoba by v prípade vyhostenia mohla čeliť skutočnému riziku, že sa s ňou v prijímajúcej krajine bude zaobchádzať v rozpore s článkom 3. Za takýchto okolností vyplýva z článku 3 povinnosť nevracať jednotlivca do príslušnej krajiny. ¹⁰

Posúdenie, či je opodstatnené domnievať sa, že žiadateľ čelí skutočnému riziku zaobchádzania v rozpore s článkom 3, musí byť prísne. ¹¹ Vnútroštátne orgány a neskôr Súd musia v rámci tohto posúdenia preskúmať podmienky v prijímajúcej krajine, zohľadňujúc požiadavky článku 3. ¹² Podľa týchto požiadaviek musí zlé zaobchádzanie, o ktorom sťažovateľ tvrdí, že mu hrozí, dosahovať aspoň minimálny stupeň závažnosti, aby sa posudzovalo podľa článku 3. Takéto posúdenie je relatívne a závisí od všetkých okolností prípadu. ¹³ (ods. 124 – 127)

Povinnosti vyhostujúceho štátu v prípade vyhostenia žiadateľa o azyl do tretej krajiny bez preskúmania jeho žiadosti o azyl vo veci samej

Súd sa v súvislosti so sťažnosťami ohľadom vyhostenia žiadateľov o azyl zaoberal viacerými si-

tuáciami, vrátane vyhostenia do krajiny pôvodu, ktorá je spájaná s údajnými rizikami ¹⁴ a vyhostenia do tretej krajiny, s ktorými sú spájané riziká. ¹⁵ Hoci základné zásady spomínané v predchádzajúcich troch odsekoch sa aplikujú za každých okolností, rozsah povinností vyhostujúcej krajiny podľa Dohovoru môže byť v závislosti od zásadných otázok odlišný.

Súd konštatoval, že v prípade, ak sa štátne orgány rozhodnú vyhostiť žiadateľa o azyl do tretej krajiny, povinnosť zmluvného štátu nevyhostiť žiadateľa zostáva nedotknutá, ak je opodstatnená domnienka, že takéto konanie môže žiadateľa o azyl priamo (napr. v tejto tretej krajine) alebo nepriamo (napr. v krajine pôvodu alebo inej krajine) vystaviť zaobchádzaniu v rozpore s článkom 3 Dohovoru. ¹⁶

Ak však zmluvný štát chce presunúť žiadateľa do tretej krajiny bez toho, že by preskúmal jeho žiadosť o azyl vo veci samej, povinnosť štátu nevystavovať jednotlivca riziku zaobchádzania v rozpore s článkom 3 sa posudzuje odlišným spôsobom, ako v prípade vrátenia do krajiny pôvodu.

Kým v druhom prípade vyhostujúce orgány skúmajú, či je žiadosť opodstatnená a či sa zaoberá údajnými rizikami krajiny pôvodu, v prvom prípade sa stáva hlavnou otázkou, či dotknutý jednotlivec bude mať prístup k adekvátnemu azylovému konaniu v prijímajúcej tretej krajine. Vyhostujúca krajina totiž vychádza zo skutočnosti, že prijímajúca krajina bude musieť skúmať žiadosť o azyl vo veci samej, ak

sa takáto žiadosť predloží orgánom príslušnej krajiny. Popri tejto hlavnej otázke, ktorá sa týka existencie rizika zaobchádzania so žiadateľom v rozpore s článkom 3, napríklad v súvislosti s podmienkami zadržania alebo so životnými podmienkami žiadateľov o azyl v prijímajúcej tretej krajine, predmetné riziká má skúmať aj vyhostujúca krajina.

Zmluvné štáty, na ktoré sa vzťahuje smernica Európskej únie o azylovom konaní, jej články 33, 38 a 43, vo svetle odôvodnení 38 až 48, sú za určitých okolností oprávnené prijímať vo vnútroštátnej legislatíve opatrenia, ktoré umožňujú odmietat' preskúmanie žiadostí o medzinárodnú ochranu vo veci samej (t. j. upustiť od skúmania toho, či dotknutá osoba má nárok na medzinárodnú ochranu, a preto upustiť od skúmania rizík v krajine pôvodu) a namiesto toho preskúmať prípustnosť v zmysle spomenutej smernice (najmä, či sa dá predpokladať, že iná krajina vykoná posúdenie vo veci samej alebo poskytne ochranu). V prípade, že sa rozhodne pre druhú možnosť a žiadosť o azyl sa vyhlási za neprípustnú, v krajine, ktorá sa takto rozhodla, sa neuskutoční žiadne posúdenie žiadosti vo veci samej.

Ako vyslovil Súd vo veci [Mohammadi](#), v prípade, ktorý sa týkal vyhostenia medzi dvomi členskými štátmi Európskej únie a aplikácie Dublinského nariadenia II, vyhostujúci štát sa musí presvedčiť, že azylové konanie v sprostredkujúcej krajine dostatočne garantuje, že žiadateľ o azyl nebude priamo alebo nepriamo vyhostený do svojej kra-

Ilias a Ahmed proti Maďarsku

Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva

jiny pôvodu bez toho, že by sa prípadné riziká v krajine pôvodu náležite posúdili z hľadiska článku 3 Dohovoru. ¹⁷

Súd dodáva, že vo všetkých prípadoch vyhostenia žiadateľa o azyl zo zmluvného štátu do tretej sprostredkujúcej krajiny bez preskúmania žiadosti o azyl vo veci samej bez ohľadu na to, či prijímajúca tretia krajina je členský štát EÚ alebo nie, alebo či je zmluvným štátom Dohovoru; povinnosťou vyhost'ujúceho štátu je dôkladne preskúmať, či existuje skutočné riziko toho, že v prijímajúcej tretej krajine môže byť žiadateľovi odopretý prístup k adekvátnemu azylovému konaniu poskytujúcemu ochranu pred vrátením (*refoulement*). Ak sa zistí, že existujúce záruky sú v tomto smere nepostačujúce, z článku 3 Dohovoru vyplýva povinnosť nevyhostiť žiadateľa do takejto tretej krajiny.

Vláda, podporovaná vládami Bulharska a Ruska, podľa všetkého zastávala stanovisko, že uvedená povinnosť nevzniká, ak – ako údajne aj v tomto prípade – dotknutí jednotlivci nie sú praví žiadatelia o azyl, ale migranti, ktorí neboli vystavení riziku zlého zaobchádzania vo svojej krajine pôvodu.

Súd uviedol, že zmluvné štáty majú voľnú ruku vo vzťahu k žiadateľom, ktorých žiadosti o azyl sú neopodstatnené, alebo u ktorých žiadne tvrdenie o akomkoľvek relevantnom riziku odvodňujúcom ochranu nie je preukázateľné, v rámci svojich medzinárodných záväzkov, zamietnuť ich žiadosti vo veci samej a vrátiť ich do krajiny pôvodu alebo do tretej krajiny, ktorá ich

prijme. Spôsob výkonu takéhoto posúdenia prirodzene závisí od závažnosti tvrdení a predložených dôkazov.

Je dôležité zohľadniť skutočnosť, že ak zmluvný štát vyhostí žiadateľa o azyl do tretej krajiny bez preskúmania jeho žiadosti vo veci samej, v takejto situácii nie je možné vedieť, či je príslušná osoba vystavená riziku zaobchádzania podľa článku 3 v krajine svojho pôvodu alebo ide o obyčajného ekonomického migranta. Túto otázku možno spoľahlivo vyriešiť jedine prostredníctvom právneho konania, ktorého výsledkom je rozhodnutie. V prípade absencie riešenia musí vyhosteniu do tretej krajiny predchádzať dôkladné preskúmanie otázky, či azylové konanie prijímajúcej tretej krajiny dostatočne spĺňa záruky na zabránenie tomu, aby žiadatelia o azyl boli priamo alebo nepriamo vyhostení do svojej krajiny pôvodu bez riadneho posúdenia rizika z hľadiska článku 3 Dohovoru. Napriek stanovisku vlády, dodatočné zistenie vo vnútroštátnom alebo medzinárodnom konaní, podľa ktorého žiadateľ o azyl nebol vystavený riziku vo svojej krajine pôvodu, nemôže štát spätne zbaviť procesnej zodpovednosti. Ak by to neplatilo, tak by mohli byť vyhost'ovaní do „nebezpečných“ tretích krajín zákonne a rýchlo aj takí žiadatelia o azyl, ktorí čelia vo svojej krajine pôvodu nebezpečenstvu smrti. Uvedeným prístupom by sa strácal význam zároku zlého zaobchádzania v prípade vyhostenia žiadateľov o azyl.

Súd akceptuje tvrdenie vlády, že sa vyskytujú osoby, ktoré nie sú odkázané na ochranu vo svojich

krajinách pôvodu, ale zneužívajú pravidlá. Tvrdí však, že štáty môžu tento problém riešiť aj bez narušenia záruk proti zlému zaobchádzaniu zakotvených v článku 3. V tejto súvislosti stačí, ak v prípade, že si vybrali možnosť vyhostenia do bezpečnej tretej krajiny bez preskúmania žiadosti o azyl vo veci samej, dôkladne preskúmajú, či má príslušná krajina adekvátny azylový systém. Inak, ako to bolo uvedené vyššie, štátne orgány môžu neopodstatnené žiadosti o azyl po ich preskúmaní vo veci samej aj zamietnuť, ak sa nezistili relevantné riziká v krajine pôvodu. (ods. 128 – 138)

[Povaha a obsah povinnosti, podľa ktorej sa treba presvedčiť o bezpečnosti tretej krajiny](#)

Súd sa domnieva, na základe zavedených zásad vychádzajúcich z jeho judikatúry, vo vzťahu k vyhosteniu žiadateľov o azyl, že skôr spomínaná povinnosť si od vnútroštátnych orgánov aplikujúcich zásadu „bezpečnej tretej krajiny“ vyžaduje dôkladné preskúmanie relevantných podmienok v tretej krajine, najmä prístup a spoľahlivosť jej azylového systému. ¹⁸ V tejto súvislosti môžu byť smerodajné odporúčania Výboru ministrov Rady Európy a jeho usmernenia, ako aj rezolúcia Parlamentného zhromaždenia Rady Európy 1471 (2005).

Kým žiadatelia o azyl majú najmä preukázať spoľahlivosť a opodstatnenosť svojich individuálnych okolností, o čom vnútroštátne orgány nemôžu mať prehľad, vnútroštátne orgány musia z vlastného podnetu vykonať aktuálne zisťovanie najmä

Ilias a Ahmed proti Maďarsku

Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva

o prístupnosti a fungovaní azylového systému prijímacej krajiny a o zárukách, ktoré v praxi poskytuje. Posudzovanie sa má vykonávať predovšetkým so zreteľom na skutočnosti, ktoré boli známe vnútroštátnym orgánom v čase vyhostenia, ale povinnosťou týchto orgánov je zistiť všetky dostupné relevantné informácie. ¹⁹ Všeobecné nedostatky, ktoré sú dobre zdokumentované v smerodajných správach, najmä v správach úradu vysokého komisára, Rady Európy a orgánov EÚ, sa v zásade považujú za známe. ²⁰ Vyhostujúci štát nemôže len predpokladať, že sa so žiadateľom o azyl bude v prijímacej krajine zaobchádzať v súlade s normami Dohovoru, ale naopak, predovšetkým musí preskúmať, ako štátne orgány tejto krajiny aplikujú svoju azylovú legislatívu v praxi. ²¹ (ods. 139 – 141)

Úloha Súdu vo svetle vyššie uvedených zásad a skutkového stavu veci

Z uvedených vyplýva, že vzhľadom na skutkové okolnosti prípadu a námietky sťažovateľov vo vzťahu k údajne nedostatočnému prístupu maďarských štátnych orgánov, Súd musí preskúmať:

- či štátne orgány primeraným spôsobom a z vlastnej iniciatívy brali ohľad na dostupné všeobecné informácie o Srbsku a jeho azylovom systéme a
- či sťažovateľom poskytli dostatočnú možnosť dokázať, že v ich osobitnom prípade Srbsko nebolo bezpečnou treťou krajinou.

Nakoniec, Súd sa musí venovať aj tej námietke sťažovateľov, podľa ktorej maďarské štátne orgány nezohľadnili údajné neprimerané prijímacie podmienky žiadateľov o azyl v Srbsku. ²² (ods. 148 a 149)

Súlada konania maďarských vnútroštátnych orgánov s procesnými povinnosťami vyplývajúcimi z článku 3

Súd poznamenáva, že vláda vo svojom vyjadrení pred ním nespomínala žiadne skutočnosti nasvedčujúce tomu, že rozhodovací proces vedúci k prijatiu domnienky v roku 2015 [o tom, že Srbsko je bezpečná tretia krajina] zahrňal v sebe dôkladné posúdenie rizika nedostatočného prístupu k azylovému konaniu v Srbsku, vrátane rizika vrátenia (*refoulement*).

Súd si uvedomuje výzvu, ktorej maďarské štátne orgány čelili v relevantnom období v roku 2015, kedy veľmi veľký počet cudzincov žiadal o medzinárodnú ochranu alebo o prechod cez maďarské hranice do západnej Európy. Absolútna povaha zákazu zlého zaobchádzania zakotveného v článku 3 Dohovoru však prikazuje, aby sa primerane preskúmali riziká týkajúce sa tretích krajín.

Pokiaľ ide o individuálne posúdenie vykonané azylovým orgánom a vnútroštátnym súdom v prípade sťažovateľov, Súd poznamenáva, že ich rozhodnutia sa odvolávali na uvedenú domnienku, ako i na verejne dostupné informácie o niektorých údajných rizikách v Srbsku. Ďalej sa zaoberali otázkou, či existovali špecifické individuálne riziká pre sťažovateľov. Súd tiež po-

znamenáva, že sťažovatelia, ktorí disponovali právnym zastúpením, mali možnosť vyjadrovať sa v konaniach proti prvému i druhému rozhodnutiu azylového orgánu. Právnicki sťažovateľov predkladali podrobné písomné i ústne vyjadrenia vnútroštátnemu súdu. Sťažovatelia mohli počas azylového konania komunikovať so štátnymi orgánmi a súdom prostredníctvom tlmočníka ovládajúceho urdský jazyk. Za týchto okolností Súd nebude prikladať zásadný význam argumentom sťažovateľov týkajúcim sa lehôt a údajných technických nedostatkov.

Súd však nepresvedčili argumenty vlády, podľa ktorých vnútroštátne orgány a vnútroštátny súd dôkladne preskúmali dostupné všeobecné informácie týkajúce sa rizika automatického vyhostenia sťažovateľov zo Srbska bez účinného prístupu k azylovému konaniu. Nič nenaznačuje tomu, že by vnútroštátne orgány venovali dostatočnú pozornosť všeobecne dostupnej informácii, podľa ktorej v relevantnom období žiadatelia o azyl, ktorí sa vrátili do Srbska, boli vystavení skutočnému riziku okamžitého vrátenia do Severného Macedónska a následne do Grécka, pričom v Grécku by sa na nich vzťahovali podmienky v rozpore s článkom 3.

Aj keď je pravda, v súlade s argumentáciou vlády, že štatistiky o pomere úspešných žiadateľov o azyl v Srbsku a podobné údaje sú skreslené, pretože mnoho žiadateľov o azyl nezostane v Srbsku, ale pokračuje vo svojej ceste do západnej Európy, maďarské štátne orgány nechali bez povšimnutia ďalšie relevantné in-

Ilias a Ahmed proti Maďarsku

Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva

formácie. Ide najmä o nasledovné údaje:

- značné riziko vrátenia (*refoulement*) zo Srbska vyplývajúce zo zistení úradu vysokého komisára v správe z augusta 2012 (potvrdené v správe z mája 2016) a z iných dostupných zdrojov;
- nedostatok administratívnej kapacity a zdrojov v Srbsku v predmetnom období vyhodnocovať žiadosti o azyl v súlade s medzinárodnými normami a poskytovať ochranu pred vrátením (*refoulement*);
- zoznam prípadov, v ktorých cudzincov vracajúcich sa do Srbska z Maďarska naložili do autobusov a odviezli priamo k hranici so Severným Macedónskom;
- zoznam prípadov, v ktorých bol žiadateľom o azyl opätovne prijatým z Maďarska odopretý prístup k azylovému konaniu;
- informácia o automatickej aplikácii srbského zoznamu bezpečných tretích krajín vo vzťahu k tým, ktorí prišli, okrem iného, cez Severné Macedónsko a Grécko.

Informácie týkajúce sa vyššie uvedených závažných rizík boli potvrdené v neskorších zdrojoch.

Podľa názoru Súdu, azylový úrad a vnútroštátny súd uviedli iba odkazy na správu úradu vysokého komisára a iné relevantné informácie bez toho, že by sa zaoberali v nich označeným konkrétnym rizikom v jeho podstate alebo podrobne a najmä rizikom svojvoľného vrátenia v osobitnej situácii dvoch sťažovateľov. Hoci sa sťažovatelia mohli podrob-

ne vyjadrovať vo vnútroštátnych konaniach a mali právne zastúpenie, Súd nie je presvedčený, že by to znamenalo, že vnútroštátne orgány dostatočne zohľadnili riziká odopretia prístupu k účinnému azylovému konaniu v Srbsku.

Ďalej je dôležité, že maďarské štátne orgány mohli zmierniť riziko okamžitého vyhodenia zo Srbska do iných krajín, ak by zorganizovali návrat sťažovateľov do Srbska riadnym spôsobom alebo prostredníctvom rokovanií so srbskými štátnymi orgánmi. Sťažovatelia sa však nevrátili do Srbska na základe dohody so srbskými štátnymi orgánmi, ale boli nútení prekročiť hranicu do Srbska bez akejkoľvek snahy o získanie záruk. Toto zväčšilo riziko odopretia prístupu k azylovému konaniu v Srbsku, a preto aj okamžitého vyhodenia sťažovateľov do Severného Macedónska a následne do Grécka. ²³

Podľa vlády majú všetky strany Dohovoru, vrátane Srbska, Severného Macedónska a Grécka, rovnaké povinnosti a Maďarsko nemá niest' ďalšiu zodpovednosť ako kompenzáciu za nedostatky azylových systémov týchto krajín. Súd v tejto súvislosti konštatoval, že to nie je postačujúci argument na ospravedlnenie Maďarska za jeho zlyhanie, keďže Maďarsko sa rozhodlo neposudzovať žiadosti sťažovateľov o azyl vo veci samej, aby sa tak vyhlo svojej procesnej povinnosti vyplývajúcej z absolútnej povahy zákazu zlého zaobchádzania podľa článku 3 Dohovoru. ²⁴

Sumarizujúc, vzhľadom najmä na skutočnosť, že rozhodnutie vlády o zavedení všeobecnej domnienky považujúcej Srbsko za bezpečnú tretiu krajinu nebolo dostatočne opodstatnené; že v prípade sťažovateľov rozhodnutie o vyhodení nezohľadnilo smerodajné zistenia úradu vysokého komisára o skutočnom riziku odopretia prístupu k účinnému azylovému konaniu v Srbsku a okamžitého odsunu zo Srbska do Severného Macedónska a následne do Grécka; a že maďarské štátne orgány zväčšili riziká, ktorým čelili sťažovatelia, keď ich nechali vstúpiť do Srbska nezákonne namiesto toho, že by rokovali o riadnom presune; Súd dospel k záveru, že si vláda nespĺnila svoje procesné povinnosti vyplývajúce z článku 3 Dohovoru posúdiť riziká zaobchádzania v rozpore s týmto ustanovením pred odsunom sťažovateľov z Maďarska.

Príslušné zistenia sú pre Súd postačujúce na to, aby dospel k záveru, že článok 3 Dohovoru bol porušený.

Na základe predmetného zistenia Súd nepovažuje za potrebné skúmať, či článok 3 bol porušený aj z dôvodu, že maďarské štátne orgány údajne nezohľadnili riziko vystavenia sťažovateľov neprimeraným podmienkam prijatia žiadateľov o azyl v Srbsku. (ods. 152 – 165)

Ilias a Ahmed proti Maďarsku

Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva

ÚDAJNÉ PORUŠENIE ČLÁNKU 13 V SPOJENÍ S ČLÁNKOM 3 V SÚVISLOSTI S VNÚTROŠTÁTNYMI NÁPRAVNÝMI PROSTRIEDKAMI PROTI VYHOSTENIU SŤAŽOVATEĽOV DO SRBSKA

Sťažovatelia namietali, že vnútroštátne nápravne prostriedky ohľadom vyhostenia boli neúčinné, a preto došlo k porušeniu článku 13 v spojení s článkom 3 Dohovoru. Článok 13 znie:

„Každý, koho práva a slobody priznané týmto dohovorom, boli porušené, má právo na účinný prostriedok nápravy pred vnútroštátnym orgánom bez ohľadu na to, že porušenie spôsobili osoby pri plnení ich úradných povinností.“

Komora vzhľadom na sťažnosť rozhodla, že nie je potrebné skúmať jej prípustnosť alebo sťažnosť vo veci samej.

Súd dospel k záveru, že sťažnosť podľa článku 13 v spojení s článkom 3, s ohľadom na údajné procesné nedostatky v konaní o žiadosti sťažovateľov o azyl a v odvolacích konaniach proti rozhodnutiam azylových orgánov, patrí do právomoci Veľkej komory.

Veľká komora však v predmetnej veci, keďže bolo zistené porušenie článku 3 Dohovoru, súhlasila s komorou v tom, že údajné procesné nedostatky v konaní o žiadosti sťažovateľov o azyl a v odvolacích konaniach proti rozhodnutiam azylových orgánov boli dostatočne prešetrené v súvislosti s uvedeným článkom, a preto nie je potrebné preskúmať prípustnosť sťažnosti, resp. sťažnosť

vo veci samej, vo vzťahu k článku 13 ohľadom rovnakých údajných nedostatkov. (ods. 166–179)

ÚDAJNÉ PORUŠENIE ČLÁNKU 3 DOHOVORU V SÚVISLOSTI S PODMIENKAMI V TRANZITNEJ ZÓNE

Sťažovatelia tvrdili, že podmienky, v ktorých strávili 23 dní v tranzitnej zóne Röszke, predstavovali neľudské a ponižujúce zaobchádzanie v rozpore s článkom 3 Dohovoru. Pred Veľkou komorou sa tiež odvolávali na článok 8 Dohovoru s rovnakou námietkou.

Súd rozhodol, že skôr uvedená sťažnosť sa má preskúmať iba podľa článku 3. Toto ustanovenie znie nasledovne:

„Nikoho nemožno mučiť alebo podrobovať neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu.“ (ods. 180 a 181)

Rozsudok komory

Komora, najmä vzhľadom na zistenia Európskeho výboru na zabránenie mučeniu a neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu týkajúce sa uspokojivých materiálnych podmienok v zóne a na pomerne krátke obdobie, ktoré v nej sťažovatelia strávili, dospela k záveru, že článok 3 porušený nebol. (ods. 182)

Vyjadrenia strán

Sťažovatelia sa domnievali, že komora prikladala neprímerane veľký význam všeobecným materiálnym podmienkam, nezohľadnila skutočnosť, že Európsky výbor na zabránenie mučeniu

a neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu ich považoval za prijateľné iba pre veľmi krátky pobyt a nezohľadnila dostatočným spôsobom zraniteľnosť sťažovateľov. V tejto súvislosti predložili sťažovatelia Veľkej komore doplňujúce informácie, z ktorých vyplývalo najmä to, že prvý sťažovateľ bol vystavený zlým podmienkam a zlému zaobchádzaniu počas 90-tych rokov 20. storočia až do roka 2010 alebo 2011 v Pakistane, Afganistane, Iráne a Bangladéši a druhý sťažovateľ v Pakistane, Dubaji, Iráne a Turecku v rokoch 2010 až 2013. Sťažovatelia požiadali Veľkú komoru, aby ich sťažnosť týkajúcu sa podmienok v tranzitnej zóne preskúmala aj podľa článku 8 a rozhodla o porušení tohto ustanovenia.

Vláda súhlasila s komorou ohľadne aplikácie pravidla minimálneho stupňa závažnosti a záveru, že sťažovatelia neboli zraniteľnejší, ako ktorýkoľvek iný plnoletý žiadateľ o azyl. Maďarská vláda poukázala na rozdiely medzi prejednávaným prípadom a situáciou, ktorú vo veci *M. S. S proti Belgicku a Grécku* vyhodnotil Súd ako porušenie článku 3 a vyzdvihla, že o základné potreby sťažovateľov, ako strava, hygiena, priestrešie a prístup k zdravotnej starostlivosti, bolo v prejednávanom prípade postarané. Aj keby príslušné (životné) podmienky nevyhovovali niektorým z požiadaviek európskej smernice o prijímaní, neznamenalo by to porušenie článku 3 Dohovoru. Vláda varovala pred zvyšovaním požiadaviek ohľadom prijímania cudzincov nad rámec nevyhnutného uspokojenia základných ľudských potrieb, najmä za predpokladu, že tranzitná zóna poskytu-

Ilias a Ahmed proti Maďarsku

Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva

je iba dočasné ubytovanie. Vláda sa v súvislosti s tvrdeniami sťažovateľov o ich utrpení v niekoľkých ázijských krajinách vyjadrila, že tie jasne formulovali prvýkrát pred Veľkou komorou a sú neoveriteľné.

Niektoré intervenujúce tretie strany predložili tiež dôležité vyjadrenia. Úrad vysokého komisára poskytol faktické informácie o tranzitnej zóne Röszke a zhrnutie relevantných právnych predpisov i medzinárodných noriem o prijímaní žiadateľov o azyl. Päť talianskych odborníkov v oblasti práva sa vo svojom spoločnom stanovisku zaoberalo koncepciou zraniteľnosti z hľadiska medzinárodného práva a ľudských práv. Poukázali na to, že v rôznych kontextoch sa používa niekoľko variantov tejto koncepcie bez zadefinovania pojmu zraniteľnosť a urgovali Súd, aby vytvoril v tomto ohľade smerodajné zásady. (ods. 183 – 185)

Posúdenie Súdu

Je nesporné, že sťažovatelia boli v tranzitnej zóne Röszke plne závislí od maďarských štátnych orgánov ohľadom svojich základných ľudských potrieb a boli pod ich kontrolou.

Za týchto okolností bolo zodpovednosťou maďarských štátnych orgánov, aby ich nevystavili neľudskému a ponižujúcemu zaobchádzaniu v rozpore s článkom 3 Dohovoru. ²⁵

Podľa ustálenej judikatúry Súdu, zlé zaobchádzanie musí dosahovať minimálny stupeň závažnosti, aby sa posudzovalo podľa článku 3. Prieskum toho, či tento stupeň bol dosiahnutý, je subjek-

tívny a závisí od všetkých okolností prípadu, hlavne od trvania zlého zaobchádzania, fyzických a mentálnych následkov a v niektorých prípadoch od pohlavia, veku a zdravotného stavu obeť.

Veľká komora potvrdila právne posúdenie komory v predmetnej veci v súvislosti s fyzickými podmienkami, v ktorých sťažovatelia žili počas ich pobytu v tranzitnej zóne.

Skutočnosť, že hygienické podmienky boli dobré, že sa osobám nachádzajúcim sa v zóne Röszke podávalo jedlo dostatočnej kvality a v prípade potreby poskytovala aj zdravotná starostlivosť, a že žiadatelia mohli tráviť svoj čas aj vonku, potvrdila aj správa Osobitného zástupcu Generálneho tajomníka Rady Európy pre migráciu a utečencov z 13. októbra 2017.

Veľká komora súhlasila s názorom komory, podľa ktorého, aj keď je pravda, že žiadatelia o azyl sa môžu považovať za zraniteľných pre všetko, čím si počas migrácie mohli prejsť a pre traumatické skúsenosti, ktoré pravdepodobne predtým prežili, ²⁶ nič nenaznačuje, že sťažovatelia v prejednávanej veci boli zraniteľnejší, ako ktorýkoľvek iný žiadateľ o azyl, zadržaný v tranzitnej zóne Röszke (ods. 87 rozsudku komory). Ich tvrdenia o svojom utrpení a zlom zaobchádzaní v Pakistane, Afganistane, Iráne, Dubaji a Turecku sa týkali obdobia do roka 2010 resp. 2011 v prípade prvého sťažovateľa a do roka 2013 u druhého sťažovateľa. Súd tiež nepovažuje posudok psychiatra za rozhodujúci. Vzhľadom na jeho kontext a obsah a na to, že sťažovatelia sa zdržiavali v tranzitnej zóne Röszke re-

latívne krátko (23 dní), pozorovanie psychiatra nemohlo viesť k záveru, že inak akceptovateľné podmienky v tranzitnej zóne Röszke boli krajne nevhodné za individuálnych okolností sťažovateľov v takej miere, že by predstavovali zlé zaobchádzanie v rozpore s článkom 3.

Súd tiež konštatuje, že aj keď sťažovatelia museli byť vystavení neistote so zreteľom na to, či boli pozbavení slobody, a či sa uplatňovali právne záruky proti svojvoľnému pozbaveniu slobody; krátkosť relevantného obdobia a skutočnosť, že sťažovatelia oboznámili s vývojom azylového konania, ktoré sa odohralo bez omeškania naznačujú, že negatívny vplyv akejkoľvek takejto neistoty vo vzťahu k nim bol obmedzený.

Sumarizujúc, vzhľadom najmä na materiálne podmienky pobytu sťažovateľov v zóne počas obdobia, kým sa tam zdržiavali a na možnosti nadviazania kontaktov s inými žiadateľmi o azyl, predstaviteľmi úradu vysokého komisára a mimovládnych organizácií, Súd dospel k záveru, že namietaná situácia nedosahuje minimálny stupeň závažnosti, ktorý by predpokladal neľudské zaobchádzanie v zmysle článku 3 Dohovoru. Toto ustanovenie teda porušené nebolo. (ods. 186 – 194)

Ilias a Ahmed proti Maďarsku

Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva

ÚDAJNÉ PORUŠENIE ČLÁNKU 5 ODS. 1 A 4 DOHOVORU

Sťažovatelia namietali, že ich zadržaním v tranzitnej zóne došlo k porušeniu týchto ustanovení:

„1. Každý má právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem nasledujúcich prípadov, pokiaľ sa tak stane na základe postupu stanového zákonom: ...

(f) zákonné zatknutie alebo iné pozbavenie slobody osoby, aby sa zabránilo jej nepovolenému vstupu na územie štátu, alebo osoby, proti ktorej sa vedie konanie o vypovedaní alebo vydaní.

...

4. Každý, kto je zatknutý alebo inak pozbavený slobody, má právo podať návrh na začatie konania, v ktorom súd urýchlene rozhodne o zákonnosti pozbavenia jeho slobody a nariadi prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné. ...“ (ods. 195)

Rozsudok komory

Komora potvrdila, že zadržanie sťažovateľov v tranzitnej zóne predstavovalo *de facto* pozbavenie osobnej slobody. Komora zohľadnila, že sťažovateľov umiestnili v stráženom objekte, ktorý nebol prístupný zvonka, a ktorý nemohli opustiť smerom do Maďarska a ani do Srbska bez prepadnutia ich žiadosti a bez rizika vrátenia (*refoulement*). Komora v súvislosti so sťažnosťou vo veci samej podľa článku 5 ods. 1 uviedla, že väzbu sťažovateľov nemožno považovať za „zákonnú“, keďže súvisiace vnútroštát-

ne normy neboli dostatočne precízne a predvídateľné a k zadržaniu došlo *de facto* z praktického hľadiska, bez formálneho rozhodnutia, a teda bez uvedenia dôvodov. Podľa komory došlo k porušeniu článku 5 ods. 4 aj preto, že pre neexistenciu rozhodnutia, ktoré by mohli sťažovatelia napadnúť, nemohli požiadať o súdne preskúmanie ich zadržania. (ods. 196)

Vyjadrenia strán

Sťažovatelia

Sťažovatelia ohľadom aplikovateľnosti článku 5 zdôrazňovali, že samotná skutočnosť, že vstúpili do tranzitnej zóny zo svojej slobodnej vôle, nebola relevantná, pretože sa následne nemohli vrátiť do Srbska, kde neboli vítaní a riskovali reťazové vrátenie (*chain refoulement*) bez preskúmania ich žiadostí o azyl vo veci samej.

Sťažovatelia uviedli, že tvrdenie vlády, podľa ktorého neboli „právi“ žiadatelia o azyl, pretože im nehrozilo riziko prenasledovania v Bangladéši, bolo irelevantné z hľadiska toho, či boli v Maďarsku zadržaní nezákonne. Ako zaregistrovaní žiadatelia o azyl mali mať právo na vydanie rozhodnutia s primeranými procesnými zárukami vzťahujúcimi sa aj na zadržanie. Počas čakacej doby nemohli opustiť tranzitnú zónu v smere do Maďarska a ani do Srbska, pretože by im bol odopretý opätovný vstup na územie Maďarska. Sťažovatelia predložili písomné vyjadrenia predstaviteľov jednej mimovládnej organizácie, ktorí boli svedkami toho, že príslušníci maďarských štátnych orgánov informovali

žiadateľov o azyl pri odovzdaní rozhodnutí o odmietnutí ich žiadostí o azyl o tom, že tranzitnú zónu musia opustiť smerom do Srbska. Keď sa následne dozvedeli, že sa môžu odvolať, chceli sa vrátiť, ale príslušníci maďarských štátnych orgánov ich nepustili späť.

Sťažovatelia vo vzťahu k článku 5 ods. 1 uviedli, že § 71/A zákona o azyle, ktorý označuje vláda ako právny základ ich zadržania, nespĺňa požiadavku na kvalitu právnej normy. Zo zákona úplne chýba jasná, precízna a predvídateľná úprava podmienok a procesných záruk zadržania žiadateľov o azyl v tranzitnej zóne, a preto sa nemôže považovať za právny podklad. Nikdy im nedoručili rozhodnutie o pozbavení osobnej slobody. Štátne orgány však mali k dispozícii právne prostriedky na ich zadržanie, ak by to považovali za potrebné pre ďalšie fungovanie azylového systému, vrátane zabránenia taktizovania pri výbere súdu (*forum shopping*).

Sťažovatelia v súvislosti s článkom 5 ods. 4 spochybnili tvrdenie vlády, že súd v Segedíne mohol preskúmať zákonnosť voľby, či sa uplatní konanie na hranici, čím garantoval aj potrebné preskúmanie zákonnosti. Súd nepreskúmal otázku prípustnosti konania na hranici a v žiadnom prípade nemohol prešetriť zákonnosť umiestnenia v tranzitnej zóne ako prostriedku pozbavenia osobnej slobody. (ods. 197 – 200)

Vláda

Podľa vlády mohli sťažovatelia voľne odísť smerom do Srbska a mali k dispozícii aj alternatívne trasy k svojej uprednostňova-

Ilias a Ahmed proti Maďarsku

Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva

nej destinácii – západnej Európe, čo dokazuje skutočnosť, že tieto trasy si nakoniec aj našli. Hoci sa sťažovatelia nemohli voľne pohybovať v Maďarsku, toto bolo prirodzené pre bežné konanie na hranici. Dĺžka čakacej doby pred vstupom závisela od zložitosti prípadu, spolupráce žiadateľov o azyl a vnútornej súdržnosti ich tvrdení. Počas trvania tohto procesu sa sťažovateľom poskytli primerané podmienky počas čakania v tranzitnej zóne. Takéto zóny sa nemôžu porovnávať s prijímacími centrami pre utečencov, u ktorých existuje nárok na právnu ochranu.

Sťažovatelia nemali „právo“ vstúpiť do Maďarska. Právo na prijatie majú podľa medzinárodného práva jedine utečenci prichádzajúci bezprostredne zo štátu, kde sú prenasledovaní, alebo v prípade priameho ohrozenia ich života a fyzickej integrity. Článok 5 Dohovoru sa má vo svetle článku 1 vykladať tak, že ak sa jednotlivci nepremiestnia do jurisdikcie štátu, ale dobrovoľne žiadajú o to, aby sa na nich jeho jurisdikcia vzťahovala, s tým spojené „zadržanie“ v tranzitnej zóne (ktorú môžu voľne opustiť) predchádzajúce prijatiu, nie je *de facto* zadržaním, ale tomu zodpovedajúcim obmedzením slobody pohybu. Takéto obmedzenie nie je svojvoľné, ak odopretie prijatia nie je svojvoľné. Preto podľa článku 5 nejde o otázku oddelenú od odopretia prijatia skúmaného v prejednávanej veci podľa článku 3.

Vláda ďalej uviedla, že pohraničné tranzitné zóny sa v zásade odlišujú od tranzitných zón na letiskách. Tranzitné zóny na letiskách sú enklávy hlboko vo vnú-

tri územia štátu, kým pohraničné tranzitné zóny sú otvorené smerom k susednému štátu, odkiaľ žiadatelia prišli. V protiklade s vecou [Amuur proti Francúzsku](#), návrat sťažovateľov do Srbska si nevyžadoval rokovania so srbskými štátnymi orgánmi, ktoré nebránia cudzincom v opätovnom vstupe a nebol spojený s finančnými alebo praktickými prekážkami. Neúspešní žiadatelia o azyl jednoducho opustia zónu. Skutočnosť, že sťažovatelia odišli do Srbska bez škodlivých dôsledkov, naznačuje, že neboli zadržaní v Maďarsku. Na rozdiel od veci *Amuur*, možnosť sťažovateľov opustiť zónu nebola iba teoretická, keďže sa mohli vrátiť do štátu, ktorý je viazaný [Ženevským dohovorom o právnom postavení utečencov](#) (ďalej len „ženevský dohovor“) a Dohovorom, a ktorý poskytuje porovnateľnú ochranu.

Vláda sa ďalej vyjadrila, že sťažovatelia neboli vystavení riziku vrátenia do krajiny, kde budú prenasledovaní, pretože neboli prenasledovaní vo svojej krajine pôvodu a ani v tranzitných krajinách. Navyše, návratom do Srbska sa nezriekli medzinárodnej ochrany, pretože táto ochrana podľa ženevského dohovoru nebola odopretá žiadateľom o azyl, ktorí sa dobrovoľne vrátili do Srbska (v prípade, že o takúto ochranu požiadali a zostali v Srbsku až do doručenia rozhodnutia). Komora nepostupovala správne, keď neodlíšila predmetnú vec od veci [Riad a Idiab proti Belgicku](#),²⁷ v ktorej boli sťažovatelia umiestnení v tranzitnej zóne nie hneď po príchode do krajiny, ale o viac ako mesiac neskôr na základe rozhodnutia štátnych orgánov. Žiadny maďarský štát-

ny orgán však sťažovateľov nenútil, aby vstúpili do tranzitnej zóny.

Ubytovanie sťažovateľov v tranzitnej zóne malo podľa vyjadrenia vlády právny základ v maďarskom právnom poriadku, zahŕňajúc záruky proti svojvoľnosti, ktoré sú zamerané na zabránenie neoprávnenému vstupu v súlade s článkom 5 ods. 1 písm. f). Ide najmä o § 71/A zákona o azyle v spojení s § 15/A zákona o štátnej hranici, ktoré ustanovujú dočasné ubytovanie počas preskúmania žiadostí o azyl v tranzitných zónach. Paragraf 71/A ods. 2 zákona o azyle jednoznačne hovorí, že žiadatelia v konaniach na hranici nemajú právo na voľný pohyb v Maďarsku. Zákon zaviedol záruku proti svojvoľnosti obmedzením trvania konania na hranici a pobytu v tranzitnej zóne na štyri týždne. Podľa § 71/A ods. 4 v prípade, že sa nevydá rozhodnutie do štyroch týždňov, vstup na územie Maďarska je garantovaný. Ako ďalšia záruka proti svojvoľnosti platí, že konanie na hranici sa neuplatňuje v prípade osôb, ktoré majú nárok na preferenčné zaobchádzanie, ako napríklad u zraniteľných osôb.

K porušeniu článku 5 ods. 4 nedošlo, pretože obmedzenie osobnej slobody sťažovateľov bolo predmetom súdneho preskúmania v rámci súdneho preskúmania rozhodnutia azylového úradu o uplatniteľnosti pravidiel konania na hranici, vrátane otázky neoprávnenosti sťažovateľov na preferenčné zaobchádzanie. Prvé súdne preskúmanie vo veci sťažovateľov sa ukončilo do šiestich dní od ich príchodu. (ods. 201 – 206)

Ilias a Ahmed proti Maďarsku

Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva

Posúdenie súdu

Uplatniteľnosť

Je nesporné, že podľa maďarského právneho poriadku sa pobyt sťažovateľov v tranzitnej zóne Rösške nepovažuje za zadržanie. Strany sa však rozchádzajú v tom, či nepredstavovalo *de facto* obmedzenie osobnej slobody a či by bolo treba uplatňovať článok 5 Dohovoru. (ods. 210)

Relevantné princípy

Článok 5 ods. 1 proklamovaním práva na slobodu garantuje fyzickú slobodu osoby. Netýka sa teda obmedzenia slobody pohybu upraveného v článku 2 protokolu č. 4 pokiaľ ide o osoby, ktoré sa nachádzajú na území štátu zákonne. Hoci proces zaradovania do jednej alebo druhej kategórie nie je vždy jednoduchý a v niektorých krajných prípadoch ide čisto o otázku názoru, Súd sa nemôže vyhnúť zaradeniu, od ktorého závisí uplatniteľnosť článku 5.

Pri určovaní toho, či niekoho pozbavili osobnej slobody v zmysle článku 5, má byť východiskom jeho špecifická situácia a treba zohľadniť celú škálu faktorov, ako druh, dĺžku trvania, účinky a spôsob výkonu sporných prostriedkov. ²⁸ Rozdiel medzi pozbavením a obmedzením osobnej slobody spočíva v stupni intenzity a netýka sa povahy alebo podstaty konania. ²⁹

Súd sa domnieva, že jeho prístup pri rozlišovaní medzi obmedzením slobody pohybu a pozbavením osobnej slobody ohľadom situácie žiadateľov o azyl, má byť praktický a realistický, a brať

do úvahy podmienky a výzvy súčasnej doby. Je dôležité najmä uznať právo štátu, v súlade s medzinárodnými záväzkami, kontrolovať svoje hranice a prijímať opatrenia proti cudzincom, ktorí obchádzajú obmedzenia týkajúce sa migrácie.

Faktory, ktoré má Súd zohľadniť pri určovaní rozdielu medzi obmedzením slobody pohybu a pozbavením osobnej slobody v súvislosti so zadržaním cudzincov v tranzitných zónach na letiskách a v prijímacích centrách s cieľom identifikovať a registrovať migrantov, môžeme zhrnúť nasledovne:

- individuálna situácia sťažovateľa a jeho voľby;
- uplatniteľný právny režim predmetného štátu a jeho ciele;
- relevantné trvanie, najmä vzhľadom na cieľ a na procesnú ochranu poskytovanú sťažovateľovi; a
- povaha a stupeň skutočných obmedzení uložených sťažovateľovi alebo prežitých sťažovateľom.

Súd sa domnieva, že vyššie uvedené faktory sú uplatniteľné, *mutatis mutandis*, aj na predmetnú vec.

Uplatnenie týchto princíпов

Prejednávaná vec sa týka, zrejme prvýkrát, tranzitnej zóny umiestnenej na pozemnej hranici medzi dvoma členskými štátmi Rady Európy, kde sa museli žiadatelia o azyl zdržiavať počas preskúmania prípustnosti ich žiadostí o azyl. Špeciálny cieľ, ako aj fyzická a právna povaha týchto tranzitných zón nevyhnutne ovplyvní analýzu Súdu v súvis-

losti s uplatniteľnosťou článku 5. (ods. 211 – 218)

Individuálna situácia sťažovateľov a ich voľby

Po prvé, Súd predovšetkým zistil to, že sťažovatelia vstúpili do tranzitnej zóny Rösške zo svojej vlastnej iniciatívy, s cieľom požiadať o azyl v Maďarsku. Aj keď táto skutočnosť sama o sebe nevyklučuje možnosť, že sa sťažovatelia po svojom vstupe ocitli v situácii *de facto* pozbavenia osobnej slobody, Súd sa domnieva, že ide o relevantné zistenie, ktoré sa má posudzovať vo svetle všetkých ostatných okolností prípadu.

Je pravda, že Súd vo viacerých veciach konštatoval, že zadržanie môže porušovať článok 5 Dohovoru aj vtedy, ak s ním dotknutá osoba súhlasila a zdôrazňoval, že právo na slobodu je príliš dôležité na to, aby niekto prišiel o ochranu poskytovanú Dohovorom iba preto, že súhlasil so svojim zadržaním. ³⁰ Vyššie citované prípady sa však týkali situácií, kedy zákon ustanovil pozbavenie osobnej slobody alebo situácií, kedy si sťažovatelia plnili povinnosť, ako napríklad nastúpiť do väzenia alebo dostaviť sa na policajnú stanicu, alebo sa podrobiť domácejmu väzeniu. Okolnosti sú podľa názoru Súdu odlišné, ak sťažovatelia – ako aj v prejednávanej veci – nemajú skoršiu väzbu s dotknutým štátom a nemajú povinnosť, s ktorou súhlasili, ale požiadali o vstup na územie štátu z vlastnej iniciatívy a požiadali tam o azyl.

V prejednávanej veci, s ohľadom na známe skutočnosti o sťažova-

Ilias a Ahmed proti Maďarsku

Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva

teľoch a o ich ceste z Bangladeša do Maďarska, je nesporné, že vstúpili do tranzitnej zóny Röske z vlastnej iniciatívy. Tiež je zrejmé, že maďarské štátne orgány boli oprávnené urobiť potrebné overenia a preskúmať ich tvrdenia pred rozhodnutím o ich prijatí.

Súd tiež poznamenáva, že sťažovatelia nepišli zo Srbska z dôvodu priameho a bezprostredného nebezpečenstva, ktoré by ohrozovalo ich život alebo zdravie, ale urobili tak z vlastnej vôle. (ods. 220 – 223)

Uplatniteľný právny režim predmetného štátu, jeho ciele a relevantné trvanie vzhľadom na tento cieľ a súvisiaca procesná ochrana

Po druhé, je tiež dôležité, že dôvodom a cieľom vnútroštátneho právneho režimu uplatniteľného v tranzitnej zóne Röske bolo vytvoriť čakaciu zónu pre žiadateľov o azyl, kým štátne orgány formálne rozhodnú, či ich v Maďarsku prijmú. Aj keď nie je samé o sebe rozhodujúce, stojí za spomenutie, že maďarské štátne orgány sa nesnažili zbaviť sťažovateľov ich osobnej slobody a nariadili im, aby opustili Maďarsko hneď v deň ich príchodu. Sťažovatelia zostali v tranzitnej zóne hlavne preto, lebo sa odvolali proti rozhodnutiu o vyhostení.

Právo štátov kontrolovať vstup cudzincov na svoje územie nevyhnutne zahŕňa aj to, že povolenie na vstup môžu podmieniť splnením príslušných požiadaviek. Preto, bez ohľadu na iné dôležité faktory, situácia jednotlivca, ktorý žiada o vstup, a kto-

rý krátku dobu čaká na overenie svojho práva na vstup, sa nemôže považovať za pozbavenie osobnej slobody, ktoré by bolo možné pripísať tomuto štátu, pretože v takýchto prípadoch štátne orgány neurobili voči jednotlivcovi iné kroky, iba reagovali na jeho želanie ohľadom vstupu tým, že vykonali potrebné overenia. ³¹

Je dôležité aj to, že v súlade s cieľom vnútroštátneho právneho režimu sa na prípad sťažovateľov vzťahujú procesné záruky týkajúce sa vybavenia žiadostí o azyl a ustanovenia upravujúce maximálnu dĺžku pobytu žiadateľov o azyl v tranzitnej zóne. Tieto garancie sa uplatnili a sťažovatelia strávili 23 dní v tranzitnej zóne Röske, obdobie, počas ktorého sa ich žiadosti o azyl vybavili v rámci správneho i súdneho konania.

Trvanie relevantného obmedzenia slobody pohybu a súvislosť medzi úkonmi štátnych orgánov a obmedzením osobnej slobody môžu byť prvkami, ktoré podľa rozhodovacej praxe Súdu týkajúcej sa zadržania cudzincov v súvislosti s prisťahovalectvom ovplyvňujú, či daný prípad treba považovať za pozbavenie osobnej slobody. ³² Súd sa však domnieva, že v situáciách všeobecne sa podobajúcich na prejednávany prípad, ak pobyt sťažovateľov v tranzitnej zóne významne neprekročil lehotu potrebnú na preskúmanie žiadosti o azyl, a ak neexistujú výnimočné okolnosti, samotné trvanie nemá ovplyvniť analýzu Súdu o uplatniteľnosti článku 5 v rozhodujúcej miere. Platí to najmä vtedy, ak jednotlivci počas čakania na vybavenie svojich žiadostí

o azyl požívajú procesné práva a záruky proti neprimeraným čakacím lehotám. V tejto súvislosti je dôležité, ak vnútroštátna právna úprava obmedzuje dĺžku pobytu v tranzitnej zóne.

Súd poznamenáva, že v predmetnej veci pracovali maďarské štátne orgány v podmienkach masového návalu žiadateľov o azyl a migrantov na hranici, čo si vyžadovalo rýchle opatrenia na riešenie, a čo predstavovalo jasnú krízovú situáciu. Napriek týmto ťažkostiam sa žiadosti sťažovateľov a ich súdne odvolania preskúmali do troch týždňov a dvoch dní (pozri ods. 8 a 20 — 37)

Súd sa preto domnieva, že situáciu sťažovateľov neovplyvnila nečinnosť maďarských štátnych orgánov a maďarské štátne orgány vykonali iba také úkony, ktoré boli striktné potrebné na overenie toho, či môžu splniť želanie sťažovateľov vstúpiť do Maďarska a uchádzať sa o azyl.

Súd však musí tiež overiť, či napriek vyššie uvedeným skutočnostiam majú skutočné obmedzenia uložené sťažovateľom alebo prežití sťažovateľmi, účinky *de facto* pozbavenia osobnej slobody. (ods. 224 – 230)

Povaha a stupeň skutočných obmedzení uložených sťažovateľovi alebo prežitých sťažovateľom

Súd poznamenáva, že na jednej strane, jednotlivci nachádzajúci sa v tranzitnej zóne Röske nemali dovolené odísť smerom do Maďarska, teda do krajiny, v ktorej sa tranzitná zóna nachádzala. ³³ To je pochopiteľné vzhľadom na základný cieľ tranzitnej zóny ako čakacieho prie-

Ilias a Ahmed proti Maďarsku

Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva

storu po dobu, kým štátne orgány formálne rozhodnú o prijatí žiadateľov do Maďarska.

V relevantnom čase pokrývala tranzitná zóna Rösčke veľmi obmedzenú plochu, bola obklopená plotom s ostnatým drôtom a nepretržite ju strážili, čo vylučovalo vstup na jej územie alebo jej opustenie. Vo vnútri zóny mohli sťažovatelia komunikovať s ostatnými žiadateľmi o azyl a s povolením štátnych orgánov mohli prijímať návštevy napríklad svojich právnikov. Mohli sa zdržovať vonku na úzkom priestore pred kontajnermi, ktoré slúžili ako nocľahárne. Súd dospel k záveru, že rozmer zóny a spôsoby jej kontroly predstavovali veľmi výrazný stupeň obmedzenia slobody pohybu sťažovateľov, aký je charakteristický pre väzenie s minimálnym stupňom stráženia.

Súd zohľadnil na druhej strane aj skutočnosť, že počas čakania na procesné kroky vyplývajúce z podania žiadosti o azyl žili sťažovatelia v podmienkach, ktoré na priek výraznému obmedzeniu ich slobody pohybu neobmedzovali ich slobodu zbytočne alebo v rozsahu či spôsobom, ktoré nesúviseli s posudzovaním ich žiadostí. Súd pripomenul, že vyvrátil tvrdenie sťažovateľov, podľa ktorého tieto podmienky boli neľudské a ponižujúce. Nakoniec, sťažovatelia sa zdržali v zóne iba 23 dní a táto doba podľa posúdenia Súdu nepresahuje dobu, ktorá mohla byť nevyhnutná na overenie toho, či by žiadatelia chceli vstúpiť do Maďarska a uchádzať sa o azyl.

Posledná zostávajúca otázka je, či sťažovatelia mohli opustiť tran-

zitnú zónu aj iným smerom, ako do Maďarska.

Súd v tejto súvislosti v prvom rade poznamenáva, že v relevantnom období sa mnohí ľudia, ktorí boli v podobnej situácii, ako sťažovatelia, vrátili z tranzitnej zóny Rösčke do Srbska a najmenej zopár z nich dobrovoľne, ako to potvrdili, okrem iného, smerodajné záznamy mimovládnych organizácií. Zdá sa, že sťažovatelia túto skutočnosť nespochybňujú.

Je dôležité aj to, že ľudia umiestnení v pohraničnej tranzitnej zóne, na rozdiel od ľudí, ktorí sú zaistení v tranzitnej zóne na letisku, nemusia nastúpiť na palubu lietadla, aby sa vrátili do krajiny, odkiaľ prišli. Sťažovatelia prišli zo Srbska, územie ktorého susedí s tranzitnou zónou. Preto, v praktickej rovine, ich možnosť opustiť pohraničnú tranzitnú zónu Rösčke nebola iba teoretická, ale reálna. V skutočnosti, na rozdiel od veci *Amuur*, (cit. vyššie), v ktorej francúzsky súd opísal zadržanie sťažovateľov ako „svojvoľné pozbavenie osobnej slobody“, v prejednávanej veci maďarské štátne orgány boli názoru, že sťažovatelia sa môžu skutočne vrátiť do Srbska.

Sťažovatelia pravdepodobne nemali žiadne zákonné právo vstúpiť do Srbska. Súd však poznamenáva, že Srbsko bolo v danom čase viazané readmisnou dohodou uzavretou s Európskou úniou. Aj keď nie je úlohou Súdu vykladať túto dohodu a rozhodnúť, či prípad sťažovateľov spadal do jej pôsobnosti, domnieva sa, že ich *de facto* možnosť odísť z tranzitnej zóny do Srbska existovala nielen teoreticky, ale

aj prakticky. To je potvrdené tým, že sťažovatelia a počas rovnakého obdobia aj mnohí iní ľudia napokon opustili zónu a vstúpili do Srbska.

Sťažovatelia argumentovali, že sa nemohli vrátiť do krajiny, odkiaľ prišli, v tomto prípade do Srbska, pre skutočné riziko vážnych následkov. Vláda toto tvrdenie spochybňovala, zdôrazňujúc, že Srbsko bolo bezpečnou krajinou a sťažovateľov neprenasledovali ani vo svojej krajine pôvodu ani v Bangladéši.

Súd pripomína svoje odôvodnenie vo veci *Amuur*, kde vyslovil, že:

„[S]kutočnosť, že žiadatelia o azyl môžu dobrovoľne opustiť krajinu, kde si želajú získať postavenie utečenca, nevylučuje obmedzenie osobnej slobody“ a možnosť odísť „sa stáva teoretickou, ak žiadna krajina ponúkajúca ochranu porovnateľnú s ochranou, ktorú očakávajú v krajine, kde žiadajú o azyl, nie je ochotná ich prijať“ (cit. rozh., ods. 48).

Podľa názoru Súdu treba odôvodnenie vo veci *Amuur* vykladať v úzkej spojitosti so skutkovým stavom a právnym kontextom daného prípadu, ktorý sa týka situácie, kedy sťažovatelia nemohli opustiť letiskovú zónu ani teoreticky, ani prakticky, bez povolenia nastúpiť na palubu lietadla a bez diplomatických záruk ohľadom ich jedinej možnej destinácie, Sýrie, krajiny, ktorá „nie je viazaná Ženevským dohovorom o postavení utečencov“ (Tamže.). Prekonanie týchto prekážok alebo zmiernenie s nimi súvisiacich dôsledkov bolo možné, ak vôbec, iba prostred-

Ilias a Ahmed proti Maďarsku

Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva

níctvom konania orgánov a nezávisle od vôle žiadateľov.

Naopak, v prejednávanej veci sa sťažovatelia prakticky mohli dostať k hranici a prejsť do Srbska, teda do krajiny viazanej ženevským dohovorom.

Je tiež relevantné, že čoho sa sťažovatelia obávali v prípade návratu do Srbska, ako to vysvetlili vo svojich vyjadreniach v súvislosti s článkom 3, nebolo priame ohrozenie ich života alebo zdravia, ale nedostatky vo fungovaní azylového systému v Srbsku a z toho vyplývajúce riziko ich vrátenia zo Srbska do ďalších dvoch zmluvných krajín, Severného Macedónska alebo Grécka, bez primeraného preskúmania ich azylovej veci.

Súd nemôže akceptovať, aby samotné tieto obavy, napriek všetkým okolnostiam prejednávanej veci (ktoré, ako to bolo vysvetlené vyššie, sa odlišujú od okolností prípadov týkajúcich sa letiskových tranzitných zón) postačovali na uplatnenie článku 5. Takýto výklad uplatniteľnosti článku 5 by rozšíril koncepciu pozbavenia osobnej slobody nad rámec významu zamýšľaného Dohovorom.

Zákaz zlého zaobchádzania v prípade vrátenia žiadateľa o azyl je záležitosťou podľa článku 3 Dohovoru, ukladajúceho zmluvným štátom prísne hmotnoprávne a procesné povinnosti, z ktorých niektoré tvoria súčasť predmetu riešenej veci. Žiadateľa o azyl najmä nemožno vrátiť do krajiny, kde mu hrozí skutočné riziko zlého zaobchádzania v rozpore s článkom 3. Porušenie tohto ustanovenia, vrátane procesnej

povinnosti dôkladne preskúmať všetky potenciálne riziká, zakladá zodpovednosť dotknutého zmluvného štátu.

Je pravda, že medzi právami podľa článku 3 a článku 5 Dohovoru existuje súvislosť, pretože na zabránenie život ohrozujúcemu konaniu alebo závažnému zlému zaobchádzaniu počas zadržania je potrebný najmä nezávislý súdny dohľad nad pozbavením osobnej slobody, ktorý vyžaduje článok 5 ods. 3 a 4. ³⁴ Táto súvislosť sa však vzťahuje na veľmi odlišný kontext.

Podľa názoru Súdu, ak – ako v prejednávanej veci – súhrn všetkých relevantných faktorov nenaznačuje, že ide o situáciu *de facto* pozbavenia osobnej slobody a žiadatelia o azyl mali možnosť, bez priameho ohrozenia ich života alebo zdravia, o ktorom štátne orgány vedeli alebo na ktoré boli upozornené v danom čase, vrátiť sa do tretej sprostredkujúcej krajiny, odkiaľ prišli; článok 5 sa nemôže považovať za uplatniteľný na ich situáciu v pozemnej tranzitnej zóne, kde čakali na posúdenie svojich žiadostí o azyl, na základe toho, že si štátne orgány nespĺnili svoje osobitné povinnosti podľa článku 3. Dohovor nemožno chápať tak, že takým spôsobom spája uplatniteľnosť článku 5 so samostatnou otázkou týkajúcou sa súladu konania štátnych orgánov s článkom 3.

Je pravda, že žiadatelia by podľa § 66 ods. 2 písm. d) zákona o azyloch prišli o právo na posúdenie svojich žiadostí o azyl v Maďarsku, ak by krajinu opustili pred konečným rozhodnutím o ich žiadostiach. V tejto súvislosti pova-

žuje Súd za nepresvedčivý argument vlády, založený na § 66 ods. 6 zákona o azyloch, podľa ktorého sa sťažovatelia mohli voľne zdržiavať v Srbsku a azylové konanie v Maďarsku by pokračovalo, ak by sa vrátili do tranzitnej zóny do deviatich mesiacov. Vláda žiadny takýto príklad neuviedla a nič nenaznačuje, že by sťažovateľov informovali o takejto možnosti, kým sa nachádzali v tranzitnej zóne Röszke. Naopak, ako to potvrdila vláda vo svojich písomných stanoviskách predložených Veľkej komore, sťažovatelia museli byť maďarským azylovým orgánom k dispozícii, a preto museli zostať v tranzitnej zóne, kým sa prešetrovala prípustnosť ich žiadostí o azyl, ktorá závisela od posúdenia toho, či sa môžu bezpečne vrátiť do Srbska.

Súd však opakuje, že v prípade neexistencie priameho ohrozenia života alebo zdravia sťažovateľov, o ktorom štátne orgány vedeli alebo na ktoré boli upozornené v danom čase, bolo prerušenie azylového konania v Maďarsku zákonné a neovplyvnilo ich fyzickú slobodu opustiť tranzitnú zónu a prejsť na srbské územie. Za okolností riešenej veci a na rozdiel od situácií v niektorých prípadoch týkajúcich sa letiskových tranzitných zón, a najmä vo veci *Amuur*, riziko, že ich žiadosti o azyl v Maďarsku nebudú preskúmané a ich obavy o nepostačujúcom prístupe k azylovému konaniu v Srbsku, hoci relevantné v súvislosti s článkom 3; neurobili z možnosti sťažovateľov opustiť tranzitné pásmo smerom k Srbsku iba teoretickú alternatívu. Preto to nespôsobilo, že by sa zdržiavanie sťažovateľov v tranzit-

Ilias a Ahmed proti Maďarsku

Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva

nej zóne malo považovať za ne-dobrovoľné z hľadiska článku 5 a z uvedeného vyplývajú, nemohlo vyvolať aplikáciu príslušného ustanovenia. (ods. 231 – 248)

Závery ohľadom uplatniteľnosti článku 5

Súd preto dospel k záveru, vzhľadom na všetky vyššie analyzované okolnosti prejednávanej veci, že sťažovatelia neboli pozbavení svojej slobody v zmysle článku 5. Preto sa toto ustanovenie na prípad neaplikuje. (ods. 249)

Záver Súdu o sťažnostiach podľa článku 5

Z uvedeného vyplýva, že sťažnosti podľa článku 5 ods. 1 a 4 Dohovoru sú *ratione materiae* nezlučiteľné s týmito ustanoveniami.

Súd preto rozhodol, že predmetná časť sťažnosti sa má vyhlásiť za neprijateľnú v súlade s článkom 35 ods. 3 písm. a) a ods. 4. (ods. 251 a 251)

Mgr. Zoltán Szalay
Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky

Poznámky:

- 1 Odo dňa 12. februára 2019 Severné Macedónsko.
- 2 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/32/EÚ z 26. júna 2013 o spoločných konaniach o poskytovaní a odnímaní medzinárodnej ochrany.
- 3 Pozri [Sabri Güneş proti Turecku](#), ods. 44.
- 4 Pozri prístup Súdu napr. vo veci [Vijayanathan a Pusparajah proti Francúzsku](#), ods. 43 až 47.
- 5 [Avotiņš proti Litve](#), ods. 105.
- 6 [M. S. S. proti Belgicku a Grécku](#), ods. 340.
- 7 [Khlaifia a ostatní proti Taliansku](#), ods. 158.
- 8 [Abdulaziz, Cabales a Balkandali proti Spojenému kráľovstvu](#), ods. 67, a [Mohammadi proti Rakúsku](#), ods. 58.
- 9 [Sharifi proti Rakúsku](#), ods. 28.
- 10 [Soering proti Spojenému kráľovstvu](#), ods. 90-91; [Vilvarajah a ostatní proti Spojenému kráľovstvu](#), ods. 103; [H. L. R. proti Francúzsku](#), ods. 34; [Salah Sheekh proti Holandsku](#), ods. 135; a [Hirsi Jamaa a ostatní proti Taliansku](#) ods. 114.
- 11 [Chahal proti Spojenému kráľovstvu](#), ods. 96.
- 12 [Mamatkulov a Askarov proti Turecku](#), ods. 67.
- 13 [Hilal proti Spojenému kráľovstvu](#), ods. 60.
- 14 [F. G. proti Švédsku](#).
- 15 [M. S. S. proti Belgicku a Grécku](#) a [Tarakhel proti Švajčiarsku](#).
- 16 [M. S. S.](#), ods. 342, 343, a 362 až 368.
- 17 [Tamtiež](#), ods. 358; [Sharifi](#), ods. 30; [T. I. proti Spojenému kráľovstvu](#); [K. R. S. proti Spojenému kráľovstvu](#).
- 18 [M. S. S. proti Belgicku a Grécku](#), ods. 344 – 358 a ods. 365 – 368.
- 19 [Sharifi](#), ods. 31 a 32.
- 20 [M. S. S.](#), ods. 346 – 350 a, *mutatis mutandis*, [F. G. proti Švédsku](#), ods. 125 – 127.
- 21 [M. S. S.](#), ods. 359.
- 22 Napr. [Tarakhel](#), ods. 105.
- 23 Pozri, napr. [Tarakhel](#), ods. 120 – [1]22, kde za individuálnych okolností Súd považoval za rozhodujúce, v súvislosti s potenciálnym porušením článku 3, aby švajčiarske štátne orgány získali záruky od talianskych štátnych orgánov.
- 24 [M. S. S. proti Belgicku a Grécku](#); [Tarakhel](#), ods. 104 a 105; [Paposhvili proti Belgicku](#) ods. 193.
- 25 [M. S. S.](#), ods. 216 – 222 a 263.

26 [Tamtiež](#), ods. 232.

27 [Riad a Idiab proti Belgicku](#), ods. 68.

28 Pozri [Nada proti Švajčiarsku](#), ods. 225 a [Gahramanov proti Azerbajdžanu](#) ods. 40.

29 [De Tommaso proti Taliansku](#), ods. 80 a [Kasparov proti Rusku](#), ods. 36.

30 [De Wild, Ooms a Versyp proti Belgicku](#), ods. 65; [I. I. proti Bulharsku](#), ods. 84 – 87; [Osypenko proti Ukrajine](#), ods. 48; [Venskuté proti Litve](#), ods. 72; [Buzadji proti Moldavsku](#) [Veľká komora], ods. 106 – 110.

31 Pozri, *mutatis mutandis*, vec [Gahramanov](#), ods. 35 – 47; pozri aj [Mahdid a Haddar](#), kde žiadosti sťažovateľov o azyl boli zamietnuté v tranzitnej zóne na letisku do troch dní a Súd rozhodol, že k pozbaveniu osobnej slobody nedošlo (zohľadňujúc doplnujúce faktory, ako napr. skutočnosť, že sťažovatelia neboli pod neustálym policajným dozorom).

32 Pozri, *mutatis mutandis*, [Amuur](#), ods. 43; [Gahramanov](#), ods. 35 – 47 a [Mahdid a Haddar](#).

33 Porovnaj vec [Mogos](#).

34 Pozri [Kurt proti Turecku](#), ods. 123.

Ilias a Ahmed proti Maďarsku

Rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva

CITOVANÁ JUDIKATÚRA:

1. **Abdulaziz, Cabales a Balkandali proti Spojenému kráľovstvu**, sťažnosti č. [9214/80](#), 9473/81, 9474/81, 28. máj 1985.
2. **Amuur proti Francúzsku**, sťažnosť č. [19776/92](#), 25. jún 1996.
3. **Avotiņš proti Litve** [Veľká komora], sťažnosť č. [17502/07](#), 23. máj 2016.
4. **Buzadji proti Moldavsku** [Veľká komora], sťažnosť č. [23755/07](#), 5. júl 2016.
5. **Chahal proti Spojenému kráľovstvu**, sťažnosť č. [22414/93](#), 15. november 1996.
6. **De Tommaso proti Taliansku** [Veľká komora], sťažnosť č. [43395/09](#), 23. február 2017.
7. **De Wild, Ooms a Versyp proti Belgicku**, sťažnosti č. [2832/66](#), [2835/66](#), [2899/66](#), 18. jún 1971.
8. **F. G. proti Švédsku** [Veľká komora], sťažnosť č. [43611/11](#), 23. marec 2016.
9. **Gahramanov proti Azerbajdžanu**, sťažnosť č. [26291/06](#), 15. október 2013.
10. **Hilal proti Spojenému kráľovstvu**, sťažnosť č. [45276/99](#), 6. marec 2005.
11. **Hirsi Jamaa a ostatní proti Taliansku** [Veľká komora], sťažnosť č. [27765/09](#), 23. február 2012.
12. **H. L. R. proti Francúzsku**, sťažnosť č. [24573/94](#), 29. apríl 1997.
13. **I. I. proti Bulharsku**, sťažnosť č. [44082/98](#), 9. jún 2005.
14. **Kasparov proti Rusku**, sťažnosť č. [53659/07](#), 11. október 2016.
15. **Khlaifia a ostatní proti Taliansku** [Veľká komora], sťažnosť č. [16483/12](#), 15. december 2016.
16. **K. R. S. proti Spojenému kráľovstvu**, sťažnosť č. [32733/08](#), 2. december 2008.
17. **Kurt proti Turecku**, sťažnosť č. [24276/94](#), 25. máj 1998.
18. **Mahdid a Haddar proti Rakúsku**, sťažnosť č. [74762/01](#), 8. december 2005.
19. **Mamatkulov a Askarov proti Turecku** [Veľká komora], sťažnosti č. [46827/99](#) a [46951/99](#), 4. február 2005.
20. **Mogos proti Rumunsku**, sťažnosť č. [20420/02](#), 12. apríl 2006.
21. **Mohammadi proti Rakúsku**, sťažnosť č. [71932/12](#), 3. júl 2014.
22. **M. S. S. proti Belgicku a Grécku** [Veľká komora], sťažnosť č. [30696/09](#), 21. január 2011.
23. **Nada proti Švajčiarsku**, [Veľká komora], sťažnosť č. [0593/08](#), 12. september 2012.
24. **Osypenko proti Ukrajine**, sťažnosť č. [4634/04](#), 9. november 2010.
25. **Paposhvili proti Belgicku** [Veľká komora], sťažnosť č. [41738/10](#), 13. december 2016.
26. **Riad a Idiab proti Belgicku**, sťažnosti č. [29787/03](#) a [29810/03](#), 24. január 2008.
27. **Sabri Güneş proti Turecku**, [Veľká komora], sťažnosť č. [27396/06](#), 29. jún 2012.
28. **Salah Sheekh proti Holandsku**, sťažnosť č. [1948/04](#), 11. január 2007.
29. **Sharifi proti Rakúsku**, sťažnosť č. [60104/08](#), 5. december 2013.
30. **Soering proti Spojenému kráľovstvu**, sťažnosť č. [4038/88](#), 7. júl 1989. Slovenský preklad:
31. **Tarakhel proti Švajčiarsku** [Veľká komora], sťažnosť č. [9217/12](#), 4. november 2014.
32. **T. I. proti Spojenému kráľovstvu**, sťažnosť č. [43844/98](#), 7. marec 2000.
33. **Venskutė proti Litve**, sťažnosť č. [10645/08](#), 11. december 012.
34. **Vijayanathan a Pusparajah proti Francúzsku**, sťažnosti č. [17550/90](#), 17825/91, 27. august 1992.
35. **Vilvarajah a ostatní proti Spojenému kráľovstvu**, sťažnosti č. [13163/87](#), [13164/87](#), [13165/87](#), [13447/87](#), [13448/87](#), 30. október 1991.

Zdroj:

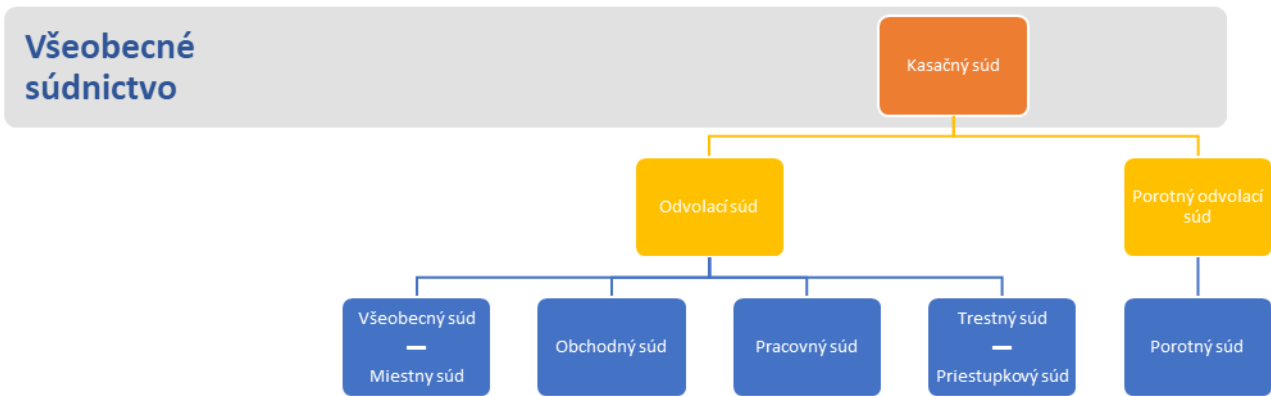
Case of Ilias and Ahmed v. Hungary [online]. Štrasburg : Európsky súd pre ľudské práva, 2019 [cit. 2020-03-23]. Dostupné na internete: <<http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-198760>>

Súdny systém Francúzska

Ústavný systém Francúzskej republiky je už od čias Veľkej francúzskej revolúcie (1789) založený na delení moci na zákonodarnú, výkonnú a súdnu. Tento klasický systém delenia moci tak ako je zaužívaný v demokratických štátoch, nadobudol v prípade Francúzska aj iný, osobitný význam, ktorý Ústavná rada rozhodnutím z 23. januára 1987 pomenovala ako „francúzska koncepcia oddelenia právomocí“. Odlišuje sa od klasickej teórie oddelenia právomocí, pretože má svoj pôvod v zákonoch zo 16. a 24. augusta 1790 a vo vyhláske z 2. septembra 1795, ktoré ustanovovali,

že všeobecné súdy sa nesmú zaoberať administratívnymi sporami. Uvedené právne predpisy teda vyňali zákonodarnú a výkonnú moc spod právomoci všeobecných súdov z dôvodu, že tieto nemajú dostatočné oprávnenie na posudzovanie aktov orgánov konštituovaných na základe všeobecného hlasovacieho práva a konajúcich vo všeobecnom záujme. Táto situácia sa čiastočne zmenila zriadením správneho súdnictva v roku 1799, odkedy môžu byť správne akty namietať pred súdom ale pred iným súdom ako je súd všeobecného súdnictva.

Vo Francúzsku teda môžeme hovoriť o duálnom systéme súdnictva, ktorý spočíva v oddelení správneho súdnictva od všeobecného súdnictva, pričom na čele prvého systému je Štátna rada (*Le Conseil d'État*) a na čele druhého systému je Kasačný súd (*La cour de cassation*). Vzhľadom na striktné oddelenie jednotlivých súdnych systémov bol vo Francúzsku zriadený Kompetenčný súd (*Le tribunal des conflits*), ktorý rozhoduje kompetenčné spory medzi uvedenými systémami.

VŠEOBECNÉ SÚDNICTVO

V rámci systému všeobecného súdnictva, ktorý sa spravuje Zákonníkom o organizácii všeobecného súdnictva (*Code de l'organisation judiciaire*) môžeme súdy rozdeliť na občianske a trestné. Občianske súdy rozhodujú spory (napr. nájom, rozvod, spotrebiteľské spory, dedičské spory) a konanie pred nimi sa riadi Zákonníkom o civilnom

konaní (*Code de procédure civile*). Trestné súdy trestajú neoprávnené zásahy voči osobám, majetku a spoločnosti a v konaní postupujú podľa Zákonníka o trestnom konaní (*Code de procédure pénale*). V prípade občianskych súdov sa príslušný súd alebo sudca líši v závislosti od povahy prípadu a spornej sumy. Pred trestným súdom sa prísluš-

ný súd určuje podľa povahy trestného činu, od menej závažného priestupku ako druhu trestného činu (*contravention*), cez prečin (*délit*) až po najzávažnejší zločin (*crime*). Obvinené osoby, ktoré boli v čase spáchania trestného činu mladšie ako 18 rokov, spadajú pod osobitný režim v rámci súdnictva pre mladistvých.

Súdny systém Francúzska

Najčastejšie personálne obsadenie súdov v rámci všeobecného súdnictva:

Magistrats du siège – ide o kariérnych súdnych úradníkov patriacich do sudcovského stavu, ktorí sú vyberaní na základe celonárodného výberového konania z absolventov magisterského štúdia práva a z právnikov v iných právnických povolaniach a následne sa vzdelávajú na *l'Ecole nationale de la magistrature* (Národnej škole pre súdnych úradníkov). Za sudcov sú menovaní prezidentom republiky. Skladajú prísahu, že budú súdiť nestranne. Nemôžu vykonávať iné funkcie. Sú nezávislí od štátnej moci a nepreložiteľní. Oslovujú sa „*conseiller*“ (radca), ak sú vo funkcii na odvolacom súde alebo na Kasačnom súde a „*juge*“ (sudca), ak sú na ostatných súdoch.

Na Kasačnom súde, na odvolacích súdoch a na prvostupňových všeobecných súdoch vykonávajú funkciu sudcu spravidla súdni úradníci (*magistrats du siège*) patriaci do sudcovského stavu. Na ostatných súdoch všeobecného súdnictva (napr. na pracovnom súde alebo obchodnom súde) vykonávajú funkciu sudcu buď sudcovia patriaci do sudcovského stavu alebo neprofesionálni sudcovia (*juges non professionnels*) určení podľa podmienok ustanovených v právnych predpisoch upravujúcich ich organizačnú štruktúru.

Magistrats du ministère public – zástupcovia štátu, ktorí sú tiež kariérni súdni úradníci a patria pod výkonnú moc v štáte a pred súdom hája záujmy štátu. Nie sú nezávislí a ani nepreložiteľní. Pred všeobecnými súdmi

sa ich funkcia nazýva „*procureur de la République*“ (prokurátor), ktorému pomáha „*substitut*“ (zástupca). Štátne zastupiteľstvo pred odvolacími súdmi predstavuje „*procureur général*“ (generálny prokurátor), ktorému pomáhajú „*avocats généraux*“ (generálni advokáti) a „*substituts généraux*“ (generálni zástupcovia). Pred Kasačným súdom plnia úlohu štátneho zastupiteľstva „*premier avocat général*“ (prvý generálny advokát) a „*les avocats généraux*“ (generálni advokáti).

Reforma súdnictva

Prezidentom francúzskej republiky bol 23. marca 2019 vyhlásený **zákon o plánovaní na roky 2018 – 2022 a o reforme súdnictva**, ktorý sa v oblasti súdnictva zameriava na zefektívnenie oblasti digitalizácie, zlepšenie a zjednodušenie trestného konania, zlepšenie a zjednodušenie občianskeho súdneho konania, prispôsobenie siete súdov a účinnosť trestov. V dôsledku prijatia tohto zákona sa od 1. januára 2020 systém všeobecného súdnictva zmenil tak, že nastalo zlúčenie Inštančného súdu (*Le tribunal d'instance*) a Prvostupňového súdu (*Le tribunal de grande instance*), čím došlo k vytvoreniu tzv. „jediného vstupu“ do súdnictva prostredníctvom vytvorenia **Všeobecného súdu** (*Le tribunal judiciaire*). Presnejšie, ak tieto dva sudy sídlili v jednej obci, vytvorili jeden Všeobecný súd a ak tieto prvostupňové sudy sídlili v rôznych obciach, tak z Inštančného súdu sa stal senát novovytvoreného Všeobecného súdu nazývaný Miestny súd (*Le tribunal de proximité*).

„Reformný“ zákon predpokladá, že:

- niektoré sudy môžu byť špecializované, najmä ak v departmente **1** sídli viacero Všeobecných súdov. V budúcnosti sa zriadi aj nový súd, ktorý sa bude špecializovať na agendu platobných rozkazov a hromadné žaloby a jeho konanie bude prebiehať na nehmotnej báze (bude dematerializované). Táto zmena by sa mala uplatniť najneskôr 1. januára 2021;
- na Všeobecných súdoch majú byť zriadené tzv. „jednotné priehradky“ ako jednotné miesta prijatia podaní pre osoby využívajúce sudy. Táto jednotná „podateľňa“ má byť zriadená v sídle každého Všeobecného súdu a každého Miestneho súdu a zahŕňa aj miesto pre podania na Pracovný súd;
- má byť zriadený nový portál „*Justiciables*“, na ktorom majú byť online prístupné súdne rozhodnutia a niektoré procesné listiny súvisiace s konaním.

Občianske sudy prvého stupňa

Všeobecný súd

(*Le tribunal judiciaire*)

Rozhoduje občianskoprávne a obchodnoprávne spory medzi súkromnými osobami (fyzickými alebo právnickými), u ktorých zákon neustanovuje iný príslušný súd (pracovný súd, obchodný súd atď.). V trestnej oblasti v rámci neho pôsobí Trestný súd na rozhodovanie o trestných činoch a Priestupkový súd na rozhodovanie o priestupkoch. Súd rozhoduje v zásade v senátoch pozos-

Súdny systém Francúzska

távajúcich z troch sudcov z povolania (*magistrats du siège*), ktorým asistuje súdny úradník. Napriek tomu v niektorých veciach, napr. rodinných rozhoduje samosudca. Tento súd, ktorý vznikol zlúčením dvoch samostatných súdov (*Tribunal d'instance* a *Tribunal de grande instance*), si prevzal aj ich agendu, teda je príslušný napr. vo veciach osobného stavu osôb, dedenia, konkurzného konania, obchodných nájmov a pod.

„Reformný“ zákon zavádza nový typ sudcu – „*Juge des Contentieux de la protection*“, v preklade ide približne o ochranného sudcu v sporovej agende, je to premenovanie bývalého sudcu inštančného súdu. Do jeho pôsobnosti patrí napr. výkon súdnictva v oblasti poručníctva pre dospelých (*juge des tutelles des majeurs*), rozhoduje o žalobách na vyst'ahovanie osôb neoprávnené obývajúcich nehnuteľnosti, o spotrebiteľských úverových žalobách, v konaniach o oddĺžení súkromných osôb.

Na všeobecnom súde v niektorých prípadoch obligatórne, v iných fakultatívne vstupuje do občianskoprávneho konania štátny zástupca (prokurátor a jeho zástupcovia), aby dohliadal na zákonosť a zachovávanie všeobecného záujmu spoločnosti.

V niektorých zámorských oblastiach Francúzska zostali v rámci všeobecného súdnictva zachované Inštančné súdy, ktoré plnia úlohy Všeobecného súdu.

Miestny súd

(*Le tribunal de proximité*)

Miestny súd koná vo väčšine občianskoprávnych vecí. Do je-

ho kompetencie spadajú všetky veci, v ktorých hodnota sporu nepresahuje 10 000 eur, napríklad žaloby v súvislosti s dopravnými nehodami, dlhy, zle vykonané práce, náhradu škody a do jeho pôsobnosti patrí aj poručníctvo. Na súde zasadaajú sudcovia Všeobecného súdu a najmä tzv. ochranní sudcovia v sporovej agende.

Špecializované všeobecné súdy prvého stupňa

Obchodný súd

(*Le tribunal de commerce*)

Rieši spory medzi jednotlivcami a podnikateľmi alebo medzi podnikateľmi a obchodnými spoločnosťami. Obchodný súd tvoria neprofesionálni sudcovia (*juges consulaires*), ktorí môžu byť napr. podnikatelia alebo konatelia obchodných spoločností. Títo neprofesionálni sudcovia sú volení najskôr na 2 roky, potom na 4 roky kolégiom voličov, zloženým z neprofesionálnych sudcov a bývalých neprofesionálnych sudcov súdu, ako aj konzulárnych delegátov. Konzulárni delegáti sú podnikatelia volení každých 5 rokov v rámci obchodného súdu. Ich poslaním je zúčastňovať sa volieb neprofesionálnych sudcov obchodných súdov. Obchodný súd rozhoduje v zložení najmenej troch neprofesionálnych sudcov. Štátny zástupca tu zastupuje záujem spoločnosti a obligatórne sa vyjadruje v konaniach týkajúcich sa podnikov v ťažkostiach.

Pracovný súd

(*Le conseil de prud'hommes*)

Úlohou pracovného súdu je urovnávať individuálne konflikty medzi zamestnávateľmi a zamestnancami v súvislosti s pra-

covnou alebo učňovskou zmluvou. Pri riešení konfliktu sa musí pracovný súd usilovať o zmiernenie strán sporu. Ak zmierovacie konanie zlyhá, vynesie rozsudok.

Skladá sa z volených neprofesionálnych sudcov (*conseillers – „poradcov“*) zastupujúcich rovnakým podielom zamestnancov a zamestnávateľov. Delí sa na 5 špecializovaných sekcií (riadiaci pracovníci, priemysel, obchod a obchodné služby, poľnohospodárstvo, iné činnosti). V prípade, že dôjde k rovnosti hlasov medzi štyrmi sudcami pracovného súdu, predsedá zasadaniu pracovného súdu profesionálny sudca (*le juge départiteur*).

Trestné súdy prvého stupňa

Na základe zákona o plánovaní na roky 2018 – 2022 a o reforme súdnictva sa aj v trestnoprávnej oblasti aktuálne uskutočňujú niektoré zmeny týkajúce sa najmä procesných aspektov konania s cieľom zefektívnenia, zrýchlenia, zjednodušenia a elektronizácie výkonu súdnej moci.

Porotný súd

(*Cour d'assises*)

Porotný súd prejednáva zločiny, za ktoré možno uložiť trest odňatia slobody na doživotie (na prvom stupni aj v odvolacom konaní). Do rozhodovania sa zapája aj porota pozostávajúca z náhodne vybraných občanov. Tento súd zasadaá príležitostne a je jedinečný čo do zloženia a fungovania. V skutočnosti je to jediný súd, ktorý sa skladá z profesionálnych sudcov (troch) a poroty (šesť náhodne vybraných občanov). Proti rozsudkom porotného súdu je možné sa odvolať na odvolací porotný súd, kto-

Súdny systém Francúzska

rý sa skladá z troch profesionálnych sudcov a deviatich porotcov. Opätovne preskúmava vec ako celok. Voči rozsudku možno podať kasačnú sťažnosť.

Trestný súd (*Le tribunal correctionnel*)

Trestný súd je organizačne súčasťou Všeobecného súdu a posudzuje prečiny (krádež, podvod, spreneveru, vážne ublíženie na zdraví atď.) spáchané dospelejšími s možnosťou uloženia pokút, alternatívnych trestov, prác vo verejnom záujme alebo trestu odňatia slobody až na 10 rokov, pri recidíve až na 20 rokov.

Priestupkový súd (*Le tribunal de police*)

Priestupkový súd rieši priestupky vyplývajúce z trestného zákona. Pred reformou súdnictva sídlil na Prvostupňovom súde (*Le tribunal de grande instance*) a po januári 2020 organizačne spadá pod Všeobecný súd. V konaní rozhoduje vždy samosudca, ktorému asistuje súdny úradník. Priestupkový súd je príslušný na konanie proti páchatelom priestupkov. Obžalovaný nemusí byť zastúpený advokátom. Konanie prebieha kontradiktórnym spôsobom. Na žiadosť štátneho zástupcu sa v niektorých veciach v rámci zjednodušeného postupu môže rozhodnúť bez pojednávania (typ rozhodnutia súdu je *Ordonnance pénale*). V rámci riadneho procesu sudca buď:

- odsúdi páchatel'a a uloží mu peňažný trest alebo doplnkovú sankciu (napr. zákaz činnosti, odňatie vodičského oprávnenia),
- konštatuje porušenie zákona spáchaním zločinu alebo trestného činu, nevynešie rozsudok a spis postúpi

Trestnému súdu alebo Porotnému súdu,

- konštatuje, že obvinený nespáchal trestný čin a oslobodí ho spod obžaloby.

Voči všetkým rozhodnutiam Priestupkového súdu možno podať odvolanie.

Odvolací súd

Odvolací súd (*La cour d'appel*) preskúmava vec, čo do merita veci a zároveň aj po právnej stránke. Odvolací súd rozhodnutie prvostupňového súdu buď potvrdí alebo ho zruší, a to čiastočne alebo úplne. Odvolací súd tvoria výlučne profesionálni sudcovia a štátnym zástupcom počas konania je generálny prokurátor alebo jeden z jeho generálnych advokátov alebo zástupcov. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu možno ako opravný prostriedok využiť už len dovolanie.

Kasačný súd

Kasačný súd (*La cour de cassation*) je jediný v celom Francúzsku a je najvyššou inštanciou v systéme všeobecného súdnictva. Z toho titulu rieši v poslednej inštancii opravné prostriedky proti rozhodnutiam civilných aj trestných súdov a je aj zjednocovateľom judikatúry. Neposudzuje skutkové okolnosti, ale obmedzuje sa na preskúmanie správnej aplikácie práva na skutkové okolnosti a procesný postup. Zároveň je úlohou Kasačného súdu bdieť nad dodržiavaním vnútroštátneho a medzinárodného práva odvolacími súdmi.

Na čele Kasačného súdu je predseda súdu (*le premier président*), ktorý disponuje administratívny-

mi a zároveň aj súdnymi právomocami.

Kasačný súd tvorí šesť senátov (tri civilné; jeden senát obchodný, ekonomický a finančný; jeden senát sociálnych vecí a jeden trestný senát). Na čele každého senátu je predseda senátu. Senáty sa ďalej členia na sekcie, pričom zloženie týchto sekcií, v rámci ktorých sa prijímajú rozhodnutia, je rôzne. Najčastejšou formáciou na rozhodovanie sú traja sudcovia alebo piati sudcovia. Predseda senátu môže rozhodnúť, že vo veci bude konať plénum senátu, napríklad vtedy, ak do úvahy prichádza odklon od ustálenej judikatúry. Kasačný súd môže zasadať príležitostne aj vo formácii „plenárne zhromaždenie“ (*assemblée plénière*); kedy ide o zasadnutie niektorých členov všetkých senátov (všetci predsedovia senátov, najstarší členovia senátov a jeden sudca v postavení poradcu „*conseiller*“ za každý senát). Ďalšou prípustnou formáciou je rozhodovanie v najmenej troch „zmiešaných senátoch“ (*chambres mixtes*), ktorým predsedá predseda súdu, pričom za každý zúčastnený senát sú určené 4 sudcovia. Do organizačnej štruktúry súdu patrí aj Oddelenie dokumentácie, štúdií a správ na čele ktorého je vysoký súdny úradník, ktorého menuje predseda súdu a má postavenie predsedu senátu. Toto oddelenie sa napríklad podieľa na zefektívnení rozhodovacieho procesu, v prípade potreby poskytuje podporu sudcom a štátnym zástupcom pri ich odbornej činnosti, alebo je využívaná analytická funkcia tohto oddelenia pri aplikácii európskeho práva vnútroštátnym súdom.

Súdny systém Francúzska

SPRÁVNE SÚDNICTVO

Správne súdnictvo bdie nad zachovaním rovnováhy medzi výsadami verejnej moci a právami občanov. Správne súdy konajú v sporoch medzi jednotlivcami a orgánmi verejnej správy (štát, územné jednotky, verejnoprávne právnické osoby/inštitúcie, súkromnoprávne organizácie poverené výkonom činnosti orgánov verejnej správy). Organizácia správneho súdnictva je upravená v Zákonníku o správnom súdnictve (*Code de justice administrative*). Správne súdy a odvolacie správne súdy sú organizované v **senátoch**, ktorých počet a špecializácia závisí od počtu zamestnancov súdu a od vnútornej organizačnej štruktúry, ktorú zvolí predseda súdu.

Hoci sa na sudcov správnych súdov dlho vzťahovali pravidlá obsiahnuté v rôznych právnych predpisoch, v súčasnosti členovia Štátnej rady, ako aj sudcovia správnych súdov a odvolacích správnych súdov podliehajú ustanoveniam Zákonníka o správnom súdnictve, sú neodvolateľní a nezávislí od štátnej správy. Zárukou nezávislosti je ich autonómna správa, zabezpečená Štátnou radou. Zaujímavosťou je, že sudcovia v administratívnom súdnictve na pojednávaní nemajú na sebe talár, ale sú v civilnom oblečení.

Okrem všeobecných správnych súdov existuje v správnom súdnictve veľký počet špecializovaných správnych súdov: disciplinárne súdy profesných združení, súdy vo veciach sociálnej pomoci, finančné súdy, Národný azylový súd atď.

Správny súd

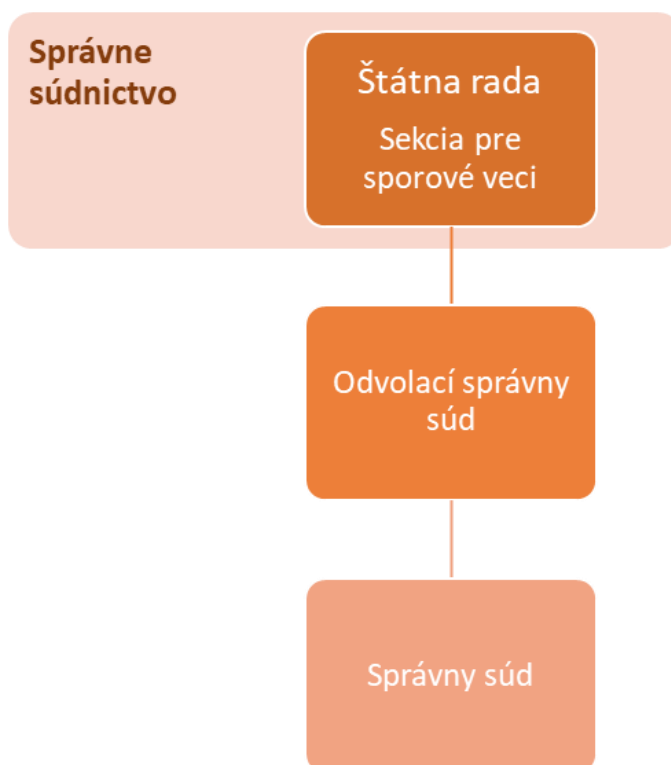
Správny súd (*Le tribunal administratif*) koná v sporoch medzi jednotlivcami a orgánmi verejnej správy a v pracovných sporoch týkajúcich sa štátnej a verejnej služby. Je súdom prvej inštancie. V súčasnosti je týchto súdov 42 (31 v kontinentálnom francúzsku a 11 v zámorských regiónoch), pričom v každom z regiónov je minimálne jeden. Okrem súdnych právomoci môžu byť správne súdy vyzvané, aby vyjadrili svoje stanovisko k otázkam, ktoré im položili prefekti **2** v ich obvode.

Odvolací správny súd

Odvolací správny súd (*La cour administrative d'appel*) je príslušný na rozhodovanie v odvolacích konaniach proti rozsudkom prvoinstančných správnych súdov. V súčasnosti je odvolacích správnych súdov 8.

Štátna rada

Štátna rada (*Le Conseil d'État*) okrem toho, že plní poradnú funkciu vo vzťahu k vláde a parlamentu s cieľom zabezpečiť účinné dodržiavanie práva štátnym aparátom, je aj najvyšším správnym súdom. Vnútornú správu Štátnej rady, ktorá má približne 300 členov, zabezpečuje Kancelária Štátnej rady, ktorú tvorí podpredseda (*vice-président*), sedem predsedov sekcií a generálny tajomník Štátnej rady. Na čele Štátnej rady je podpredseda (*vice-président*), čo je skutočnosť majúca svoj pôvod v histórii tejto inštitúcie, kedy predsedom bol ten, kto bol na čele štátu alebo významný politik. Výnimčne, pri slávnostných zasadnutiach, môže Štátnej rade formálne predsedieť predseda vlády alebo minister spravodlivosti.

Súdny systém Francúzska

ÚSTAVNÁ RADA

Ústavná rada (*Le Conseil constitutionnel*) bola vytvorená v roku 1958 a jej prvoradým poslaním je zabezpečiť, aby právne predpisy boli v súlade s Ústavou. Na dosiahnutie tohto cieľa Ústavná rada vykonáva:

- kontrolu *a priori*, (napr. pri zákone — pred vyhlásením zákona prezidentom republiky a zároveň ešte pred tým, ako zákon nadobudne účinnosť), ktorá sa vykonáva obligatórne pri všetkých zákonoch vykonávacích Ústavu (*les lois organiques*), nariadeniach parlamentu a návrhoch zákonov podľa čl. 11 Ústavy (o ktorých sa koná referendum) a fakultatívne pri zákonoch a medzinárodných záväzkoch.

Výsledkom tejto kontroly môže byť konštatovanie, že žiadne ustanovenie predloženého predpisu nie je v rozpore s Ústavou, že isté ustanovenie zákona je v rozpore s Ústavou (vtedy prezident rozhodne, či vyhlási zákon bez sporného ustanovenia alebo vráti zákon na opätovné prerokovanie parlamentu) a vyhlásenie, že isté ustanovenie zákona je v rozpore s Ústavou a že je neoddeliteľné od zákona ako celku (takýto zákon nemôže byť vyhlásený).

- kontrolu *a posteriori*, kedy sa preverujú právne normy, ktoré sú už v platnosti a sú účinné. Táto kontrola spadá pod konanie o „*klúčových otázkach ústavnos-*

ti“ (*Question prioritaire de Constitutionnalité*), ktoré je možné využiť od roku 2010 a prichádza do úvahy v dôsledku pochybností strán, v konkrétnom súdnom spore, o súlade právnych noriem s právami a slobodami zaručenými Ústavou.

Okrem toho, Ústavná rada tiež bdie nad zachovaním pravidiel pri voľbe prezidenta a pri referende a rozhoduje aj o námietkach pri voľbách poslancov a senátorov.

Proti rozhodnutiam Ústavnej rady nie je prípustné odvolanie. Nie je vrcholom v hierarchii všeobecných ani správnych súdov. Ústavná rada sa skladá z deviatich členov menovaných na deväť rokov, ktorí sa nazývajú aj „*les Sages*“ (poradcovia). Traja sú menovaní prezidentom, traja predsedom Národného zhromaždenia a traja predsedom Senátu. Doživotnými členmi Ústavnej rady sú aj bývalí prezidenti Francúzskej republiky. Na vymenovanie za člena Ústavnej rady nie sú v Ústave ustanovené žiadne podmienky spôsobilosti z hľadiska veku alebo odbornosti, čím sa francúzska Ústavná rada značne odlišuje od podobných inštitúcií v iných demokratických štátoch. Napriek tomu v praxi, sa členmi Ústavnej rady stanú väčšinou také osobnosti, ktoré disponujú skúsenosťami z rôznych oblastí práva.

JUDr. Mária Matisová
Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky

Poznámky:

1 Department (*département*) je administratívna jednotka vo francúzsku. Metropolitné Francúzsko sa člení na 96 departmentov a v zámorí existuje 5 zámorských departmentov.

2 Prefekt je vysoký štátny funkcionár, ktorý v územných celkoch republiky (regiónoch a departmentoch) zastupuje členov vlády, je zodpovedný za presadzovanie národných záujmov a je predstaviteľom decentralizovanej štátnej správy.

Súdny systém Francúzska

Zdroje:

1. *Déroulement de la procédure devant le tribunal de police* [online]. 2020 [cit. 2020-03-23]. Dostupné na internete: <<https://www.justice.fr/fiche/deroulement-procedure-devant-tribunal-police>>
2. *L'organisation de la Justice en France* [online]. 2018 [cit. 2020-03-23]. Dostupné na internete: <<http://www.justice.gouv.fr/organisation-de-la-justice-10031/>>
3. *Juridictions administratives* [online]. 2020 [cit. 2020-03-23]. Dostupné na internete: <<https://www.service-public.fr/particuliers/vosdroits/F2025>>
4. *Le Conseil d'Etat — Organisation* [online]. 2020 [cit. 2020-03-23]. Dostupné na internete: <<https://www.conseil-etat.fr/tribunaux-cours/organisation>>
5. *La juridiction administrative* [online]. 2020 [cit. 2020-03-23]. Dostupné na internete: <<https://www.conseil-etat.fr/tribunaux-cours/la-jurisdiction-administrative>>
6. *Juridictions spécialisées — France* [online]. 2017 [cit. 2020-03-23]. Dostupné na internete: <https://e-ju-stice.europa.eu/content/specialised_co-urts-19-fr-fr.do?init=true&member=1>
7. *Comprendre l'organisation judiciaire* [online] 2020 [cit. 2020-03-23]. Dostupné na internete: <https://www.courdecassation.fr/institution_1/presentation_2845/comprendre_organisation_judiciaire_13923.html>
8. *Le Conseil constitutionnel — Présentation générale* [online] 2020 [cit. 2020-03-23]. Dostupné na internete: <<https://www.conseil-constitutionnel.fr/le-conseil-constitutionnel/presentation-generale>>
9. ROBELIN, B. *Nouveau tribunal judiciaire: Les impacts de la réforme du 23 mars 2019 sur notre système judiciaire* [online]. 2020 [cit. 2020-03-23]. Dostupné na internete: <<https://www.village-justice.com/articles/les-impacts-reforme-mars-2019-sur-organisation-judiciaire,33366.html>>
10. *Constitution du 4 octobre 1958* [online] 2020 [cit. 2020-30-03]. Dostupné na internete: <<https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=LEGITEXT000006071194>>
11. *Code de l'organisation judiciaire* [online] 2020 [cit. 2020-30-03]. Dostupné na internete: <<https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006071164&dateTexte=20200330>>
12. *Code de justice administrative* [online] 2020 [cit. 2020-30-03]. Dostupné na internete: <<https://www.legifrance.gouv.fr/affichCode.do?cidTexte=LEGITEXT000006070933&dateTexte=20200330>>

Smernica 32019L1937

Ochrana osôb, ktoré nahlasujú porušenia práv únie

[Smernica Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) 2019/1937 o ochrane osôb, ktoré nahlasujú porušenia práva Únie](#) (ďalej len „smernica“) nadobudla účinnosť 16. decembra 2019. Členským štátom plynie dvojročná lehota na implementáciu opatrení v súlade so smernicou. Jej účelom je posilniť presadzovanie práva a politik únie v určitých oblastiach stanovením spoločných minimálnych noriem, ktorými sa zabezpečí vysoká úroveň ochrany osôb nahlasujúcich porušenia práva únie. Členské štáty Európskej únie môžu samozrejme prijať opatrenia, ktoré presahujú rámec minimálnych požiadaviek a rozširujú ochranu podľa vnútroštátneho práva.

Európska únia uznáva, že ochrana poskytovaná osobám nahlasujúcim porušenia práva v jej členských štátoch je momentálne roztrieštená a nejednotná. Štúdia vypracovaná na základe zadania Generálnym riaditeľstvom pre spravodlivosť hodnotila vnútroštátne legislatívne rámce týkajúce sa nahlasovania porušení a dospela k záveru, že iba desať členských štátov (Francúzsko, Maďarsko, Írsko, Taliansko, Litva, Malta, Holandsko, Slovensko, Švédsko a Spojené kráľovstvo) v súčasnosti zabezpečuje úplnú ochranu týmto osobám. V ostatných členských štátoch je ochrana iba čiastočná alebo sa vzťahuje len na konkrétne odvetvia alebo skupiny zamestnancov.

Cieľom smernice je posilniť právnu ochranu dostupnú pre všetky osoby, ktoré nahlasujú porušenia práva únie a zabezpečiť jej konzistentnosť v členských štátoch. Jej účelom je zabezpečiť spoločné minimálne štandardy

pre:

- kanály nahlasovania pre právne subjekty určitej veľkosti,
- stupeň ochrany poskytovanej osobám, ktoré nahlasujú porušenia práva únie.

Ktoré právne subjekty musia dodržiavať smernicu?

Podľa článku 8 (Povinnosť zriadiť interné kanály nahlasovania) členské štáty zabezpečia, aby právne subjekty v súkromnom a verejnom sektore zriadili kanály a postupy pre interné nahlasovanie a pre následné opatrenia, a to po konzultácii a dohode so sociálnymi partnermi, ak sa tak ustanovuje vo vnútroštátnom práve. Toto ustanovenie sa uplatňuje na právne subjekty v súkromnom sektore, ktoré majú 50 alebo viac pracovníkov. Právne subjekty v súkromnom sektore s 50 až 249 pracovníkmi môžu využívať spoločné zdroje, pokiaľ ide o prijímanie nahlásení a akékoľvek vyšetrovanie, ktoré sa má vykonať. Po primeranom vyhodnotení rizika so zreteľom na povahu činnosti subjektov a z toho vyplývajúcu úroveň rizika, predovšetkým pre životné prostredie a verejné zdravie, môžu členské štáty vyžadovať od právnych subjektov v súkromnom sektore s menej ako 50 pracovníkmi, aby zriadili kanály a postupy pre interné nahlasovanie. Povinnosť zriadiť interné kanály nahlasovania sa uplatňuje na všetky právne subjekty vo verejnom sektore vrátane všetkých subjektov, ktoré sú vlastnené alebo ovládané takýmito subjektmi.

Členské štáty môžu od tejto povinnosti oslobodiť obce s menej ako

10 000 obyvateľmi alebo s menej ako 50 pracovníkmi, alebo iné subjekty s menej ako 50 pracovníkmi.

Na aké oblasti sa smernica vzťahuje?

Na rozdiel od súčasných pravidiel, ktoré stanovujú pomerne úzky rozsah horúcich línií a odlišujú sa v závislosti od členských štátov, nahlasujúca osoba bude môcť oznámiť široký rozsah porušení práva únie vrátane týchto oblastí:

- verejné obstarávanie,
- finančné služby, produkty a trhy a predchádzanie praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu,
- bezpečnosť a zhoda výrobkov,
- bezpečnosť dopravy,
- ochrana životného prostredia,
- ochrana pred žiarením a jadrová bezpečnosť,
- bezpečnosť potravín a krmív, zdravie a dobré životné podmienky zvierat,
- verejné zdravie,
- ochrana spotrebiteľov,
- ochrana súkromia a osobných údajov a bezpečnosť sietí a informačných systémov,
- porušenia poškodzujúce finančné záujmy únie,
- porušenia týkajúce sa vnútorného trhu, vrátane porušení pravidiel únie o hospodárskej súťaži a štátnej pomoci, ako aj porušenia týkajúce sa vnútorného trhu v súvislosti s konaniami, ktoré porušujú pravidlá v oblasti dane z príjmov právnických osôb.

Smernica 32019L1937

Ochrana osôb, ktoré nahlasujú porušenia práv únie

Ktorým osobám sa poskytuje ochrana?

Táto smernica sa vzťahuje na nahlasujúce osoby pracujúce v súkromnom alebo vo verejnom sektore, ktoré získali informácie o porušeníach v rámci pracovného kontextu a ku ktorým patria prinajmenšom:

- osoby, ktoré majú postavenie pracovníka vrátane štátnych zamestnancov,
- osoby, ktoré majú postavenie samostatne zárobkovo činnnej osoby,
- akcionári a osoby patriace do správneho, riadiaceho alebo dozorného orgánu podniku vrátane nevýkonných členov, ako aj dobrovoľníkov a platených alebo neplatených stážistov,
- akékoľvek osoby pracujúce pod dohľadom a vedením zmluvných partnerov, subdodávateľov a dodávateľov,
- nahlasujúce osoby, keď nahlasujú alebo zverejňujú informácie o porušeníach nadobudnuté v rámci pracovného pomeru, ktorý sa medzitým skončil,
- na nahlasujúce osoby, ktorých pracovný pomer sa ešte len má začať, ak boli informácie o porušeníach získané počas procesu náboru alebo iného rokovania pred uzavretím zmluvy,
- pomocní sprostredkovatelia,
- tretie osoby, ktoré sú spojené s nahlasujúcimi osobami a ktoré by mohli byť postihnuté odvetnými opatreniami v rámci pracovného kontextu, napr. kolegovia alebo príbuzní nahlasujúcich osôb, a

- právne subjekty, ktoré nahlasujúce osoby vlastnia, pre ktoré pracujú alebo s ktorými sú inak spojené v pracovnom kontexte.

Kanály umožnia nahlasovanie písomne alebo ústne alebo obooma týmito spôsobmi. Ústne nahlasovanie sa môže podávať telefonicky alebo prostredníctvom iných systémov hlasových správ, a na požiadanie nahlasujúcej osoby prostredníctvom osobného stretnutia v primeranej lehote.

Aké ochranné opatrenia sa poskytujú nahlasujúcim osobám?

Členské štáty prijmú všetky potrebné opatrenia, aby zakázali akúkoľvek formu odvetných opatrení voči nahlasujúcim osobám, vrátane hrozby odvetných opatrení a pokusov o odvetu, a to najmä vo forme:

- pozastavenia výkonu činnosti, výpovede, odvolania, prepustenia alebo rovnocenného opatrenia,
- preradenia na nižšiu pozíciu alebo odmietnutia povýšenia,
- presunu povinností, zmeny miesta výkonu práce, zníženia mzdy, zmeny pracovného času,
- neposkytnutia odbornej prípravy,
- negatívneho hodnotenia výkonu alebo negatívnych pracovných referencií,
- uloženia alebo vykonania akéhokoľvek disciplinárneho opatrenia, pokarhanie alebo inej sankcie vrátane finančnej pokuty,
- nátlaku, zastrašovania, obťažovania alebo ostrakizácie,

- diskriminácie, znevýhodnenia alebo nespravodlivého zaobchádzania a ďalších.

Členské štáty zabezpečia, aby mali v relevantných prípadoch prístup k opatreniam na podporu, a to najmä k týmto:

- komplexné a nezávislé informácie a poradenstvo, ktoré sú ľahko a bezplatne dostupné verejnosti a týkajú sa postupov a prostriedkov nápravy na ochranu pred odvetnými opatreniami, a práv dotknutej osoby,
- účinná pomoc príslušných orgánov pred ktorýmkoľvek relevantným orgánom podieľajúcim sa na ich ochrane pred odvetnými opatreniami, vrátane, ak to ustanovuje vnútroštátne právo, potvrdenia skutočnosti, že majú nárok na ochranu podľa tejto smernice, a
- právna pomoc v trestných a cezhraničných občianskoprávných konaniach,
- členské štáty môžu ustanoviť finančnú pomoc a podporné opatrenia vrátane psychologickkej podpory pre nahlasujúce osoby v rámci súdnych konaní.

Nahlasujúce osoby majú nárok na ochranu podľa tejto smernice, ak sa odôvodnene domnievali, že nahlásené informácie o porušeníach boli pravdivé v čase nahlásenia a že tieto informácie patrili do rozsahu pôsobnosti tejto smernice. Bez toho, aby boli dotknuté existujúce povinnosti ustanoviť anonymné nahlasovanie podľa práva únie, touto smernicou nie je dotknutá právomoc členských štátov rozhodovať o tom, či právne subjekty

Smernica 32019L1937

Ochrana osôb, ktoré nahlasujú porušenia práv únie

v súkromnom alebo verejnom sektore a príslušné orgány musia prijímať anonymné nahlásenia porušení a prijímať následné opatrenia v nadväznosti na ne. Osoby, ktoré nahlásili alebo zverejnili informácie o porušeníach anonymne, ale ktoré boli následne identifikované a sú postihnuté odvetnými opatreniami, majú napriek tomu nárok na ochranu.

Aké sú postupy pre interné nahlasovanie a pre následné opatrenia?

Postupy pre interné nahlasovanie a pre následné opatrenia uvedené v článku 8 zahŕňajú:

- kanály na prijímanie nahlásení, ktoré sú navrhnuté, zriadené a prevádzkované bezpečným spôsobom, ktorý zabezpečuje ochranu dôvernosti informácií o totožnosti nahlasujúcej osoby a akejkoľvek tretej strany spomenutej v nahlásení a zabraňuje prístupu k nim zo strany neoprávnených zamestnancov,
- potvrdenie prijatia nahlásenia poskytnuté nahlasujúcej osobe v lehote sedem dní od daného prijatia,
- určenie nestrannej osoby alebo oddelenia príslušných na prijímanie následných opatrení v nadväznosti na nahlásenia, ktorými môže byť tá istá osoba alebo to isté oddelenie ako tie, ktoré prijímajú nahlásenia, a ktoré budú viesť komunikáciu s nahlasujúcou osobou a v prípade potreby ju požiadajú o ďalšie informácie a poskytnú jej spätnú väzbu,

- dôsledné prijímanie následných opatrení určenou osobou alebo oddelením,
- dôsledné prijímanie následných opatrení ustanovených vo vnútroštátnom práve, pokiaľ ide o anonymné nahlasovanie,
- primeranú lehotu na poskytnutie spätnej väzby, ktorá nepresiahne tri mesiace od potvrdenia doručenia nahlásenia, alebo ak sa také potvrdenie nahlasujúcej osobe nezaslalo, tri mesiace od uplynutia lehoty siedmich dní od podania nahlásenia,
- poskytnutie jasných a ľahko dostupných informácií o postupoch pre externé nahlasovanie príslušným orgánom.

Môžu nahlasujúce osoby využiť iné ako interné kanály nahlasovania?

Vo všeobecnosti sa informácie o porušeníach môžu nahlasovať prostredníctvom interných kanálov nahlasovania. Členské štáty nabádajú, aby sa na nahlasovanie využívali skôr interné kanály nahlasovania ako nahlasovanie prostredníctvom externých kanálov, ak umožňujú účinne riešiť porušenie interne a ak sa nahlasujúca osoba domnieva, že nehrozia odvetné opatrenia. V prípade, že to tak nie je, môže nahlasujúca osoba:

- nahlásiť porušenie na príslušný orgán: členské štáty zabezpečia, aby príslušné orgány zriadili nezávislé a autonómne externé kanály nahlasovania na prijímanie a spracúvanie informácií o porušeníach, bez-

odkladne, avšak v každom prípade do siedmich dní od prijatia nahlásenia, potvrdili jeho prijatie, v nadväznosti na nahlásenia konali s náležitou starostlivosťou, poskytnú nahlasujúcej osobe spätnú väzbu v primeranej lehote, oznámili nahlasujúcej osobe konečný výsledok vyšetrovania a včas postúpili informácie, ktoré obsahuje nahlásenie vhodným príslušným inštitúciám, orgánom, úradom alebo agentúram únie na ďalšie vyšetrovanie, ak je tak stanovené v práve únie alebo vo vnútroštátnom práve,

- zverejniť informácie: osoba, ktorá zverejní informácie, má nárok na ochranu podľa tejto smernice, ak je splnená niektorá z týchto podmienok: osoba najprv nahlásila informácie interne a externe, ale v nadväznosti na nahlásenie neboli prijaté primerané opatrenia **alebo** sa osoba odôvodnene domnieva, že porušenie môže predstavovať bezprostredné alebo zjavné ohrozenie verejného záujmu, napríklad núdzová situácia alebo riziko nezvratnej škody, **alebo** v prípade externého nahlásenia by hrozili odvetné opatrenia **alebo** by vyhliadky na účinné riešenie porušenia boli slabé vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu, napríklad, že dôkazy môžu byť zatajené alebo zničené, **alebo**, ak je možné, že existuje tajná dohoda medzi páchatelom porušenia a orgánom alebo

Smernica 32019L1937

Ochrana osôb, ktoré nahlasujú porušenia práv únie

že orgán sa na porušení podieľa.

Mgr. Veronika Pavlíková
Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky

Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1937 z 23. októbra 2019

o ochrane osôb, ktoré nahlasujú porušenia práva únie

Oblasť úpravy

všeobecné zásady práva Spoločenstva
ochranné opatrenia

Autor predpisu

Európsky parlament
Rada Európskej únie

Úradný vestník

[Ú. v. EÚ L 305, 26. november 2019, s. 17 – 56](#)

Dátum prijatia predpisu

23. október 2019

Dátum účinnosti

16. december 2019

Deskriptor EUROVOC-u

právo na informácie
sprístupnenie informácií
porušovanie práva EÚ
oznamovanie nekalých praktík

Podané predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

OBLASŤ TRESTNÉHO PRÁVA

C-78/20

Generálna prokuratúra Slovenskej republiky

Dátum podania návrhu

14. február 2020

Právna oblasť

súdna spolupráca v trestných veciach
policajná spolupráca

Pôvod prejudiciálnych otázok

Najvyšší súd Slovenskej republiky

Položené prejudiciálne otázky

Majú sa požiadavky, ktoré musí podľa čl. 1 ods. 1 a čl. 6 ods. 1 [rámcového rozhodnutia 2002/584](#) spĺňať európsky zatykač ako súdne rozhodnutie, vzťahovať aj na dodatočné informácie poskytnuté podľa čl. 15 ods. 2 tohto rámcového rozhodnutia, pokiaľ tieto pre rozhodnutie vykonávajúceho súdneho orgánu podstatným spôsobom dopĺňajú alebo menia obsah pôvodne vydaného európskeho zatykača?

C-919/19

Generálna prokuratúra Slovenskej republiky

Dátum podania návrhu

16. december 2019

Právna oblasť

súdna spolupráca v trestných veciach

Pôvod prejudiciálnych otázok

Najvyšší súd Slovenskej republiky

Položené prejudiciálne otázky

Má sa čl. 4 ods. 1 písm. a) [rámcového rozhodnutia](#) vykladať v tom zmysle, že kritériá v ňom uvedené budú splnené iba vtedy, ak má odsúdená osoba v členskom štáte, ktorého je štátnym občanom, také rodinné, sociálne, pracovné alebo iné väzby, so zreteľom na ktoré možno dôvodne predpokladať, že výkon trestu v tomto štáte môže uľahčiť jej sociálnu nápravu, teda, že bráni takej vnútroštátnej úprave, akou je § 4 ods. 1 písm. a) [zákona č. 549/2011 Z. z.](#) (v znení účinnom do 31. decembra 2019), ktorá umožňuje v takýchto prípadoch uznať a vykonať rozsudok len na základe formálne evidovaného obvyklého pobytu vo vykonávajúcom štáte, bez ohľadu na to, či má odsúdená osoba v tomto štáte konkrétne väzby umožňujúce posilniť jej sociálnu nápravu?

V prípade kladnej odpovede na predchádzajúcu otázku, má sa čl. 4 ods. 2 rámcového rozhodnutia vykladať v tom zmysle, že aj v situácii upravenej v čl. 4 ods. 1 písm. a) rámcového rozhodnutia je príslušný orgán štátu pôvodu povinný presvedčiť sa ešte pred zaslaním rozsudku a osvedčenia o tom, že výkon trestu zo strany vykonávajúceho štátu bude slúžiť na účely uľah-

čenia sociálnej nápravy odsúdennej osoby, a zároveň v tomto smere získané informácie je povinný uviesť v časti d), bod 4. osvedčenia, osobitne ak odsúdená osoba v stanovisku podľa čl. 6 ods. 3 rámcového rozhodnutia tvrdí, že má konkrétne rodinné, sociálne alebo pracovné väzby v štáte pôvodu?

V prípade kladnej odpovede na prvú otázku má sa čl. 9 ods. 1 písm. b) rámcového rozhodnutia vykladať tak, že dôvod odmietnutia uznania a výkonu rozsudku bude daný aj vtedy, ak sa v situácii uvedenej v čl. 4 ods. 1 písm. a) rámcového rozhodnutia napriek porade podľa odseku 3 tohto ustanovenia a prípadnom poskytnutí ďalších potrebných informácií nepreukáže existencia takých rodinných, sociálnych, pracovných alebo iných väzieb, so zreteľom na ktoré by bolo možné dôvodne predpokladať, že výkon trestu vo vykonávajúcom štáte môže uľahčiť sociálnu nápravu odsúdeného?

Podané predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

C-603/19

Úrad špeciálnej prokuratúry

Ú. v. C 348 zo 14. októbra 2019, s. 11

Dátum podania návrhu

9. august 2019

Právna oblasť

súdna spolupráca v trestných veciach

Pôvod prejudiciálnych otázok

Špecializovaný trestný súd

Položené prejudiciálne otázky

1. Je [smernica Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) č. 2012/29/EÚ zo dňa 25. októbra 2012, ktorou sa stanovujú minimálne normy v oblasti práv, podpory a ochrany obetí trestných činov](#) v rozsahu práv (najmä právo na aktívnu účasť poškodeného v trestnom konaní a právo na náhradu škody v trestnom konaní), ktoré zo svojej povahy nepatria iba fyzickej osobe ako cítiacej bytosti, aplikovateľná aj na právnické osoby a štát resp. štátne orgány, ak im vnútroštátne právne predpisy priznávajú postavenie poškodeného v trestnom konaní?

2. Je v súlade s čl. 17 a čl. 47 [Charty základných práv Európskej únie](#), čl. 325 [Zmluvy o fungovaní Európskej únie](#) a čl. 38 ods. 1 písmeno h) [nariadenia Rady \(ES\) č. 1260/1999](#) zo dňa 21. júna 1999 v spojení s [nariadením Komisie \(ES\) č. 1681/94](#) zo dňa 11. júla 1994, taká právna úprava a rozhodovacia prax, podľa ktorej si štát nemôže v trestnom konaní uplatňovať náhradu škody spôsobenej mu podvodným konaním obvineného, ktoré má za následok spreneveru prostriedkov z rozpočtu Európskej Únie a kedy podľa §256 odsek 3 [Trestného poriadku](#), nemôže ani podať opravný prostriedok proti uzne-

seniu, ktorým súd rozhodne, že štát alebo príslušný štátny orgán sa ako poškodený s nárokom na náhradu škody na hlavné pojednávanie nepripúšťa a nemá k dispozícii ani iný typ konania, v ktorom by sa mohol voči obvinenému domáhať svojho nároku, v dôsledku čoho ani nemožno zaistiť jeho nárok na náhradu škody na majetku a majetkových právach obvineného podľa §50 Trestného poriadku a nárok sa tak stáva *de facto* nevyhnutným?

3. Má sa pojem „ten istý podnik“ podľa čl. 2 [nariadenia Rady \(ES\) č. 994/98](#) zo dňa 7. mája 1998 v spojení s čl. 2 ods. 2 [nariadenia Komisie \(ES\) č. 69/2001](#) zo dňa 12. januára 2001 vykladať len formálne v tom zmysle, že rozhodujúcim kritériom je, či sa podľa vnútroštátneho právneho poriadku jedná len o subjekty so samostatnou právnou subjektivitou, a teda štátnu pomoc do výšky 100 000,- EUR možno poskytnúť každej takejto spoločnosti, alebo je rozhodujúci faktický spôsob fungovania a riadenia týchto spoločností vzájomne prepojených tými istými osobami, akoby išlo o systém podčiek riadených z jednej centrálnej spoločnosti, hoci podľa vnútroštátnej právnej úpravy majú tieto spoločnosti samostatnú právnú subjektivitu, a takéto spoločnosti treba považovať za „ten istý podnik“ a poskytnúť mu štátnu pomoc ako celku do výšky 100 000,- EUR len raz?

4. Má sa pod pojmom „škoda“ na účely [Dohovoru o ochrane finančných záujmov Európskych spoločenstiev](#) zo dňa 26. júla 1995 rozumieť len tá časť neoprávnené získaných finančných pro-

striedkov, ktorá priamo súvisí s podvodným konaním alebo aj skutočne realizované a pravdivo dokladované náklady a použitie príspevku, ak z dokazovania vyplynie, že ich vynaloženie bolo nevyhnutné na účely zamaskovania podvodného konania, oddialenia odhalenia podvodného konania a získania celého objemu priznanej štátnej pomoci?

Podané predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

OBLASŤ OBČIANSKEHO PRÁVA

C-857/19

Slovak Telekom

Ú. v. C 36 z 3. februára 2020, s. 19

Dátum podania návrhu

26. november 2019

Právna oblasť

hospodárska súťaž
dominantné postavenie

Pôvod prejudiciálnych otázok

Najvyšší súd Slovenskej republiky

Položené prejudiciálne otázky

1. Otázka k výkladu ustanovenia čl. 11 ods. 6 prvá veta [nariadenia Rady \(ES\) č. 1/2003](#) zo 16. decembra 2002 o vykonávaní pravidiel hospodárskej súťaže stanovených v článkoch 81 a 82 [Zmluvy](#): Znamená slovné spojenie „zbavuje tým orgány hospodárskej súťaže členských štátov ich práva na uplatňovanie článkov 81 a 82 Zmluvy“ stratu právomoci orgánov členských štátov na uplatňovanie článkov 81 a 82 Zmluvy?

2. Vzťahuje sa článok 50 (Právo nebyť stíhaný alebo potrestaný v trestnom konaní dvakrát za ten istý trestný čin) [Charty základných práv Európskej únie](#), vyhlásenej 7. decembra 2000 v Nice aj na prípady správnych deliktov vo forme zneužitia dominantného postavenia podľa článku 102 [Zmluvy o fungovaní Európskej únie](#), ktoré boli samostatne a nezávisle sankcionované Komisiou a orgánom členského štátu pri výkone ich právomoci podľa čl. 11 ods. 6 [Nariadenia Rady \(ES\) č. 1/2003](#) zo 16. decembra 2002?

C-853/19

STING Reality

Ú. v. C 36 z 3. februára 2020, s. 18

Dátum podania návrhu

22. november 2019

Právna oblasť

aproximácia právnych predpisov
ochrana spotrebiteľov

Pôvod prejudiciálnych otázok

Okresný súd Poprad

Položené prejudiciálne otázky

1. Či sa má [smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/29/ES z 11. mája 2005 o nekalých obchodných praktikách podnikateľov voči spotrebiteľom na vnútornej trhu](#), a ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady [84/450/EHS](#), smernice Európskeho parlamentu a Rady [97/7/ES](#), [98/27/ES](#) a [2002/65/ES](#), a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. [2006/2004](#) vykladať tak, že skutkové okolnosti, aké sú aj v predmetnej veci, podľa ktorých fyzickej osobe nachádzajúcej sa vo finančnej a časovej tiesni a ktorej úmyslom je získať úverové prostriedky na udržanie si vlastníctva k nehnuteľnosti predstavujúcej jej jediné obydlie sa predloží zo strany úverového podnikateľa zmluva, ktorou sa natrvalo zbavuje vlastníctva k nehnuteľnosti, aj keď vôľa tejto osoby bola previesť nehnuteľnosť na veriteľa len dočasne na účely zabezpečenia úverového kontraktu, predstavujú nekalú obchodnú prax?

2. Či sa má [smernica Rady 93/13](#) z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (v ďalšom texte len „smernica 93/13“) vykladať tak, že podľa skutkových okolností podľa

bodú I. podlieha súdnemu prieskumu aj kúpna zmluva o prevoze nehnuteľnosti aj napriek argumentom podnikateľa o individuálne vyjednaných zmluvných podmienkach, ak podnikateľ odmietne predložiť súdu zmluvy v iných prípadoch s cieľom zistenia, či ide o formulárový typ zmlúv používaných podnikateľom v iných prípadoch?

3. Ak sa na prípad vzťahuje smernica 93/13, či za okolností relevantných podľa čl. 4 ods. 1 tejto smernice treba považovať aj stav pred uzavretím kontraktu, a to taký, že k osobným údajom žalobcu sa žalovaný podnikateľ dostal bez súhlasu žalobcu?

Podané predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

C-799/19

Sociálna poisťovňa

Ú. v. C 19 z 30. septembra 2020, s. 32

Dátum podania návrhu

20. august 2019

Právna oblasť

sociálna politika

Pôvod prejudiciálnych otázok

Okresný súd Košice I

Položené prejudiciálne otázky

Má sa článok 3 [smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/94/ES](#) z 22. októbra 2008 o ochrane zamestnancov pri platobnej neschopnosti ich zamestnávateľa vykladať tak, že pojem „neuspokojené nároky zamestnancov vyplývajúce z pracovnoprávných zmlúv“ zahŕňa aj nemajetkovú ujmu, ktorá vznikla v dôsledku smrti zamestnanca, spôsobenej pracovným úrazom?

Má sa článok 2 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/94/ES vykladať tak, že za platobne neschopného sa považuje aj zamestnávateľ, voči ktorému bol síce podaný návrh na vykonanie exekúcie v súvislosti so súdom priznaným nárokom na náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej smrťou zamestnanca v dôsledku pracovného úrazu, ale pohľadávka bola v exekučnom konaní označená za nevymožiteľnú pre nemajetnosť zamestnávateľa?

C-621/19

Weindel Logistik Service

Ú. v. C 363 z 28. októbra 2019, s. 9

Dátum podania návrhu

20. august 2019

Právna oblasť

daň z pridanej hodnoty

Pôvod prejudiciálnych otázok

Najvyšší súd Slovenskej republiky

Položené prejudiciálne otázky

1. Má sa čl. 167 a čl. 168 písm. e) [smernice Rady č. 2006/112/ES](#) o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty vykladať v tom zmysle, že právo odpočítať daň z pridanej hodnoty, ktorú je povinná zaplatiť zdaniteľná osoba z dovezeného tovaru, je podmienené vlastníckym právom k dovezenému tovaru alebo právom nakladať s týmto tovarom ako vlastník?

2. Má sa čl. 168 písm. e) smernice Rady č. 2006/112/ES o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty vykladať v tom zmysle, že právo odpočítať daň z pridanej hodnoty, ktorú je povinná zaplatiť zdaniteľná osoba z dovezeného tovaru, vzniká len vtedy, ak dovezený tovar bude použitý na účely zdaniteľných transakcií zdaniteľnej osoby vo forme predaja tohto tovaru v tuzemsku, dodania do iného členského štátu alebo na vývoz do tretieho štátu?

3. Je za daných okolností splnená podmienka priameho a bezprostredného spojenia nadobudnutého tovaru s výstupnými plneniami, resp. je za daných okolností možné aplikovať štandardný výklad práva na odpočítanie dane založený na priamom a bez-

prostrednom spojení nadobudnutého tovaru s výstupnými plneniami v spojení s nákladovými prvkami, ktoré k tovaru nevznikli a teda nemohli byť premietnuté do ceny plnenia na výstupe?

PhDr. Mgr. Petra Marina Cebecauer

Kancelária Najvyššieho súdu Slovenskej republiky

Mgr. Tamara Mihalcová

Kancelária Najvyššieho súdu Slovenskej republiky

Rozhodnuté predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

Prinášame Vám prehľad rozhodnutí Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor EÚ“) o prejudiciálnych otázkach položených slovenskými súdmi. Niektoré z uvedených rozhodnutí nadväzujú na prehľad žiadostí o rozhodnutie o prejudiciálnych otázkach, ktoré sme spracovali v predchádzajúcom čísle Bulletinu (číslo 1/2019) (rubrika: *Z judikatúry*, strany 11 až 13). Úplné a pôvodné znenia rozsudkov sú dostupné prostredníctvom webovej stránky Súdneho dvora EÚ (číslo veci obsahuje hypertextové prepojenie).

OBLASŤ OBČIANSKEHO PRÁVA

C-290/19

RN proti Home Credit Slovakia a.s.

Ú. v. C 213 z 24. júna 2019, s. 14 (návrh)

Dátum podania návrhu

4. apríl 2019

Dátum rozsudku

19. december 2019

Právna oblasť

ochrana spotrebiteľa
aproximácia právnych predpisov

Pôvod prejudiciálnych otázok

Najvyšší súd Slovenskej republiky

Predmetnému rozhodnutiu Súdneho dvora EÚ sa venujeme v osobitnom článku v tomto vydaní Bulletinu ODAK na stranách 5 — 6

C-376/18

Slovenské elektrárne a. s. proti Úradu pre vybrané hospodárske subjekty, predtým Daňový úrad pre vybrané daňové subjekty

Ú. v. C 285 z 13. augusta 2018, s. 30 (návrh)

Dátum podania návrhu

7. jún 2018

Dátum rozsudku

12. december 2019

Právna oblasť

sloboda usadiť sa
slobodné poskytovanie služieb
aproximácia právnych predpisov
energia

Pôvod prejudiciálnych otázok

Najvyšší súd Slovenskej republiky

Súdny dvor EÚ preskúmal položené otázky spoločne a rozhodol takto:

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/72/ES z 13. júla 2009 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou, ktorou sa zrušuje smernica 2003/54/ES, a najmä jej článok 3 ods. 1 až 3 a 10, sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá zavádza osobitný odvod z výnosov z činností vykonávaných tak na vnútroštátnej úrovni, ako aj v zahraničí, zaťažujúci podniky vykonávajúce činnosť na základe oprávnenia vydaného orgánom verejnej moci v rôznych oblastiach regulovaných činností, a to vrátane podnikov, ktoré sú držiteľmi povolenia na dodávku elektriny vydaného príslušným vnútroštátnym regulačným orgánom.

Spôsob zodpovedania položených prejudiciálnych otázok
Súdny dvor EÚ odôvodnil tým, že:

31. Svojimi otázkami, ktoré je potrebné preskúmať spoločne, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa [smernica 2009/72](#), a najmä jej článok 3 ods. 1 až 3 a 10, ako aj zásada zákazu diskriminácie majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, ktorá zavádza osobitný odvod z výnosov z činností vykonávaných tak na vnútroštátnej úrovni, ako aj v zahraničí, zaťažujúci podniky vykonávajúce činnosť na základe oprávnenia vydaného orgánom verejnej moci v rôznych oblastiach regulovaných činností, a to vrátane podnikov, ktoré sú držiteľmi povolenia na dodávku elektriny vydaného príslušným vnútroštátnym regulačným orgánom.

32. V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že z odôvodnení 3 až 5 a 7 smernice 2009/72 vyplýva, že jej cieľom je v zásade vytvoriť otvorený a konkurencieschopný vnútorný trh s elektrickou energiou, ktorý umožňuje spotrebiteľom slobodný výber svojich dodávateľov a dodávateľom dáva slobodu zásobovať svojich odberateľov, zaviesť spravodlivé podmienky hospodárskej súťaže na tomto trhu, zaistiť bezpečnosť dodávok elektriny a bojovať proti klimatickým zmenám.

33. V súlade s jej článkom 1 tak táto smernica stanovuje spoločné pravidlá výroby, prenosu, distribúcie a dodávky elektriny a zavádza ustanovenia týkajúce sa ochrany spotrebiteľa, a to s cieľom zlepšiť a integrovať konkurenčné trhy s elektrinou v únii.

Rozhodnuté predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

Uvedená smernica určuje podmienky týkajúce sa organizácie a fungovania odvetvia elektroenergetiky, otvoreného prístupu na trh, kritérií a postupov vzťahujúcich sa na vyhlasovanie výberových konaní, udeľovania povolení a prevádzky sústav. Stanovuje tiež povinnosti univerzálnej služby a práva spotrebiteľov elektriny a objasňuje povinnosti v oblasti hospodárskej súťaže.

34. Podľa článku 3 ods. 1 [smernice 2009/72](#) členské štáty na základe svojej inštitucionálnej organizácie a s náležitým zreteľom na zásadu subsidiarity zabezpečujú, aby bez toho, aby bol dotknutý odsek 2 uvedeného článku, elektroenergetické podniky fungovali v súlade so zásadami tejto smernice tak, aby sa dosiahol cieľ konkurencieschopného, bezpečného a vzhľadom na životné prostredie udržateľného trhu s elektrinou a aby tieto podniky neboli diskriminované z hľadiska ich práv alebo povinností.

35. Okrem toho sa článok 3 ods. 2, 3 a 10 smernice 2009/72 v podstate týka vymedzenia povinností služby vo verejnom záujme, univerzálnej služby, ako aj opatrení v oblasti hospodárskej a sociálnej súdržnosti a ochrany životného prostredia, ktoré môžu členské štáty uložiť podnikom z odvetvia elektroenergetiky.

36. Pokiaľ ide o zásadu zákazu diskriminácie, ktorá je neoddeliteľnou súčasťou všeobecných zásad práva únie, z judikatúry Súdneho dvora EÚ vyplýva, že túto zásadu musí rešpektovať vnútroštátna právna úprava, ktorá patrí do pôsobnosti práva únie alebo ho vykonáva (pozri v tom-

to zmysle rozsudok zo 7. novembra 2019, UNESA a i., [C-80/18](#) až [C-83/18](#), EU:C:2019:934, bod 47, ako aj citovaných judikatúr).

37. V prejednávanej veci je s výhradou overení, ktoré má vykonať vnútroštátny súd, potrebné konštatovať, že vzhľadom na informácie uvedené v návrhu na začatie prejudiciálneho konania a v spise predloženom Súdnemu dvoru EÚ a ako to uvádza aj slovenská vláda vo svojich písomných pripomienkach, cieľom [zákona č. 235/2012 Z. z.](#), ktorý zavádza osobitný odvod, nie je určiť pravidlá dodávky elektriny ani stanoviť podmienky organizácie a fungovania trhu s elektrinou či definovať práva spotrebiteľov v tejto oblasti a ani objasniť povinnosti v oblasti hospodárskej súťaže.

38. Naopak, zo skutočností uvedených tak v návrhu na začatie prejudiciálneho konania, ako aj v písomných pripomienkach predložených Súdnemu dvoru EÚ vyplýva, že osobitný odvod zavedený týmto zákonom má povahu všeobecného daňového opatrenia, a konkrétnejšie, priamej dane z celkových výnosov podnikov pôsobiacich v hospodárskych odvetviach, na ktoré sa tento odvod vzťahuje. Podľa týchto informácií totiž tento odvod po prvé v súlade s dôvodovou správou zákona č. 235/2012 Z. z. sleduje rozpočtový cieľ zamedzenia zhoršovania deficitu verejných financií a boja proti hospodárskej kríze, po druhé uplatňuje sa na podniky pôsobiace v oblasti regulovaných činností, teda nielen na podniky v odvetví energetiky, ale aj v početných ďalších odvetviach hos-

podárstva, a po tretie neuplatňuje sa na samotnú dodávku elektriny, ale zaťažuje celkový výsledok hospodárenia dotknutého regulovaného subjektu.

39. V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že vzhľadom na to, že cieľ [smernice 2009/72](#) spočíva vo vytvorení vnútorného trhu s elektrinou, normotvorca únie použil riadny legislatívny postup, ktorý bol upravený v článku 95 ods. 1 Zmluvy o založení ES, na prijatie opatrení týkajúcich sa harmonizácie zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov pri vytvorení a fungovaní vnútorného trhu (rozsudok zo 7. novembra 2019, UNESA a i., [C-80/18](#) až [C-83/18](#), EU:C:2019:934, bod 49).

40. V súlade so samotným znením článku 95 ods. 2 Zmluvy o založení ES sa však ods. 1 tohto článku neuplatňoval na daňové predpisy (rozsudok zo 7. novembra 2019, UNESA a i., [C-80/18](#) až [C-83/18](#), EU:C:2019:934, bod 50).

41. Z toho vyplýva, že keďže smernica 2009/72 nepredstavuje opatrenie týkajúce sa aproximácie daňových predpisov členských štátov, jej ustanovenia, a osobitne jej článok 3 ods. 1 až 3 a 10, sa neuplatňujú na vnútroštátnu právnu úpravu, o akú ide vo veci samej, ktorou sa zavádza osobitný odvod z výnosov podnikov, ktorých sa týka toto nariadenie (pozri analogicky rozsudok zo 7. novembra 2019, UNESA a i., [C-80/18](#) až [C-83/18](#), EU:C:2019:934, bod 51).

42. Vzhľadom na to, že smernica 2009/72 je jediným právnym aktom únie, o ktorého výklad žiada vnútroštátny súd, pričom

Rozhodnuté predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

zo spisu predloženého Súdnemu dvoru EÚ nevyplýva, že by sa na spor vo veci samej vzťahovalo niektoré iné ustanovenie práva únie, je potrebné konštatovať, že v súlade s judikatúrou uvedenou v bode 36 tohto rozsudku Súdny dvor EÚ nemôže skúmať osobitný odvod vzhľadom na zásadu zákazu diskriminácie.

OBLASŤ SPRÁVNEHO PRÁVA

C-447/18

UB proti Generálnemu riaditeľovi Sociálnej poisťovne Bratislava

Ú. v. C 328 zo 17. septembra 2018 s. 28 (návrh)

Dátum podania návrhu

9. júl 2018

Dátum rozsudku

18. december 2019

Právna oblasť

sociálne zabezpečenie
základné práva
Charta základných práv

Pôvod prejudiciálnych otázok

Najvyšší súd Slovenskej republiky

Položená prejudiciálna otázka

[Bulletin 1/2019](#), str. 13

Súdny dvor EÚ po preskúmaní veci rozhodol o prejudiciálnej otázke takto:

1. Článok 3 ods. 1 písm. d) [nariadenia \(ES\) Európskeho parlamentu a Rady 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia](#) sa má vykladať v tom zmysle, že na príspevok vyplácaný niektorým vrcholovým športovcom, ktorí reprezentovali tento členský štát alebo jeho právnych predchodcov v rámci medzinárodných športových súťaží, sa nevzťahuje pojem „dávka v starobe“ v zmysle tohto ustanovenia, a je teda vylúčený z pôsobnosti tohto nariadenia.

2. Článok 7 ods. 2 [nariadenia Európskeho parlamentu a Rady \(EÚ\) č. 492/2011 z 5. apríla 2011 o slobode pohybu pracovníkov v rámci únie](#) sa má vykladať v tom

zmysle, že bráni právnej úprave členského štátu, ktorá podmieňuje nárok na príspevok vyplácaný niektorým vrcholovým športovcom, ktorí reprezentovali tento členský štát alebo jeho právnych predchodcov v rámci medzinárodných športových súťaží, a to osobitne podmienkou, aby bol žiadateľ štátnym príslušníkom uvedeného členského štátu.

V odôvodnení svojho rozhodnutia k prejudiciálnej otázke Súdny dvor EÚ vysvetlil:

20. Svojou prejudiciálnou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa majú článok 1 písm. w) a články 4 a 5 [nariadenia č. 883/2004](#) v spojení s článkom 34 ods. 1 a 2 [Charty základných práv Európskej únie](#) (ďalej len „Charta“) vykladať v tom zmysle, že bránia právnej úprave členského štátu, ktorá podmieňuje nárok na príspevok zavedený v prospech niektorých vrcholových športovcov, ktorí reprezentovali tento členský štát alebo jeho právnych predchodcov v rámci medzinárodných športových súťaží, a to osobitne podmienkou, aby bol žiadateľ štátnym príslušníkom uvedeného členského štátu.

21. S cieľom odpovedať na túto otázku je najskôr potrebné overiť, či príspevok, o ktorý ide vo veci samej, patrí do vecnej pôsobnosti nariadenia č. 883/2004.

22. V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora EÚ rozdiel medzi dávkami, ktoré patria do pôsobnosti nariadenia č. 883/2004, a dávkami vylúčenými z jeho pôsobnosti spočíva v podstate v znakoch, ktoré tvoria každú dávku, najmä v účele

Rozhodnuté predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

takejto dávky a podmienkach jej priznania, a nie v tom, či vnútroštátna právna úprava túto dávku kvalifikuje ako dávku sociálneho zabezpečenia [rozsudok z 25. júla 2018, A (Pomoc pre osobu so zdravotným postihnutím), [C-679/16](#), EU:C:2018:601, bod 31 a citovaná judikatúra].

23. Dávku teda možno považovať za dávku sociálneho zabezpečenia, pokiaľ je priznávaná príjemcom mimo akéhokoľvek individuálneho a diskrečného posúdenia osobných potrieb na základe zákonom stanovenej situácie a ak sa vzťahuje na jedno z rizík výslovne uvedených v článku 3 ods. 1 [nariadenia č. 883/2004](#) [rozsudok z 25. júla 2018, A (Pomoc pre osobu so zdravotným postihnutím), [C-679/16](#), EU:C:2018:601, bod 32 a citovaná judikatúra].

24. Vzhľadom na kumulatívny charakter dvoch podmienok uvedených v predchádzajúcom bode nesplnenie jednej z nich znamená, že predmetná dávka nespadá do pôsobnosti nariadenia č. 883/2004 [rozsudok z 25. júla 2018, A (Pomoc pre zdravotne postihnutú osobu), [C-679/16](#), EU:C:2018:601, bod 33].

25. Pokiaľ ide konkrétne o druhú podmienku, je potrebné preskúmať, či sa dávka, o akú ide vo veci samej, vzťahuje na niektoré z rizík výslovne uvedených v článku 3 ods. 1 nariadenia č. 883/2004.

26. Pokiaľ ide úplne konkrétne o kvalifikáciu sociálnej dávky ako dávky v starobe v zmysle článku 3 ods. 1 písm. d) tohto nariadenia, Súdny dvor EÚ spresnil, že za takúto dávku

možno označiť dávku vyplácanú ako doplnkový príspevok, ktorá je vyplácaná výlučne osobám poberajúcim starobný a/alebo pozostalostný dôchodok, ak sú zdroje jej financovania rovnaké ako zdroje určené na financovanie starobného a pozostalostného dôchodku, a ktorá umožňuje jej príjmom uspokojiť svoje potreby tým, že im zaisťuje finančný doplnok (pozri rozsudky z 20. januára 2005, Noteboom, [C-101/04](#), EU:C:2005:51, body 25 až 29, a zo 16. septembra 2015, Komisia/Slovensko, [C-361/13](#), EU:C:2015:601, bod 56).

27. V prejednávanej veci je najprv potrebné uviesť, že hoci je jedným z cieľov príspevku športovému reprezentantovi „finančne zabezpečiť športovca“, ako to výslovne uvádza § 1 [zákona č. 112/2015 Z. z.](#), zo spisu predloženého Súdnemu dvoru EÚ vyplýva, že dôvodom existencie tohto príspevku je predovšetkým vyjadriť veľmi úzkemu počtu vrcholových športovcov uznanie za ich výnimočné športové úsilie a mimoriadne výsledky dosiahnuté v rámci určitých medzinárodných športových súťaží. Základným účelom uvedeného príspevku je teda odmeniť jeho príjemcov za výsledky, ktoré dosiahli v športovej oblasti pri reprezentácii svojej krajiny.

28. Tento základný účel tiež vysvetľuje jednak to, že uvedený príspevok je financovaný priamo štátom, mimo zdrojov financovania vnútroštátneho systému sociálneho zabezpečenia a nezávisle na príspevkoch zaplatených jeho príjemcami, a jednak, že sa nevypláca všetkým športovcom, ktorí sa zúčastnili na takýchto súťažiach, ale len veľmi úzke-

mu počtu z nich, a to tým, ktorí v rámci týchto súťaží získali určité medaily.

29. Napokon, hoci je maximálna výška príspevku, o ktorý ide vo veci samej, ohraničená prostredníctvom odkazu na prípadný starobný dôchodok, ktorý by príjemca tiež mohol poberať, vyplácanie tohto príspevku nezávisí od nároku príjemcu na poberanie takéhoto dôchodku, ale len od podania žiadosti v tomto zmysle zo strany príjemcu.

30. Príspevok, o aký ide vo veci samej, teda nemožno považovať za dávku v starobe, a preto sa nevzťahuje na žiadne z rizík výslovne uvedených v článku 3 ods. 1 [nariadenia č. 883/2004](#).

31. Z toho vyplýva, že druhá podmienka uvedená v bode 23 tohto rozsudku nie je splnená.

32. Okrem toho, keďže tento príspevok nepokrýva žiadne z rizík zodpovedajúcich oblastiam sociálneho zabezpečenia uvedeným v článku 3 ods. 1 nariadenia č. 883/2004, nie je určený výlučne na zabezpečenie osobitnej ochrany pre osoby so zdravotným postihnutím a v každom prípade nie je uvedený v prílohe X tohto nariadenia, nemožno ho považovať ani za osobitnú nepríspevkovú peňažnú dávku v zmysle článku 70 uvedeného nariadenia.

33. Vzhľadom na vyššie uvedené taký príspevok, o aký ide vo veci samej, nepatrí do pôsobnosti nariadenia č. 883/2004.

34. Za týchto okolností nie je potrebné skúmať položenú otázku z hľadiska článku 34 ods. 1 a 2 Charty.

Rozhodnuté predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

35. V nadväznosti na uvedené je však potrebné pripomenúť, že v rámci postupu spolupráce medzi vnútroštátnymi súdmi a Súdny dvorom EÚ zavedeného článkom 267 Zmluva o fungovaní Európskej únie (ďalej len „ZFEÚ“) prináleží Súdnu dvoru EÚ poskytnúť vnútroštátnemu súdu užitočnú odpoveď, ktorá mu umožní rozhodnúť prejednávany spor. V tomto smere Súdnu dvoru EÚ prípadne prináleží preformulovať otázky, ktoré sú mu predložené. Povinnosťou Súdneho dvora EÚ je totiž vykladať všetky ustanovenia práva únie, ktoré vnútroštátne súdy potrebujú na rozhodovanie v sporoch, ktoré im boli predložené, aj keď tieto ustanovenia nie sú výslovne spomenuté v otázkach položených Súdnu dvoru EÚ týmito súdmi. Súdny dvor EÚ môže na tieto účely zo všetkých informácií poskytnutých vnútroštátnym súdom, a najmä z odôvodnenia návrhu na začatie prejudiciálneho konania, vyvodiť normy a zásady práva únie, ktoré si vyžadujú výklad s prihliadnutím na predmet sporu vo veci samej (rozsudok zo 16. júla 2015, Abcur, [C-544/13](#) a [C-545/13](#), EU:C:2015:481, body 33 a 34, ako aj citovaná judikatúra).

36. Hoci sa vnútroštátny súd v prejednávanej veci formálne opýtal Súdneho dvora EÚ len na výklad [nariadenia č. 883/2004](#), v súlade s tým, čo navrhuje Komisia, je potrebné preskúmať aj otázku, či sa má [nariadenie č. 492/2011](#), a osobitne jeho článok 7 ods. 2, vykladať v tom zmysle, že bráni právnej úprave členského štátu, o akú ide vo veci samej.

37. Ako totiž bolo uvedené v bode 13 tohto rozsudku, v odpovedi na otázku, ktorú položil Súdny dvor EÚ na pojednávaní, slovenská vláda spresnila, že v deň pristúpenia Slovenskej republiky a Českej republiky k Európskej únii bol pán UB zamestnaný na základnej škole a vo výkone tejto práce pokračoval prinajmenšom do roku 2006.

38. Podľa článku 45 ods. 2 [ZFEÚ](#) pritom voľný pohyb pracovníkov zahŕňa odstránenie akejkoľvek diskriminácie medzi pracovníkmi členských štátov na základe štátnej príslušnosti, pokiaľ ide o zamestnanie, odmenu za prácu a iné pracovné podmienky (rozsudok z 15. decembra 2016, Depesme a i., [C-401/15](#) až [C-403/15](#), EU:C:2016:955, bod 34, ako aj citovaná judikatúra).

39. Okrem toho je článok 7 ods. 2 [nariadenia č. 492/2011](#) v špecifickej oblasti poskytovania sociálnych výhod osobitným vyjadrením pravidla rovnosti zaobchádzania zakotveného v článku 45 ods. 2 [ZFEÚ](#) a musí sa vykladať rovnako ako toto posledné uvedené ustanovenie (rozsudok z 15. decembra 2016, Depesme a i., [C-401/15](#) až [C-403/15](#), EU:C:2016:955, bod 35, ako aj citovaná judikatúra).

40. Podľa článku 7 ods. 2 [nariadenia č. 492/2011](#) pritom pracovník, ktorý je štátnym príslušníkom členského štátu, požíva na území iných členských štátov rovnaké sociálne a daňové výhody ako pracovníci, ktorí sú ich vlastnými štátnymi príslušníkmi.

41. Súdny dvor EÚ dospel k záveru, že toto ustanovenie je na pro-

spech tak migrujúcich pracovníkov bývajúcich v hostiteľskom členskom štáte, ako aj cezhraničných pracovníkov, ktorí vykonávajú pracovnú činnosť v uvedenom členskom štáte, hoci bývajú v inom členskom štáte (rozsudky z 15. decembra 2016, Depesme a i., [C-401/15](#) až [C-403/15](#), EU:C:2016:955, bod 37, ako aj z 10. júla 2019, Aubriet, [C-410/18](#), EU:C:2019:582, bod 24).

42. Súdny dvor EÚ už tiež rozhodol, že pracovník, ktorý v čase pristúpenia jeho členského štátu pôvodu k únii vykonával zárobkovú činnosť v hostiteľskom členskom štáte a ktorý pokračoval vo výkone takejto činnosti po tomto pristúpení, sa môže odo dňa uvedeného pristúpenia odvolávať na článok 7 ods. 2 [nariadenia Rady \(EHS\) č. 1612/68 z 15. októbra 1968 o slobode pohybu pracovníkov v rámci spoločenstva](#) (Ú. v. ES L 257, 1968, s. 2; Mim. vyd. 05/001, s. 15), ktorého znenie bolo prevzaté v článku 7 ods. 2 [nariadenia č. 492/2011](#), pokiaľ prechodný režim upravený v akte o pristúpení nestanovuje inak (pozri v tomto zmysle rozsudok z 27. septembra 1989, Lopes da Veiga, [9/88](#), EU:C:1989:346, body 9, 10 a 19).

43. V tejto súvislosti platí, že od pristúpenia Slovenskej republiky a Českej republiky k únii 1. mája 2004 sa voľný pohyb pracovníkov v zásade v plnom rozsahu uplatňuje na českých štátnych príslušníkov pracujúcich na Slovensku v súlade s článkom 24 Aktu o podmienkach pristúpenia Českej republiky, Estónskej republiky, Cyprskej republiky, Lotyšskej republiky, Litovskej republiky, Maďarskej republiky, Maltskej re-

Rozhodnuté predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

publiky, Poľskej republiky, Slovenskej republiky a Slovenskej republiky a o úpravách zmlúv, na ktorých je založená Európska únia (Ú. v. EÚ L 236, 2003, s. 33) a s bodom 1.1 prílohy V tohto aktu, a to iba s výhradou prechodných ustanovení uvedených v bodoch 1.2 až 1.14 uvedenej prílohy. Keďže článok 7 ods. 2 nariadenia č. 1612/68 nie je predmetom takýchto prechodných ustanovení, toto ustanovenie sa vo vzťahu k uvedeným českým štátnym príslušníkom uplatňuje od 1. mája 2004 (pozri analogicky rozsudok z 27. septembra 1989, Lopes da Veiga, 9/88, EU:C:1989:346, bod 9).

44. V dôsledku toho sa článok 7 ods. 2 nariadenia č. 492/2011 vzťahuje aj na pracovníka, akým je pán UB, ktorý síce nezmenil svoje miesto pobytu, avšak z dôvodu pristúpenia štátu, ktorého je štátnym príslušníkom, a štátu, na ktorého území má bydlisko, k únii, sa ocitol v situácii migrujúceho pracovníka.

45. Je teda potrebné overiť, či príspevok športovému reprezentantovi, o aký ide vo veci samej, spadá pod pojem „sociálna výhoda“ v zmysle článku 7 ods. 2 nariadenia č. 492/2011.

46. V tejto súvislosti sa odkaz uvedeného ustanovenia na sociálne výhody nemôže vykladať obmedzujúcim spôsobom (pozri v tomto zmysle rozsudky z 30. septembra 1975, Cristini, 32/75, EU:C:1975:120, bod 12, a zo 17. apríla 1986, Reed, 59/85, EU:C:1986:157, bod 25).

47. Z cieľa rovnosti zaobchádzania, ktorý sleduje článok 7 ods. 2 nariadenia č. 492/2011, totiž vy-

plýva, že pojem „sociálna výhoda“, akú toto ustanovenie priznáva pracovníkom, ktorí sú štátnymi príslušníkmi iných členských štátov, zahŕňa všetky výhody, ktoré či už sú, alebo nie sú spojené s pracovnou zmluvou, sa vo všeobecnosti priznávajú pracovníkom, ktorí sú vlastnými štátnymi príslušníkmi, a to v zásade z dôvodu ich objektívneho postavenia ako pracovníkov alebo na základe samotnej skutočnosti, že majú pobyt na štátnom území, pričom rozšírenie týchto výhod na pracovníkov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi iných členských štátov, sa javí ako spôsobilé uľahčiť ich mobilitu v rámci únie (pozri v tomto zmysle napr. rozsudky zo 17. apríla 1986, Reed, 59/85, EU:C:1986:157, bod 26; z 12. mája 1998, Martínez Sala, C-85/96, EU:C:1998:217, bod 25, a z 15. septembra 2005, Ioannidis, C-258/04, EU:C:2005:559, bod 35), a tým ich integráciu v hostiteľskom členskom štáte.

48. Ako už Súdny dvor EÚ rozhodol, takú výhodu predstavuje okrem iného podpora v nezamestnanosti určená mladým ľuďom, ktorí práve ukončili štúdium a hľadajú si svoje prvé zamestnanie (pozri v tomto zmysle rozsudok z 15. septembra 2005, Ioannidis, C-258/04, EU:C:2005:559, bod 34), príspevok na výchovu dieťaťa a pracovníka (pozri v tomto zmysle rozsudok z 12. mája 1998, Martínez Sala, C-85/96, EU:C:1998:217, bod 26), možnosť vdovy a maloletých detí migrujúceho pracovníka využívať zľavy z cestovného v železničnej doprave uplatniteľné na početné rodiny (pozri v tomto zmysle rozsudok z 30. septembra 1975, Cristini, 32/75, EU:C:1975:120, bod 13), možnosť obvineného,

ktorý má postavenie pracovníka, používať niektorý z jazykov, ktorý môžu používať obyvatelia obce hostiteľského členského štátu (pozri v tomto zmysle rozsudok z 11. júla 1985, Mutsch, 137/84, EU:C:1985:335, body 16 a 17) alebo aj možnosť dosiahnuť, aby bol partner pracovníka, ktorý nie je manželom a nie je štátnym príslušníkom hostiteľského členského štátu, oprávnený s ním bývať v danom štáte (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 17. apríla 1986, Reed, 59/85, EU:C:1986:157, bod 28), keďže všetky tieto opatrenia môžu prispieť k integrácii migrujúceho pracovníka do prostredia hostiteľskej krajiny, a teda prispieť k dosiahnutiu cieľa voľného pohybu pracovníkov.

49. V rovnakom duchu je potrebné pripustiť, že možnosť migrujúceho pracovníka získať z rovnakého titulu ako pracovníci, ktorí sú štátnymi príslušníkmi hostiteľského členského štátu, odmenu za výnimočné športové výsledky, ktoré dosiahol pri reprezentácii tohto členského štátu alebo jeho právnych predchodcov, môže prispieť k začleneniu tohto pracovníka do prostredia tohto členského štátu, a teda prispieť k dosiahnutiu cieľa voľného pohybu pracovníkov.

50. Uvedený výklad, na rozdiel od toho, čo uviedla slovenská vláda vo svojich pripomienkach počas pojednávania, nemožno spochybniť ani rozsudkami Súdneho dvora EÚ z 31. mája 1979, Even a ONPTS (207/78, EU:C:1979:144) a zo 16. septembra 2004, Baldinger (C-386/02, EU:C:2004:535).

Rozhodnuté predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

51. Je nepochybne pravda, že Súdny dvor EÚ v týchto rozsudkoch rozhodol, že príspevky priznané ako dôkaz národnej vďaky za podstúpené ťažkosti bývalým bojovníkom, ktorí sa stali pracovníkmi, ktorí sa stali pracovníkmi nespôsobilými v dôsledku vojny, alebo bývalým vojnovým zajatcom, ktorí preukážu dlhodobšie zjatie, nepatria pod pojem „sociálna výhoda“ v zmysle článku 7 ods. 2 [nariadenia č. 1612/68](#), keďže sú vyplácané ako kompenzácia za služby preukázané svojej vlasti, a to bez ohľadu na to, že žiadatelia o takéto príspevky sú migrujúcimi pracovníkmi. Tieto príspevky teda neprispievajú k integrácii týchto pracovníkov v hostiteľskom členskom štáte.

52. Na druhej strane účelom príspevku, o ktorý ide vo veci samej, je odmeniť vrcholových športovcov, ktorí reprezentovali hostiteľský členský štát alebo jeho právnych predchodcov na medzinárodných športových podujatiach a dosiahli mimoriadne výsledky. Dôsledkom tohto príspevku je totiž nielen poskytnutie finančného zabezpečenia pre jeho príjemcov, ktoré má osobitne kompenzovať ich výpadok v plnom zapojení na trhu práce počas rokov venovaných vrcholovej športovej činnosti, ale taktiež, a to predovšetkým, priznať im osobitnú spoločenskú prestíž založenú na športových výsledkoch, ktoré dosiahli v rámci takejto reprezentácie. Skutočnosť, že migrujúci pracovník požíva túto prestíž, ktorú majú aj štátni príslušníci hostiteľského členského štátu nachádzajúci sa v rovnakej situácii, pričom prípadne dokonca získal medaily v tom istom tíme ako oni v rámci kolektívnych športov, môže

uľahčiť začlenenie takýchto migrujúcich pracovníkov do spoločnosti tohto členského štátu. Súdny dvor EÚ už tiež uznal značný sociálny význam športu v únii, a to najmä amatérskeho športu, vyjadrený v článku 165 [ZFEÚ](#), ako aj úlohu tohto športu ako faktora integrácie do spoločnosti hostiteľského členského štátu (pozri v tomto zmysle rozsudok z 13. júna 2019, TopFit a Biffi, [C-22/18](#), EU:C:2019:497, bod 33).

53. Z toho vyplýva, že príspevok, o aký ide vo veci samej, spadá pod pojem „sociálna výhoda“ v zmysle článku 7 ods. 2 [nariadenia č. 492/2011](#), v dôsledku čoho členský štát, ktorý takýto príspevok priznáva pracovníkom, ktorí sú jeho vlastnými štátnymi príslušníkmi, ho nemôže odoprieť pracovníkom, ktorí sú štátnymi príslušníkmi iných členských štátov, bez toho, aby sa dopustil diskriminácie na základe štátnej príslušnosti zakázanej týmto ustanovením.

[C-810/18](#)

DHL Logistics (Slovakia) spol. s r. o. proti Finančnému riaditeľstvu Slovenskej republiky
Ú. v. C 82 zo 4. marca 2019 s. 16 (návrh)

Dátum podania návrhu

21. december 2018

Dátum rozsudku

30. apríl 2020

Právna oblasť

voľný pohyb tovaru – colná únia
spoločný colný sadzobník

Pôvod prejudiciálnej otázky

Krajský súd v Trnave

Položená prejudiciálna otázka

[Bulletin 1/2019](#), str. 13

Súdny dvor EÚ po preskúmaní veci rozhodol o prejudiciálnej otázke takto:

Kombinovaná nomenklatúra uvedená v prílohe I nariadenia Rady (EHS) č. 2658/87 z 23. júla 1987 o colnej a štatistickej nomenklatúre a o Spoločnom colnom sadzobníku, v znení vyplývajúcom z nariadenia Komisie (ES) č. 1031/2008 z 19. septembra 2008, nariadenia Komisie (ES) č. 948/2009 z 30. septembra 2009, nariadenia Komisie (EÚ) č. 861/2010 z 5. októbra 2010, nariadenia Komisie (EÚ) č. 1006/2011 z 27. septembra 2011 a vykonávacieho nariadenia Komisie (EÚ) č. 927/2012 z 9 októbra 2012, sa má vykladať v tom zmysle, že do podpoložky 8525 80 91 tejto KN sa ako „kamkordéry“ zatriedia digitálne videokamery s dvojakou funkciou, a to zachytávanie a zaznamenávanie statických snímok a videosekvencií, aj keď v prípade videosekvencií sú tieto kamery schopné zachytiť a zaznamenať tieto sekvencie len

Rozhodnuté predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

v kvalite rozlíšenia nižšej ako 800 x 600 pixelov, keďže hlavnou funkciou týchto digitálnych videokamier je zachytiť a zaznamenať tieto sekvencie, čo prináleží overiť vnútroštátnemu súdu.

V odôvodnení svojho rozhodnutia k prejudiciálnej otázke Súdny dvor EÚ vysvetlil:

23. Svojou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má KN vykladať v tom zmysle, že do podpoložky 8525 80 91 KN sa ako „kamkordéry“ zatriedia digitálne videokamery s dvojakou funkciou, a to s funkciou zachytávať a zaznamenávať statické snímky a videosekvencie, hoci sú tieto kamery pri videosekvenciách schopné zachytiť a zaznamenať tieto videosekvencie len v kvalite rozlíšenia, ktorá je nižšia ako 800 x 600 pixelov.

24. Najprv treba zdôrazniť, že keď je Súdnemu dvoru EÚ podaný návrh na rozhodnutie v prejudiciálnom konaní v oblasti colného zatriedenia, jeho funkcia spočíva prevažne v objasnení kritérií vnútroštátnemu súdu, ktorých uplatnenie umožňuje vnútroštátnemu súdu správne zatriediť predmetné výrobky do KN, než vykonať sám toto zatriedenie, pretože nedisponuje nevyhnutne všetkými podkladmi potrebnými v tomto smere. Vnútroštátny súd sa zdá v každom prípade viac príslušný na vykonanie predmetného zatriedenia (rozsudky zo 16. februára 2006, Proxxon, [C-500/04](#), EU:C:2006:111, bod 23; z 22. novembra 2012, Digitalnet a i., [C-320/11](#), [C-330/11](#), [C-382/11](#) a [C-383/11](#), EU:C:2012:745, bod 61, ako aj uznesenie z 22. októbra 2014, Mineralquelle Zurzach, [C-139/14](#), EU:C:2014:2313, bod 28).

25. V prvom rade treba zdôrazniť, že z ustálenej judikatúry Súdneho dvora EÚ vyplýva, že v záujme právnej istoty a uľahčenia kontrol treba rozhodujúce kritérium na nomenklatúrne zatriedenie tovaru hľadať všeobecne v ich objektívnych znakoch a vlastnostiach, ako sú definované v znení položky KN a v poznámkach k triedam alebo ku kapitolám tejto KN (rozsudky z 26. septembra 2000, Eru Portuguesa, [C-42/99](#), EU:C:2000:501, bod 13, ako aj z 5. marca 2015, Vario Tek, [C-178/14](#) neuvverejnený, EU:C:2015:152, bod 21 a citovaná judikatúra).

26. V druhom rade Súdny dvor EÚ zároveň rozhodol, že účel výrobku môže byť objektívnym kritériom na zatriedenie, pokiaľ je tomuto výrobku inherentný, čo musí byť možné posúdiť na základe jeho objektívnych znakov a vlastností (rozsudok z 15. mája 2019, Korado, [C-306/18](#), EU:C:2019:414, bod 37 a citovaná judikatúra). Spomedzi relevantných prvkov treba z tohto hľadiska posúdiť použitie, ktoré danému výrobku stanovil výrobca, ako aj spôsoby a miesto jeho používania (rozsudok z 2. mája 2019, Onlineshop, [C-268/18](#), EU:C:2019:353, bod 29 a citovaná judikatúra).

27. V treťom rade colné zatriedenie výrobku treba vykonať tak, že sa zohľadní jeho hlavná funkcia. Poznámka 3 k triede XVI v druhej časti KN najmä stanovuje, že stroj určený na viac funkcií sa má zatriediť podľa hlavnej funkcie, ktorou sa vyznačuje (rozsudok z 11. júna 2015, Amazon EU, [C-58/14](#), EU:C:2015:385, bod 23). Súdny dvor EÚ v tejto súvislosti spres-

nil, že je potrebné zohľadniť, čo je hlavné alebo vedľajšie v očiach spotrebiteľa (rozsudok z 2. mája 2019, Onlineshop, [C-268/18](#), EU:C:2019:353, bod 31 a citovaná judikatúra).

28. Čo sa týka sporných tovarov, z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že tieto tovary majú dvojakú funkciu, t. j. zachytávať a zaznamenávať statické snímky a videosekvencie.

29. Treba uviesť, že – podobne ako uvádzajú slovenská vláda a Komisia vo svojich písomných pripomienkach – vzhľadom na technické vlastnosti týchto tovarov sa zdá, že ich hlavná funkcia spočíva v zachytávaní a zaznamenávaní videosekvencií, takže ich treba zatriediť do podpoložky 8525 80 91 KN ako „kamkordéry“, čo prináleží overiť vnútroštátnemu súdu.

30. Zo spisu predloženého Súdnemu dvoru EÚ totiž vyplýva, že po prvé, hoci kvalita rozlíšenia zachytených a zaznamenaných statických snímok je relatívne nízka, t. j. 1 600 x 1 200 pixelov, ba dokonca pri niektorých modelových radoch iba 800 x 600 pixelov, kvalita rozlíšenia zachytených a zaznamenaných videosekvencií, a to 720 x 576 pixelov, ako aj rýchlosť zachytávania videozáznamov 50 snímok za sekundu dosahujú kvalitu štandardného DVD. Po druhé technické vlastnosti uvedených tovarov, predovšetkým ich tvar a ich vyklápací hľadáčik, im dávajú výzor skôr videokamery (kamkordéry), ako digitálneho fotoaparátu. Po tretie všetky sporné tovary boli ponúkané na predaj ako digitálne videokamery s hlavnou funkciou zachytiť a zaznamenať

Rozhodnuté predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

videosekvencie. Po štvrté sa zdá, že samotný výrobca prezentoval tento tovar v užívateľských príručkách ako digitálnu videokameru, ktorej cieľovou skupinou sú osoby vyhotovujúce videozáznamy s cieľom ich publikácií na stránke YouTube.

31. Okrem toho slovenská vláda a Komisia v písomných pripomienkach správne uvádzajú, že skutočnosť, že sporné tovary nespĺňajú parameter kvality zaznamenávania uvedený vo vysvetlivkách ku KN na to, aby mohli byť zatriedené do podpoložky 8525 80 91 tejto nomenklatúry ako „kamkordéry“, t. j. nemajú schopnosť zaznamenávať videosekvencie aspoň v kvalite rozlíšenia 800 x 600 pixelov, neznamená, že tieto tovary sa majú automaticky zatriediť do podpoložky 8525 80 30 KN ako „digitálne fotoaparáty“.

32. V tejto súvislosti treba na jednej strane pripomenúť, že vysvetlivky ku KN významne prispievajú k výkladu rozsahu jednotlivých colných položiek, ale nie sú právne záväzné (pozri v tomto zmysle najmä rozsudky zo 6. septembra 2018, Kreyenhop & Kluge, [C-471/17](#), EU:C:2018:681, bod 38 a citovanú judikatúru, ako aj zo 16. mája 2019, Estron, [C-138/18](#), EU:C:2019:419, bod 57 a citovanú judikatúru).

33. Na druhej strane táto skutočnosť nemá vplyv na hlavnú funkciu sporných tovarov, ktorá je určená ich objektívnymi vlastnosťami.

34. Napokon v rozsahu, v akom vnútroštátny súd tvrdí, že spor medzi účastníkmi konania vo veci samej sa týka otázky, či spor-

né tovary zodpovedajú digitálnym fotoaparátom, alebo digitálnym videokamerám (kamkordérom) v zmysle prílohy nariadenia č. 1231/2007, z judikatúry Súdneho dvora EÚ vyplýva na jednej strane, že takéto nariadenie o zatriedení je prijaté Komisiou vtedy, keď zatriedenie určitého konkrétneho tovaru do KN môže spôsobovať problém alebo vyvolávať spor, a na druhej strane, že takéto nariadenie má všeobecný dosah, pretože sa neuplatňuje na osobitný subjekt, ale vo všeobecnosti na výrobky, ktoré sú identické s výrobkom, ktorý je predmetom tohto zatriedenia (rozsudok z 9. februára 2009, Kamino International Logistics, [C-376/07](#), EU:C:2009:105, bod 63).

35. Ako teda správne zdôrazňujú slovenská vláda a Komisia vo svojich písomných pripomienkach, výrobky, ktoré sú predmetom zatriedenia v nariadení č. 1231/2007 a sú opísané v bodoch 3 až 5 tabuľky tvoriacej prílohu tohto nariadenia, nie sú totožné so spornými tovarmi. Digitálne fotoaparáty uvedené v týchto ustanoveniach sa totiž odlišujú od sporných tovarov predovšetkým tým, že umožňujú zaznamenávanie jednak statických snímok vyššej kvality a jednak videí v menšom rozlíšení a rýchlosťou 30 snímok za sekundu, zatiaľ čo sporné tovary umožňujú zaznamenávanie videí rýchlosťou 50 snímok za sekundu.

36. Je pravda, že podľa judikatúry Súdneho dvora analogické uplatnenie nariadenia o zatriedení na výrobky, ktoré sú podobné výrobkom uvedeným v tomto nariadení, podporuje koherentný výklad KN, ako aj rovnosť zaobchádzania s hospodárskymi sub-

jektmi (rozsudok zo 4. marca 2004, Krings, [C-130/02](#), EU:C:2004:122, bod 35).

37. Takéto analogické uplatnenie však nie je nevyhnutné ani možné, ak Súdny dvor EÚ svojou odpoveďou na prejudiciálnu otázku poskytol vnútroštátnemu súdu všetky skutočnosti potrebné na zatriedenie výrobku do vhodnej položky KN (rozsudok z 12. apríla 2018, Medtronic, [C-227/17](#), EU:C:2018:247, bod 59 a citovaná judikatúra).

38. Vzhľadom na vyššie uvedené úvahy treba na položenú otázku odpovedať tak, že KN sa má vykladať v tom zmysle, že do podpoložky 8525 80 91 tejto KN sa ako „kamkordéry“ zatriedia digitálne videokamery s dvojakou funkciou, a to zachytávanie a zaznamenávanie statických snímok a videosekvencií, aj keď v prípade videosekvencií sú tieto kamery schopné zachytiť a zaznamenať tieto sekvencie len v kvalite rozlíšenia nižšej ako 800 x 600 pixelov, keďže hlavnou funkciou týchto digitálnych videokamier je zachytiť a zaznamenať tieto sekvencie, čo prináleží overiť vnútroštátnemu súdu.

Rozhodnuté predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

C-378/19

Prezident Slovenskej republiky
Ú. v. C 238 z 15. júla 2019, s. 11 (návrh)

Dátum podania návrhu

14. máj 2019

Dátum rozsudku

11. jún 2020

Právna oblasť

sloboda usadiť sa
slobodné poskytovanie služieb
aproximácia právnych predpisov
energia

Pôvod prejudiciálnej otázky

Ústavný súd Slovenskej republiky

Položené prejudiciálne otázky

[Bulletin 2/2019](#), str. 33

**Súdny dvor EÚ po preskúmaní
veci rozhodol o prejudiciálnych
otázkach takto:**

Prvá otázka

Článok 35 ods. 4 a 5 [smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/72/ES z 13. júla 2009 o spoločných pravidlách pre vnútorný trh s elektrinou, ktorou sa zrušuje smernica 2003/54/ES](#), sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni právnej úprave členského štátu, podľa ktorej má vláda tohto štátu právomoc vymenúvať a odvolávať predsedu národného regulačného orgánu, pokiaľ sú dodržané všetky požiadavky stanovené v týchto ustanoveniach, čo prislúcha overiť vnútroštátnemu súdu.

Druhá otázka

Článok 35 ods. 4 a 5 [smernice 2009/72](#) sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni právnym predpisom členského štátu, ktoré s cieľom zabezpečiť ochranu verejného záujmu stanovujú účasť

zástupcov ministerstiev tohto štátu v určitých konaniach pred národným regulačným orgánom, ktoré sa týkajú cenovej regulácie, pokiaľ je zaručená rozhodovacia nezávislosť tohto orgánu, čo prislúcha overiť vnútroštátnemu súdu.

V odôvodnení svojho rozhodnutia k prvej prejudiciálnej otázke Súdny dvor EÚ vysvetlil:

29. Je potrebné uviesť, že hoci z formálneho hľadiska vnútroštátny súd svoje otázky obmedzil iba na výklad článku 35 ods. 4 smernice 2009/72, táto okolnosť nebráni Súdnemu dvoru podať vnútroštátnemu súdu všetky aspekty výkladu práva únie, ktoré môžu byť užitočné pre rozhodnutie vo veci, ktorá mu bola predložená, bez ohľadu na to, či ich vnútroštátny súd uviedol, alebo neuviedol v znení svojich otázok (pozri v tomto zmysle rozsudok z 12. marca 2020, Caisse d'assurance retraite et de la santé au travail d'Alsace-Moselle, [C-769/18](#), EU:C:2020:203, bod 40 a citovanú judikatúru).

30. Je teda potrebné vychádzať z toho, že svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 35 ods. 4 a 5 smernice 2009/72 vykladať v tom zmysle, že bráni právnej úprave členského štátu, podľa ktorej má vláda tohto štátu právomoc vymenúvať a odvolávať predsedu národného regulačného orgánu.

31. Článok 35 ods. 4 smernice 2009/72 vyžaduje od členských štátov, aby zaručili nezávislosť národného regulačného orgánu a zabezpečili, aby tento orgán vykonával svoje právomoci nestran-

ným a transparentným spôsobom.

32. Pokiaľ ide o pojem „nezávislosť“, ktorý nie je v smernici 2009/72 definovaný, Súdny dvor EÚ už rozhodol, že pokiaľ ide o verejné orgány, tento pojem v jeho obvyklom zmysle zvyčajne označuje postavenie, ktoré dotknutému orgánu zabezpečuje možnosť konať úplne slobodne vo vzťahu k subjektom, voči ktorým musí byť zabezpečená jeho nezávislosť, a to bez akýchkoľvek pokynov a nátlaku (pozri analogicky rozsudok z 13. júna 2018, Komisia/ Poľsko, [C-530/16](#), EU:C:2018:430, bod 67).

33. Na to, aby bola zaručená takáto nezávislosť, článok 35 ods. 4 [smernice 2009/72](#) v písmene a) stanovuje jednak, že tento orgán musí byť právne oddelený a funkčne nezávislý od každého iného verejnoprávneho alebo súkromného subjektu. Okrem toho v písmene b) bodoch i) a ii) tohto článku 35 ods. 4 sa stanovujú požiadavky na nezávislosť jeho personálu a osôb zodpovedných za jeho riadenie, ktoré musia konať nezávisle od akýchkoľvek trhových záujmov, a nesmú pri plnení regulačných úloh požadovať ani prijímať priame pokyny od žiadneho štátneho ani iného verejnoprávneho alebo súkromného subjektu. Z týchto požiadaviek vyplýva, že národný regulačný orgán musí vykonávať svoje regulačné povinnosti bez akéhokoľvek vonkajšieho vplyvu.

34. Okrem toho s cieľom ochrániť nezávislosť národného regulačného orgánu článok 35 ods. 5 písm. b) smernice 2009/72 vyžaduje, aby členovia predstavenstva tohto orgánu alebo, ak takéto predstavenstvo neexistuje,

Rozhodnuté predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

jeho najvyššie vedenie bolo vymenované na dobu určitú v trvaní piatich až siedmich rokov s možnosťou jedného predĺženia. V tejto súvislosti musia členské štáty zabezpečiť primeraný rotačný systém pre predstavenstvo alebo najvyššie vedenie, keďže členovia predstavenstva alebo najvyššieho vedenia môžu byť odvolaní počas svojho funkčného obdobia, len ak prestanú spĺňať podmienky ustanovené v uvedenom článku 35, alebo ak boli uznaní vinnými z protiprávneho konania podľa vnútroštátneho práva.

35. Na dodržanie týchto požiadaviek musí byť právomoc vymenúvať a odvolávať predstavenstvo národného regulačného orgánu alebo, ak takéto predstavenstvo neexistuje, jeho najvyššie vedenie prísne regulovaná zákonom a vykonávaná na základe objektívnych kritérií, ktoré sú jasne a vyčerpávajúcym spôsobom vymenované a overiteľné (pozri analogicky rozsudok z 13. júna 2018, Komisia/Poľsko, [C-530/16](#), EU:C:2018:430, bod 86).

36. Je však potrebné poznamenať, že žiadne ustanovenie [smernice 2009/72](#) nešpecifikuje orgán alebo orgány členských štátov, ktoré by mali mať právomoc vymenúvať a odvolávať členov predstavenstva alebo najvyššieho vedenia národného regulačného orgánu, a osobitne jeho predsedu.

37. V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že z článku 288 [ZFEÚ](#) vyplýva, že členské štáty majú pri preberaní smernice povinnosť zabezpečiť jej úplnú účinnosť, pričom však disponujú širokou mierou voľnej úvahy, po-

kiaľ ide o voľbu spôsobov a prostriedkov určených na zabezpečenie jej prebratia. Táto sloboda nemá žiadny dosah na povinnosť uloženú všetkým členským štátom, ktorým je smernica určená, a to prijať všetky opatrenia potrebné na zabezpečenie plného účinku dotknutej smernice v súlade s cieľom, ktorý smernica sleduje (rozsudok z 19. októbra 2016, Ormaetxea Garai a Lorenzo Almendros, [C-424/15](#), bod 29 a citovaná judikatúra).

38. Za týchto podmienok majú členské štáty inštitucionálnu autonómiu v rámci organizácie a vymedzenia štruktúry svojich regulačných orgánov v zmysle článku 35 smernice 2009/72, zároveň však pri uplatňovaní tejto autonómie musia v plnom rozsahu dodržiavať ciele a povinnosti stanovené v tejto smernici (pozri analogicky rozsudok z 19. októbra 2016, Ormaetxea Garai a Lorenzo Almendros, [C-424/15](#), bod 30 a citovanú judikatúru).

39. Z toho vyplýva, že smernica 2009/72 a osobitne jej článok 35 nezakazujú, aby vláda členského štátu mohla vymenúvať a odvolávať predsedu národného regulačného orgánu.

40. Táto právomoc vymenúvať a odvolávať sa však musí vykonávať takým spôsobom, aby bola zaručená nezávislosť tohto orgánu v tom zmysle, že musia byť dodržané všetky požiadavky článku 35 ods. 4 a 5 smernice 2009/72.

41. V tomto prípade slovenská vláda vo svojich písomných pripomienkach uvádza, že nezávislosť regulačného orgánu je zaručená súhrnom všetkých aktuálne

účinných ustanovení vnútroštátneho práva, ktorými sa preberá [smernica 2009/72](#). Táto vláda odkazuje v prvom rade na ustanovenia § 4 ods. 2 a 3 [zákona č. 250/2012 Z. z.](#) v znení [zákona č. 164/2017 Z. z.](#), ktorý podľa jej vyjadrenia zakotvuje neustrannosť a nezávislosť regulačného orgánu a vymedzuje jeho jednotlivé orgány, v druhom rade na § 5 tohto zákona v znení neskorších predpisov, ktorý okrem iného upravuje vymenúvanie, postavenie, činnosť a odvolávanie predsedu uvedeného orgánu, v treťom rade na § 6 uvedeného zákona v znení neskorších predpisov, ktorý upravuje činnosť Regulačnej rady, a v štvrtom rade na § 7 rovnakého zákona v znení neskorších predpisov, ktorý upravuje vymenúvanie a odvolávanie členov Regulačnej rady a na nich kladené požiadavky. Osobitne pokiaľ ide o predsedu regulačného orgánu, slovenská vláda poukazuje na jeho šesťročné funkčné obdobie, na to, že jeho plat je jasným a transparentným spôsobom stanovený zákonom č. 250/2012 Z. z. v znení zákona č. 164/2017 Z. z., a na to, že jeho odvolanie z funkcie je možné len z dôvodov, ktoré sú výslovne stanovené v uvedenom zákone.

42. Tieto ustanovenia slovenského práva podľa nej zabezpečujú, že vláda tohto členského štátu nebude vyvíjať voči predsedovi regulačného orgánu žiadny vplyv, ktorý by ohrozoval nezávislosť tohto orgánu.

43. V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že ak má Súdny dvor EÚ zohľadniť skutkový a právny kontext, z ktorého vyplýva prejudiciálna otázka, ako

Rozhodnuté predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

je vymedzená v návrhu na začatie prejudiciálneho konania, na položenú otázku musí odpovedať len vzhľadom na ustanovenia, ktoré uviedol vnútroštátny súd (pozri v tomto zmysle rozsudok z 28. júla 2016, *Autorità per le Garanzie nelle Comunicazioni*, [C-240/15](#), body 30 a 31).

44. Informácie obsiahnuté v návrhu na začatie prejudiciálneho konania totiž neslúžia iba na to, aby Súdnemu dvoru EÚ umožnili poskytnúť užitočné odpovede, ale aj na to, aby vládam členských štátov, ako aj ďalším dotknutým stranám bola poskytnutá možnosť podať pripomienky v súlade s článkom 23 Štatútu Súdného dvora Európskej únie. Súdnemu dvoru EÚ prináleží dbať na to, aby táto možnosť bola zaručená, lebo podľa tohto ustanovenia sa oznamujú dotknutým osobám iba návrhy na začatie prejudiciálneho konania (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 4. mája 2016, *Pillbox* 38, [C-477/14](#), bod 26 a citovanú judikatúru).

45. Súdny dvor teda nemôže zohľadniť tie ustanovenia vnútroštátneho práva, na ktoré sa odvoláva slovenská vláda vo svojich písomných pripomienkach, keďže ich neuviedol vnútroštátny súd vo svojom návrhu na začatie prejudiciálneho konania. Bude na tomto súde, aby určil, či tieto ustanovenia umožňujú zabezpečiť nezávislosť regulačného orgánu, ktorú vyžaduje [smernica 2009/72](#), pričom odpoveď na túto otázku neovplyvňuje skutočnosť, že ako vyplýva z bodu 39 tohto rozsudku, táto smernica nezakazuje, aby slovenská vláda mohla vymenúvať a odvolávať predsedu regulačného orgánu.

46. Z vyššie uvedených úvah vyplýva, že na prvú otázku je potrebné odpovedať tak, že článok 35 ods. 4 a 5 smernice 2009/72 sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni právnej úprave členského štátu, podľa ktorej má vláda tohto štátu právomoc vymenúvať a odvolávať predsedu národného regulačného orgánu, pokiaľ sú dodržané všetky požiadavky stanovené v týchto ustanoveniach, čo prislúcha overiť vnútroštátnemu súdu.

Spôsob zodpovedania druhej otázky Súdnym dvorom EÚ odôvodnil tým, že:

47. Vzhľadom na judikatúru Súdného dvora EÚ uvedenú v bode 29 tohto rozsudku je potrebné vychádzať z toho, že svojou druhou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 35 ods. 4 a 5 smernice 2009/72 vykladať v tom zmysle, že bráni právnym predpisom členského štátu, ktoré s cieľom zabezpečiť ochranu verejného záujmu stanovujú účasť zástupcov ministerstiev tohto štátu v určitých konaniach pred národným regulačným orgánom, ktoré sa týkajú cenovej regulácie.

48. Na úvod je potrebné uviesť, že touto otázkou sa uvedený súd pýta na účasť zástupcov Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky a Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky vo vyššie uvedených konaniach. S výhradou overenia, ktoré prislúcha vnútroštátnemu súdu, však z návrhu na začatie prejudiciálneho konania vyplýva, že účasť ministerstva životného prostredia sa týka len konaní o cenovej regulácii v súvislosti s výrobou a dodávkou pitnej vody. V takýchto prípadoch by sa

na takúto účasť nemali vzťahovať ustanovenia smernice 2009/72, ktoré sa osobitne týkajú spoločných pravidiel v oblasti výroby, prenosu, distribúcie a dodávky elektriny, ani ustanovenia týkajúce sa ochrany spotrebiteľov s cieľom zlepšiť a integrovať konkurenčné trhy s elektrinou v Európskej únii.

49. Po tomto úvodnom objasnení je potrebné uviesť, že uvedená otázka sa týka podmienok, ktoré musí spĺňať fungovanie národného regulačného orgánu, aby bola zaručená nezávislosť jeho rozhodovania.

50. V tejto súvislosti z článku 35 ods. 5 písm. a) [smernice 2009/72](#) vyplýva, že národný regulačný orgán musí prijímať rozhodnutia samostatne a nezávisle od akéhokoľvek politického subjektu.

51. Okrem toho, ako bolo uvedené v bode 33 tohto rozsudku, nezávislosť personálu a osôb zodpovedných za riadenie národného regulačného orgánu vyžadovaná podľa článku 35 ods. 4 písm. b) bodu ii) smernice 2009/72 v sebe zahŕňa to, že tento orgán musí vykonávať svoje regulačné povinnosti bez akéhokoľvek vonkajšieho vplyvu.

52. V tejto súvislosti pritom podľa tohto ustanovenia nie sú požiadavkou nezávislosti personálu a osôb zodpovedných za riadenie národného regulačného orgánu okrem iného dotknuté všeobecné politické usmernenia, ktoré vydáva vláda daného členského štátu, ktoré sa však nemôžu týkať regulačných povinností a právomocí podľa článku 37 smernice 2009/72. Medzi ne patria povinnosti a právomoci v oblasti

Rozhodnuté predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

stanovovania, schvaľovania a monitorovania rôznych taríf a cien, a to okrem iného tie, ktoré sú uvedené v odseku 1 písm. a) tohto článku a spočívajú v stanovovaní alebo schvaľovaní prenosových alebo distribučných taríf alebo ich metodík výpočtu v súlade s transparentnými kritériami.

53. V tejto poslednej uvedenej súvislosti totiž z článku 36 tejto smernice vyplýva, že regulačný orgán v rámci svojich povinností a právomocí vymedzených v článku 37 uvedenej smernice prijíma všetky primerané opatrenia na dosiahnutie cieľov verejného záujmu, ktoré uvádza tento článok 36, medzi ktorými sa okrem iného nachádza podpora konkurencieschopného, bezpečného a environmentálne udržateľného vnútorného trhu s elektrinou, energetická účinnosť alebo ochrana spotrebiteľov.

54. Z toho vyplýva, že rozhodovacia nezávislosť v zmysle článku 35 ods. 4 písm. b) bodu ii) a článku 35 ods. 5 písm. a) tejto smernice v sebe zahŕňa to, že národný regulačný orgán v rámci svojich povinností a právomocí podľa článku 37 uvedenej smernice prijíma svoje rozhodnutia samostatne, výlučne na základe verejného záujmu, v úsilí zabezpečiť súlad s cieľmi sledovanými touto smernicou a bez toho, aby podliehal vonkajším pokynom od iných verejných alebo súkromných orgánov.

55. Je však potrebné pripomenúť, že článok 35 ods. 4 a 5 [smernice 2009/72](#) neobsahuje žiadne ustanovenie, ktoré by zakazovalo účasť zástupcov vnútroštátnych ministerstiev v určitých konaniach o cenovej regulácii, kto-

ré sa konkrétne týkajú prístupu k prenosovej a distribučnej sústave elektriny, ako aj prenosu a distribúcie tejto energie.

56. Z toho vyplýva, že vzhľadom na mieru voľnej úvahy, ktorú členské štáty majú pri vykonávaní záväzkov vyplývajúcich zo smernice 2009/72, pripomenutú v bodoch 37 a 38 tohto rozsudku, môžu prijať pravidlá umožňujúce takúto účasť, ak bude aj naďalej zaručená rozhodovacia nezávislosť národného regulačného orgánu v zmysle článku 35 ods. 4 a 5 tejto smernice.

57. Preto v prejednávanej veci skutočnosť, že predmetné ustanovenia [zákona č. 250/2012 Z. z.](#) v znení [zákona č. 164/2017 Z. z.](#) stanovujú účasť zástupcov vnútroštátnych ministerstiev v určitých konaniach o cenovej regulácii, nevedie nevyhnutne a len z tohto dôvodu k tomu, že regulačný orgán by už ďalej nevykonával svoje regulačné povinnosti v oblasti taríf nezávisle, ako to vyžaduje smernica 2009/72, a osobitne jej článok 35.

58. Slovenská vláda v tejto súvislosti vo svojich písomných pripomienkach uvádza, že takáto účasť je potrebná a účelná z hľadiska informovanosti ministerstiev o konaniach o cenovej regulácii vzhľadom na celospoločenský záujem na týchto konaniach predovšetkým z pohľadu cieľov a priorít energetickej politiky Slovenskej republiky.

59. Slovenská vláda dodáva, že zástupcovia uvedených ministerstiev nemajú žiadne osobitné práva, ktoré by im umožňovali zasiahnuť do prijímania rozhodnutí regulačného orgánu, pričom

ich účasť v podstate podlieha pravidlám všeobecného správneho konania podľa slovenského práva. Tieto pravidlá totiž podľa nej priznávajú všetkým účastníkom predmetných konaní možnosť aktívne v konaní participovať, a teda hájiť svoje práva a záujmy, vyjadrovať sa a predkladať návrhy, podávať podania a zúčastňovať sa ústnych pojednávaní, navrhovať dôkazy, nazeráť do spisov, dostávať rozhodnutia a prípadne voči nim podávať opravné prostriedky na Regulačnú radu tohto orgánu, ako aj na vnútroštátne súdy.

60. Na druhej strane prezidentka Slovenskej republiky vo svojich písomných pripomienkach uvádza okrem iného, že už aj počas účinnosti zákona č. 250/2012 Z. z. pred jeho novelizáciou zákonom č. 164/2017 Z. z. regulačný orgán v roku 2017 pod nátlakom slovenskej vlády zrušil svoje pôvodné rozhodnutia a nahradil ich rozhodnutiami podľa jej politickej vôle.

61. V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že vnútroštátny súd vo svojom návrhu na začatie prejudiciálneho konania neuvádza vnútroštátne pravidlá a ustanovenia, na ktoré sa odvoláva slovenská vláda, čo, ako to vyplýva z bodu 45 tohto rozsudku, bráni Súdnemu dvoru EÚ v tom, aby na ne prihliadol, a ani neuvádza žiadne skutočnosti týkajúce sa rozhodovacej praxe národného regulačného orgánu.

62. Po tomto konštatovaní je pre poskytnutie užitočnej odpovede na druhú otázku potrebné zdôrazniť, ako uviedla Komisia vo svojich písomných pripomienkach, že článok 35 ods. 4 a 5

Rozhodnuté predbežné otázky

Súdny dvor Európskej únie

smernice 2009/72 v tomto prípade vyžaduje, aby zástupcovia vnútroštátnych ministerstiev nemohli využívať svoju účasť v týchto konaniach o cenovej regulácii na to, aby na regulačný orgán vyvíjali akýkoľvek nátlak alebo aby mu dávali pokyny, ktoré by mohli ovplyvniť jeho rozhodnutia v rámci jeho povinností a právomocí vyplývajúcich z článku 37 tejto smernice.

63. Hoci [smernica 2009/72](#) nebráni tomu, aby vláda členského štátu mohla okrem iného prostredníctvom účasti zástupcov svojich ministerstiev vyjadriť pred národným regulačným orgánom svoje stanovisko k tomu, akým spôsobom by podľa nej tento orgán mohol v rámci svojich regulačných povinností zohľadniť verejný záujem, takáto účasť, a osobitne stanoviská vyjadrené týmito zástupcami počas konaní o cenovej regulácii, nemôžu mať záväznú povahu a regulačný orgán ich ani v žiadnom prípade nemôže považovať za pokyny, ktorými by sa bol povinný riadiť pri plnení svojich povinností a právomocí.

64. Okrem toho pravidlá účasti zástupcov vnútroštátnych ministerstiev v konaniach o cenovej regulácii nesmú narušiť pôsobnosť rozhodnutí regulačného orgánu prijatých na základe povinností a právomocí stanovených v uvedenom článku 37. Osobitne v prípade, ak to takéto povinnosti alebo právomoci vyžadujú, tieto pravidlá účasti nemôžu ovplyvniť záväznosť a priamu uplatniteľnosť rozhodnutí tohto orgánu tým, že by sa napríklad pred vykonaním takýchto rozhodnutí vyžadovalo ich predchádzajúce prijatie alebo schvá-

lenie zo strany uvedených zástupcov.

65. Z vyššie uvedených úvah vyplýva, že na druhú otázku je potrebné odpovedať tak, že článok 35 ods. 4 a 5 smernice 2009/72 sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni právnym predpisom členského štátu, ktoré s cieľom zabezpečiť ochranu verejného záujmu stanovujú účasť zástupcov ministerstiev tohto štátu v určitých konaniach pred národným regulačným orgánom, ktoré sa týkajú cenovej regulácie, pokiaľ je zaručená rozhodovacia nezávislosť tohto orgánu, čo prislúcha overiť vnútroštátnemu súdu.

PhDr. Mgr. Petra Marina Cebecauer
Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky

Mgr. Tamara Mihalcová
Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky

Z rozhodovacej činnosti

Súdneho dvora Európskej únie

NÁHRADA ZA OPĀTOVNÉ MEŠKANIE LETU

C-832/18

A a i. proti Finnair Oyj

Dátum podania návrhu

20. december 2018

Dátum rozsudku

12. marec 2020

Právna oblasť

letecká doprava
ochrana spotrebiteľa

Pôvod prejudiciálnych otázok

Odvolačný súd Helsinky

Záver

Cestujúci v leteckej doprave, ktorému bola poskytnutá náhrada z dôvodu zrušenia letu a ktorý prijal ponúknutý presmerovaný let, má nárok na poskytnutie náhrady z dôvodu poskytnutia presmerovaného letu, ak toto meškanie dosiahne počet hodín, ktorý zakladá právo na náhradu, a ak letecký dopravca presmerovaného letu je ten istý ako letecký dopravca zrušeného letu. Súdny dvor Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor EÚ“) zároveň konštatoval, že letecký dopravca sa nemôže na účely oslobodenia sa od svojej povinnosti poskytnúť náhradu odvolávať na „mimoriadne okolnosti“ týkajúce sa poruchy na tzv. súčiastke „on condition“, teda súčiastke, ktorá sa nahrádza iba z dôvodu poruchy predchádzajúcej súčiastky, a to aj keď má trvale k dispozícii na sklade náhradnú súčiastku.

Skutkové okolnosti prípadu

Návrh bol podaný v rámci sporu medzi cestujúcimi a spoločnosťou Finnair. Cestujúci sa žalo-

bou domáhali, aby bola leteckej spoločnosti uložená povinnosť na základe nariadenia o cestujúcich v leteckej doprave ([nariadenie č. 261/2004](#) z 11. februára 2004) zaplatiť každému z nich sumu 600 eur, zvýšenú o úroky, z dôvodu zrušenia pôvodného letu z Helsínk do Singapuru. Okrem toho sa domáhali, aby bola spoločnosti Finnair uložená tiež povinnosť zaplatiť každému z nich sumu 600 eur, zvýšenú o úroky, z dôvodu viac ako trojhodinového meškania pri prilete presmerovaného letu na Helsinky – Čchung-čching – Singapur.

Cestujúci si v spoločnosti Finnair rezervovali priamy let s odletom z Helsínk (Fínsko) do Singapuru. Tento let, rezervovaný na 11. októbra 2013 o 23.55 hod., bol zrušený z dôvodu technickej poruchy na lietadle. Po prijatí ponuky predloženej spoločnosťou Finnair boli cestujúci presmerovaní na let z Helsínk do Singapuru s prestupom v Čchung-čching (Čína) s plánovaným odletom v nasledujúci deň, a to 12. októbra 2013 o 17.40 hod., s plánovaným priletom do Singapuru 13. októbra o 17.25 hod. Prevádzkujúcim leteckým dopravcom pre presmerovaný let na trase Helsinky – Čchung-čching – Singapur bola Finnair. Z dôvodu poruchy na posilňovači riadenia kormidla dotknutého lietadla však presmerovaný let meškal. V dôsledku toho prileteli cestujúci do Singapuru 14. októbra 2013 o 00.15 hod.

Finnair cestujúcim priznala náhradu vo výške 600 eur za zrušenie pôvodného letu z Helsínk do Singapuru. Táto spoločnosť však odmietla vyhovieť ich druhej žiadosti o náhradu z dôvodu

na jednej strane preto, že nemajú právo domáhať sa druhej náhrady podľa nariadenia, a na druhej strane preto, že presmerovaný let meškal z dôvodu „mimoriadnych okolností“ v zmysle tohto nariadenia. Spoločnosť tvrdila, že sa vyskytla porucha na jednom z troch posilňovačov riadenia kormidla umožňujúceho ovládanie lietadla uskutočňujúceho let, a v tejto súvislosti podotkla, že výrobca lietadla oznámil, že niekoľko strojov tohto typu malo skrytú výrobnú alebo konštrukčnú chybu, ktorá sa týkala posilňovačov riadenia kormidla. Okrem toho je posilňovač riadenia kormidla tzv. súčiastkou „on condition“, ktorá sa nahrádza novou súčiastkou iba z dôvodu poruchy predchádzajúcej súčiastky.

Za týchto podmienok sa Helsinjin hovioikeus (Odvolačný súd Helsinky, Fínsko) Súdneho dvora EÚ pýtal, či cestujúci v leteckej doprave, ktorému bola poskytnutá náhrada z dôvodu zrušenia letu a ktorý prijal ponúknutý presmerovaný let, má nárok na poskytnutie náhrady z dôvodu meškania presmerovaného letu, ak toto meškanie dosiahne počet hodín, ktorý zakladá právo na náhradu, a ak letecký dopravca presmerovaného letu je ten istý ako letecký dopravca zrušeného letu. Vnútroštátny súd sa okrem toho pýtal, či sa letecký dopravca môže na účely svojho oslobodenia sa od svojej povinnosti poskytnúť náhradu odvolávať na „mimoriadne okolnosti“ týkajúce sa poruchy na tzv. súčiastke, ktorá sa nahrádza iba z dôvodu poruchy predchádzajúcej súčiastky, keďže má trvale k dispozícii na sklade náhradnú súčiastku.

Z rozhodovacej činnosti

Súdneho dvora Európskej únie

Právne posúdenie veci

Súdny dvor EÚ už v minulosti rozhodol, že cestujúci takých letov, ktoré mali meškanie, sa majú považovať za nositeľov práva na náhradu upraveného v článku 5 ods. 1 písm. c) [nariadenia č. 261/2004](#) v spojení s jeho článkom 7 ods. 1, ak dorazia do svojho cieľového miesta po troch hodinách, alebo neskôr po čase priletu, ktorý pôvodne stanovil letecký dopravca (pozri v tomto zmysle rozsudky z 9. novembra 2009, *Sturgeon a i.*, [C-402/07](#) a *C-432/07*, EU:C:2009:716, bod 61, ako aj z 23. októbra 2012, *Nelson a i.*, [C-581/10](#) a *C-629/10*, EU:C:2012:657, bod 38).

V prejednávanej veci je preto aktuálnou otázkou, či sa práva na náhradu, ktoré patrí cestujúcim na meškajúcich letoch, môžu domáhať aj cestujúci, ktorí v nadväznosti na zrušenie svojho letu, za ktorý im bola vyplatená náhrada, prijali presmerovaný let ponúknutý leteckým dopravcom podľa článku 8 ods. 1 nariadenia č. 261/2004 a doleteli do svojho cieľového miesta o tri alebo viac hodín neskôr, než je čas priletu plánovaný leteckým dopravcom pre tento presmerovaný let.

Článok 3 nariadenia č. 261/2004, ktorý vymedzuje pôsobnosť tohto nariadenia, vo svojom odseku 2 uvádza, že uvedené nariadenie sa uplatní pod podmienkou, že cestujúci majú potvrdenú rezerváciu na príslušný let, alebo boli leteckým dopravcom alebo cestovnou kanceláriou prepísaní z letu, na ktorý mali rezerváciu, na iný let, bez ohľadu na dôvody.

Nariadenie č. 261/2004 neobsa-

huje nijaké ustanovenie, ktorého cieľom je obmedziť práva cestujúcich, ktorí sú presmerovaní, ako je to vo veci samej, vrátane prípadného obmedzenia ich práva na náhradu.

Z toho vyplýva, že na základe vyššie citovanej judikatúry má cestujúci v leteckej doprave, ktorý po tom, čo prijal presmerovaný let ponúknutý leteckým dopravcom v nadväznosti na zrušenie jeho letu, doletel do svojho cieľového miesta o tri alebo viac hodín neskôr, než bol čas priletu pôvodne plánovaný týmto leteckým dopravcom pre presmerovaný let, právo na náhradu.

Tento výklad je podporený najmä ďalšími dvoma úvahami.

Na jednej strane z odôvodnenia 2 nariadenia č. 261/2004 vyplýva, že cieľom tohto nariadenia je napraviť vážne problémy a nepohodlie spôsobené odmietnutím nástupu do lietadla, zrušením alebo veľkým meškaním letu.

Cestujúci, ktorých let bol zrušený alebo mal veľké meškanie, ako to bolo vo veci samej, pri tom takéto nepohodlie utrpeli tak vo vzťahu k zrušeniu ich pôvodne rezervovaného letu, ako aj neskôr z dôvodu veľkého meškania ich presmerovaného letu. V dôsledku toho je priznanie práva na náhradu za každé z týchto po sebe idúcich nepohodlí cestujúcim v súlade s cieľom spočívajúcim v náprave týchto vážnych nepohodlí.

Na druhej strane, ak by letecký dopravca nemal v takejto situácii povinnosť poskytnúť dotknutým cestujúcim náhradu za stanovených podmienok, zostalo by ne-

splnenie jeho povinnosti pomoci podľa článku 8 ods. 1 nariadenia č. 261/2004 bez dôsledkov. Keďže povinnosť náhrady má pre uvedeného dopravcu nepochybne motivačné účinky, pokiaľ ide o skutočné poskytnutie tejto pomoci, neexistencia takýchto dôsledkov by mala za následok, že by bolo ohrozené dodržiavanie práva cestujúcich na presmerovanie, čo by bolo v rozpore s cieľom vysokej úrovne ochrany uvedeným v odôvodnení 1 tohto nariadenia.

Svojou druhou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 5 ods. 3 nariadenia č. 261/2004 má vykladať v tom zmysle, že sa letecký dopravca môže na účely oslobodenia sa od svojej povinnosti poskytnúť náhradu odvolávať na „mimoriadne okolnosti“ v zmysle tohto ustanovenia týkajúce sa poruchy na tzv. súčiastke „on condition“, teda súčiastke, ktorá sa nahrádza iba z dôvodu poruchy predchádzajúcej súčiastky, keďže má trvale k dispozícii na sklade náhradnú súčiastku.

V tejto súvislosti treba pripomenúť, že podľa článku 5 ods. 3 nariadenia č. 261/2004 v spojení s jeho odôvodneniami 14 a 15, a odchylné od ustanovení odseku 1 tohto článku, je letecký dopravca oslobodený od svojej povinnosti platiť náhradu cestujúcim podľa článku 7 tohto nariadenia, ak môže preukázať, že zrušenie alebo meškanie letu v trvaní tri hodiny alebo viac po prilete bolo spôsobené „mimoriadnymi okolnosťami“, ktorým sa nedalo zabrániť ani vtedy, keď boli prijaté všetky primerané opatrenia, alebo v prípade, že takáto okolnosť nastala,

Z rozhodovacej činnosti

Súdneho dvora Európskej únie

prijal opatrenia primerané situácii tým, že použil všetky prostriedky, či už ide o zamestnancov alebo materiál, a finančné prostriedky, ktorými disponoval, s cieľom predísť tomu, aby uvedená okolnosť viedla k zrušeniu alebo veľkému meškaniu dotknutého letu (rozsudok z 26. júna 2019, Moens, [C-159/18](#), EU:C:2019:535, bod 15 a vyššie citovaná judikatúra).

Podľa ustálenej judikatúry ako „mimoriadne okolnosti“ v zmysle článku 5 ods. 3 [nariadenia č. 261/2004](#) možno kvalifikovať také udalosti, ktoré sa svojou povahou alebo pôvodom netýkajú bežnej aktivity dotknutého leteckého dopravcu a vymykajú sa jeho účinnej kontrole, pričom tieto dve podmienky sú kumulatívne (rozsudky zo 4. apríla 2019, Germanwings, [C-501/17](#), EU:C:2019:288, bod 20, a zo 6. júna 2019, Moens, [C-159/18](#), EU:C:2019:535, bod 16).

V tejto súvislosti technické poruchy súvisiace s údržbou lietadiel v zásade nemôžu ako také predstavovať „mimoriadne okolnosti“ uvedené v článku 5 ods. 3 tohto nariadenia (pozri v tomto zmysle rozsudok z 22. decembra 2008, Wallentin-Hermann, [C-549/07](#), EU:C:2008:771, bod 25).

Súdny dvor EÚ totiž uviedol, že vzhľadom na osobitné podmienky, za ktorých sa uskutočňuje letecká doprava, a stupeň technologickej prepracovanosti lietadiel, sú leteckí dopravcovia bežne konfrontovaní s takýmito poruchami (rozsudok zo 4. apríla 2019, Germanwings, [C-501/17](#), EU:C:2019:288, bod 22 a citovaná judikatúra).

Konkrétnejšie, mimoriadnu okolnosť nepredstavuje predčasné zlyhanie určitých súčiastok lietadla, hoci aj nečakané, keďže je v zásade vnútorne spojené so systémom fungovania lietadla (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 4. apríla 2019, Germanwings, [C-501/17](#), EU:C:2019:288, bod 21 a citovanú judikatúru).

Zdá sa pritom, že porucha na tzv. súčiastke „on condition“, ako je tá vo veci samej, ktorú bol letecký dopravca pripravený vymeniť tým, že mal vždy k dispozícii náhradnú súčiastku na sklade, predstavuje v súlade s judikatúrou Súdneho dvora EÚ udalosť, ktorá je z dôvodu svojej povahy alebo pôvodu vlastná bežnému výkonu činnosti uvedeného leteckého dopravcu a nevymyká sa jeho účinnej kontrole, pokiaľ takáto porucha nie je vnútorne spojená so systémom fungovania lietadla, čo musí overiť vnútroštatny súd.

PREDAJ POUŽITÝCH ELEKTRONICKÝCH KNÍH NA INTERNETE

C-263/18

Nederlands Uitgeversverbond a Groep Algemene Uitgevers proti Tom Kabinet Internet BV a i.

Dátum podania návrhu
28. marec 2018

Dátum rozsudku
19. december 2019

Právna oblasť
autorské právo
právo verejného prenosu

Pôvod prejudiciálnych otázok
Súd Haag

Záver

Dodanie elektronickej knihy verejnosti na trvalé užívanie prostredníctvom stiahnutia spadá pod pojem „verejný prenos“ a konkrétne pod pojem „sprístupnenie... diel [autorov] verejnosti takým spôsobom, aby verejnosť k nim mala prístup z miesta a v čase, ktoré si sama zvolí“ v zmysle článku 3 ods. 1 [smernice Európskeho parlamentu a Rady 2001/29/ES](#) z 22. mája 2001 o zosúladení niektorých aspektov autorských práv a s nimi súvisiacich práv v informačnej spoločnosti.

Skutkové okolnosti prípadu

Nederlands Uitgeversverbond (ďalej len „NUV“) a Groep Algemene Uitgevers (ďalej len „GAU“), dve združenia, ktorých cieľom je obhajovať záujmy holandských vydavateľov, podali na Rechtbank Den Haag (súd Haag, Holandsko) žalobu, kto-

Z rozhodovacej činnosti

Súdneho dvora Európskej únie

rou sa okrem iného domáhali, aby spoločnosť Tom Kabinet bolo zakázané sprístupňovať členom „čitateľského klubu“ vytvoreného touto spoločnosťou na jej internetovej stránke elektronické knihy alebo tieto knihy rozmnožovať. Združenia NUV a GAU tvrdia, že tieto činnosti porušujú autorské práva ich členov k týmto elektronickým knihám. Tým, že spoločnosť Tom Kabinet ponúka v rámci tohto čitateľského klubu na predaj „použitú“ elektronickú knihu, dopúšťa sa nepovoleného verejného prenosu týchto kníh. Spoločnosť Tom Kabinet naopak tvrdí, že také činnosti spadajú pod právo šírenia, na ktoré sa podľa vyššie uvedenej smernice vzťahuje pravidlo vyčerpania, pokiaľ bol dotknutý predmet – v tomto prípade elektronické knihy – predaný v únii nositeľom práva alebo s jeho súhlasom. Z tohto pravidla podľa uvedenej spoločnosti vyplýva, že združenia NUV a GAU už po predaji dotknutých elektronických kníh nemajú výlučné právo udeliť súhlas alebo zakázať ich šírenie verejnosti.

V rámci sporu teda vyvstala otázka, či dodanie elektronickej knihy na trvalé užívanie stiahnutím predstavuje šírenie v zmysle článku 4 ods. 1 [smernice 2001/29](#) alebo či takéto dodanie spadá pod pojem „verejný prenos“ v zmysle článku 3 ods. 1. Podstata tejto otázky v spore vo veci samej spočíva v tom, či sa na takéto dodanie vzťahuje pravidlo vyčerpania práva šírenia stanovené v článku 4 ods. 2 uvedenej smernice, alebo sa naň naopak takéto pravidlo neuplatní, ako to je výslovne uvedené v článku 3 ods. 3 tej istej smernice v súvislosti s právom na verejný prenos.

Právne posúdenie veci

V prvom rade treba uviesť, že ako vyplýva z odôvodnenia 15 smernice 2001/29, táto smernica slúži najmä na uplatnenie viacerých záväzkov, ktoré má únia na základe [Zmluvy Svetovej organizácie duševného vlastníctva \(WIPO\) o autorskom práve](#) (ďalej len „WCT“). Z toho vyplýva, že pojmy „verejný prenos“ a „verejné šírenie“ uvedené v článku 3 ods. 1 a článku 4 ods. 1 tejto smernice sa musia, pokiaľ je to možné, vykladať v súlade s definíciami uvedenými v článku 8 a článku 6 ods. 1 WCT (pozri rozsudky zo 7. apríla 2008, [Peek & Cloppenburg, C-456/06, EU:C:2008:232](#), bod 31, ako aj z 19. decembra 2018, [Syed, C-572/17, EU:C:2018:1033](#)).

V tejto súvislosti článok 6 ods. 1 WCT definuje právo šírenia ako výhradné právo autorov udeliť súhlas na sprístupnenie originálu a rozmnoženín svojich diel predajom alebo iným prevodom vlastníctva. Zo samotného znenia spoločných vyhlásení týkajúcich sa článkov 6 a 7 WCT však vyplýva, že „výrazy „rozmnoženiny“ a „originál a rozmnoženiny“, ktoré podliehajú právu na šírenie a právu na nájom podľa uvedených článkov, sa vzťahujú výhradne na pevné rozmnoženiny, ktoré možno uviesť do obehu ako hmotné predmety“, takže uvedený článok 6 ods. 1 sa nemôže vzťahovať na šírenie nehmotných diel, ako sú elektronické knihy.

Tento výklad potvrdzuje aj cieľ smernice 2001/29 uvedený v jej odôvodneniach, ako aj kontext, do ktorého patria článok 3 ods. 1 a článok 4 ods. 1 uvedenej smernice.

V dôvodovej správe k návrhu smernice Európska komisia zdôraznila, že tento návrh „*predstavuje príležitosť koherentne harmonizovať elektronické a hmotné šírenie chránených obsahov a jasne ich vzájomne odlišit*“.

Odôvodnenia 28 a 29 [smernice 2001/29](#), ktoré sa týkajú práva na šírenie, uvádzajú, že toto právo zahŕňa výlučné právo kontrolovať „šírenie diela obsahujúceho v hmotnom článku“ a že otázka zániku práv nevzniká v prípade služieb a najmä online služieb, pričom sa spresňuje, že na rozdiel od CD-ROMu alebo CD-I, pri ktorých je duševné vlastníctvo obsahujúce v hmotnom médiu – nosiči, teda v tovare, každá on-line služba je v podstate činnosťou, ktorá musí podliehať povoleniu, keď to vyžaduje autorské právo alebo s ním súvisiace práva.

Výklad práva šírenia uvedeného v článku 4 ods. 1 smernice 2001/29 v tom zmysle, že toto právo sa uplatňuje výlučne na šírenie diel, ktoré sú súčasťou hmotného nosiča, vyplýva aj z článku 4 ods. 2 tejto smernice týkajúceho sa vyčerpania tohto práva, ako ho vykladá Súdny dvor EÚ, ktorý rozhodol, že normotvorca únie tým, že v odôvodnení 28 uvedenej smernice použil pojmy „hmotný článok“ a „daný objekt“, chcel autorom poskytnúť kontrolu nad prvým uvedením každého hmotného objektu, ktorý zahŕňa ich duševnú tvorbu, na trh únie (rozsudok z 22. januára 2015, [Art & Allposters International, C-419/13, EU:C:2015:27](#), bod 37).

Je pravda, ako to uvádza vnútroštátny súd, že Súdny dvor EÚ v súvislosti s vyčerpaním prá-

Z rozhodovacej činnosti

Súdneho dvora Európskej únie

va šírenia rozmnoženín počítačových programov uvedeným v článku 4 ods. 2 [smernice 2009/24](#) rozhodol, že z tohto ustanovenia nevyplýva, že by sa toto vyčerpanie obmedzovalo na rozmnoženiny počítačových programov, ktoré sa nachádzajú na hmotnom nosiči, ale naopak, treba uviesť, že tým, že uvedené ustanovenie odkazuje bez akéhokoľvek spresnenia na „predaj rozmnoženiny počítačového programu“, nerobí nijaké rozdiely medzi hmotnou a nehmotnou podobou dotknutej rozmnoženiny (rozsudok z 3. júla 2012, *UsedSoft*, [C-128/11](#), EU:C:2012:407, bod 55).

Nemožno sa však domnievať, že dodanie knihy na hmotnom nosiči a dodanie elektronickej knihy sú z hospodárskeho a funkčného hľadiska rovnocenné. Ako totiž uviedol generálny advokát v bode 89 svojich návrhov, nehmotné digitálne rozmnoženiny sa na rozdiel od kníh na hmotnom nosiči používaním neopotrebojú, takže použité rozmnoženiny sú dokonalou náhradou za nové rozmnoženiny. Okrem toho výmena takých rozmnoženín nevyžaduje dodatočné úsilie ani náklady, takže hrozí, že súbežný trh s použitými rozmnoženinami teda môže mať na záujmy nositeľov autorských práv dostatočnú zodpovedajúcu odmenu za ich diela omnoho významnejší vplyv ako trh s použitými hmotnými predmetmi, a to v rozpore s cieľom stanoveným v odôvodnení 4, 9 a 10 [smernice 2001/29](#).

Z článku 3 ods. 1 smernice 2001/29 vyplýva, že pojem „verejný prenos“ zahŕňa dva kumulatívne prvky, a to samotný prenos diela a verejný prenos tohto diela (rozsudok zo 14. júna 2017, *Stichting Brein*, [C-610/15](#), EU:C:2017:456, bod 24).

Pokiaľ ide o otázku, či také dodanie elektronickej knihy, o aké ide vo veci samej, predstavuje činnosť prenosu v zmysle článku 3 ods. 1 smernice 2001/29, treba poznamenať, že pojem „verejný prenos“ v zmysle posledného uvedeného ustanovenia zahŕňa všetky transmisie alebo retransmisie diela verejnosti, ktorá nie je prítomná na mieste, kde tento prenos vzniká, drôtovými alebo bezdrôtovými prostriedkami.

Okrem toho, pokiaľ ide o pojem „sprístupňovanie verejnosti“ v zmysle toho istého ustanovenia, ktorý je súčasťou širšieho pojmu „verejný prenos“, Súdny dvor EÚ rozhodol, že na to, aby určitá činnosť mohla byť považovaná za sprístupňovanie verejnosti, musí kumulatívne spĺňať dve podmienky uvedené v tomto ustanovení, a to umožňovať dotknutej verejnosti prístup k dotknutému predmetu ochrany z individuálne zvoleného miesta a v individuálne zvolenom čase (pozri v tomto zmysle rozsudok z 26. marca 2015, *C More Entertainment*, [C-279/13](#), EU:C:2015:199, body 24 a 25), pričom nie je rozhodujúce, či osoby, ktoré túto verejnú tvoria, túto možnosť využijú, alebo nevyužijú (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 14. júna 2017, *Stichting Brein*, [C-610/15](#), EU:C:2017:456, bod 31).

V prejednávanej veci je nesporné, že spoločnosť Tom Kabinet sprístupňuje dotknuté diela každej osobe, ktorá sa zaregistruje na internetovej stránke čitateľského klubu, s tým, že k nim má prístup z miesta a v čase, ktoré si individuálne zvolí, takže poskytnutie takej služby sa musí považovať za prenos diela v zmysle článku 3 ods. 1 [smernice 2001/29](#), pričom nie je nutné, aby uvedená osoba túto možnosť využila a skutočne elektronickej knihu z tejto internetovej stránky získala.

K tomu, aby chránené diela spadali pod pojem „verejný prenos“ v zmysle tohto ustanovenia, musia byť skutočne predmetom prenosu verejnosti (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 14. júna 2017, *Stichting Brein*, [C-610/15](#), EU:C:2017:456, bod 40 a citovanú judikatúru), pričom uvedený prenos je určený neurčitému počtu potenciálnych adresátov (rozsudok zo 7. decembra 2006, *SGAE*, [C-306/05](#), EU:C:2006:764, bod 37).

V tejto súvislosti už mal Súdny dvor EÚ príležitosť na jednej strane spresniť, že pojem „verejný prenos“ zahŕňa určitý minimálny prah, čo z tohto pojmu vylučuje príliš nízky počet dotknutých osôb, a že na druhej strane treba zohľadniť kumulatívne účinky vyplývajúce z toho, že chránené dielo je stiahnutím sprístupnené potenciálnym adresátom. Treba preto zohľadniť najmä to, koľko osôb má paralelne prístup k dielu, ale takisto koľko z týchto osôb má prístup k tomuto dielu postupne (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 14. júna 2017, *Stichting Brein*, [C-610/15](#), EU:C:2017:456, bod 41).

V prejednávanej veci vzhľadom na okolnosť, na ktorú sa poukázalo v bode 65 tohto rozsudku, že členom čitateľského klubu sa môže stať každá osoba, ktorá má o to záujem, ako aj vzhľadom na to, že v rámci platformy tohto

V prejednávanej veci vzhľadom na okolnosť, na ktorú sa poukázalo v bode 65 tohto rozsudku, že členom čitateľského klubu sa môže stať každá osoba, ktorá má o to záujem, ako aj vzhľadom na to, že v rámci platformy tohto

V prejednávanej veci vzhľadom na okolnosť, na ktorú sa poukázalo v bode 65 tohto rozsudku, že členom čitateľského klubu sa môže stať každá osoba, ktorá má o to záujem, ako aj vzhľadom na to, že v rámci platformy tohto

Z rozhodovacej činnosti

Súdneho dvora Európskej únie

klubu neexistuje technické opatrenie, ktoré by zabezpečovalo, že v období, keď má určitý užívateľ diela k tomuto dielu skutočne prístup, môže byť stiahnutá iba jedna rozmnoženina tohto diela, a že po uplynutí tohto obdobia už užívateľ stiahnutú rozmnoženinu nemôže používať (pozri analogicky rozsudok z 10. novembra 2016, Vereniging Openbare Bibliotheken, [C-174/15](#), EU:C:2016:856), treba konštatovať, že počet osôb, ktoré môžu mať paralelne alebo postupne prístup k rovnakému dielu prostredníctvom tejto platformy, je značný. S výhradou overenia vnútroštátnym súdom, ktorý zohľadní všetky relevantné skutočnosti, treba tak dotknuté dielo považovať za dielo, ktoré bolo predmetom verejného prenosu v zmysle článku 3 ods. 1 [smernice 2001/29](#).

Súdny dvor EÚ napokon rozhodol, že na to, aby bolo možné prenos kvalifikovať ako verejný prenos, musí sa prenos chráneného diela uskutočniť podľa špecifickej technológie, odlišnej od technológií, ktoré sa doteraz používali, alebo v prípade, že táká technológia neexistuje, musí byť dielo sprístupnené novej verejnosti, t. j. verejnosti, ktorú nositelia autorského práva pri udelení súhlasu na pôvodný verejný prenos svojho diela ešte nezohľadnili (rozsudok zo 14. júna 2017, Stichting Brein, [C-610/15](#), EU:C:2017:456, bod 28).

Vzhľadom na to, že v prejednávanej veci je spolu so sprístupnením elektronickej knihy vo všeobecnosti, ako uviedli združenia NUV a GAU, poskytnutá užívateľská licencia, ktorá užívateľa, ktorý si dotknutú elektronic

knihu stiahol, oprávňuje prečítať túto knihu na jeho vlastnom zariadení, treba konštatovať, že taký prenos, aký vykonáva spoločnosť Tom Kabinet, sa uskutočňuje vo vzťahu k verejnosti, ktorú nositelia autorského práva ešte nezohľadnili, a teda vo vzťahu k novej verejnosti v zmysle judikatúry citovanej v predchádzajúcom bode.

NÁHRADA ŠKODY SPÔSOBENEJ KARTELOM

[C-435/18](#)

Otis Gesellschaft m.b.H. a i. proti Land Oberösterreich a i.

Dátum podania návrhu

17. máj 2018

Dátum rozsudku

12. december 2019

Právna oblasť

ochrana hospodárskej súťaže
náhrada škody

Pôvod žaloby

Najvyšší súd, Rakúsko

Záver

Článok 101 [ZFEÚ](#) sa má vykladať v tom zmysle, že osoby, ktoré na trhu dotknutom kartelom nepôsobia ako dodávateľ alebo nadobúdateľ, ktoré však vo forme stimulačných úverov poskytli nadobúdateľom výrobkov ponúkaných na tomto trhu dotácie, môžu požadovať, aby sa podnikom zúčastneným na tomto karteli uložila povinnosť nahradiť škody, ktoré utrpeli z dôvodu, že vzhľadom na to, že suma týchto dotácií bola vyššia, než by bola pri neexistencii uvedeného kartelu, tieto osoby nemohli tento rozdiel použiť na iné, lukratívnejšie účely.

Skutkové okolnosti prípadu

Vec, o ktorej rozhoduje Oberster Gerichtshof (Najvyšší súd, Rakúsko), sa týka žaloby o náhradu škody, ktorú podala Land Oberösterreich (ďalej len „žalobkyňa“) proti piatim spoločnostiam pôsobiacim na trhu montáže a údržby výťahov a eskalátorov, ktorých účasť na protisúťažnom správaní v rámci kartelu bola

Z rozhodovacej činnosti

Súdneho dvora Európskej únie

preukázaná už predtým. Žalobkyňa neuprela škodu ako nadobúdateľka výrobkov, na ktoré sa vzťahuje kartel. Naproti tomu zvýšenie stavebných nákladov spôsobené kartelom ju viedlo k tomu, že formou stimulačných úverov určených na financovanie stavebných zámerov dotknutých kartelom poskytla dotácie vo vyššej sume než pri neexistencii tohto kartelu, čím prišla o možnosť použiť tento rozdiel na iné lukratívnejšie účely. Podľa Oberster Gerichtshof zásady, ktoré vo vnútroštátnom práve upravujú náhradu čisto majetkovej škody, obmedzujú náhradu len na škodu, ktorej vzniku má zabrániť porušená norma, čo môže z náhrady utrpenej škody vylúčiť osoby, ktoré na trhu dotknutom kartelom nepôsobia ako dodávatelia, ani ako nadobúdateľa.

Za týchto podmienok Oberster Gerichtshof rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru EÚ túto prejudiciálnu otázku: „Majú sa článok 85 [Zmluvy o EHS](#), článok 81 [ES](#) a článok 101 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že na zachovanie plnej účinnosti týchto ustanovení a potrebného účinku zákazu vyplývajúceho z týchto ustanovení je potrebné, aby od účastníka kartelu mohli požadovať náhradu škody aj tie subjekty, ktoré nie sú účastníkmi relevantného vecného a geografického trhu na strane ponuky alebo dopytu, ale aj subjekty, ktoré za zvýhodnených podmienok poskytujú úvery odberateľom produktov, ktoré sú predmetom ponuky na trhu dotknutom kartelom a ktorých škoda spočíva v tom, že suma úveru v percentuálnej výške výrobných nákladov bola vyššia, než by bo-

la bez kartelovej dohody, v dôsledku čoho nemohla tieto sumy investovať s cieľom dosiahnuť zisk?“

Právne posúdenie veci

V tejto súvislosti treba pripomenúť, že článok 101 ods. 1 [ZFEÚ](#) vyvoláva priame účinky vo vzťahoch medzi jednotlivcami a zakladá dotknutým osobám práva, ktoré sú vnútroštátne súdy povinné ochraňovať (rozsudky z 20. septembra 2001, *Courage a Crehan*, [C-453/99](#), EU:C:2001:465, bod 23, a zo 14. marca 2019, *Skanska Industrial Solutions a i.*, [C-724/17](#), EU:C:2019:204, bod 24).

Úplná účinnosť článku 101 ZFEÚ, a najmä potrebný účinok zákazu uvedeného v jeho odseku 1 by boli spochybnené, ak by sa akákoľvek osoba nemohla domáhať náhrady škody, ktorá jej bola spôsobená zmluvou alebo správaním spôsobilým obmedziť alebo skresliť hospodársku súťaž (rozsudky z 20. septembra 2001, *Courage a Crehan*, [C-453/99](#), EU:C:2001:465, bod 26, ako aj zo 14. marca 2019, *Skanska Industrial Solutions a i.*, [C-724/17](#), EU:C:2019:204, bod 25).

Každá osoba má teda právo domáhať sa náhrady spôsobenej škody, ak existuje príčinná súvislosť medzi uvedenou škodou a kartelovou dohodou alebo postupom zakázaným článkom 101 ZFEÚ (rozsudky z 13. júla 2006, *Manfredi a i.*, [C-295/04](#) až [C-298/04](#), EU:C:2006:461, bod 61, ako aj zo 14. marca 2019, *Skanska Industrial Solutions a i.*, [C-724/17](#), EU:C:2019:204, bod 26).

Právo akejkoľvek osoby domáhať sa náhrady takejto škody totiž posilňuje operatívno-

vidiel únie v oblasti hospodárskej súťaže a svojou povahou odrádza od často utajených dohôd alebo postupov, ktoré môžu obmedziť alebo skresliť hospodársku súťaž, čím prispieva k zachovaniu účinnej hospodárskej súťaže v Európskej únii (rozsudok z 5. júna 2014, *Kone a i.*, [C-557/12](#), EU:C:2014:1317, bod 23).

V tejto súvislosti a osobitne v oblasti práva hospodárskej súťaže vnútroštátne pravidlá týkajúce sa podmienok výkonu práva domáhať sa náhrady škody vyplývajúcej z kartelu alebo postupu zakázaného článkom 101 ZFEÚ, nesmú ohrozovať účinné uplatňovanie tohto ustanovenia (pozri v tomto zmysle rozsudok z 5. júna 2014, *Kone a i.*, [C-557/12](#), EU:C:2014:1317, bod 26).

Právo členských štátov tak musí osobitne zohľadňovať cieľ sledovaný článkom 101 ZFEÚ, ktorým je zabezpečiť účinnú a neskreslenú hospodársku súťaž na vnútornom trhu, ako aj ceny stanovené na základe slobodnej hospodárskej súťaže. Na zabezpečenie tejto účinnosti práva únie Súdny dvor EÚ rozhodol, ako je uvedené v bode 23 tohto rozsudku, že vnútroštátna právna úprava musí každému priznávať právo požiadať o náhradu vzniknutej škody (pozri v tomto zmysle rozsudok z 5. júna 2014, *Kone a i.*, [C-557/12](#), EU:C:2014:1317, bod 32).

Ďalej treba totiž zdôrazniť, ako uviedla aj generálna advokátka v bode 78 svojich návrhov, že zarúčenie úplného a potrebného účinku článku 101 ZFEÚ, ako aj ochrana pred nepriaznivými dôsledkami porušenia pravidiel

Z rozhodovacej činnosti

Súdneho dvora Európskej únie

hospodárskej súťaže by boli výrazne ohrozené, ak by sa možnosť domáhať sa náhrady škody vyplývajúcej z kartelu, obmedzovala len na dodávateľov a nadobúdateľov na trhu dotknutom kartelom. Takýmto spôsobom by sa totiž veľký počet potenciálnych obetí systematicky vylúčil z možnosti domáhať sa náhrady škody.

Spolková krajina Horné Rakúsko vo veci samej uvádza, že neuplatnila škodu ako nadobúdateľ výrobkov dotknutých predmetným kartelom, ale ako verejný subjekt poskytujúci dotácie. Poskytuje totiž tretím osobám stimulačné úvery s nižšou než trhovou úrokovou sadzbou. Vzhľadom na to, že výška úverov je spojená s nákladmi na stavbu, sa spolková krajina Horné Rakúsko domnieva, že jej vznikla škoda, keďže výška úverov – a v dôsledku toho suma finančnej pomoci, ktorá sa poskytla za zvýhodnenú úrokovú sadzbu – bola vyššia než suma úverov, ktorá by bola poskytnutá v prípade neexistencie kartelu.

Žalobkyne vo veci samej však v podstate odmietajú právo, ktoré má spolková krajina Horné Rakúsko, žiadať náhradu škody, o ktorej tvrdí, že jej vznikla, z dôvodu, že táto škoda nemá dostatočnú súvislosť s cieľom ochrany sledovaným článkom 101 ZFEÚ, a teda nemôže viesť k jej náhrade.

Ako však vyplýva z bodov 22 až 25, 26 a 27 tohto rozsudku, akákoľvek škoda, ktorá má príčinnú súvislosť s porušením článku 101 ZFEÚ, musí byť spôsobilá viesť k jej náhrade s cieľom zabezpečiť účinné uplatňovanie

článku 101 ZFEÚ a zachovať potrebný účinok tohto ustanovenia.

Pokiaľ účastníci kartelu nie sú povinní nahradiť všetky škody, ktoré by mohli spôsobiť, nie je v tejto súvislosti nevyhnutné, ako to v podstate poznamenala generálna advokátka v bode 84 svojich návrhov, aby škoda, ktorá vznikla dotknutej osobe, mala okrem toho špecifickú súvislosť s „cieľom ochrany“ sledovaným článkom 101 ZFEÚ.

V dôsledku toho osoby, ktoré na trhu dotknutom kartelom nepôsobia ako dodávateľ ani ako nadobúdateľ, musia mať možnosť požadovať náhradu škody vyplývajúcu zo skutočnosti, že z dôvodu tohto kartelu museli poskytnúť vyššie dotácie, ako keby uvedený kartel neexistoval, a nemohli tento rozdiel ďalej investovať do lukratívnejších projektov.

Prislúcha však vnútroštátnemu súdu určiť, či spolková krajina Horné Rakúsko v prejednávanej veci utrpela takú konkrétnu škodu tým, že najmä overí, či tento orgán mal alebo nemal možnosť uskutočniť lukratívnejšie investície, a v prípade kladnej odpovede, či tento orgán predloží dôkazy potrebné na preukázanie existencie príčinnej súvislosti medzi touto škodou a predmetným kartelom.

DOČASNÝ MECHANIZMUS PREMIESTNENIA ŽIADATEĽOV O MEDZINÁRODNÚ OCHRANU

C-715/17, C-718/17 a C-719/17
Komisia proti Poľsku, Maďarsku a Českej republike

Dátum podania návrhu
21. a 22. december 2017

Dátum rozsudku
2. apríl 2020

Právna oblasť
dočasné opatrenia v oblasti medzinárodnej ochrany

Pôvod žaloby
Rakúsko (podporované Holandskom)

Záver
Poľsko, Maďarsko a Česká republika si tým, že v pravidelných intervaloch a minimálne každé tri mesiace neuviedli primeraný počet žiadateľov o medzinárodnú ochranu, ktorí môžu byť urýchlene premiestnení na ich územie, nesplnili povinnosti, ktoré im vyplývajú z článku 5 ods. 2 [rozhodnutia Rady \(EÚ\) 2015/1601](#) z 22. septembra 2015 o zavedení dočasných opatrení v oblasti medzinárodnej ochrany v prospech Talianska a Grécka a v dôsledku toho si nesplnili aj ďalšie povinnosti premiestnenia, ktoré im vyplývajú z článku 5 ods. 4 až 11 tohto rozhodnutia. Poľsko a Česká republika boli okrem toho viazané aj skorším [rozhodnutím Rady \(EÚ\) 2015/1523](#) zo 14. septembra 2015, z ktorého im vyplývali rovnaké povinnosti.

Z rozhodovacej činnosti

Súdneho dvora Európskej únie

Skutkové okolnosti prípadu

Vzhľadom na núdzovú situáciu spočívajúcu v príleve štátnych príslušníkov tretích krajín do Grécka a Talianska prijala Rada v septembri 2015 vyššie uvedené rozhodnutia (ďalej len „rozhodnutia o premiestnení“). Na základe týchto rozhodnutí Poľsko v decembri 2015 uviedlo, že na jeho územie možno urýchlene premiestniť 100 osôb. Neprišlo však k tomuto premiestneniu a neprijalo ani ďalší záväzok premiestnenia. Pokiaľ ide o Maďarsko, tento členský štát zase nikdy neuviedol počet osôb, ktoré môžu byť premiestnené na jeho územie na základe rozhodnutia o premiestnení, ktoré bolo pre neho záväzné, a neprišlo k žiadnemu premiestneniu. Napokon, Česká republika vo februári a máji 2016 na základe rozhodnutí o premiestnení uviedla, že na jej územie možno premiestniť 50 osôb. Dvanásť osôb z Grécka bolo skutočne premiestnených, Česká republika však už potom neprijala žiadny ďalší záväzok premiestnenia.

Výzvou z 15. júna 2017, pokiaľ ide o Maďarsko a Českú republiku, a zo 16. júna 2017, pokiaľ ide o Poľskú republiku, Komisia začala konanie o nesplnení povinnosti podľa článku 258 ods. 1 ZFEÚ proti týmto trom členským štátom. V týchto výzvach Komisia tvrdila, že tieto členské štáty nedodrжали povinnosti, ktoré im vyplývajú z článku 5 ods. 2 [rozhodnutia 2015/1523](#) a/alebo článku 5 ods. 2 [rozhodnutia 2015/1601](#), a v dôsledku toho ani ich nadväzujúce povinnosti premiestnenia stanovené v článku 5 ods. 4 až 11 rozhodnutia 2015/1523 a/alebo v článku 5 ods. 4 až 11 rozhodnutia 2015/1601.

Listami z 19. septembra 2017 Komisia upozornila Poľskú republiku, Maďarsko a Českú republiku na rozsudok zo 6. septembra 2017, Slovensko a Maďarsko proti Rade ([C-643/15](#) a [C-647/15](#)), pričom uviedla, že Súdny dvor EÚ týmto rozsudkom potvrdil platnosť rozhodnutia 2015/1601. Komisia zároveň vyzvala tieto tri členské štáty, aby čo najskôr prijali opatrenia potrebné na prijatie záväzkov premiestnenia a vykonanie premiestnenia. Keďže Komisia nedostala odpoveď na tieto listy, rozhodla sa podať žalobu.

Právne posúdenie prípustnosti

Súdny dvor EÚ rozhodoval najprv o prípustnosti žalôb, nakoľko tri dotknuté členské štáty v podstate tvrdia, že žaloba, ktorá sa ich týka, je neprípustná, pretože aj keby Súdny dvor EÚ konštatoval nesplnenie povinností vyplývajúcich z rozhodnutia 2015/1523 a/alebo z rozhodnutia 2015/1601, ktoré sa im vytýka, nič by to nemenilo na tom, že jednotlivé dotknuté členské štáty by nemohli splniť povinnosti stanovené článkom 5 ods. 2 a 4 až 11 každého z týchto rozhodnutí, a nesplnenie povinností napraviť, keďže obdobie uplatňovania týchto rozhodnutí a v dôsledku toho povinností, ktoré ukladajú, definitívne uplynulo 17. a 26. septembra 2017.

Je pravda, ako to pripomínajú tri dotknuté členské štáty, že z ustálenej judikatúry Súdneho dvora EÚ vyplýva, že úlohou Komisie je z úradnej moci a vo všeobecnom záujme dbať na uplatňovanie práva únie členskými štátmi a konštatovať existenciu prípadných nesplnení povinností, ktoré z toho vyplývajú, s cieľom odstrániť ich (pozri najmä rozsudok

zo 7. apríla 2011, Komisia/Portugalsko, [C-20/09](#), EU:C:2011:214, bod 41 a citovanú judikatúru).

Túto judikatúru však treba chápať v tom zmysle, že v žalobe o nesplnenie povinnosti Komisia nemôže Súdnemu dvoru EÚ navrhnúť iné než určenie existencie údajného nesplnenia povinnosti na účely jeho odstránenia. Komisia tak nemôže napríklad žiadať, aby Súdny dvor EÚ v rámci žaloby o nesplnenie povinnosti nariadil členskému štátu, aby sa správal určitým spôsobom s cieľom dosiahnuť súlad s právom únie (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 7. apríla 2011, Komisia/Portugalsko, [C-20/09](#), EU:C:2011:214, bod 41).

Naopak, žaloba o nesplnenie povinnosti je prípustná, ak sa Komisia obmedzí na návrh, aby Súdny dvor EÚ určil existenciu údajného nesplnenia povinnosti, najmä v situácii, o akú ide v predjednávanej veci, v ktorej akt sekundárneho práva únie, ktorého porušenie sa tvrdí, prestal byť s konečnou platnosťou uplatniteľný po dátume uplynutia lehoty uloženej v odôvodnenom stanovisku.

Trom dotknutým členským štátom bola totiž ponúknutá možnosť ukončiť nesplnenie povinnosti, ktoré im bolo vytýkané, pred uplynutím lehoty uloženej v odôvodnených stanoviskách, teda pred 23. augustom 2017, a teda pred uplynutím doby uplatňovania [rozhodnutí 2015/1523](#) a [2015/1601](#) prijatím záväzkov premiestnenia na základe článku 5 ods. 2 rozhodnutia 2015/1523 a/alebo rozhodnutia 2015/1601 a prístupným k skutočnému premiestneniu v rámci plnenia povinností,

Z rozhodovacej činnosti

Súdneho dvora Európskej únie

ktoré im prináležia na základe článku 5 ods. 4 až 11 rozhodnutia 2015/1523 a/alebo podľa článku 5 ods. 4 až 11 rozhodnutia 2015/1601, ako ich o to žiadala Komisia vo viacerých listoch a v niekoľkých mesačných oznámeniach o premiestnení a presídlení.

Vzhľadom na to, že k dátumu uplynutia lehoty, ktorá bola takto uložená v odôvodnených stanoviskách, boli povinnosti, ktoré členským štátom vyplývali z [rozhodnutí 2015/1523](#) a [2015/1601](#), stále platné, a že ako uvádza Komisia bez toho, aby jej v tomto bode odporovali, tri dotknuté členské štáty si stále ešte neplnili tieto povinnosti, hoci im Komisia ponúkla možnosť urobiť tak najneskôr k uvedenému dátumu, táto inštitúcia je aj bez ohľadu na neskoršie uplynutie doby uplatňovania uvedených rozhodnutí oprávnená podať prejednané žaloby, ktorých predmetom je to, aby Súdny dvor EÚ určil, že došlo k uvádzanému nesplneniu povinností.

Keby sa mala argumentácia troch dotknutých členských štátov prijať, mohol by sa každý členský štát, ktorý by svojím konaním ohrozoval dosiahnutie cieľa rozhodnutia prijatého na základe článku 78 ods. 3 [ZFEÚ](#), ktoré by sa ako „dočasné opatrenie“ v zmysle tohto ustanovenia uplatňovalo iba počas obmedzeného obdobia, ako to je v prípade rozhodnutí 2015/1523 a 2015/2016 (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 6. septembra 2017, Slovensko a Maďarsko/Rada, [C-643/15](#) a [C-647/15](#), EU:C:2017:631, body 90 a 94), vyhnúť konaniu o nesplnení povinnosti už z toho dôvodu, že toto nesplnenie sa týka aktu prá-

va únie, ktorého doba uplatniteľnosti definitívne uplynula po uplynutí lehoty uloženej v odôvodnenom stanovisku, v dôsledku čoho by členské štáty mohli mať prospech z vlastného pochybenia (pozri analogicky rozsudok z 27. marca 2019, Komisia/Nemecko, [C-620/16](#), EU:C:2019:256, bod 48).

Konštatovanie predmetného nesplnenia povinnosti má navyše vecný význam, najmä s cieľom preukázať základ zodpovednosti, ktorá môže vzniknúť členskému štátu v dôsledku jeho nesplnenia povinnosti voči iným členským štátom, únii alebo jednotlivcom (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 7. februára 1973, Komisia/Taliansko, [39/72](#), EU:C:1973:13, bod 11).

Právne posúdenie veci

Poľská republika a Maďarsko vo veci samej v podstate tvrdia, že v prejednávannej veci mali právo podľa článku 72 [ZFEÚ](#) v spojení s článkom 4 ods. 2 ZEU, ktorý im vyhradzuje výlučnú právomoc udržiavať verejný poriadok a zabezpečovať vnútornú bezpečnosť v rámci aktov prijatých v oblasti priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti uvedenej v hlave V Zmluvy o FEÚ, ponechať neuplatnené svoje záväzky sekundárneho práva, a teda nižšej právnej sily, vyplývajúce z [rozhodnutia 2015/1523](#) a/alebo z [rozhodnutia 2015/1601](#), keďže ide o akty prijaté na základe článku 78 ods. 3 [ZFEÚ](#) patriace tak do uvedenej hlavy V.

Tieto členské štáty tvrdia, že sa na základe článku 72 [ZFEÚ](#) rozhodli neuplatniť rozhodnutie 2015/1523 a/alebo rozhodnutie 2015/1601. Domnievajú sa, že

podľa ich posúdenia rizík, ktoré by predstavovalo prípadné premiestnenie extrémistov a nebezpečných osôb, ktoré môžu vykonávať násilné činy, či dokonca teroristické akty, na ich územie, mechanizmus premiestnenia stanovený v článku 5 každého z týchto rozhodnutí a uplatňovaný gréckymi a talianskymi orgánmi im neumožňoval v plnom rozsahu zabezpečiť udržiavanie verejného poriadku a vnútornú bezpečnosť.

V tejto súvislosti treba pripomenúť, že hoci podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora EÚ prináleží členským štátom prijať vhodné opatrenia na zabezpečenie verejného poriadku na svojom území, ako aj ich vnútornej a vonkajšej bezpečnosti, nevyplýva z toho, že na takéto opatrenia sa vôbec nevzťahuje právo únie. Ako už Súdny dvor EÚ konštatoval, Zmluva stanovuje výslovné odchýlky uplatniteľné v situáciách, keď môže dôjsť k ohrozeniu verejného poriadku alebo verejnej bezpečnosti, len v článkoch 36, 45, 52, 65, 72, 346 a 347 [ZFEÚ](#), ktoré sa týkajú výnimočných a jasne definovaných prípadov. Z toho nemožno vyvodit' záver, že Zmluva obsahuje vlastnú všeobecnú výhradu, ktorá vylučuje všetky opatrenia prijaté na účely verejného poriadku alebo verejnej bezpečnosti z pôsobnosti práva únie. Uznanie existencie takejto výhrady bez ohľadu na osobitné podmienky ustanovení Zmluvy by mohlo ohroziť záväzný charakter a jednotné uplatňovanie práva únie (pozri v tomto zmysle najmä rozsudky z 15. decembra 2009, Komisia/Dánsko, [C-461/05](#), EU:C:2009:783, bod 51, a zo 4. marca 2010, Komisia/Portugalsko,

Z rozhodovacej činnosti

Súdneho dvora Európskej únie

[C-38/06](#), EU:C:2010:108, bod 62, ako aj citovanú judikatúru).

Okrem toho sa má výnimka stanovená v článku 72 ZFEÚ, ako vyplýva z ustálenej judikatúry Súdneho dvora EÚ, najmä pokiaľ ide o výnimky stanovené v článkoch 346 a 347 ZFEÚ, vykladať reštriktívne (pozri v tomto zmysle rozsudky z 15. decembra 2009, Komisia/Dánsko, [C-461/05](#), EU:C:2009:783, bod 52, a zo 4. marca 2010, Komisia/Portugalsko, [C-38/06](#), EU:C:2010:108, bod 63).

Z toho vyplýva, že hoci článok 72 ZFEÚ stanovuje, že hlavou V Zmluvy nie je dotknutý výkon zodpovednosti členských štátov vo veci udržiavania verejného poriadku a zabezpečovania vnútornej bezpečnosti, nemožno ho vykladať tak, že priznáva členským štátom oprávnenie odchýliť sa od ustanovení Zmluvy len odvolaním sa na tieto zodpovednosti (pozri analogicky rozsudky z 15. decembra 2009, Komisia/Dánsko, [C-461/05](#), EU:C:2009:783, bod 53, a zo 4. marca 2010, Komisia/Portugalsko, [C-38/06](#), EU:C:2010:108, bod 64).

Rozsah požiadaviek spočívajúcich v udržiavaní verejného poriadku alebo národnej bezpečnosti teda nemôže určiť jednostranne každý členský štát bez kontroly zo strany inštitúcií únie [pozri v tomto zmysle rozsudky z 11. júna 2015, Zh. a O., [C-554/13](#), EU:C:2015:377, bod 48, ako aj z 2. mája 2018, K. a H. F. (Právo na pobyt a tvrdenia o vojnových zločinoch), [C-331/16](#) a [C-366/16](#), EU:C:2018:296, bod 40 a citovanú judikatúru].

Členskému štátu, ktorý sa dovoľáva článku 72 ZFEÚ, prislú-

cha preukázať potrebu použitia výnimky stanovenej v tomto článku na účely výkonu jeho zodpovednosti v oblasti udržiavania verejného poriadku a zabezpečovania vnútornej bezpečnosti (pozri analogicky rozsudky z 15. decembra 2009, Komisia/Dánsko, [C-461/05](#), bod 55, a zo 4. marca 2010, Komisia/Portugalsko, [C-38/06](#), bod 66).

V tejto súvislosti treba pripomenúť, že pokiaľ ide o [rozhodnutie 2015/1601](#), Súdny dvor EÚ v bodoch 306 až 309 rozsudku zo 6. septembra 2017, Slovensko a Maďarsko proti Rade ([C-643/15](#) a [C-647/15](#) EU:C:2017:631), už zamietol tvrdenie, ktoré uviedla Poľská republika ako vedľajší účastník konania, podľa ktorého je toto rozhodnutie v rozpore so zásadou proporcionality, keďže členským štátom neumožňuje zabezpečiť účinný výkon ich zodpovednosti vo veci udržiavania verejného poriadku a zabezpečovania vnútornej bezpečnosti podľa článku 72 ZFEÚ.

Súdny dvor EÚ totiž konštatoval, že odôvodnenie 32 rozhodnutia 2015/1601, ktoré okrem iného má rovnaké znenie ako odôvodnenie 26 [rozhodnutia 2015/1523](#), najmä stanovuje, že počas celého postupu premiestnenia, až kým sa nevykoná odovzdanie žiadateľa o medzinárodnú ochranu, by sa mala zohľadňovať národná bezpečnosť a verejný poriadok, pričom sa v tejto súvislosti uplatní úplné rešpektovanie základných práv žiadateľa vrátane príslušných pravidiel o ochrane údajov (rozsudok zo 6. septembra 2017, Slovensko a Maďarsko/Rada, [C-643/15](#) a [C-647/15](#), EU:C:2017:631, bod 307).

Súdny dvor EÚ odkázal na článok 5 rozhodnutia 2015/1601 s názvom „Postup premiestnenia“, ktorý v odseku 7, ktorého znenie je rovnaké ako znenie článku 5 ods. 7 rozhodnutia 2015/1523, stanovuje, že členské štáty si zachovávajú právo odmietnuť premiestnenie žiadateľa o medzinárodnú ochranu len vtedy, ak existujú opodstatnené dôvody na to, že by sa žiadateľ považoval za hrozbu pre národnú bezpečnosť alebo verejný poriadok na ich území alebo ak existujú vážne dôvody na uplatnenie ustanovení o vylúčení uvedených v článkoch 12 a 17 [smernice 2011/95](#) (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 6. septembra 2017, Slovensko a Maďarsko/Rada, [C-643/15](#) a [C-647/15](#), EU:C:2017:631, bod 308).

V tejto súvislosti treba dodať, že článok 5 ods. 4 rozhodnutia 2015/1523 a v rovnakom znení článok 5 ods. 4 rozhodnutia 2015/1601 stanovujú, že členský štát premiestnenia môže rozhodnúť, že neschváli premiestnenie žiadateľa o medzinárodnú ochranu identifikovaného Helénskou republikou alebo Talianskou republikou na účely jeho premiestnenia, len ak existujú opodstatnené dôvody, aké sú uvedené v článku 5 ods. 7, teda opodstatnené dôvody domnievať sa, že dotknutý žiadateľ predstavuje hrozbu pre národnú bezpečnosť alebo verejný poriadok na jeho území.

Podmienky mechanizmu, ktoré obsahuje článok 5 každého z týchto rozhodnutí, okrem toho odrážajú zásady pripomenuté v bodoch 143 až 147 tohto rozsudku, podľa ktorých sa článok 72 ZFEÚ ako odchylné ustano-

Z rozhodovacej činnosti

Súdneho dvora Európskej únie

venie vykladá reštriktívne, a teda nepriznáva členským štátom právomoc odchyliť sa od ustanovení práva únie len odvolaním sa na záujmy spojené s udržiavaním verejného poriadku a zabezpečením vnútornej bezpečnosti, ale ukladá im povinnosť preukázať potrebu použitia výnimky stanovenej v tomto článku na účely výkonu ich zodpovednosti v týchto oblastiach.

V tejto súvislosti, ak ide o „vážne dôvody“ na uplatnenie ustanovení týkajúcich sa „vylúčenia“ uvedené v článkoch 12 a 17 [smernice 2011/95](#), dôvody, ktoré v súlade s článkom 5 ods. 7 každého z [rozhodnutí 2015/1523](#) a [2015/1601](#) umožňovali členskému štátu odmietnuť premiestnenie žiadateľa o medzinárodnú ochranu, z judikatúry Súdneho dvora EÚ vyplýva, že príslušný orgán dotknutého členského štátu sa môže odvolávať na dôvod vylúčenia stanovený v článku 12 ods. 2 písm. b) smernice 2011/95 a v článku 17 ods. 1 písm. b) tejto smernice, ktoré sa týkajú situácie, v ktorej žiadateľ o medzinárodnú ochranu spáchal „závažný trestný čin“, až potom, ako na základe individuálneho posúdenia posúdi jemu známe konkrétne skutočnosti, aby zistil, či existujú vážne dôvody domnievať sa, že skutky, ktorých sa dopustila dotknutá osoba, ktorá inak spĺňa kritériá na získanie požadovaného statusu, spadajú pod tento dôvod vylúčenia, pričom posúdenie závažnosti dotknutého trestného činu vyžaduje úplné preskúmanie všetkých okolností dotknutého jednotlivého prípadu (rozsudok z 13. septembra 2018, Ahmed, [C-369/17](#), EÚ:C:2018:713, body 48, 55 a 58).

Pokiaľ ide o takzvané „opodstatnené“ dôvody domnievať sa, že žiadateľ o medzinárodnú ochranu predstavuje „hrozbu pre národnú bezpečnosť alebo verejný poriadok“ na území dotknutého členského štátu premiestnenia, ktoré tomuto členskému štátu umožňujú na základe článku 5 ods. 4 každého z rozhodnutí 2015/1523 a 2015/1601 neschváliť premiestnenie žiadateľa o medzinárodnú ochranu, ktorý je identifikovaný Helénskou republikou alebo Talianskou republikou, a podľa článku 5 ods. 7 každého z týchto rozhodnutí odmietnuť premiestnenie žiadateľa o medzinárodnú ochranu, tieto dôvody musia byť „opodstatnené“ a nie „vážne“, a nemusia nevyhnutne súvisieť so spáchaným závažným trestným činom alebo závažným nepolitickým trestným činom spáchaným mimo krajiny azylu pred prijatím dotknutej osoby ako utečenca, ale vyžadujú iba preukázanie „hrozby pre národnú bezpečnosť alebo verejný poriadok“, a členským štátom premiestnenia jasne ponechávajú širšiu mieru voľnej úvahy než vážne dôvody na uplatnenie ustanovení o vylúčení uvedené v článkoch 12 a 17 smernice 2011/95.

Z toho vyplýva, že mechanizmus stanovený v rámci postupu premiestnenia v článku 5 ods. 4 a 7 každého z rozhodnutí 2015/1523 a 2015/1601 oprávňoval príslušné orgány členského štátu premiestnenia odvolávať sa na vážne alebo opodstatnené dôvody týkajúce sa zabezpečenia národnej bezpečnosti alebo udržiavania verejného poriadku na ich území až po individuálnom posúdení skutočnej alebo potenciálnej hrozby, ktorú by dotknú-

tý žiadateľ o medzinárodnú ochranu predstavoval pre tieto záujmy. Bránil teda, ako to v podstate uviedla aj generálna advokátka v bode 223 svojich návrhov, tomu, aby sa v rámci tohto konania členský štát s výlučným cieľom všeobecnej prevencie a bez toho, aby preukázal priamu súvislosť s individuálnym prípadom, odvolával na článok 72 [ZFEÚ](#) na účely odôvodnenia prerušenia, či dokonca zastavenia vykonávania povinností, ktoré mu vyplývajú z [rozhodnutia 2015/1523](#) a/alebo [rozhodnutia 2015/1601](#).

Z toho vyplýva, že Poľská republika a Maďarsko sa nemôžu opierať o článok 72 ZFEÚ, aby odôvodnili svoje odmietnutie splniť všetky povinnosti premiestnenia, ktoré im ukladá článok 5 ods. 2 a 4 až 11 rozhodnutia 2015/1523 a/alebo článok 5 ods. 2 a 4 až 11 rozhodnutia 2015/1601.

Česká republika tvrdí, že jej rozhodnutie neuplatniť rozhodnutia 2015/1523 a 2015/1601 bolo odôvodnené skutočnosťou, že mechanizmus premiestnenia stanovený týmito rozhodnutiami sa pri svojom uplatnení v praxi ukázal vo veľkej miere nefunkčný a neúčinný, a to najmä z dôvodu systematického nedostatku v spolupráci gréckych a talianskych orgánov alebo z dôvodu, že v Grécku alebo Taliansku neboli v čase prijatia záväzkov premiestnenia žiadni žiadatelia o medzinárodnú ochranu, ktorí mali byť premiestnení, čo je zrejme z neúspechu tohto mechanizmu, pokiaľ ide o celkový počet uskutočnených premiestnení.

V prejednávanej veci Česká republika v rámci svojej obrany

Z rozhodovacej činnosti

Súdneho dvora Európskej únie

v konaní o nesplnení povinnosti, ktoré sa jej týka, vychádza z úvah týkajúcich sa nefunkčnosti alebo neúčinnosti, ktorými pri svojom uplatňovaní v praxi trpel mechanizmus premiestnenia stanovený [rozhodnutiami 2015/1523](#) a [2015/1601](#), vrátane osobitného mechanizmu stanoveného v článku 5 ods. 4 a 7 každého z týchto rozhodnutí, ktorého cieľom je umožniť členským štátom chrániť národnú bezpečnosť alebo verejný poriadok na ich území v rámci postupu premiestnenia, ako odôvodnenie jej rozhodnutia neplniť povinnosti premiestnenia, ktoré pre ňu vyplývajú z článku 5 ods. 2 a 4 až 11 každého z tých istých rozhodnutí.

V tejto súvislosti nemožno pripustiť, pokiaľ sa nemá ohroziť cieľ solidarity vlastný rozhodnutiam 2015/1523 a 2015/1601, ako ani záväzná povaha týchto aktov, aby sa členský štát bez toho, aby sa na tento účel odvolával na právny základ stanovený Zmluvami, mohol opierať o svoje jednostranné posúdenie údajnej neúčinnosti, či dokonca údajnej nefunkčnosti mechanizmu premiestnenia zavedeného uvedenými aktmi, najmä pokiaľ ide o udržiavanie verejného poriadku a zabezpečenie vnútornej bezpečnosti, aby sa vyhol akejkolvek povinnosti premiestnenia vyplývajúcej mu z týchto aktov.

Napokon treba tiež zamietnuť tvrdenie Českej republiky, podľa ktorého tento členský štát uprednostnil podporu Helénskej republiky a Talianskej republiky ako členských štátov nachádzajúcich sa v prvej línii, ako aj niektorých tretích krajín tak, že im poskytla pomoc v inej forme než formou premiestnenia.

Keďže rozhodnutia 2015/1523 a 2015/1601 boli od ich prijatia a počas doby ich uplatňovania pre Českú republiku záväzné, bol tento členský štát povinný splniť si povinnosti premiestnenia uložené týmito rozhodnutiami bez ohľadu na poskytnutie iných druhov pomoci Helénskej republike a Talianskej republike, hoci cieľom takejto pomoci bolo tiež zmierniť tlak na azylové systémy týchto dvoch členských štátov nachádzajúcich sa v prvej línii. Navyše treba poznamenať, že niektoré pomoci boli uložené uvedenými rozhodnutiami alebo inými aktmi prijatými na úrovni únie. Takáto pomoc nemohla v žiadnom prípade nahradiť výkon povinností vyplývajúcich z rozhodnutí 2015/1523 a 2015/1601.

Z toho vyplýva, že dôvod Českej republiky uvedený na jej obranu založený na údajnej nefunkčnosti a na údajnej neúčinnosti mechanizmu premiestnenia upraveného rozhodnutiami 2015/1523 a 2015/1601 treba zamietnuť.

POSKYTOVANIE ŠTÁTNEJ POMOCI ZDRAVOTNÝM POISŤOVNIAM

[C-262/18 P a C-271/18 P](#)

Komisia a Slovenská republika proti Dôvera zdravotnej poisťovni a. s.

Dátum podania návrhu

16. a 19. apríl 2018

Dátum rozsudku

11. jún 2020

Právna oblasť

štátna pomoc
systém sociálneho zabezpečenia
poskytovatelia zdravotného poistenia

Záver

Súdny dvor EÚ (veľká komora) vyhovel odvolaniam Komisie a Slovenskej republiky a rozhodol, že rozsudok Všeobecného súdu EÚ z 5. februára 2018, sp. zn. [T-216/15](#) sa zrušuje a zároveň rozhodol s konečnou platnosťou vo veci tak, že žaloba o neplatnosť podaná slovenským poskytovateľom zdravotného poistenia spoločnosťou Dôvera zdravotná poisťovňa a. s. (ďalej len „Dôvera“) proti rozhodnutiu Komisie sa zamietla.

Skutkové okolnosti prípadu

Počas roka 1994 sa slovenský systém zdravotného poistenia zmenil z unitárneho systému s jedným štátnym poskytovateľom zdravotného poistenia na pluralitný model, v ktorom súčasne môžu pôsobiť verejné aj súkromné subjekty. Podľa slovenskej právnej úpravy účinnej od 1. januára 2005 títo poskytovatelia, či už verejní alebo súkromní, musia mať právnu formu akciových spoločností v rámci

Z rozhodovacej činnosti

Súdneho dvora Európskej únie

súkromného práva zameraných na dosahovanie zisku. V rokoch 2005 až 2014 si slovenskí rezidenti mohli vybrať z viacerých poskytovateľov zdravotného poistenia, medzi ktorými bola Všeobecná zdravotná poisťovňa, a. s. (ďalej len „VšZP“) a Spoločná zdravotná poisťovňa, a. s. (ďalej len „SZP“), ktoré sa zlúčili 1. januára 2010 a ktorých jediným akcionárom je Slovenská republika, ako aj spoločnosti Dôvera a Union zdravotná poisťovňa a. s., ktorých akcionármi sú subjekty súkromného sektora.

V nadväznosti na sťažnosť, ktorú podala 2. apríla 2007 Dôvera vo veci štátnej pomoci údajne poskytnutej Slovenskou republikou v prospech SZP a VšZP, Komisia 2. júla 2013 začala konanie vo veci formálneho zisťovania. Výsledkom tohto konania bolo rozhodnutie z 15. októbra 2014 (ďalej len „[sporné rozhodnutie](#)“), v ktorom Komisia dospela k záveru, že slovenský systém povinného zdravotného poistenia sleduje sociálny cieľ a uplatňuje zásadu solidarity pod dohľadom štátu bez toho, aby existencia určitých prvkov hospodárskej súťaže v jeho kvalite a rozsahu ponuky mohli vyvrátiť tento záver. Komisia zároveň konštatovala, že činnosť spoločností VšZP a SZP v rámci tohto systému nemá hospodársku povahu a v dôsledku toho týchto poskytovateľov nemožno považovať za podniky v zmysle článku 107 ods. 1 [ZFEÚ](#).

Návrhom doručeným do kancelárie Všeobecného súdu EÚ 24. apríla 2015 podala Dôvera žalobu o neplatnosť sporného rozhodnutia, na podporu ktorej uviedla dva žalobné dôvody. Pr-

vý žalobný dôvod bol založený na nesprávnom výklade pojmov „podnik“ v zmysle článku 107 ods. 1 ZFEÚ a „hospodárska činnosť“ a druhý žalobný dôvod bol založený na nesprávnom uplatnení týchto pojmov na SZP a VšZP a na porušení povinnosti odôvodnenia.

Všeobecný súd EÚ vyhovel druhému žalobnému dôvodu a zrušil sporné rozhodnutie bez preskúmania prvého žalobného dôvodu. Proti tomuto rozsudku Všeobecného súdu EÚ podali na Súdnom dvore EÚ Komisia a Slovenská republika odvolania. V odvolacom konaní sa na podporu ich tvrdení pridala aj Fínska republika.

Právne posúdenie

Súdny dvor EÚ na úvod pripomenul, že zákaz štátnej pomoci uvedený v článku 107 ods. 1 ZFEÚ sa týka výlučne činnosti podnikov, pričom pojem „podnik“ zahŕňa každý subjekt vykonávajúci hospodársku činnosť nezávisle od jeho právneho statusu a spôsobu financovania. Pri zisťovaní toho, či sa daný subjekt môže považovať za podnik, hrá dôležitú rolu povaha jeho činnosti. Na posúdenie, či činnosť vykonávaná v rámci systému sociálneho zabezpečenia nemá hospodársku povahu, je potrebné celkové posúdenie predmetného systému a na tieto účely treba zohľadniť existenciu skutočností ako: sledovanie sociálneho cieľa týmto systémom, uplatňovanie zásady solidarity, neexistenciu zámeru dosiahnuť vykonávanou činnosťou zisk a štátny dohľad nad systémom. Všeobecný súd EÚ sa však v rámci svojho celkového posúdenia slovenského systému po-

vinného zdravotného poistenia po tom, čo potvrdil záver Komisie, že tento systém vykazuje významné sociálne, solidárne a regulačné znaky, ktoré sú typické pre systém sledujúci sociálny cieľ a uplatňujúci zásadu solidarity pod dohľadom štátu, domnieval, že tento záver je vyvrátený skutočnosťou, že v tomto systéme poskytovatelia poistenia jednak majú možnosť usilovať sa o zisk a jednak medzi nimi existuje určitá hospodárska súťaž tak v kvalite a rozsahu ich ponúk, ako aj v ich nákupnej činnosti. Všeobecný súd EÚ tým priznal posledným uvedeným znakom nepatričný význam a nedostatočne zohľadnil ich spojitost so sociálnymi, solidárnymi a regulačnými znakmi predmetného systému. Všeobecný súd EÚ sa tak isto nesprávne domnieval, že jednotlivé prvky zavádzajúce určitú hospodársku súťaž do slovenského systému povinného zdravotného poistenia môžu spochybniť sociálnu a solidárnu povahu tohto systému. V tejto súvislosti Súdny dvor EÚ uviedol, že poistenie v slovenskom systéme zdravotného poistenia je povinné pre všetkých slovenských rezidentov, výška príspevkov je stanovená zákonom úmerne k príjmom poistencov bez ohľadu na riziko, ktoré predstavujú z dôvodu ich veku alebo zdravotného stavu, a všetci títo poistenci majú právo na rovnakú úroveň zákonných plnení, takže neexistuje priamy vzťah medzi výškou príspevkov zaplatených poistencom a rozsahom plnení, ktoré sú mu poskytnuté. Okrem toho vzhľadom na to, že poskytovatelia poistenia sú povinní poistiť krytie rizika choroby každého slovenského rezidenta, ktorý o to požiada, bez ohľa-

Z rozhodovacej činnosti

Súdneho dvora Európskej únie

du na riziko vyplývajúce z jeho veku alebo zdravotného stavu, uvedený systém stanovuje aj mechanizmus prerozdelenia nákladov a rizík. Takýto systém poistenia teda podľa Súdneho dvora EÚ vykazuje všetky charakteristiky zásady solidarity. Po tom, čo Súdny dvor EÚ konštatoval, že slovenský systém povinného zdravotného poistenia tiež podlieha dohľadu štátu, uviedol aj, že existencia konkurenčných prvkov v rámci tohto systému poistenia je v porovnaní so sociálnymi, solidárnymi a regulačnými znakmi iba druhotným aspektom a možnosť poskytovateľov poistenia usilovať sa o zisk, používať ho a rozdeľovať ho je značne obmedzená zákonnými povinnosťami, ktorých účelom je zabezpečiť životaschopnosť a kontinuitu povinného zdravotného poistenia.

Mgr. Branislav Bunčák
Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky

Výber rozhodnutí súdov členských štátov EÚ z oblasti správneho práva (JuriFast)

Prinášame Vám výber rozhodnutí z databázy Jurifast, ktorý je spravovaný ACA-Europe (<http://www.aca-europe.eu>). Prostredníctvom databázy Jurifast zabezpečuje ACA-Europe prístup k rozhodnutiam najvyšších správnych súdov, ktorými sa vykonáva právo Európskej únie (ďalej len „EÚ“). ACA-Europe je európske združenie zložené zo Súdneho dvora Európskej únie a štátnych rád alebo z najvyšších správnych jurisdikcií každého z členov Európskej únie. Cieľom ACA-Europe je umožniť lepšie pochopenie práva EÚ sudcami najvyšších správnych súdov v celej Európe a lepšie poznať fungovanie ostatných najvyšších správnych súdov pri vykonávaní práva EÚ; zlepšiť vzájomnú dôveru medzi sudcami najvyšších správnych súdov; podporovať efektívne a účinné fungovanie správneho súdnictva v EÚ; zabezpečiť výmenu názorov o právnych normách v správnych súdnych systémoch a napokon zabezpečiť prístup k rozhodnutiam najvyšších správnych súdov, ktorými sa vykonáva právo EÚ.

FRANCÚZSKO

Autor rozhodnutia
Štátna rada

Dátum rozhodnutia
28. február 2019

Značka konania
417128, 417445

Právna oblasť
základné práva
rovnaké zaobchádzanie
právo na rešpektovanie súkromného života
kultúrna, jazyková a náboženská rozmanitosť

Napadnutý obežník premiéra tým, že stanovil používanie mužského rodu ako neutrálnej formy pre termíny, ktoré sa pravdepodobne budú v právnych predpisoch vzťahovať na ženy aj mužov a nie používanie tzv. inkluzívneho jazyka (*Pozn.*: rodovo neutrálny jazyk), iba nariadil správnym orgánom, aby pri navrhovaní správnych aktov dodržiavali platné gramatické a syntaktické pravidlá.

Vzhľadom na rozsah jeho pôsobnosti nemožno za jeho cieľ alebo účinnosť za žiadnych okolností pokladať narušenie rovnosti medzi ženami a mužmi v rozpore s čl. 1 Ústavy Francúzska a čl. 2 [Zmluvy o Európskej únii](#) a čl. 157 [Zmluvy o fungovaní Európskej únie](#), [Charty základných práv Európskej únie](#), [smernice Európskeho parlamentu a Rady 2006/54/ES zo dňa 5. júla 2006 o vykonávaní zásady rovnosti príležitostí a rovnakého zaobchádzania s mužmi a ženami vo veciach zamestnanosti a povolania](#) a čl. 1 zákona zo dňa 4. augusta 2014 o skutočnej rovnosti medzi ženami a mužmi. Rovnako nie je pravdepodobné, že by ním boli dotknuté osoby, ktoré žalobkyne kvalifikujú ako „nebinárne pohlavia“, alebo v každom prípade porušil právo na rešpektovanie ich súkromného života zaručené čl. 2 [Deklarácie práv človeka a občana](#) z roku 1793, čl. 8 [Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd](#) a čl. 7 Charty základných práv Európskej únie. Neznamená to ani rozpor alebo zjavne nesprávne posúdenie.

HOLANDSKO

Autor rozhodnutia
Štátna rada

Dátum rozhodnutia
3. júl 2019

Značka konania
201604484/3/V2 a 201606947/4/V2
ECLI:NL:RVS:2019:2073
ECLI:NL:RVS:2019:2212

Právna oblasť
konečné rozhodnutie
uviedenie nových skutočností pred súdom počas prebiehajúceho azylového konania
článok 46(3) Smernice 2013/32/EÚ
článok 47 Charty základných práv Európskej únie
úplné a ex nunc preskúmanie

Správne kolégium štátnej rady (ďalej len „Štátna rada“) sa otázkou položenou v prejudiciálnom konaní pýtalo Súdneho dvora Európskej únie, ako má riešiť situáciu, v ktorej žiadateľ o azyl uvádza nový dôvod na azyl prvýkrát počas odvolacieho konania pred správnym súdom prvého stupňa.

Na základe vtedajšej judikatúry Štátna rada akceptovala nové dôvody žiadosti o azyl, iba ak žiadateľ mal opodstatnené dôvody neuviesť ich v predchádzajúcom konaní o námietke pred štátnym tajomníkom. Nové dôvody sa následne mohli použiť iba ako dôvod pre nové azylové konanie.

Po rozsudku Súdneho dvora Európskej únie zo dňa 4. októbra 2018 Ahmedbekova ([C-652/16](#), ECLI:EU:C:2018:801), v ktorom položené otázky sa čiastočne prekrývali s otázkami Štátnej

Výber rozhodnutí súdov členských štátov EÚ z oblasti správneho práva (JuriFast)

rady, sa Súdny dvor EÚ pýtal, či Štátna rada chce zotrvať na svojej prejudiciálnej otázke vzhľadom na tento rozsudok. Štátna rada následne svoju žiadosť o prejudiciálnu otázku stiahla.

Na základe rozsudku Súdneho dvora Európskej únie vo veci [C-652/16 Ahmedbekova](#) Štátna rada rozhodla, že:

„Ak cudzinec prvýkrát predloží dôvod na medzinárodnú ochranu v odvolacom konaní na súde, súd musí vždy preskúmať, či je možné tento azylový dôvod zahrnúť do prebiehajúceho odvolacieho konania. Súd potom skúma, či bol dôvod na azyl podaný včas a či je dostatočne konkrétny, aby samotný súd a štátny tajomník mohli dôvod azylu náležite posúdiť. Ak to tak nie je a zahrnutie nového azylového dôvodu „nepripustne“ predlžuje odvolacie konanie, súd sa nemusí novým azylovým dôvodom v odvolaní zaoberať. Žiadateľ o azyl môže na základe tohto dôvodu podať novú žiadosť o azyl.“

POESKO

Autor rozhodnutia
Najvyšší správny súd

Dátum rozhodnutia
20. december 2018

Značka konania
II OZ 1239/18

Právna oblasť
medzinárodná ochrana predbežné opatrenie odklad výkonu rozhodnutia právo cudzinca zdržiavať sa na území Poľska až do skončenia konania pred súdom prvej inštancie správne súdne konanie procesná [smernica 2013/32/EÚ](#)

Príslušný správny orgán odmietol priznať cudzincovi postavenie utečenca. Cudzinec sa proti tomuto rozhodnutiu odvolal na správny súd; podal tiež návrh na odklad výkonu rozhodnutia. Súd prvej inštancie uznesením návrh na odklad výkonu rozhodnutia zamietol. I keď Najvyšší správny súd pripustil odvolanie proti tomuto uzneseniu, zároveň pripomenul, že § 61 ods. 3 zákona o konaní pred správnymi súdmi pripúšťa odklad výkonu rozhodnutia, ak existuje riziko spôsobenia značnej škody alebo účinkov, ktoré by boli ťažko zvrátiteľné.

Rozhodnutie o odmietnutí poskytnúť medzinárodnú ochranu podľa ustanovení poľského zákona o cudzincoch má dva následky: povinnosť cudzinca opustiť územie Poľska do 30 dní odo dňa doručenia rozhodnutia [článok 299 ods. 6 bod 1) písm. b)] a príkaz na začatie konania o návrate cudzinca, ak [cudzinec] nespĺní povinnosť opustiť Poľsko

(článok 302 ods. 1 bod 16). Najvyšší správny súd uviedol, že výklad poľských ustanovení týkajúcich sa odkladu výkonu rozhodnutia o odmietnutí poskytnutia medzinárodnej ochrany musí zohľadniť ustanovenia procesnej smernice 2013/32/EÚ, najmä článok 46 ods. 5, ktorý zaväzuje členské štáty, aby zabezpečili právo žiadateľov o medzinárodnú ochranu zdržiavať sa na území členského štátu až do ukončenia konania pred súdom prvej inštancie.

Podľa názoru Najvyššieho správneho súdu je nepochybné, že pojem „[kým sa o] opravnom prostriedku nerozhodne“ použitý v článku 46 ods. 5 smernice sa vzťahuje na konanie pred súdom prvej inštancie, čo potvrdil rozsudok Súdneho dvora Európskej únie vo veci [C-180/17 X a Y](#). Podľa Súdneho dvora Európskej únie (ods. 29 uvedeného rozsudku), aby sa zabezpečilo, že odvolanie proti rozhodnutiu o zamietnutí žiadosti o medzinárodnú ochranu bude plne účinné, je potrebné najmä odložiť všetky účinky rozhodnutia o návrate osoby počas zákonnej lehoty na podanie odvolania, a ak je takéto odvolanie podané, až do rozhodnutia o odvolaní vo veci týkajúcej sa medzinárodnej ochrany.

Najvyšší správny súd zistil ohrozenie práva cudzinca na pobyt v Poľsku až do skončenia konania pred súdom prvej inštancie v situácii, keď sa počas súdneho konania o odmietnutí poskytnutia medzinárodnej ochrany vydá rozhodnutie o povinnosti návratu — rozhodnutie, ktoré podlieha povinnému výkonu. Hoci poľské správne súdy doteraz predpokladali, že cudzinec môže po-

Výber rozhodnutí súdov členských štátov EÚ z oblasti správneho práva (JuriFast)

žiadať o predbežné opatrenie iba v súdnom konaní o povinnosti návratu, poskytnutie ochrany iba v tomto štádiu sa môže ukázať ako nedostatočné na to, aby sa cudzincovi zaručilo právo pobytu na území Poľska až do skončenia konania pred súdom prvej inštancie.

Po prvé, ak rozhodnutie o povinnosti návratu cudzinca nie je napadnuté pred súdom, je možné vykonať rozhodnutie napriek prebiehajúcemu súdnemu konaniu o poskytnutí medzinárodnej ochrany. Po druhé, žalobca je zbavený akejkoľvek ochrany od okamihu vydania rozhodnutia o návrate až do podania sťažnosti na správnom súde. Ochranná doba začne plynúť až po podaní sťažnosti a návrhu na odklad výkonu napadnutého rozhodnutia.

Po tretie, ak sa súdne konanie o povinnosti návratu skončí právoplatným zamietnutím sťažnosti pred skončením súdneho konania o poskytnutí medzinárodnej ochrany, cudzinec už nebude mať prospech z ochrany poskytnutej v konaní o návrate osoby. Najvyšší správny súd vysvetlil, že zákon o cudzincoch obmedzuje odklad výkonu rozhodnutia iba na štádium správneho konania o poskytnutí medzinárodnej ochrany alebo do momentu rozhodnutia súdu o návrhu na odklad výkonu napadnutého rozhodnutia o návrate.

Taktiež, ustanovenia zákona o konaní pred správnymi súdmi nerozširujú dočasnú ochranu (predbežné opatrenie) na ďalšie správne súdne konania týkajúce sa cudzinca. Keďže poľský zákon o poskytovaní medzinárodnej ochrany

priamo neustanovuje právo pobytu cudzinca žiadajúceho o medzinárodnú ochranu v konaní pred súdom prvej inštancie, splnenie povinnosti podľa článku 46 ods. 5 [smernice 2013/32](#) sa musí uskutočniť rozhodnutím súdu o odklade výkonu rozhodnutia o odmietnutí poskytnutia medzinárodnej ochrany. To znamená, že až do právoplatnosti rozhodnutia súdov o zamietnutí sťažnosti týkajúcej sa poskytnutia medzinárodnej ochrany nemožno začať a viesť konanie týkajúce sa rozhodnutia o návrate osoby.

Mgr. Katarína Drábiková
Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky

Mgr. Zuzana Kuricová
Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky

Rómovia a kočovníci

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

Preklad materiálu (tzv. *factsheet*), ktorý zostavilo tlačové oddelenie Európskeho súdu pre ľudské práva

„[R]ómovia sa v dôsledku svojej nepokojnej minulosti a neustáleho vyhánania stali špecifickým typom znevýhodnenej a zraniteľnej menšiny... Ako v predchádzajúcich veciach uviedol [Európsky] súd [pre ľudské práva] [(ďalej aj len „súd“)], vyžadujú preto špeciálnu formu ochrany...“ (*D. H. a ďalší proti Českej republike*, sťažnosť č. 57325/00, rozsudok veľkej komory z 13. novembra 2007, odsek 182):

„[H]oci článok 14 [Európskeho] dohovoru [o ochrane ľudských práv a základných slobôd] [(ďalej aj len „dohovor“)] zakazuje diskrimináciu pri užívaní práv a slobôd uvedených v dohovore, článok 1 protokolu č. 12 [k dohovoru] rozširuje rozsah tejto ochrany na všetky práva ustanovené zákonom. Čím zavádza všeobecný zákaz diskriminácie.“ (*Sejdić a Finci proti Bosne a Hercegovine*, rozsudok veľkej komory z 22. decembra [2009], odsek 53).

PRÁVO NA ŽIVOT A ZÁKAZ NEĽUDSKÉHO ALEBO PONIŽUJÚCEHO ZAOBCHÁDZANIA (ČLÁNKY 2 A 3 DOHOVORU)

ÚTOKY NA RÓMSKE OSA- DY A NIČENIE DOMOV A MA- JETKU

Moldovan a ďalší proti Ru- munsku (č. 2)

12. júl 2005

V septembri 1993 napadol v dedine Hădăreni obrovský dav nerómskych dedinčanov, zahŕňajúci miestneho policajného veliteľa a niekoľkých policajných príslušníkov, troch rómskych mužov: jedného upálili [a] ďalších dvoch dav ubil na smrť. Sťažovatelia tvrdili, že polícia potom dav povzbudzovala k ničeniu ďalších rómskych nehnuteľností: celkovo úplne zničili 13 rómskych obydli v dedine. Vyhnali z ich [vlastnej] dediny a domovov, sťažovatelia boli nútení žiť natlačení v nevhodných podmienkach – pivniciach, kurínoch, stajniach. Po tom, ako sťažovatelia podali trestné oznámenia, niektorým z nich po 10 rokoch priznali náhradu škody.

Súd nemohol preskúmať námietky sťažovateľov ohľadom zničenia ich domov a majetku, či vyhnania z dediny, pretože tieto udalosti sa odohrali pred septembrom 1993, a teda predtým, než Rumunsko ratifikovalo dohovor v júni 1994. Rozhodol však, že došlo k porušeniam [dohovoru] vzhľadom na namiatané neskoršie životné podmienky sťažovateľov a poznamenal, že etnická príslušnosť sťažovateľov bola určujúca, pokiaľ ide o dĺžku a výsledok vnútroštátneho konania. Súd najmä rozhodol, že:

- došlo k porušeniu článku 3 dohovoru (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania);
- došlo a ďalej neustále dochádza k porušovaniu článku 8 dohovoru (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života a obydli);
- nedošlo k porušeniu článku 6 ods. 1 dohovoru (prístup k súdu);
- došlo k porušeniu článku 6 ods. 1 dohovoru (právo na spravodlivé súdne konanie) v súvislosti s dĺžkou konania;
- bol porušený článok 14 (zákaz diskriminácie) v spoje-

ní s článkami 6 ods. 1 a [článkom] 8 dohovoru.

Pozri tiež: *Moldovan a ďalší proti Rumunsku (č. 1)*, rozsudok (zmier) z 5. júla 2005; *Lăcătușová a ďalší proti Rumunsku*, ¹ rozsudok z 13. novembra 2012 (týkajúci sa útoku na rómske obydli v dedine v septembri 1993 davom nerómskych dedinčanov a miestnou políciou, počas ktorého dav ubil na smrť druhá a otca sťažovateľiek).

Gergelyová proti Rumunsku ² a Kalanvos a ďalší proti Ru- munsku

26. apríl 2007

Prípady sa týkali vypaľovania obydli patriacich rómskym dedinčanom miestnym obyvateľstvom, zlých životných podmienok obetí a zlyhania orgánov pri zabránení útoku a vykonaní riadneho trestného vyšetrovania, čím pozbavili sťažovateľov práva na podanie civilnej žaloby na určenie zodpovednosti a náhradu škody.

Súd sa rozhodol vyčiarknuť sťažnosť zo zoznamu prípadov potom, ako rumunská vláda vy-

Rómovia a kočovníci

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

dala vyhlásenie, v ktorom uznala porušenie článkov 3, 6, 8, 13 a 14 dohovoru a zaviazala sa odškodniť každého zo sťažovateľov, ako aj prijať niekoľko všeobecných opatrení v rámci súdneho systému, vzdelávacích a sociálnych programov a programov [v oblasti] bývania zameraných na boj proti diskriminácii Rómov v dotknutej župe, povzbudzujúcich ich účasť na ekonomickom, sociálnom, výchovnom, kultúrnom a politickom živote miestnej komunity, podporujúcich pozitívne zmeny vo verejnej mienke vo vzťahu k nim, ako i predchádzajúcich a riešiacich konflikty, ktoré by pravdepodobne vyvolali násilie.

Pozri tiež: *Tănase a ďalší proti Rumunsku*, rozsudok (vyčiarknutie [sťažnosti zo zoznamu prípadov]) z 26. mája 2009

Costică Moldovan a ďalší proti Rumunsku

15. február 2011 (rozhodnutie o neprijateľnosti [sťažnosti])

Vec sa týkala ťažkostí s vykonaním **3** – všeobecných opatrení – z [rozsudku vo veci] Moldovan a ďalší proti Rumunsku z 12. júla 2015 (pozri vyššie).

Súd vyhlásil sťažnosť za neprijateľnú. Podotkol najmä, že nemal právomoc preverovať, či zmluvný štát konal v súlade s povinnosťami uloženými jedným z rozsudkov súdu.

Pozri tiež: *Moldovan a ďalší proti Rumunsku*, rozhodnutie o neprijateľnosti zo 17. apríla 2012.

Burlyva a ďalší proti Ukrajine

6. november 2018

Sťažovatelia, ukrajinskí štátni občania rómskej etnicity, tvrdili, že museli utiecť zo svojich domovov v dedine v Odeskej oblasti po varovaniach pred protirómskym útokom. Sťažovali sa najmä na tento útok smerujúci proti ich domovom a obvinili príslušné orgány, že sa na ňom podieľali, alebo prinajmenšom, že mu nezabránili, resp. ho účinne nevyšetřili.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 8** (právo na rešpektovanie obydľia) v **spojení s článkom 14** dohovoru (zákaz diskriminácie). Tiež rozhodol, že došlo k dvom **porušeniam článku 3** (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania/neúčinné vyšetrovanie) v **spojení s článkom 14** dohovoru vo vzťahu k tým sťažovateľom, ktorí sa v čase predmetných udalostí nachádzali doma. Súd obzvlášť poznamenal, že konanie polície, ktorá sa rozhodla neochrániť sťažovateľov, ale [namiesto toho] im poradila, aby opustili svoje domovy pred pogromom – a skutočnosť, že príslušné udalosti zahŕňali neoprávnený vstup do domov sťažovateľov a ich plienenie veľkým davom ľudí s protirómskym motívom – bolo takej povahy, že porušilo dôstojnosť sťažovateľov dostatočne závažným spôsobom na označenie [príslušného konania] ako ponižujúceho zaobchádzania. Okrem toho, napriek jasným dôkazom o tom, že útok smeroval proti príslušníkom určitej etnickej skupiny, vyšetroval sa ako bežné výtržníctvo a neexistoval dôkaz o tom, že príslušné orgány vykonali akékoľvek vyšetrovanie pred-

sudkov voči Rómom ako pravdepodobného motívu trestného činu.

Prejednávané sťažnosti

Pa[s]tramová proti Ukrajine (Ist[s]ťažnosť) č. 54476/14 **4**

O sťažnosti bola ukrajinská vláda upovedomená 17. decembra 2015.

Prípado sa zaoberá sťažovateľkinými tvrdeniami o tom, že sa osoby konajúce v mene štátu zapojili do zničenia rómskeho tábora, kde sťažovateľka žila, a že sa v tejto súvislosti nevykonalo riadne vyšetrovanie.

Súd upovedomil o sťažnosti ukrajinskú vládu a položil stranám otázky týkajúce sa článkov 3 (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania) a 14 dohovoru (zákaz diskriminácie) a s ohľadom na článok 1 protokolu č. 12 k dohovoru (všeobecný zákaz diskriminácie).

STRELNÉ RANY POČAS VYPOČÚVANIA NA POLÍCIU A PRI POKUSE O ZATKNUTIE

Načovová a ďalší proti Bulharsku **5**

6. júl 2005 (veľká komora)

Vec sa týkala zavraždenia príbuzných sťažovateľov, oboch vo veku 21 rokov, vojenským policajtom pri pokuse o zatknutie. Sťažovatelia najmä tvrdili, že ich príbuzní boli pozbavení života v rozpore s článkom 2 dohovoru (právo na život) v dôsledku chybného zákona a praxe, ktorá povoľovala použitie smrtiacej sily bez [podmienky] úplnej nevyhnutnosti. Ďalej uviedli, že predsudky a nevraživý postoj

Rómovia a kočovníci

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

voči občanom rómskeho pôvodu zohrali podstatnú rolu počas udalostí, ktoré viedli k strelbe, a že sa nevykonalo riadne vyšetrovanie, opierajúc sa o článok 14 (zákaz diskriminácie) v spojení s článkom 2 dohovoru.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 2** dohovoru (právo na život) v súvislosti s usmrtením príbuzných sťažovateľov. Rozhodol tiež, že došlo k **porušeniu článku 2** na tom základe, že orgány účinne nevyšetřili príslušné úmrtia. Pokiaľ ide o to, či boli usmrtenia rasovo motivované, veľká komora, na rozdiel od komory, **6** nemala za to, že rasový postoj zohral rolu pri úmrtí príbuzných sťažovateľov. Rozhodla preto, že **článok 14 v spojení s článkom 2** dohovoru z hmotnoprávneho hľadiska **nebol porušený**. Nakoniec, vo veci účinného vyšetrovania prípadného rasového motívu, veľká komora rozhodla, že si [vnútroštátne] orgány nespĺnili svoju povinnosť podniknúť všetky možné kroky, aby vyšetřili, či diskriminácia zohrala pri udalostiach rolu alebo nie, **v rozpore s článkom 14 v spojení s článkom 2** z procesného hľadiska.

Guerdner a ďalší proti Francúzsku

7. jún 2007

Prípado sa týkal smrti člena rodiny sťažovateľov, ktorý bol vzatý do policajnej väzby a usmrtený žandárom pri pokuse o útek.

Súd rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 2** dohovoru (právo na život) pokiaľ ide o vnútroštátnu právnu úpravu použitia sily, ale došlo k **porušeniu článku 2** z dôvodu použitia smrteľnej sily.

Ďalej rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 2** v súvislosti s vyšetrovaním usmrtenia orgánmi [činnými v trestnom konaní].

Podobné prípady:

Vasil Sašov Petrov proti Bulharsku **7**

10. jún 2010

Soare a ďalší proti Rumunsku

22. február 2011

[ŽIVOTNÉ] PODMIENKY PRI PRIJÍMANÍ [CUDZINCŮV]

V. M. a ďalší proti Belgicku **([sťažnosť] č. 60125/11)**

7. júl 2015 — prípad predložený veľkej komore v decembri 2015

Prípado sa týkal [životných] podmienok pri prijímaní srbskej rodiny rómskeho pôvodu žiadajúcej o azyl v Belgicku. Sťažovatelia tvrdili, že ich v Belgicku podrobili neľudským a ponižujúcim životným podmienkam, čo, okrem iného, spôsobilo smrť ich najstaršej dcéry.

Veľká komora rozhodla, že sťažnosť má byť **vyčiarknutá zo zoznamu** prípadov podľa článku 37 dohovoru (vyčiarknutie sťažnosti). Konštatovala, že sťažovatelia, ktorí sa z vlastnej vôle vrátili do Srbska, prerušili kontakt so svojou právničkou. Neinformovali ju o mieste svojho pobytu ani jej neposkytli iný spôsob, ako ich kontaktovať. Nič však nenaznačovalo, že by im neisté podmienky, v ktorých sťažovatelia v Srbsku žili, bránili udržiavať aspoň nejaký kontakt s ich právničkou počas tak dlhého obdobia, hoc aj prostredníctvom tretej osoby, ak to bolo potrebné. Veľká komora sa preto domnievala, že možno dospieť k záveru,

že sťažovatelia stratili záujem o konanie a už nemali v úmysle v ňom pokračovať.

Prejednávané sťažnosti

B. G. a ďalší proti Francúzsku **([sťažnosť] č. 63141/13)**

O sťažnosti bola francúzska vláda upovedomená 9. októbra 2013.

Sťažovatelia, rodiny skladajúce sa z párov s deťmi vo veku jeden až jedenásť rokov, tvrdia, že ich súčasné núdzové ubytovanie v stanoch nespĺňa požiadavky článku 3 dohovoru (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania), konkrétne s ohľadom na ich postavenie žiadateľa o udelenie azylu a prítomnosť veľkého množstva maloletých detí.

Súd upovedomil o sťažnosti francúzska vládu a položil stranám otázky týkajúce sa článku 3 dohovoru (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania).

ÚMRTIE V ZDRAVOTNÍCKO-SOCIÁLNO M ZARIADENÍ

Centre for Legal Resources v mene Valentina Câmpeana proti Rumunsku

17. apríl 2014 (veľká komora)

Vec sa týkala úmrtia mladého muža rómskeho pôvodu, ktorý bol HIV pozitívny a trpel závažným mentálnym postihnutím, v psychiatrickej liečebni. Sťažnosť v jeho mene podala mimovládna organizácia.

Súd rozhodol, že za výnimočných okolností prípadu a so zreteľom na vážnosť obvinení bolo možné, aby mimovládna organi-

Rómovia a kočovníci

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

zacia zastupovala mladého muža, napriek tomu, že organizácia samotná nebola obeťou údajných porušení dohovoru.

V tomto prípade súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 2** dohovoru (právo na život) z hmotného i procesného hľadiska. Súd najmä podotkol: že Valentina Câmpăna umiestnili do zdravotníckych zariadení, ktoré neboli vybavené tak, aby sa primerane postarali o jeho zdravotný stav; že ho bez náležitej diagnostiky premiestnili z jedného zariadenia do druhého; a že [mu] orgány nezabezpečili adekvátnu liečbu prostredníctvom antiretrovirálnych liekov. Orgány, vedomé si zložitosti situácie – nedostatku personálu, nevýdatnej stravy a žiadneho kúrenia – v psychiatrickej liečebni, do ktorej ho umiestnili, bezdôvodne ohrozili jeho život. Navyše, okolnosti jeho úmrtia neboli účinne vyšetrené. Súd taktiež rozhodol o **porušení článku 13** (právo na účinný prostriedok nápravy) v **spojení s článkom 2** dohovoru, vzhľadom na to, že Rumunsko neposkytovalo vhodný mechanizmus na odškodnenie ľudí s mentálnym postihnutím, ktorí tvrdili, že boli obeťami podľa článku 2.

USMRTENIE PODPAĽAČSKÝM ÚTOKOM

Fedorčenko a Lozenková proti Ukrajine **8**
20. september 2012

Sťažovatelia najmä namietali, že päť ich príbuzných zomrelo pri požiari ich domu, a že štátne orgány nevykonali dôkladné a účinné vyšetrovanie okolností ich úmrtia a účasti policajného majora

na podpaľáčskom útoku. Ďalej uviedli, že trestný čin bol rasovo motivovaný vzhľadom na ich róm-sku etnicitu.

Súd sa domnieval, že vyšetrovanie úmrtí príbuzných sťažovateľov nebolo účinné, a preto rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 2** dohovoru (právo na život) z procesného hľadiska. Ďalej pre nedostatok dôkazov rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 2** z hmotnoprávneho hľadiska. Napokon, podotýkajúc obzvlášť, že neexistovali dôkazy, že by orgány [činné v trestnom konaní] prešetrieli prípadný rasový motív útoku, súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 14** (zákaz diskriminácie) v **spojení s článkom 2** dohovoru z procesného hľadiska.

ÚMRTIE VO VÄZBE ALEBO PRI OBMEDZENÍ OSOBNEJ SLOBODY

Anguelovová proti Bulharsku **9**
13. jún 2002

Prípado sa týkal smrti sťažovateľkinho 17-ročného syna vo väzbe po zadržaní pre pokus o krádež. Sťažovateľka tvrdila, že jej syn zomrel potom, čo s ním policajní príslušníci zle zaobchádzali; že mu polícia nezabezpečila adekvátne lekárske ošetrovanie jeho zranení; že orgány [činné v trestnom konaní] nepodnikli účinné vyšetrovanie; že zadržanie jej syna bolo nezákonné; že nemala k dispozícii účinný prostriedok nápravy; a že došlo k diskriminácií na základe rómskeho (cigánskeho) pôvodu jej syna.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 2** dohovoru (právo

na život) v súvislosti s usmrtením sťažovateľkinho syna; v súvislosti s tým, že bulharské orgány neposkytli včas zdravotnú starostlivosť; a v súvislosti so záväzkom Bulharska skutok účinne vyšetriť. Konkrétne, súd považoval vysvetlenie bulharskej vlády ohľadne smrti sťažovateľkinho syna za nepravdepodobné a [bol toho názoru, že] vyšetrovanie nebolo objektívne ani dôkladné, čo v rozhodujúcej miere podrylo schopnosť [štátu] určiť príčinu smrti a zodpovedné osoby.

Súd tiež rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 3** (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania), **článku 5** (právo na slobodu a bezpečnosť) a **článku 13** dohovoru (právo na účinný prostriedok nápravy). Nakoniec rozhodol, že **nebol porušený článok 14** dohovoru (zákaz diskriminácie): sťažovateľkine námietky, že policajní príslušníci a vyšetrovacie orgány vnímali jej syna ako Róma/Cigána, čo v rozhodujúcej miere ovplyvnilo ich postoj a správanie, sa zakladali na vážnych argumentoch; [súd] nedokázal ale dospieť k záveru, že [predmetné skutočnosti] boli preukázané nad všetky pochybnosti.

Ogňanovová a Čobanová proti Bulharsku **10**
23. február 2006

De facto manžela prvej sťažovateľky a [zároveň] syna druhej sťažovateľky – bulharského občana rómskeho pôvodu – zadržali a predviedli na políciu pre podozrenie, že sa podieľal na viacerých krádežiach a vlámانيach. Nasledujúci deň v priebehu vypočúvania vypadol z okna na tre-

Rómovia a kočovníci

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

ťom poschodí policajnej stanice, kde ho zadržovali. Odviezli ho do nemocnice, kde na druhý deň zomrel. Sťažovateľky najmä tvrdili, že ich rodinný príslušník zomrel v dôsledku zlého zaobchádzania počas zadržavania políciou, a že orgány účinne nevyšetřili okolnosti jeho úmrtia. Namietali tiež, že napadnuté udalosti boli výsledkom diskriminačného postoja voči ľuďom rómskeho pôvodu.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 2** dohovoru (právo na život) vo vzťahu k smrti príbuzného sťažovateľiek, pričom konštatoval, že bulharská vláda plne neobjasnila jeho smrť a zranenia počas zadržania. Súd ďalej rozhodol o **porušení článku 2** na tom základe, že bulharské orgány [činné v trestnom konaní] úmrtie účinne nevyšetřili. Súd ďalej rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 3** (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania), **článku 5** (právo na slobodu a bezpečnosť) a **porušeniu článku 13** dohovoru (právo na účinný prostriedok nápravy). Napokon, s poukazom najmä na to, že materiály v spise neobsahovali žiadny konkrétny náznak toho, že by pri sporných udalostiach zohral rolu rasistický postoj, súd rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 14** (zákaz diskriminácie).

Mižigárová proti Slovenskej republike

14. december 2010

Vec sa týkala smrti rómskeho muža – manžela sťažovateľky – v priebehu policajného výsluchu. Bol postrelený do brušnej dutiny služobnou zbraňou poručíka a vyšetrovanie uzavreli so záverom,

že [muž] poručíkovi zbraň násilne vzal a sám sa postrelil.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 2** dohovoru (právo na život), pričom poznamenal, že aj keby [muž] spáchal samovraždu, ako uvádzali vyšetrovacie orgány, porušili svoj záväzok prijať primerané opatrenia na ochranu jeho života a zdravia počas policajného predvedenia. Rovnako rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 2** z procesného hľadiska, keďže sa na vnútroštátnej úrovni neuskutočnilo zmysluplné vyšetrovanie spôsobilé odhaliť skutočné okolnosti smrti sťažovateľkinho manžela. Súd ďalej rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 14** (zákaz diskriminácie) v **spojení s článkom 2** dohovoru. Obzvlášť nebol presvedčený, že by objektívne dôkazy boli sami o sebe dostatočne silné na to, aby preukázali rasový motív incidentu.

Ion Bălăşoiu proti Rumunsku

17. február 2015

Prípado sa týkal úmrtia mladého muža rómskeho pôvodu vo veku 18 rokov vo väzení, čo bolo podľa jeho otca výsledkom zlého zaobchádzania, ktorému ho podrobili policajní príslušníci dva mesiace predtým, keď sa nachádzal vo väzbe.

Súd rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 2** dohovoru (právo na život). Taktiež konštatoval, že **nedošlo k porušeniu článku 3** (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania) vo vzťahu k údajnému zlému zaobchádzaniu, no rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 3** z procesného hľadiska, pokiaľ išlo o jeho vyšetrovanie orgánmi [činnými v trest-

nom konaní]. Súd napokon rozhodol, že **článok 14** (zákaz diskriminácie) v **spojení s článkom 3** dohovoru porušený nebol.

Podobné prípady:

Veliková proti Bulharsku **11**

18. máj 2010

Klejn a Aleksandrovič proti Rusku **12**

3. máj 2012

ÚMRTIE ALEBO ZMIZNUTIE V DÔSLEDKU LODNEJ NEHODY

Randelovićová a ďalší proti Čiernej Hore **13**

19. september 2017

Prípado sa týkal námietky, že orgány Čiernej Hory nevykonali rýchle a účinné vyšetrovanie úmrtia alebo zmiznutia rodinných príslušníkov sťažovateľov. Druhí spomenutí, skupina Rómov, na pobreží Čiernej Hory s úmyslom doplávať do Talianska nastúpili na loď, ktorá sa v auguste 1999 potopila.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu procesnej stránky článku 2** dohovoru (právo na život). Uvedol najmä, že vláda Čiernej Hory nijako neodôvodnila dĺžku trestného konania, ktoré po podaní novej obžaloby v roku 2006 trvalo viac ako desať rokov a sedem mesiacov. S odvolaním sa na svoju judikatúru, súd predovšetkým zdôraznil, že plynutie času nevyhnutne znížilo kvalitu a množstvo dostupných dôkazov; a že dojem absencie náležitej starostlivosti spochybnil dobrú vieru vo vyšetrovacie úsilie. Prieťahy v konaní tiež predĺžili útrapy rodinných príslušníkov. Súd sa preto domnieval, že pred-

Rómovia a kočovníci

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

metné prieskany nemožno považovať za zlučiteľné so záväzkom štátu podľa článku 2.

Súd sa mal za to, že vyšetrovanie úmrtí príbuzných sťažovateľov nebolo účinné, a preto rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 2** dohovoru (právo na život) z procesného hľadiska. Ďalej pre nedostatok dôkazov rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 2** z hmotnoprávneho hľadiska. Napokon, podotýkajúc obzvlášť, že neexistovali dôkazy, že by orgány [činné v trestnom konaní] prešetrili prípadný rasový motív útoku, súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 14** (zákaz diskriminácie) v **spojení s článkom 2** dohovoru z procesného hľadiska.

VYHOSTENIE

Sulejmanovic a ďalší a Sejdovic a Sulejmanovic proti Taliansku

8. november 2002 (zmier)

Vec sa týkala vyhostenia Rómov a ich maloletých detí do Bosny a Hercegoviny, o ktorých tvrdili, že v nej budú vystavení riziku prenasledovania.

Súd sa rozhodol **vyčiarknuť sťažnosť zo zoznamu prípadov** po dosiahnutí zmieru, v ktorom sa talianska vláda zaviazala zrušiť príkazy na vyhostenie, povoliť sťažovateľom a ich rodinám vstup do Talianska a vydať im povolenie na pobyt z humanitárnych dôvodov. Vláda sa ďalej zaviazala poskytnúť dočasné miesto, pokiaľ sa nájde trvalé riešenie, možnosť navštevovať školské zariadenia pre deti školského veku a zabezpečiť zdra-

votnú starostlivosť pre jedno neploleté dieťa s Downovým syndrómom, ktoré údajne krátko pred vyhostením podstúpilo v Ríme operáciu srdca.

NÚTENÁ STERILIZÁCIA RÓMSKÝCH ŽIEN

V. C. proti Slovenskej republike [sťažnosť] č. 18968/07

8. november 2011

Sťažovateľku rómskeho pôvodu sterilizovali vo verejnej nemocnici bez jej plného a informovaného súhlasu po pôrode druhého dieťaťa. Súhlas podpísala v čase, keď pôrod už prebiehal, bez toho, aby rozumela, čo je jeho predmetom a bez toho, aby chápala, že ide o nezvratný zákrok a potom, čo jej povedali, že ak by mala tretie dieťa, ona alebo dieťa by zomreli. Následne ju vylúčili z rómskej komunity a teraz, [už] rozvedená, uvádza neplodnosť ako jeden z dôvodov odlúčenia od bývalého manžela.

Súd rozhodol, že sťažovateľka musela prežívať pocity strachu, úzkosti a podriadenosti v dôsledku sterilizácie, ako aj spôsobu, akým ju požiadali so zákrokom súhlasiť. Fyzicky a psychicky trpela dlhšie časové obdobie, pričom trpel aj jej vzťah k bývalému manželovi a rómskej komunite. Aj keď neexistoval dôkaz, že by mal lekársky personál v úmysle s ňou zle zaobchádzať, hrubo nerešpektoval jej právo na autonómiu a slobodné rozhodovanie sa v postavení pacienta. Jej sterilizácia tak predstavovala **porušenie článku 3** dohovoru (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania).

Súd ďalej rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 3** vo vzťahu k údajnému neadekvátnemu prešetreniu jej sterilizácie. Na záver súd konštatoval, že došlo k **porušeniu článku 8** dohovoru (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života) vzhľadom na nedostatok právnych záruk v tom čase, ktoré by brali osobitý zreteľ na jej reprodukčné zdravie ako Rómky.

N. B. proti Slovenskej republike [sťažnosť] č. 29518/10

12. jún 2012

Sťažovateľka v tomto prípade tvrdila, že ju sterilizovali bez jej plného a informovaného súhlasu vo verejnej nemocnici v Slovenskej republike.

Súd dospel k záveru, že sterilizácia znamenala **porušenie článku 3** dohovoru (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania). Ďalej rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 3**, pokiaľ išlo o **tvrdenie sťažovateľky, že prešetrenie jej sterilizácie nebolo adekvátne**. Nakoniec súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 8** dohovoru (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života).

I. G., M. K. a R. H. proti Slovenskej republike [sťažnosť] č. 15966/04

13. november 2012

Vec sa týkala troch žien rómskeho pôvodu, ktoré sa predovšetkým sťažovali, že ich sterilizovali bez ich plného a informovaného súhlasu; že orgány následne ich sterilizácie nevyšetřili dôkladne, spravodlivo a účinne; a že ich etnický pôvod hral pri sterilizácii rozhodujúcu rolu.

Rómovia a kočovníci

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

Súd rozhodol, že došlo k **dvom porušeniam článku 3** dohovoru (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania), v prvom rade, z dôvodu sterilizácie prvej a druhej sťažovateľky a v druhom rade, v súvislosti s námietkou prvej a druhej sťažovateľky, že vyšetrenie ich sterilizácií nebolo primerané. Súd ďalej rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 8** dohovoru (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života) vo vzťahu k prvej a druhej sťažovateľke a **nedošlo k porušeniu článku 13** dohovoru (právo na účinný prostriedok nápravy). V závere súd rozhodol o **vyčiarknutí** sťažnosti tretej sťažovateľky **zo zoznamu prípadov** podľa článku 37 ods. 1 písm. c) dohovoru.

Pozri tiež: *R. K. proti Českej republike* ([sťažnosť] č. 7883/08), rozhodnutie (o vyčiarknutí [sťažnosti zo zoznamu prípadov]) z 27. novembra 2012; *G. H. proti Maďarsku* ([sťažnosť] č. 54041/14), rozhodnutie (o neprijateľnosti [sťažnosti]) z 9. júna 2015.

POLICAJNÉ NÁSILIE

Bekos a Koutropoulos proti Grécku

13. december 2005

Sťažovatelia, dvaja grécki občania rómskeho pôvodu, tvrdili najmä, že sa stali terčom policajného násillia počas policajného zadržania. Taktiež namietali, že orgány incident riadne nevyšetřili, a že sporné udalosti boli motivované rasovými predsudkami.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 3** dohovoru (zákaz neľudského alebo ponižujúceho

zaobchádzania), konštatujúc, že vážne ublíženie na zdraví, ktoré utrpeli [keď sa nachádzali] v rukách polície, ako i pocity strachu, úzkosti a poníženia vyvolané namietaným zaobchádzaním, im museli spôsobiť utrpenie dostatočnej závažnosti na to, aby sa konanie polície charakterizovalo ako neľudské a ponižujúce zaobchádzanie. Súd tiež rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 3** v súvislosti s tým, že sa účinne neprešetřilo dôveryhodné tvrdenie sťažovateľov o zlom zaobchádzaní počas zadržania. Súd ďalej rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 14** (zákaz diskriminácie) v **spojení s článkom 3** dohovoru vo vzťahu k obvineniam, že rasistický postoj zohral úlohu v tom, ako polícia so sťažovateľmi zaobchádzala. V závere súd uviedol, že došlo k **porušeniu článku 14 v spojení s článkom 3** vzhľadom na to, že si orgány nesplnili povinnosť podniknúť všetky možné kroky, aby vyšetřili, či diskriminácia mohla zohrať rolu v predmetných udalostiach alebo nie.

Jašar proti „Bývalej juhoslovanskej republike Macedónsko“

15. február 2007

Sťažovateľ, macedónsky občan rómskeho pôvodu, sa sťažoval hlavne na policajné násillie počas zadržania v cele policajného zariadenia po bitke v pohostinstve a na to, že orgány činné v trestnom konaní nevykonali oficiálne vyšetrovanie s cieľom identifikovať a potrestať policajných príslušníkov zodpovedajúcich za zlé zaobchádzanie, ktoré si pretrpel.

Keďže predložené dôkazy súdu neumožňovali, aby bez akýchkoľvek pochybností konštatoval,

že so sťažovateľom po fyzickej a mentálnej stránke zle zaobchádzali, súd rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 3** dohovoru (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania) vo vzťahu k údajnému zlému zaobchádzaniu. Súd ďalej rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 3** v spojitosti s nevyšetřením sťažovateľových tvrdení, že s ním počas zadržania polícia zle zaobchádzala.

Pozri tiež: *Dželadinov proti „Bývalej juhoslovanskej republike Macedónsko“*, ¹⁴ rozsudok z 10. apríla 2008; *Sulejmanov proti „Bývalej juhoslovanskej republike Macedónsko“*, rozsudok z 24. apríla 2008.

Cobzaru proti Rumunsku

26. júl 2007

Sťažovateľ tvrdil, že s ním polícia zle zaobchádzala, keď prišiel na miestnu policajnú stanicu po incidente v byte svojej priateľky. Ďalej sa sťažoval, že príčinou zlého zaobchádzania a toho, že polícia odmietla promptne, nezávisle a účinne vyšetřit jeho obvinenia, bol jeho rómsky pôvod.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 3** dohovoru (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania), pokiaľ ide o zlé zaobchádzanie so sťažovateľom. Uviedol, že rumunská vláda dostatočne nepreukázala, že sťažovateľove zranenia boli spôsobené inak, než zaobchádzaním, ktorému ho podrobili, keď sa nachádzal na policajnej stanici v moci polície; a že zranenia boli výsledkom neľudského a ponižujúceho zaobchádzania. Súd ďalej dospel k záveru, že rumunské

Rómovia a kočovníci

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

orgány riadne nevyšetřili sťažovateľove obvinenia zo zlého zaobchádzania, čím došlo k **porušeniu článku 3**. Súd tiež konštatoval, že sťažovateľ nemal prístup k účinnému prostriedku nápravy vo vzťahu k údajnému zlému zaobchádzaniu zo strany polície v **rozpore s článkom 13** dohovoru (právo na účinný prostriedok nápravy). V neposlednom rade, súd rozhodol, že orgány činné v trestnom konaní neprešetřili prípadný rasový motív zlého zaobchádzania so sťažovateľom, čo spolu s ich postojom počas vyšetřovania viedlo k diskriminácii a **porušeniu článku 14** (zákaz diskriminácie) v **spojení s článkami 3 a 13** dohovoru.

Petropoulou-Tsakirisová proti Grécku **15**

6. december 2007

Sťažovateľka, grécka občianka rómskeho pôvodu, tvrdila, že bola obeťou policajného násillia, ktoré viedlo k potratu; a že grécke orgány riadne nevyšetřili námietky, ktoré vzniesla. Ďalej uviedla, že jej rómsky etnický pôvod ovplyvnil postoj a správanie polície a justičných orgánov.

Súd rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 3** dohovoru (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania), pokiaľ ide o údajné zlé zaobchádzanie, keďže predložené dôkazy mu neumožňovali, aby bez akýchkoľvek pochybností konštatoval, že sťažovateľkin potrat bol dôsledkom policajnej brutality. Súd ďalej rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 3** dohovoru vzhľadom na to, že sťažovateľkine obvinenia neboli účinne prešetřené. Súd napokon konštatoval, že to, že grécke orgány nevyšetřili prí-

padný rasový motív stojaci za zlým zaobchádzaním so sťažovateľkou, spolu so všeobecne neobjektívnym postojom počas vyšetřovania viedli k diskriminácii a **porušeniu článku 14** (zákaz diskriminácie) v **spojení s článkom 3** dohovoru.

Stoica proti Rumunsku

4. marec 2008

Počas konfliktu medzi políciou a skupinou Rómov, policajt údajne zbil štrnásťročného sťažovateľa, rumunského občana rómskeho pôvodu, napriek varovaniu, že nedávno podstúpil operáciu hlavy. Sťažovateľ predovšetkým uviedol, že s ním polícia zle zaobchádzala; a že následné vyšetřovanie udalostí bolo nedostatočné. Taktiež namietal, že zlé zaobchádzanie a rozhodnutie nestíhať policajného príslušníka boli motivované rasovými predsudkami.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 3** dohovoru (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania) z hmotnoprávneho i procesnoprávneho hľadiska; na jednej strane konštatoval, že rumunské orgány riadne nevyšetřili sťažovateľove obvinenia zo zlého zaobchádzania; na druhej strane, Rumunsko dostatočne nepreukázalo, že sťažovateľove zranenia boli spôsobené inak, než zaobchádzaním, ktorému ho podrobili policajti. Súd dospel k záveru, že sťažovateľove zranenia boli dôsledkom neľudského a ponižujúceho zaobchádzania; a že sa nevykonalo riadne vyšetřovanie. Súd ďalej rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 14** (zákaz diskriminácie) v **spojení s článkom 3** dohovoru: ani prokurátor dohliadajúci na trestné

vyšetřovanie, ani rumunská vláda nedokázali predložiť žiaden argument, ktorý by ukázal, že incident bol rasovo neutrálny. Naopak, dôkazy naznačili, že správanie policajných príslušníkov bolo jasne motivované rasizmom.

Adam proti Slovenskej republike

26. júl 2016

Prípad sa týkal obvinení 16-ročného Róma, že dostal facku, keď ho polícia vypočúvala ohľadne lúpeže; a že s tým súvisiace vyšetřovanie bolo nedostatočné.

Súd rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 3** dohovoru (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania), čo sa týka sťažovateľovho obvinenia, že ho počas policajného zaistenia vyfackali; ale že došlo k **porušeniu článku 3** v súvislosti s jeho námietkou o nedostatočnom prešetření obvinenia zo zlého zaobchádzania. Vo vzťahu k meritu sťažovateľovho tvrdenia, že mu policajní príslušníci, ktorí ho vypočúvali, dali facku, súd upozornil na niekoľko prvkov spochybňujúcich jeho výpoveď a považoval za pravdepodobné, ako uviedla slovenská vláda, že k jeho zraneniu – opuchnutému lícu – mohlo dôjsť, keď kľádol odpor pri zatknutí (ako vyplýva zo zápisnice). Pokiaľ však ide o vyšetřenie údajného vyfackania, zdá sa, že namiesto toho, aby prešetřili sťažovateľovo obvinenie z úradnej moci, presunuli orgány dôkazné bremeno na sťažovateľa. Orgány zjavne ani nepodnikli akékoľvek kroky, aby odstránili nezrovnalosti medzi rôznymi verziami príčiny, prečo sťažovateľovi napuchlo líce; ne-

Rómovia a kočovníci

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

vypočuli či nepodrobili krížovému výsluchu určitých svedkov, vrátane obvinených policajtov a ošetrojúceho lekára a nevykonali konfrontáciu medzi ním a spomenutými [policajnými] príslušníkmi. So zreteľom na citlivú povahu situácie Rómov na Slovensku v predmetnom čase, súd dospel k záveru, že orgány nepodnikli všetko, čo sa od nich mohlo primerane očakávať, aby vyšetrili sťažovateľovo obvinenie zo zlého zaobchádzania.

Pozri tiež, v súvislosti s maloletými: rozsudok vo veci [Stefanou proti Grécku](#) z 22. apríla 2010 (súd rozhodol, že došlo k porušeniu článku 3 dohovoru s ohľadom na zlé zaobchádzanie zo strany polície) a rozsudok vo veci [Marinov proti Bulharsku](#) z 30. septembra 2010 (súd rozhodol, že nedošlo k porušeniu článku 3 vo veci údajného zlého zaobchádzania).

[Lingurar a ďalší proti Rumunsku](#)

16. október 2018

Prípado sa týkal dvoch policajných zákrokov v rómskej komunite Pata Rât s cieľom nájsť osoby podozrivé z krádeže. Sťažovatelia namietali najmä to, že s nimi predstavitelia štátu zle zaobchádzali a vyšetrovanie ich sťažnosti bolo neúčinné. Tvrdili tiež, že boli diskriminovaní z dôvodu svojho etnického pôvodu.

Súd rozhodol, že v prípade dvoch sťažovateľov došlo k **porušeniu** hmotného aj procesného aspektu **článku 3** dohovoru (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania), pričom konštatoval, že použitie sily zo strany polície bolo za daných

okolností neprimerané a neopodstatnené. Prvého sťažovateľa sottil policajt na zem, druhého udrereli obuškom a dvaja policajti ho znehybnili napriek tomu, že nekládol odpor. Súd usúdil, že tieto akty brutality mali vyvolať pocity strachu, úzkosti a podradenosti, spôsobilé ho ponižiť a znevážiť.

Súd ďalej rozhodol, že **nedošlo k porušeniu** hmotného aspektu **článku 14** dohovoru (zákaz diskriminácie) **v spojení s článkom 3**. Rozhodol však, že došlo k **porušeniu** procesného aspektu **článku 14 v spojení s článkom 3**. V tejto súvislosti poznamenal, že orgány nevykonali žiadne vyšetrovanie s cieľom zistiť, či bol zásah polície, ktorý namietal prvý sťažovateľ, potrebný vzhľadom na jeho správanie alebo možný odpor. Vyšetrovanie tvrdení druhého sťažovateľa trvalo viac ako osem rokov. Nakoniec súd, bez toho, aby uznal rasistický motív konania policajtov počas zákroku, dospel k záveru, že vyšetrovanie týkajúce sa obvinení z rasizmu nebolo zo strany orgánov dostatočne dôkladné.

[Lingurar proti Rumunsku](#)

16. apríl 2019 (rozsudok výboru)

Prípado sa týkal policajnej razie v roku 2011, ktorú zrealizovalo osemdesiatpäť policajtov a žandárov proti rómskej komunite vo Vâlcele ([v] Rumunsku). Rodina sťažovateľa namietala, že s nimi polícia zle zaobchádzala; že vyšetrovanie ich obvinení bolo neúčinné; a že štátne orgány odôvodnili vykonanie razie rasisticky.

Súd konštatoval, že došlo k **porušeniu článku 3** dohovoru (zá-

kaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania), pokiaľ ide o zlé zaobchádzanie s rodinou sťažovateľa počas policajnej razie; a k **dvojm porušeniam článku 14** (zákaz diskriminácie) **v spojení s článkom 3** dohovoru, pretože razie bola rasovo motivovaná a súvisiace vyšetrovanie nebolo účinné. Konkrétne súd podotkol, že nič neodôvodňovalo neprimerané použitie sily počas razie v dome sťažovateľov, ktoré im spôsobilo zranenia vyžadujúce ošetrovanie v nemocnici. Tak tiež poznamenal, že sťažovatelia neboli ozbrojení a nikdy neboli obvinení zo žiadneho násilného trestného činu; zatiaľ čo štyria žandári, ktorí vnikli do ich domu, boli veľmi dobre vycvičení na rýchly zásah. Súd sa ďalej domnieval, že sťažovatelia boli cielene vybraní, pretože úrady vo všeobecnosti vnímali rómsku komunitu ako kriminálnu. To predstavovalo etnické profilovanie a bolo diskriminačné.

Podobné prípady:

[Carabulea proti Rumunsku](#)

13. júl 2010

[Borbála Kissová proti Maďarsku](#) **16**

26. jún 2012

[Ciorcan a ďalší proti Rumunsku](#)

27. január 2015

[Boacă a ďalší proti Rumunsku](#)

12. január 2016

[Gheorghitãová a Alexe proti Rumunsku](#) **17**

31. máj 2016

[M. F. proti Maďarsku \(sťažnosť č. 45855/12\)](#)

31. október 2017

Rómovia a kočovníci

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

Kovács proti Maďarsku

29. január 2019 (rozsudok výboru)

A. P. proti Slovenskej republike (sťažnosť) č. 10465/17

28. január 2020 **18**

Prejednávané sťažnosti

X a Y proti „Bývalej juhoslovanskej republike Macedónsko“ (sťažnosť) č. 173/17

O sťažnosti bola vláda „Bývalej juhoslovanskej republiky Macedónsko“ upovedomená 13. júla 2017.

Sťažovatelia rómskeho pôvodu, ktorí boli v tom čase maloletí, tvrdili, že s nimi polícia zle zaobchádzala a vnútroštátne orgány rýchlo a efektívne neprešetřili ich tvrdenia.

Súd upovedomil „Bývalú juhoslovanskú republiku Macedónsko“ o sťažnosti a položil stranám otázky s ohľadom na články 3 (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania), 14 (zákaz diskriminácie) a 35 dohovoru (podmienky prijateľnosti) a podľa článku 1 protokolu č. 12 k dohovoru (všeobecný zákaz diskriminácie).

STREĽBA V OBYDLÍ RÓMSKEJ RODINY

Lakatošová a Lakatoš proti Slovenskej republike

11. december 2018

Prípado sa týkal strelby policajta, ktorý v tom čase nebol v službe, v dome rómskej rodiny v roku 2012. Dvaja sťažovatelia, manželský pár, boli vážne zranení a traja členovia ich rodiny boli zastrelení. Počas výsluchu policajta uviedol, že rozmyšľal o „radikálnom riešení“ rómskej otáz-

ky. Bol mu uložený trest odňatia slobody znížený na 9 rokov z dôvodu zmenšenej príčetnosti. Vyhotovil sa zjednodušený [písomný] rozsudok neobsahujúci odôvodnenie. Sťažovatelia v záse namietali, že slovenské orgány nevykonali efektívne vyšetrovanie na preukázanie rasového motívu útoku na ich rodinu.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 14** (zákaz diskriminácie) **v spojení s článkom 2** dohovoru (právo na život), keďže mal za preukázané, že orgány disponovali hodnovernými informáciami, ktoré ich mali upozorniť na potrebu prešetřiť možný rasový motív útoku. Uviedol najmä, že rasové násilie je osobitou urážkou ľudskej dôstojnosti a vyžaduje mimoriadnu pozornosť a ráznu reakciu zo strany orgánov. Orgány napriek tomu dôkladne nepreskúmali významné dôkazy poukazujúce na rasizmus v predmetnej veci, ako bola frustrácia policajta zo svojej neschopnosti vyriešiť otázky verejného poriadku týkajúce sa Rómov, na čo upozornil aj psychologický posudok. Okrem toho, policajt nebol obvinený z rasovo motivovaného trestného činu a prokurátor sa v obžalobe vôbec nezaoberal ani nespomenul rasistický motív ako prípadnú príťažujúcu okolnosť. Navyše súdy nijakým spôsobom nenapravili nedostatočný rozsah vyšetrovania i stíhania a zjednodušený [písomný] rozsudok neobsahoval žiadne právne odôvodnenie, ktoré by sa vysporiadalo s daným nedostatkom. Vskutku, keďže sťažovatelia boli poškodenými, bolo im umožnené uplatňovať si iba práva týkajúce sa ich nárokov na náhradu škody.

SLOVNÉ URÁŽKY A HROZBY

R. B. proti Maďarsku (sťažnosť) č. 64602/12

12. apríl 2016

Pozri nižšie, v časti Právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života a obydlia.

ÚTOKY ZO STRANY SÚKROMNÝCH OSÔB

Šečić proti Chorvátsku

31. máj 2007

Sťažovateľ a rómskeho pôvodu napadli dvaja neidentifikovaní muži, keď zbieral železný šrot v apríli 1999. Útočníci ho zbili drevenými doskami a kričali rasistické urážky, pričom dvaja ďalší muži dávali pozor. Polícia dorazila krátko po incidente, vypočula niekoľko osôb na mieste činu a vykonala neúspešné pátranie po útočníkoch. Sťažovateľ tvrdil, že vnútroštátne orgány rasistický útok nevyšetřili riadne a dôkladne; a že sa stal obeťou diskriminácie na základe svojho rómskeho pôvodu.

Potom, čo zhodnotil všetky materiály, ktoré mal k dispozícii a argumenty predložené stranami, mal Európsky súd pre ľudské práva za to, že neschopnosť štátnych orgánov postúpiť s prípadom či získať akékoľvek hmatateľné dôkazy s cieľom identifikovať a zatknúť útočníkov v priebehu dlhšieho časového obdobia naznačovala, že vyšetrovanie nespĺňalo požiadavky článku 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania). Súd preto rozhodol,

Rómovia a kočovníci

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

že došlo k porušeniu článku 3 vzhľadom na absenciu účinného vyšetrovania. Súd tiež konštatoval, že došlo k porušeniu článku 14 (zákaz diskriminácie) v spojení s článkom 3 dohovoru z nasledujúcich dôvodov: sťažovateľových útočníkov podozrievali, že patria k hnutiu skinhead, pričom pre takéto zoskupenia je charakteristické, že sa riadia rasistickou a extrémistickou ideológiou; a preto, uvedomujúc si, že útok bol pravdepodobne výsledkom etnickej neznášanlivosti, polícia nemala pripustiť, aby sa vyšetrovanie ťahalo vyše 7 rokov bez toho, aby sa podnikli akékoľvek podstatné kroky, ktoré by viedli k identifikácii alebo stíhaniu zodpovedných osôb.

Angelovová a Iliev proti Bulharsku 19

26. júl 2007

Sťažovatelia, matka so synom, namietali rasovo motivovanú vraždu ich syna, resp. brata, ktorú vykonalo sedem mladistvých a nasledovné zlyhanie bulharských orgánov pri vyšetrovaní a stíhaní zodpovedných osôb.

Súd rozhodol, že došlo k porušeniu článku 2 dohovoru (právo na život) z procesnoprávneho hľadiska. Podotkol, že bulharské orgány si nesplnili povinnosť podľa článku 2 dohovoru bezodkladne, urýchlene a s požadovaným dôrazom účinne vyšetriť smrť príbuzného sťažovateľov, berúc do úvahy rasový motív útoku a potrebu zachovať dôveru menšín v schopnosť štátnych orgánov ochrániť ich pred hrozbou rasového násillia. Ďalej; s poukáním najmä na široko rozšírené predsudky a násillie voči Rómom v predmetnom čase ako i po-

trebu neustále presadzovať odsúdenie rasizmu spoločnosťou a zachovávať dôveru menšín v schopnosť orgánov ochrániť ich pred hrozbou rasového násillia; súd konštatoval, že orgány v požadovanej miere neodlíšili tento čin od iných, rasovo motivovaných trestných činov, čo predstavovalo neodôvodnené zaobchádzanie nezlučiteľné s článkom 14 dohovoru (zákaz diskriminácie). Súd preto rozhodol, že došlo k porušeniu článku 14 v spojení s článkom 2.

Beganović proti Chorvátsku

25. jún 2009

Sťažovateľ namietal, že po násilnom útoku na jeho osobu vnútroštátne orgány nevykonali účinné vyšetrovanie a trestné stíhanie. Ďalej uviedol, že útok ako aj nasledujúce konanie boli znakom diskriminácie na základe jeho rómskeho pôvodu.

Súd rozhodol, že došlo k porušeniu článku 3 dohovoru (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania), pričom poznamenal, že postupy chorvátskych orgánov sťažovateľa primerane nechránili pred závažnými násilnými činmi a spolu so spôsobom, akým sa v prejednávanej veci uplatnili trestnoprávne mechanizmy, neboli postačujúce. Súd ďalej rozhodol, že nedošlo k porušeniu článku 14 (zákaz diskriminácie) v spojení s článkom 3 dohovoru vo vzťahu k nedostatku dôkazov o tom, že útok na sťažovateľa bol rasovo motivovaný. Skutkové okolnosti prípadu odhalili, že sťažovateľ a útočníci patrili do rovnakého kruhu priateľov; a že nič nenažnačovalo tomu, že by sťažovateľova rasa alebo etnický pôvod

zohrali akúkoľvek rolu v príslušných incidentoch.

Koky a ďalší proti Slovenskej republike

12. jún 2012

Sťažovateľmi bolo desať slovenských občanov rómskeho pôvodu. Vo februári 2002 niekoľko mužov ozbrojených bejzbalovými palicami a železnými tyčami, kričiac rasistické poznámky, údajne zaútočilo na ich osadu, po predchádzajúcom incidente v bare, kde nerómska čašníčka odmietla obslúžiť Róma. Sťažovatelia tvrdili, že sa s nimi zle zaobchádzalo; a uviedli, že slovenské orgány útok urýchlene, nestranne a účinne nevyšetřili.

Súd rozhodol, že vyšetrovanie udalostí v osade sťažovateľov sa nemohlo považovať za účinné, [čo bolo] v rozpore s článkom 3 dohovoru (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania). Poznamenal najmä, že orgány nespravili všetko, čo sa od nich mohlo očakávať, aby vyšetřili udalosti, obzvlášť s ohľadom na rasový podtón útoku.

Škorjanecová proti Chorvátsku 20

28. marec 2017

V júni 2013 dvaja muži začali urážať sťažovateľkinho partnera ohľadne jeho rómskeho pôvodu, predtým než naňho a na sťažovateľku zaútočili. Dvoch útočníkov trestne stíhali a usvedčili z obvinení zahŕňajúcich trestný čin podnecovania k [rasovej] nenávisťi vo vzťahu k sťažovateľkinmu partnerovi. Útočníkov však neobvinili z rasovo motivovaného trestného činu voči sťažovateľke. Orgány [činné v trestnom

Rómovia a kočovníci

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

konaní] zamietli jej sťažnosť ohľadne trestného činu podnecovania k [rasovej] nenávisti, pričom podotkli, že neexistoval žiadny náznak, že na ňu muži zaútočili z dôvodu nenávisti voči Rómom, keďže ona rómskeho pôvodu nie je. Sťažovateľka pred súdom namietala, že chorvátske orgány procesne nereagovali účinne, čo sa týka rasovo motivovaného násilného činu proti nej.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 3** (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania) z procesnoprávneho hľadiska v **spojení s článkom 14** dohovoru (zákaz diskriminácie), pričom uviedol, že chorvátske orgány si nesplnili svoje záväzky podľa dohovoru, keď zamietli sťažovateľkino trestné oznámenie bez toho, aby ho pred prijatím rozhodnutia prešetrili. Súd najmä podotkol, že v zmysle rozhodovacej činnosti zakladajúcej sa na dohovore, sa človek môže stať obeťou násilného trestného činu podnecovania k nenávisti nielen, ak ho napadnú, pretože on sám má určitú črtu; ale tak tiež, ak naňho zaútočia, pretože je skutočne alebo zdanlivo prepojený s inou osobou, ktorá danú črtu má (alebo sa zdá, že ju má). Štáty majú povinnosť rozpoznať oba druhy ako trestný čin podnecovania k nenávisti a primerane ich vyšetriť. V tomto prípade však chorvátske orgány opakovane nevynaložili potrebnú starostlivosť, aby vyhodnotili násilie voči sťažovateľke ako podozrenie, že došlo k spáchaniu trestného činu podnecovania k nenávisti.

Podobné prípady:

Seidovová a ďalší proti Bulharsku 21

18. november 2010

Dimitrovová a ďalší proti Bulharsku 22

27. január 2011

Balázs proti Maďarsku

20. október 2015

Alković proti Čiernej Hore

5. december 2017

Prejednávané sťažnosti

J. I. proti Chorvátsku (sťažnosť č. 35898/16)

O sťažnosti bola chorvátska vláda upovedomená 2. novembra 2017.

Sťažovateľka rómskeho pôvodu namieta najmä, že ju vnútroštátne orgány neochránili pred zastrášaním zo strany jej otca, ktorý vykonával trest odňatia slobody za jej viacnásobné znásilnenie.

Súd o sťažnosti upovedomil chorvátsku vládu a stranám položil otázky podľa článkov 3 (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania), 8 (právo na rešpektovanie súkromného života) a 14 dohovoru (zákaz diskriminácie).

ZÁKAZ OTROCTVA A NÚTENEJ PRÁCE (ČLÁNOK 4 DOHOVORU)

M. a ďalší proti Taliansku a Bulharsku (sťažnosť č. 40020/03)

31. júl 2012

Sťažovatelia rómskeho pôvodu a bulharskej národnosti namietali, že po príchode do Talianska s cieľom nájsť si prácu bola ich dcéra zadržaná súkromnými osobami s namierenou strelnou zbraňou; bola nútená pracovať a kradnúť a bola pohlavne zneužívaná v rukách rómskej rodiny v dedine. Sťažovatelia tiež tvrdili, že talianske úrady udalosti primerane nevyšetrili.

Súd vyhlásil **sťažnosti** sťažovateľov [v časti] **podľa článku 4** (zákaz otroctva a nútenej práce) za **neprijateľné** (zjavne nepodložené). Uviedol, že neexistoval žiaden dôkaz, ktorý by podporil námietku o obchodovaní s ľuďmi. Konštatoval však, že talianske orgány účinne neprešetrili obvinenia sťažovateľov, že ich dcéru, v tom čase maloletú, opakovane zbili a znásilnili vo vile, kde ju držali. Súd preto rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 3** dohovoru (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania) z procesného hľadiska. Súd napokon rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 3** dohovoru, čo sa týka krokov, ktoré talianske orgány podnikli s cieľom [dosiahnuť] prepustenie prvej sťažovateľky.

Rómovia a kočovníci

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

PRÁVO NA SLOBODU A BEZPEČNOSŤ (ČLÁNOK 5 DOHOVORU)

Čonka proti Belgicku

5. február 2002

Pozri nižšie, v časti Zákaz kolektívneho vyhostenia cudzincov.

Seferovicová proti Taliansku **23**

8. február 2011

Vec sa týkala najmä zákonnosti zaistenia ženy z Bosny a Hercegoviny rómskeho pôvodu, kým čakala na deportáciu z Talianska. Jej vyhostenie a zaistenie nariadili niekoľko týždňov potom, čo porodila dieťa (ktoré následne zomrelo v nemocnici), napriek tomu, že taliansky zákon zakazoval vyhostiť ženu v období šiestich mesiacov po pôrode. Sťažovateľka uviedla, že jej zaistenie v zariadení bolo protiprávne; a že jej talianske právo neposkytlo žiadny prostriedok, na základe ktorého by získala náhradu škody.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 5 ods. 1 písm. f) a článku 5 ods. 5** dohovoru (právo na slobodu a bezpečnosť). Pokiaľ ide o sťažovateľkino údajné nezákonné zaistenie, súd uviedol, že talianske orgány, ktoré o pôrode vedeli, nemali právomoc sťažovateľku zaistiť. Ďalej; čo sa týka údajnej absencie prostriedku, prostredníctvom ktorého by získala odškodnenie za nezákonné zaistenie; súd mohol jedine poznamenať, že v talianskom práve neexistovali ustanovenia, ktoré by sťažovateľke umožňovali obrátiť sa na vnútroštátne orgány a žiadať o náhradu škody v súvislosti s jej protiprávnym zaistením.

PRÁVO NA SPRAVODLIVÉ SÚDNE KONANIE (ČLÁNOK 6 DOHOVORU)

K. H. a ďalší proti Slovenskej republike ([sťažnosť] č. 32881/04)

28. apríl 2009

Pozri nižšie, v časti Právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života a obydlia.

Paraskeva Todorovová proti Bulharsku **24**

25. marec 2010

Sťažovateľka je členka rómskej komunity. Okresný súd ju odsúdil na tri roky odňatia slobody za podvod a odmietol trest podmienčne odložiť. Neúspešne sa odvolala na vyššie súdy. Sťažovateľka namietala, že bola diskriminovaná pre príslušnosť k rómskej menšine vzhľadom na dôvody, ktoré vnútroštátne súdy uviedli, keď odmietli podmienčne odložiť jej trest. Ďalej uviedla, že bulharské súdy neboli nestranné, keďže pri rozhodovaní o treste vzali na zreteľ jej etnický pôvod.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 14** (zákaz diskriminácie) **v spojení s článkom 6 ods. 1** dohovoru (právo na spravodlivé súdne konanie). Uviedol, že so sťažovateľkou zaobchádzali rozdielne z dôvodu jej etnického pôvodu s ohľadom na to, že vnútroštátne súdy nejednoznačne odôvodnili svoje rozhodnutie nariadiť okamžitý výkon trestu odňatia slobody. Neexistovali žiadne objektívne okolnosti, ktoré by mohli danú situáciu odôvodniť. Súd v tejto súvislosti zdôraznil závažnosť

namietaných skutočností a uviedol, že potlačenie rasizmu je prioritou v európskych multikultúrnych spoločnostiach, a že rovnosť občanov pred zákonom je súčasťou bulharskej vnútroštátnej právnej úpravy.

Negreová a ďalší proti Rumunsku **25**

24. júl 2018

Prípado sa týkal, okrem iného, tvrdení o nepriamej diskriminácii na základe príslušnosti k rómskej etnickej skupine vo vzťahu k nároku na rodinné prídavky. Sťažovatelia tiež namietali, že dĺžka predmetného konania bola neprimerane dlhá.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 6 ods. 1** dohovoru (právo na spravodlivé súdne konanie v primeranej lehote) a k **porušeniu článku 13** dohovoru (právo na účinný prostriedok nápravy) **v spojení s článkom 6 ods. 1**. Súd v prvom rade uznal, že súdne konanie, ktoré trvalo 7 rokov a 9 mesiacov, čo sa nemohlo pripísať vysokej náročnosti prípadu alebo úmyselným prieťahom v konaní zo strany sťažovateľov, nespĺňa podmienku primeranej dĺžky. Konštatoval však, že v spise sa nenachádzali žiadne relevantné dôkazy, ktoré by preukazovali, že príslušníci rómskej etnickej skupiny boli znevýhodnení viac, než iné osoby a rozhodol, že orgány sa nedopustili diskriminačného zaobchádzania. Nakoniec [súd] uviedol, že počas relevantného obdobia v Rumunsku neexistoval účinný prostriedok nápravy, ktorým by sťažovatelia mohli namietat neprimeranú dĺžku konania. Súd však rozhodol, že sťažnosť z dôvodu diskriminácie osôb patriacich

Rómovia a kočovníci

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

k rómskej etnickej skupine, pri uplatňovaní nároku na dávky sociálneho zabezpečenia, bola zjavne nepodložená a musela byť odmietnutá.

Prejednávané sťažnosti

Hysenajová proti Albánsku (Ist'ážnosť č. 78961/11) ²⁶

O sťažnosti bola albánska vláda upovedomená 16. marca 2016.

Sťažovateľka rómskeho pôvodu namieta, že ju orgány [činné v trestnom konaní] neinformovali o tom, ako pokročilo trestné konanie [vedené] proti tretej osobe, ktorá podpálila jej obydľie, čo malo za následok, že nemohla podať občianskoprávnu žalobu ako poškodená v súlade s § 62 trestného poriadku.

Súd upovedomil o sťažnosti albánsku vládu a položil stranám otázky týkajúce sa článku 6 ods. 1 (právo na spravodlivé súdne konanie) a [článku] 14 dohovoru (zákaz diskriminácie).

PRÁVO NA REŠPEKTOVANIE SÚKROMNÉHO A RODINNÉHO ŽIVOTA (ČLÁNOK 8 DOHOVORU)

PRÍSTUP K ZDRAVOTNÝM ZÁZNAMOM

K. H. a ďalší proti Slovenskej republike (Ist'ážnosť č. 32881/04) 28. apríl 2009

Sťažovateľky, osem žien rómskeho pôvodu, ktoré ošetrovali na oddeleniach gynekológie a pôrodnictva v dvoch nemocniciach na východe Slovenskej republiky počas tehotenstva a pôrodov. Napriek pretrvávajúcim pokusom počať žiadna z nich neotehotnela od posledného pobytu v nemocnici, kedy rodili pomocou cisárskeho rezu. Sťažovateľky mali podozrenie, že dôvodom ich neplodnosti mohla byť sterilizácia bez ich vedomia či súhlasu v priebehu operácie.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 8** dohovoru (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života) vzhľadom na to, že ženám nedovolili vyhotoviť si fotokópie ich zdravotných záznamov. Konštatoval tiež, že došlo k **porušeniu článku 6 ods. 1** dohovoru (prístup k súdu) v súvislosti s tým, že bolo nemožné, aby sťažovateľky alebo ich právnici získali fotokópiu zdravotných záznamov, čo obmedzilo ich účinný prístup k súdu. Súd nakoniec dodal, že **nedošlo k porušeniu článku 13** dohovoru (právo na účinný prostriedok nápravy) v **spojení s článkom 8**, keďže článok 13 negarantuje prostriedok namietat' samotný zákon.

ZÁKAZ ŽOBRANIA

Prejednávané sťažnosti

Lacatusová proti Švajčiarsku (Ist'ážnosť č. 14065/15) ²⁷

O sťažnosti bola švajčiarska vláda upovedomená 11. februára 2016.

Sťažovateľke, rumunskej štátnej občianke patriacej do rómskej komunity, uložili pokutu 500 švajčiarskych frankov (CHF) za žobranie v uliciach Ženevy na základe ženevského trestného práva, ktoré obsahuje všeobecný zákaz žobrania.

Súd upovedomil o sťažnosti švajčiarsku vládu a položil stranám otázky s ohľadom na články 8 (právo na rešpektovanie súkromného života), 10 (sloboda prejavu) a 14 dohovoru (zákaz diskriminácie).

PREHLIADKA DOMU

Prejednávané sťažnosti

L. F. proti Maďarsku (Ist'ážnosť č. 621/14)

O sťažnosti bola maďarská vláda upovedomená 13. júla 2017

Sťažovateľ, ktorý je rómskeho pôvodu, namieta, že delegácia miestnej samosprávy vykonala prehliadku v jeho dome, údajne bez právneho základu.

Súd upovedomil maďarskú vládu o sťažnosti a položil stranám otázky týkajúce sa článkov 8 (právo na rešpektovanie obydlia) a 14 dohovoru (zákaz diskriminácie).

Rómovia a kočovníci

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

RODIČOVSKÉ PRÁVA

Barnea a Caldararu proti Taliansku

22. jún 2017

Prípado sa týkal odňatia 28-mesačného dievčatka jeho biologickej rodine (rumunským štátnym príslušníkom, ktorí prišli v roku 2007 do Talianska, kde sa usadili v rómskom tábore) na obdobie siedmich rokov a jeho umiestnenia v pestúnskej rodine s cieľom adopcie. Sťažujúca sa rodina namietala najmä odňatie a umiestnenie dieťaťa do starostlivosti talianskymi orgánmi v roku 2009; nevykonanie rozsudku odvolacieho súdu z roku 2012 zo strany [úradu] sociálnych služieb, ktorým sa nariadilo zaradenie do programu na postupné začlenenie dieťaťa do jeho biologickej rodiny; a umiestnenie dieťaťa do pestúnskej rodiny a obmedzenie počtu stretnutí s členmi biologickej rodiny.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 8** dohovoru (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života), pričom konštatoval, že talianske orgány nevyvinuli primerané a dostatočné úsilie, aby zabezpečili právo sťažovateľov žiť so svojím dieťaťom [v období] od júna 2009 do novembra 2016. Súd po prvé uviedol, že dôvody uvedené súdom pre deti pre odmietnutie navrátenia dieťaťa do jeho rodiny a vyhlásenie, že je vhodné na adopciu, nepredstavujú skutočne mimoriadne okolnosti, ktoré by odôvodňovali prerušenie rodinných väzieb. Súd po druhé konštatoval, že talianske orgány nesprávne vykonali rozsudok odvolacieho súdu z roku 2012, ktorým sa nariadil návrat dieťaťa do

jeho biologickej rodiny. Preto plynutie času, dôsledok nečinnosti [úradu] sociálnych služieb pri zavádzaní programu začlenenia [dieťaťa] do rodiny a dôvody uvádzané súdom pre deti na predĺženie dočasného umiestnenia dieťaťa boli rozhodujúcimi faktormi brániacimi opätovnému stretnutiu sťažovateľov s dieťaťom, ku ktorému malo dôjsť v roku 2012.

Achim proti Rumunsku

24. október 2017

Prípado sa týkal odobratia siedmich detí sťažovateľov – rumunských štátnych príslušníkov rómskeho pôvodu – z dôvodu, že si pár neplnil svoje rodičovské povinnosti. Sťažovatelia namietali, po prvé, že im odobrali deti, čo považovali za neoprávnené; a, po druhé, že odvolací súd zamietol ich žiadosti o návrat detí do ich starostlivosti.

Súd rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 8** dohovoru (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života). Podotkol najmä, že dočasné odobratie detí odôvodňovali relevantné a primerané dôvody; a že orgány sa usilovali chrániť záujmy detí, pričom sa zároveň snažili nájsť spravodlivú rovnováhu medzi právami sťažovateľov a právami ich detí. V tomto prípade sa rozhodnutia vnútroštátnych súdov zakladali nielen na hmotnej núdzi rodiny, ale aj na skutočnosti, že rodičia zanedbávali zdravotný stav detí, ich vzdelávanie a sociálny rozvoj. Orgány zaujali nápomocný prístup, radili rodičom o krokoch, ktoré by mali podniknúť na zlepšenie svojej finančnej situácie a rodičovských schopností. Odobratie detí

bolo len dočasné a úrady podnikli potrebné kroky, aby uľahčili návrat detí k svojim rodičom, akonáhle by rodičia mali snahu spolupracovať a ich situácia by sa zlepšila.

Jansenová proti Nórsku 28

6. september 2018

Sťažovateľka, nórska občianka rómskeho pôvodu, sa sťažovala na zákaz styku so svojou dcérou, ktorú jej odobrali a nachádzala sa v náhradnej rodine. Hlavným dôvodom, prečo nórske súdy styk obmedzili, bolo nebezpečenstvo, že by rodina sťažovateľky dieťa uniesla, čo by dieťaťu spôsobilo ujmu; a zároveň možnosť, že by došlo k odhaleniu utajovanej adresy náhradnej rodiny.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 8** dohovoru (právo na rešpektovanie rodinného života), pričom konštatoval, že prípadné dlhodobé negatívne následky pre dieťa spôsobené stratou styku s matkou a pozitívny záväzok [štátu] prijať opatrenia na opätovné zlúčenie rodiny, akonáhle to je možné, neboli dôsledne vyvážené. Súd obzvlášť poznamenal, že z jeho judikatúry vyplýva, že bolo nevyhnutné zobrať do úvahy dlhodobé následky, ktoré mohli nastať pri trvalom odlúčení dieťaťa od jeho biologickej matky. A o to viac, keďže odlúčenie dieťaťa od matky mohlo tiež viesť k odcudzeniu od jeho rómskej identity.

Rómovia a kočovníci

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

PUBLIKÁCIE ÚDAJNE URÁŽAJÚCE RÓMSKU KOMUNITU

Aksu proti Turecku

15. marec 2012 (veľká komora)

Sťažovateľ rómskeho pôvodu uviedol, že tri vládou financované publikácie (kniha o Rómoch a dva slovníky) obsahovali poznámky a výrazy, ktoré mali protirómsky podtón.

Súd zopakoval, že diskriminácia v zmysle článku 14 dohovoru (zákaz diskriminácie) sa má chápať ako rozdielne zaobchádzanie s ľuďmi v porovnateľne podobných situáciách, bez objektívneho alebo opodstatneného zdôvodnenia. Sťažovateľovi sa však nepodarilo predložiť dôkazy, ktoré by preukázali diskriminačný zámer alebo vplyv publikácií. Sťažovateľov prípad sa tým pádom netýkal rozdielov v zaobchádzaní a súd sa rozhodol preskúmať vec len na základe článku 8 dohovoru (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života). Súd rozhodol, že v sťažovateľovej veci **nedošlo k porušeniu článku 8**; pričom konštatoval, že ani kniha ani slovníky neurážali Rómov. Podotkol obzvlášť, že turecké orgány podnikli všetky potrebné kroky, aby konali v súlade so záväzkami podľa článku 8 a ochránili sťažovateľovo účinné právo na rešpektovanie jeho súkromného života ako člena rómskej komunity. Poznamenal ale, že by bolo v slovníkoch pri druhej definícii slova „cigánsky“ – „lakomý“ vhodnejšie uviesť „pejoratívne“ alebo „urážlivo“, a nie „metaforicky“.

NEZÁKONNÁ STERILIZÁCIA A LEHOTA NA UPLATNENIE NÁROKU ŠKODY

Prejednávané sťažnosti

Maděrová proti Českej republike (sťažnosť č. 32812/13)

O sťažnosti bola česká vláda upovedomená 26. júna 2015.

Prípad sa týka sterilizácie sťažovateľky v roku 1982 a jej žiadosti o náhradu škody, ktorú zamietli z dôvodu premlčania.

Súd upovedomil o sťažnosti českú vládu a položil stranám otázky týkajúce sa článku 8 dohovoru (právo na rešpektovanie súkromného života).

SLOVNÉ OSOČOVANIE A VYHRÁŽKY

R. B. proti Maďarsku (sťažnosť č. 64602/12)

12. apríl 2016

Prípad sa týkal sťažnosti ženy rómskeho pôvodu ohľadne toho, že bola obeťou rasistických urážok a vyhrážania od účastníkov protirómskeho pochodu, a že orgány nevyšetřili toto rasistické verbálne osočovanie.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 8** dohovoru (právo na súkromný život) vo vzťahu k nedostatočnému prešetreniu sťažovateľkiných obvinení z rasovo motivovaného osočovania. Poznamenal najmä, že keďže k urážkam a sporným činom došlo v priebehu protirómskeho pochodu a pochádzali od člena extrémne pravicovej občianskej hliadky; orgány [činné v trest-

nom konaní] mali vykonať vyšetrovanie práve v danom špecifickom kontexte. Tie však nepodnikli všetky patričné kroky, aby určili [akú] úlohu [zohral] rasový motív. Súčasne, súd vyhlásil za **neprijateľnú** ako zjavne nepodloženú časť sťažnosti podľa článku 8, týkajúcu sa nečinnosti orgánov počas pochodov; pričom dospel k záveru, že sa nezдалo, že by polícia reagovala na demonštráciu neprimerane.

Súd taktiež vyhlásil za **neprijateľnú** ako zjavne nepodloženú časť sťažovateľkinej sťažnosti podľa článku 3 dohovoru (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania), či už posudzovaného **samostatne alebo v spojení s článkom 14** (zákaz diskriminácie). Aj keď sa pravicovo orientované skupiny nachádzali v jej susedstve niekoľko dní, polícia ich sústavne monitorovala. Medzi rómskymi obyvateľmi a demonštrantami nedošlo k žiadnej fyzickej konfrontácii. Vyjadrenia a činy jedného z demonštrantov, hoci otvorene diskriminačné a vykonané počas pochodu s neznašanlivým podtónom, neboli tak závažné, aby vyvolali strach, úzkosť, či pocity menejcennosti, ktoré boli nevyhnuté na to, aby sťažnosť spadala do pôsobnosti článku 3.

Király a Dömötör proti Maďarsku

17. január 2017

Prípad sa týkal protirómskej demonštrácie. Sťažovatelia, obaja rómskeho pôvodu, tvrdili, že ich polícia neochránila pred rasistickým osočovaním počas demonštrácie a riadne neprešetřila dané udalosti.

Rómovia a kočovníci

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 8** dohovoru (právo na rešpektovanie súkromného života). Podotkol najmä, že maďarské orgány prešetrili udalosti len v obmedzenej miere. Menovite, jedno z vyšetrovaní (ktoré sa týkalo prejavu predneseného počas demonštrácie) nevzalo do úvahy špecifický kontext osôčovania a ďalšie (týkajúce sa trestného činu násillia proti skupine [obyvateľov]) bolo pomalé a obmedzovalo sa len na skutky fyzického násillia. Vyšetrovanie tak neozrejmiilo pravú a komplexnú povahu udalostí. Kumulatívny vplyv príslušných nedostatkov znamenal, že otvorene rasistická demonštrácia s občasnými násilnými činmi zostala bez právnych následkov. Psychická integrita sťažovateľov nebola účinne ochránená pred *de facto* organizovaným zastrášaním rómskej komunity prostredníctvom polovojenského sprievodu, slovných vyhrážok a prejavov obhajujúcich politiku rasovej segregácie. Súd znepokojilo, že verejnosť to mohla vnímať ako legitimizáciu a/alebo tolerovanie takeého správania.

SPÔSOB ŽIVOTA, NÚTENÉ VYSTAHOVANIE A NÁHRADNÉ BÝVANIE

Buckleyová proti Spojenému kráľovstvu ²⁹

25. september 1996

Sťažovateľka namietala, že sa jej bránilo žiť s rodinou v karavane na jej vlastnom pozemku a viesť kočovnícky život, čím došlo k porušeniu jej práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života a obydlia a toto porušenie stále pretrváva.

Súd rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 8** dohovoru (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života a obydlia) a **nebol porušený [ani] článok 14** (zákaz diskriminácie) v **spojení s článkom 8**. Uznal, že orgány vyvážili protichodné záujmy a vhodne a dostatočne odôvodnili svoje rozhodnutia; konkrétne, že opatrenia boli prijaté pri presadzovaní dodržiavania územného plánu [v časti] bezpečnosti na diaľniciach, ochrany životného prostredia a verejného zdravia.

Chapmanová proti Spojenému kráľovstvu, ³⁰ Coster proti Spojenému kráľovstvu, Beard proti Spojenému kráľovstvu, Lee proti Spojenému kráľovstvu a Jane Smithová proti Spojenému kráľovstvu ³¹

18. január 2001 (veľká komora)

Sťažovatelia najmä namietali, že proti nim prijaté opatrenia, ktoré vynucovali územný plán s ohľadom na prebývanie v karavanoch na ich vlastných pozemkoch, porušili články 8 (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života a obydlia) a 14 dohovoru (zákaz diskriminácie).

Súd rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 8** a **nebol porušený [ani] článok 14** dohovoru. Poznámeneal najmä, že opatrenia proti sťažovateľom boli „v súlade so zákonom“ a „sledovali legitímny cieľ“ ochrany životného prostredia; predmetné pozemky sa užívali bez stavebného povolenia a v niektorých prípadoch sa dokonca nachádzali v [tzv.] zelenom pásme či osobitnej krajinskej oblasti. Súd rovnako nebol presvedčený, že Spojené kráľovstvo (alebo ktorýkoľvek iný zmluvný štát dohovoru) bolo povinné sprís-

tupniť rómskej komunite adekvátny počet vhodne vybavených parciel; článok 8 nezakladá právo na získanie domova.

Connors proti Spojenému kráľovstvu

27. máj 2004

Vec sa týkala vystaňovania sťažovateľa a jeho rodiny z priestoru, ktorý miestne orgány určili pre Rómov v Cottingley Springs v Leedse (Anglicko), kde trvale žili asi 13 rokov; pretože sa zle správali a spôsobili značné nepríjemnosti na danom mieste.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 8** dohovoru (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života a obydlia); vychádzajúc z toho, že vystaňovanie v skrátenom konaní nesprevádzali nevyhnutné procesné záruky; najmä požiadavka, aby sa riadne odôvodnil vážny zásah do práv [sťažovateľa]. Súd najmä poukázal na to, že zraniteľné postavenie Rómov ako menšiny znamenalo, že na ich potreby a odlišný životný štýl treba brať osobitný ohľad, tak v príslušnom normatívnom rámci, ako aj pri rozhodovaní v jednotlivých prípadoch. V tomto rozsahu malo Spojené kráľovstvo pozitívny záväzok napomáhať rómskemu spôsobu života.

Jordanovová a ďalší proti Bulharsku ³²

24. apríl 2012

Vec sa týkala plánu bulharských orgánov vystaňovať Rómov z osady, ktorá sa nachádzala na obecnom pozemku v oblasti Sofie nazývanej Batalova Vodenica.

Rómovia a kočovníci

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

Súd rozhodol, že **by došlo k porušeniu článku 8** dohovoru (právo na súkromný a rodinný život), **ak by sa príkaz na vypratanie vykonal**. Konštatoval najmä, že príkaz na vypratanie mal podklad v zákone a podliehal preskúmaniu podľa takého rozhodovacieho postupu, ktoré od orgánov nevyžadovali, aby skúmali rovnováhu medzi odlišnými dotknutými záujmami.

Wintersteinová a ďalší proti Francúzsku **33**

17. október 2013

Vec sa týkala konania o vystaňovaní viacerých kočovníckych rodín, ktoré žili na rovnakom mieste mnoho rokov. Vnútroštátne súdy vydali príkazy na ich vystaňovanie pod hrozbou pokuty za nesplnenie. Hoci nedošlo k nútenému výkonu príkazov, mnohé z rodín sa vystaňovali. Iba štyrom rodinám poskytli náhradné bývanie v sociálnych bytoch; takzvané rodinné pozemky, kde mali byť ubytované ostatné rodiny, neboli vytvorené. Sťažovatelia namietali najmä, že príkaz na vypratanie pozemku, na ktorom bývali mnoho rokov, predstavoval porušenie ich práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života a obydlia.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 8** dohovoru (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života a obydlia). Podotkol najmä, že [vnútroštátne] súdy, napriek tomu, že uznali absenciu naliehavosti a akýchkoľvek zjavne protiprávných výtržností; nezohľadnili dlhé obdobie, počas ktorého boli sťažovatelia usadení [na pozemku]; [skutočnosť,] že miestne orgány tolerovali situáciu; právo na bývanie;

ustanovenia článkov 3 a 8 dohovoru a judikatúru súdu. Súd v danej súvislosti zdôraznil, že početné medzinárodné nástroje a nástroje Rady Európy prízvukovali potrebu, v prípadoch núteného vystaňovania Rómov či kočovníkov, poskytnúť dotknutým osobám náhradné bývanie. Vnútroštátne orgány mali vziať do úvahy skutočnosť, že predmetní sťažovatelia patrili k zraniteľnej menšine; z čoho vyplývala potreba venovať osobitnú pozornosť ich potrebám a odlišnému spôsobu života pri vypracovávaní riešení nezákonného užívania pozemku alebo rozhodovaní o možnom náhradnom bývaní. **34**

Bagdonavičius a ďalší proti Rusku

11. október 2016

Vec sa týkala zbúrania domov a núteného vystaňovania osôb rómskeho pôvodu, ktoré žili v obci v Kaliningradskej oblasti. Sťažovatelia najmä tvrdili, že vystaňovanie a zbúranie ich obydlí zasiahlo do ich práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života a obydlia. Namietali tiež porušenie práva na pokojné užívanie majetku. Napokon uviedli, že policajné výsluchy, ktoré niektorí z nich absolvovali, im sťažili výkon ich práva na [podanie] individuálnej sťažnosti.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 8** dohovoru (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života a obydlia). Konštatoval, že v konaní o zbúraní obydlí sťažovateľov sa nepreskúmala proporcionalita zásahu v súlade s požiadavkami článku 8; a že vnútroštátne orgány

s nimi pred nútením vystaňovaním reálne nekonzultovali možnosti náhradného bývania, vychádzajúc z ich potrieb.

Pokiaľ ide o tvrdenia sťažovateľov o majetkových záujmoch vo vzťahu k ich obydliam, súd mal za to, že neboli dostatočne významné a preukázané na to, aby založili hmotnoprávny záujem a teda „majetok“ v zmysle článku 1 protokolu č. 1 k dohovoru. Preto túto časť sťažnosti vyhlásil za **neprijateľnú**.

Ďalej, vo vzťahu k zničeniu hnuťelného majetku počas búrania domov súd poznamenal, že sťažovatelia nepodali sťažnosť ani sa pred vnútroštátnymi súdmi nedomáhali náhrady škody. Sťažnosť preto v tejto časti **odmietol** pre nevyčerpanie vnútroštátnych prostriedkov nápravy.

Napokon, vychádzajúc z obsahu spisu, súd rozhodol, že ruské orgány nebránili sťažovateľom vo výkone práva na [podanie] individuálnej sťažnosti. Preto mal za to, že si Rusko **splnilo** svoje **záväzky podľa článku 34** dohovoru (právo na individuálnu sťažnosť).

Hudorovič a ďalší proti Slovinsku

10. marec 2020 **35**

Prípad sa týkal sťažností sťažovateľov, ktorí sú všetci slovinskými štátnymi príslušníkmi rómskeho pôvodu, na údajnú absenciu prístupu k pitnej vode a kanalizácii berúc do úvahy ich životný štýl a postavenie menšiny.

Súd rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 8** dohovoru (právo na rešpektovanie súkromného

Rómovia a kočovníci

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

života), čo sa týka sťažovateľov. Konštatoval predovšetkým, že slovinské [štátne] orgány vykonali pozitívne kroky, zohľadňujúce aj nevýhodnú situáciu sťažovateľov, s cieľom zaistiť im adekvátny prístup k nezávadnej pitnej vode. Dávky sociálneho zabezpečenia poskytované štátom znamenali, že mali tiež možnosť zaviesť si alternatívne sanitačné opatrenia.

Súd ďalej dospel k záveru, že **nedošlo k porušeniu článku 14** dohovoru (zákaz diskriminácie) **v spojení s článkom 8** a **nedošlo ani k porušeniu článku 3** dohovoru (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania) **samostatne, či v spojení s článkom 14.**

Podobné prípady:

Stenegry a Adamová proti Francúzsku **36**

22. máj 2007 (rozhodnutie o neprijateľnosti)

Farkas a ďalší proti Rumunsku

17. jún 2014 (rozhodnutie o neprijateľnosti)

Cazacliu a ďalší proti Rumunsku

4. apríl 2017 (rozhodnutie o neprijateľnosti)

Dimitrovová a ďalší proti Bulharsku **37**

11. júl 2017 (rozhodnutie o neprijateľnosti)

Ajdarov a ďalší proti Bulharsku **38**

2. október 2018 (rozhodnutie o neprijateľnosti)

Prejednávané sťažnosti

Hirtu a ďalší proti Francúzsku
([sťažnosť] č. 24720/13)

O sťažnosti bola francúzska vláda upovedomená 22. apríla 2014.

Vec sa týka núteného vystaňovania nepovoleného tábora rumunských Rómov v Parížskom regióne v apríli 2013. Sťažovatelia sa najmä sťažujú na okolnosti ich núteného vystaňovania z pozemku, na ktorom sídlili vo svojich karavanoch a na svoje životné podmienky odvtedy.

Súd upovedomil francúzsku vládu o sťažnosti a položil stranám otázky týkajúce sa článkov 3 (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania), 8 (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života a obydlia) a 13 dohovoru (právo na účinný prostriedok nápravy).

Bekir a ďalší proti „Bývalej juhoslovanskej republike Macedónsko“
([sťažnosť] č. 46889/16)

O sťažnosti bola vláda „Bývalej juhoslovanskej republiky Macedónsko“ upovedomená 30. septembra 2016.

Prípady sa týka sťažností asi päťdesiatich macedónskych občanov rómskeho pôvodu, vrátane detí, súvisiacich so zničením ich obydlií.

Súd upovedomil o sťažnosti vládu „Bývalej juhoslovanskej republiky Macedónsko“ a položil stranám otázky s ohľadom na články 3 (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania), 8 (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života a obydlia), 13 (právo na účinný prostriedok nápravy) a [článok]

35 dohovoru (podmienky prijateľnosti).

Caldarar a ďalší proti Poľsku
([sťažnosť] č. 6142/16)

O sťažnosti bola poľská vláda upovedomená 8. septembra 2017.

Prípady sa týka sťažností piatich rómskych rodín vo vzťahu k zničeniu ich domovov.

Súd upovedomil o sťažnosti vládu Poľska a položil stranám otázky s ohľadom na články 3 (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania), 8 (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života a obydlia), 13 (právo na účinný prostriedok nápravy), 14 (zákaz diskriminácie) a 35 dohovoru (podmienky prijateľnosti) a článok 1 protokolu č. 1 k dohovoru (ochrana majetku).

Rómovia a kočovníci

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

SLOBODA PREJAVU (ČLÁNOK 10 DOHOVORU)

Le Pen proti Francúzsku

28. február 2017 (rozhodnutie o prijateľnosti)

Vec sa týkala záverov súdov vo vzťahu k sťažovateľovi so zreteľom na isté poznámky, ktoré vyslovil v septembri 2012 počas letnej školy *Front National*; ním založeného politického hnutia, ktorého bol čestným predsedom.

Súd vyhlásil sťažovateľovu sťažnosť podľa článku 10 dohovoru (sloboda prejavu) za **neprijateľnú** ako zjavne nepodloženú; konštatujúc najmä, že jeho odsúdenie za verejnú urážku smerovanú voči skupine ľudí na základe ich etnickej príslušnosti sa opieralo o relevantné a dostatočné dôvody.

SLOBODA ZHROMAŽDOVANIA A ZDRUŽOVANIA (ČLÁNOK 11 DOHOVORU)

PROTIRÓMSKE ZHROMAŽDENIA A DEMONŠTRÁCIE

Vona proti Maďarsku

9. júl 2013

Prípado sa zaoberal rozpustením združenia z dôvodu protirómskych zhromaždení a demonštrácií, ktoré toto hnutie organizovalo.

Súd rozhodol, že **nedošlo k porušeniu článku 11** dohovoru (sloboda zhromažďovania a združovania). Pripomenul najmä, že rovnako ako v prípade politických strán, štát bol oprávnený prijať preventívne opatrenia na ochranu demokracie pred združeniami, ak dostatočne bezprostredné ohrozenie práv iných podryvalo základné hodnoty, na ktorých spočíva a funguje demokratická spoločnosť. V tomto prípade, hnutie vytvorené sťažovateľovým združením viedlo k demonštráciám, ktoré sprostredkúvali posolstvo rasového rozdelenia, čo pripomínalo maďarské nacistické hnutie (Šípový kríž) a malo zastrašujúci vplyv na rómsku menšinu. Takéto polovojenské pochody prekročili obyčajné vyjadrenie znepokojujúcej alebo urážlivej myšlienky, ktoré dohovor chráni, vzhľadom na fyzickú prítomnosť vyhrážajúcej sa skupiny organizovaných aktivistov. Preto jedinou cestou, ako sa dala účinne eliminovať hrozba, ktorú hnutie predstavovalo, bolo odstránenie organizačnej podpory poskytovanej združením.

ZÁKAZ USKUTOČNIŤ CI-GÁNSKO-RÓMSKY FESTIVAL

Rómsky výbor a ďalší proti Spojenému kráľovstvu

14. máj 2002

Prvý a druhý sťažovateľ sú organizácie zastupujúce záujmy cigánsko-rómskej komunity, ktorej boli tretí a štvrtý sťažovateľ členmi. Horsmondenský festival koní, významná kultúrna a spoločenská udalosť v živote cigánsko-rómskej komunity v Spojenom kráľovstve, sa konal každoročne v Horsmonden Village Green posledných 50 rokov. V auguste 2000 sa obecné zastupiteľstvo rozhodlo, že zákaze usporiadať festival na tom základe, že by mohol vážne narušiť život komunity v blízkosti oblasti, kde sa mal festival konať. Dňa 4. septembra 2000, potom, ako získalo súhlas od štátneho tajomníka, obecné zastupiteľstvo vydalo zákaz. Bez ohľadu na zákaz, polícia udelila [dňa 31. augusta 2000] súhlas s usporiadaním sprievodu v obmedzenej podobe 10. septembra 2000 v Horsmonden.

Súd vyhlásil sťažnosť podľa článku 11 dohovoru za **neprijateľnú** ([ako] zjavne nepodloženú) s podotknutím, že za okolností [prejednávaneho] prípadu bola reakcia [štátnych] orgánov primeraná; dosiahla spravodlivú rovnováhu medzi právami sťažovateľov i členov komunity vo všeobecnosti.

V spojitosti s nevyhnutnosťou opatrenia súd uviedol, že právo na slobodu zhromažďovania nie je absolútne a pokiaľ ide o veľké stretnutie, oprávnené možno vziať do úvahy vplyv na komunitu ako

Rómovia a kočovníci

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

celok. V prejednávanej veci festival rástol každým rokom a v roku 2000 polícia zaznamenala obavy týkajúce sa rušivého vplyvu na [život] miestnej komunity, zapríčineného, okrem iného, samotným množstvom návštevníkov; parkovaním, kde sa ľuďom zachce; odhadzovaním odpadkov; nárastom kriminality a uzavretím ciest. Navyše, úrady [im] poskytli miesto [nachádzajúce sa] približne 20 míľ od Horsmondenu, kde sa mohlo zhromaždiť veľké množstvo ľudí bez toho, aby pôsobili rušivo. Okrem toho, polícia tiež dovoľovala, aby sa v Horsmondene uskutočnil [o niečo] skromnejší sprievod.

OCHRANA MAJETKU (ČLÁNOK 1 PROTOKOLU Č. 1 K DOHOVORU)

ZBÚRANIE DOMOV A NÚTENÉ VYSTAHOVANIE

Bagdonavicius a ďalší proti Rusku

11. október 2016

Pozri vyššie, v časti Právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života a obydlia.

ODMIETNUTIE PRÁVOPLATNOSTI RÓMSKEHO MANŽELSTVA PRE POTREBY PRIZNANIA NÁROKU NA POZOSTALOSTNÝ DÔCHODOK

Muñoz Díazová proti Španielsku ³⁹

8. december 2009

Sťažovateľka, španielska občianka patriaca k rómskej komunite, sa v roku 1971 vydala podľa obradov vlastných rómskej komunite. Jej manžel, taktiež španielsky štátny príslušník a člen danej komunity, zomrel v roku 2000. Sťažovateľka potom požiadala o pozostalostný dôchodok, ktorý jej odmietli priznať. Sťažovateľka konkrétne namietala, že jej orgány odmietli priznať pozostalostný dôchodok, pretože podľa španielskeho práva nemalo jej manželstvo žiadne občiansko-právne účinky.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 14** dohovoru (zákaz diskriminácie) v **spojení s článkom 1 protokolu č. 1** (ochrana majetku); uvádzajúc, že bolo neprimerané, aby španielsky štát, ktorý poskytoval sťažovateľke

a jej rodine zdravotné poistenie a vyše 19 rokov vyberal od jej manžela odvody na sociálne poistenie; potom odmietol uznať jej rómske manželstvo pre potreby poskytnutia pozostalostného dôchodku po manželovej smrti.

Rómovia a kočovníci

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

PRÁVO NA VZDELANIE (ČLÁNOK 2 PROTOKO- LU Č. 1)

UMIESTŇOVANIE RÓMSKÝCH DETI DO „SPECIÁLNYCH“ ŠKÔL

D. H. a ďalší proti Českej re- publike

13. november 2007 (veľká komora)

Vec sa týkala 18 rómskych detí, všetky českej národnosti, ktoré umiestnili do škôl pre deti so špeciálnymi potrebami, vrátane tých s mentálnym alebo sociálnym hendikepom, v rokoch 1996 až 1999. Sťažovatelia tvrdili, že bol zavedený dvojstupňový vzdelávací systém, v ktorom segregácia rómskych detí do takýchto škôl – nasledujúcich zjednodušený učebný plán – prebiehala kvázi-automaticky.

Súd poznamenal najmä, že v danom čase, väčšina detí v osobitných školách v Českej republike bola rómskeho pôvodu. Rómske deti priemernej/nadpriemernej inteligencie sa často umiestňovali do týchto škôl na základe psychologických testov, ktoré neboli prispôbené ľuďom ich etnického pôvodu. Súd uzavrel, že zákon platný v predmetnom čase mal neprímerane škodlivý vplyv na rómske deti, čo **porušovalo článok 14** dohovoru (zákaz diskriminácie) **v spojení s článkom 2 protokolu č. 1** (právo na vzdelanie).

Sampanis a ďalší proti Grécku

5. jún 2008

Prípado sa týkal neposkytnutia školského vzdelania deťom sťažovateľov v školskom roku 2004/2005 zo strany orgánov a ich

následného umiestnenia do špeciálnych tried v prístavbe k hlavnej budove základnej školy Aspopyrgos; opatrenia, o ktorom sťažovatelia tvrdili, že súviselo s ich rómskym pôvodom.

Súd uviedol, že rómske deti dostatočne nepreskúšali či už prvotne, aby sa zistilo, či potrebujú navštevovať prípravné triedy, alebo neskôr, aby zistili, či došlo k dostatočnému pokroku na zaradenie do hlavnej školy. Rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 14** dohovoru (zákaz diskriminácie) **v spojení s článkom 2 protokolu č. 1** (právo na vzdelanie), tak vo vzťahu k prijímaciemu konaniu, ako aj umiestňovaniu detí do špeciálnych tried. Súd sa tiež uzniesol, že došlo k **porušeniu článku 13** dohovoru (právo na účinný prostriedok nápravy), konštatujúc, že grécka vláda nepredložila dôkaz o žiadnom prostriedku nápravy, ktorý sťažovatelia mohli využiť, aby sa domohli nápravy za údajné porušenie článku 14 dohovoru v spojení s článkom 2 protokolu č. 1.

Oršuš a ďalší proti Chorvát- sku

16. marec 2010 (veľká komora)

Vec sa týkala pätnástich chorvátskych občanov rómskeho pôvodu, ktorí sa sťažovali, že boli obeťou rasovej diskriminácie počas ich školských rokov, pretože ich oddelili do čisto rómskych tried, následkom čoho utrpeli psychologickú a emočnú ujmu ako i ujmu na vzdelaní.

Napriek tomu, že riešený prípad sa odlišoval od [rozsudku vo veci] *D. H. a ďalší proti Českej republike* (pozri vyššie) v tom, že

nešlo o všeobecný postup v oboch školách automaticky umiestňovať rómskych žiakov do osobitných tried, bolo všeobecne známe, že niekoľko európskych štátov narážalo na vážne problémy pri poskytovaní adekvátneho školského vzdelania pre rómske deti. V prejednávacom prípade súd poznamenal, že jedine rómske deti umiestňovali do špeciálnych tried v daných školách. Chorvátska vláda prisudzovala toto oddelenie nedostatočnej znalosti chorvátskeho jazyka; testy rozhodujúce o zaradení do príslušných tried sa však špeciálne nesústredili na jazykové znalosti; následný učebný plán sa nezameriaval na jazykové problémy a pokrok detí nebol jasne monitorovaný. Umiestnenie sťažovateľov do čisto rómskych tried tak bolo neopodstatnené a viedlo k **porušeniu článku 14** dohovoru (zákaz diskriminácie) **v spojení s článkom 2 protokolu č. 1** (právo na vzdelanie).

Horváth a Vadászi proti Ma- ďarsku

9. november 2010 (rozhodnutie o neprijateľnosti)

Obaja sťažovatelia boli rómskeho pôvodu. Potom, čo okresný panel odborníkov indikoval, že majú mierne duševné postihnutie, čo potvrdilo druhé vyšetrenie v roku 2000, ich umiestnili do špeciálnej triedy miestnej školy, ktorú navštevovali medzi rokmi 1994 a 2002. Pred súdom namietali, že ich zaradenie do špeciálnej triedy bolo diskriminačným opatrením zakladajúcim sa na ich rómskom pôvode.

Súd vyhlásil sťažnosť za **neprijateľnú** z nasledujúcich dôvodov: sťažovatelia nevyužili v Maďar-

Rómovia a kočovníci

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

sku občianskoprávny opravný prostriedok podľa zákona o verejnom vzdelávaní, a teda nevyčerпали všetky vnútroštátne prostriedky nápravy, ako jednu z podmienok prijateľnosti, ktorú vyžaduje článok 35 dohovoru; ďalšia časť ich sťažnosti nespĺňala šesť-mesačnú lehotu podľa článku 35 ods. 1 dohovoru (podmienky prijateľnosti); [a] časť sťažnosti týkajúca sa obvinení z rasovo motivovanej segregácie alebo diskriminácie bola tiež vyhlásená za neprijateľnú pre nevyčerpanie vnútroštátnych prostriedkov nápravy.

Sampani a ďalší proti Grécku

11. december 2012

Vec sa týkala poskytnutia vzdelávania pre rómske deti v 12. základnej škole v Aspropyrgos. Sťažovateľmi bolo 140 gréckych občanov z 38 rodín, všetci rómskeho pôvodu, ktorí v danom čase žili v autorizovanej obytnej lokalite Psari neďaleko Aspropyrgos. Deväťdesiatosem sťažovateľov predstavovalo deti vo veku päť a pol až pätnásť rokov a štyridsaťdva zvyšných sťažovateľov boli ich rodičia alebo [iní] zákonní zástupcovia. Niektorí z nich boli sťažovatelia z kauzy, ktorá skončila rozsudkom vo veci] Sampanis a ďalší proti Grécku (pozri vyššie).

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 14** dohovoru (zákaz diskriminácie) **v spojení s článkom 2 protokolu č. 1** (právo na vzdelanie). Súd podotkol najmä, že od rozsudku vo veci Sampanis a ďalší proti Grécku z 5. júna 2008 (pozri vyššie) nedošlo k vážnej zmene a uzniesol sa, že Grécko nevzalo do úvahy špecifické potreby rómskych

detí z Psari ako členov znevýhodnenej skupiny, a že prevádzka 12. základnej školy v Aspropyrgos medzi rokmi 2008 až 2010, ktorú navštevovali iba rómske deti, predstavovala diskrimináciu sťažovateľov.

Podľa **článku 46** dohovoru (záväznosť a vykonávanie rozsudkov), súd odporučil, aby sťažovatelia, ktorí boli stále v školskom veku, prestúpili do inej štátnej školy, a aby sa tí, ktorí už dosiahli plnoletosť, zapísali do [tzv.] „*škôl druhej šance*“ alebo do inštitúcii ponúkajúcich vzdelávanie pre dospelých zriadených ministerstvom školstva v rámci Programu celoživotného vzdelávania.

Horváth a Kiss proti Maďarsku

29. január 2013

Prípád sa týkal sťažnosti dvoch mladých mužov rómskeho pôvodu, že ich vzdelávanie v školách pre mentálne postihnutých bolo výsledkom nesprávneho umiestnenia a predstavovalo diskrimináciu.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 14** dohovoru (zákaz diskriminácie) **v spojení s článkom 2 protokolu č. 1** (právo na vzdelanie). Obzvlášť zdôraznil, že Maďarsko má dlhú históriu nesprávneho zaraďovania rómskych detí do špeciálnych škôl. Súd uviedol, že školská výučba sťažovateľov naznačovala, že orgány nevzali na vedomie ich špeciálne potreby ako členov znevýhodnenej skupiny. Dôsledkom toho boli sťažovatelia izolovaní a získali vzdelanie, pre ktoré bola integrácia do väčšiny spoločnosti zložitá.

Lavida a ďalší proti Grécku

28. máj 2013

Vec sa týkala vzdelávania rómskych detí, ktorým dovolili navštevovať iba základnú školu, ktorej jedinými žiakmi boli rómske deti.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 14** dohovoru (zákaz diskriminácie) **v spojení s článkom 2 protokolu č. 1** (právo na vzdelanie); konštatujú, že pretrvávajúca povaha tejto situácie, ako i odmietnutie štátu prijať protisegregačné opatrenia viedli k diskriminácii a porušeniu práva na vzdelanie.

Pozri tiež, nedávne [rozhodnutie]: Kósa proti Maďarsku (*[sťažnosť]* č. 53461/15)

21. november 2017 (rozhodnutie o neprijateľnosti)

Rómovia a kočovníci

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

PRÁVO NA SLOBODNÉ VOĽBY (ČLÁNOK 3 PROTOKOLU Č. 1)

ZÁKAZ KANDIDATÚRY RÓMSKEHO OBČANA

Sejdić a Finci proti Bosne a Hercegovine

22. december 2009

Sťažovatelia, jeden rómskeho a druhý židovského pôvodu, uviedli, že bosnianske právo im nedovoľovalo kandidovať do predsedníctva a do Snemovne ľudu Bosny a Hercegoviny pre ich etnický pôvod.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 14** dohovoru (zákaz diskriminácie) v **spojení s článkom 3 protokolu č. 1** (právo na slobodné voľby) a k **porušeniu článku 1 protokolu č. 12 k dohovoru** (všeobecný zákaz diskriminácie). Za diskriminačné považoval ústavné opatrenia zavedené Daytonskou mierovou dohodou, ⁴⁰ podľa ktorej len osoby, ktoré vyhlásili príslušnosť k bosnianskej, chorvátskej alebo srbskej národnosti boli oprávnené kandidovať do trojčlenného predsedníctva a do druhej komory štátneho parlamentu.

SLOBODA POHYBU (ČLÁNOK 2 PROTOKOLU Č. 4)

Balta proti Francúzsku

16. január 2018 (rozhodnutie o prijateľnosti)

Prípado sa týkal rozhodnutia prefekta Seine-Saint-Denis doručiť oficiálnu výzvu sťažovateľovi a ostatným obyvateľom karavanov nezákonne zaparkovaných v slepej uličke blízko verejnej cesty v obci La Courneuve, v ktorej ich vyzval, aby opustili toto územie. Sťažovateľ sa sťažoval na predpisy upravujúce vystaňovanie kočovníkov.

Súd vyhlásil sťažnosť za **neprijateľnú**. Zdôraznil predovšetkým, že článok 2 protokolu č. 4 k dohovoru (sloboda pohybu) bolo možné aplikovať len na osoby zákonne sa nachádzajúce na území štátu a podotkol, že sťažovateľ nepredložil žiadny dôkaz o tom, že bol oprávnený zotrvať vo Francúzsku po uplynutí zákonnej trojmesačnej lehoty. Súd dospel k záveru, že sťažovateľ sa preto nemohol odvolávať na slobodu pohybu zaručenú článkom 2 protokolu č. 4, v dôsledku čoho je článok 14 dohovoru (zákaz diskriminácie) neaplikovateľný, pretože článok 14 možno uplatniť iba v spojení s iným článkom dohovoru.

Prejednávané sťažnosti

Dželadinová proti „Bývalej juhoslovanskej republike Macedónsko“ a dve ďalšie sťažnosti ([sťažnosti] č. 43440/15, 44027/16 a 16460/17) ⁴¹

O sťažnostiach bola vláda „Bývalej juhoslovanskej republiky Macedónsko“ upovedomená 22. septembra 2017.

Sťažovatelia, všetci macedónski štátni príslušníci rómskeho pôvodu, sa sťažujú najmä na incidenty, pri ktorých im príslušníci cudzineckej polície zakázali opustiť „Bývalú juhoslovanskú republiku Macedónsko“.

Súd upovedomil vládu „Bývalej juhoslovanskej republiky Macedónsko“ o sťažnostiach a položil stranám otázky týkajúce sa článku 2 protokolu č. 4 k dohovoru (sloboda pohybu), článku 1 protokolu č. 12 k dohovoru (všeobecný zákaz diskriminácie) a článku 14 dohovoru (zákaz diskriminácie).

Rómovia a kočovníci

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

ZÁKAZ HROMADNÉHO VYHOSTENIA CUDZINCŮV (ČLÁNOK 4 PROTOKOLU Č. 4)

Čonka proti Belgicku

5. február 2002

Sťažovatelia, slovenskí občania rómskeho pôvodu, uviedli, že ušli zo Slovenskej republiky, kde boli podrobení rasovovo motivovaným útokom, pričom polícia odmietla zasiahnuť. Zatkli ich za účelom vyhostenia potom, čo boli predvolaní, aby vyplnili svoje žiadosti o azyl. Sťažovatelia sa najmä sťažovali na okolnosti zatknutia a vyhostenia na Slovensko.

Súd rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 4 protokolu č. 4** k dohovoru (zákaz hromadného vyhostenia cudzincov), vyzdvihujúc najmä, že konanie o vyhostení nezabezpečovalo dostatočné záruky, ktoré by preukázali, že sa zoberali na zreteľ osobné okolnosti každého z dotknutých [sťažovateľov]. Z pohľadu súdu, zrealizovaný postup mu neumožnil odstrániť všetky pochybnosti o tom, že vyhostenie bolo hromadné. Pochybnosti posilnili viaceré faktory: politické orgány v minulosti dali príslušnému orgánu pokyn, aby vykonal operáciu tohto druhu; od všetkých dotknutých cudzincov sa vyžadovalo dostaviť sa na policajnú stanicu v tom istom čase; doručené príkazy vyžadujúce, aby opustili územie [štátu] a [príkazy] na ich zatknutie boli formulované rovnako; pre cudzincov bolo veľmi zložité skontaktovať sa s právnikom; [a] azylové konanie sa nedokončilo.

V tomto prípade súd tiež rozhodol, že došlo k **porušeniu článku 5 ods. 1** (právo na slobodu a bezpečnosť) a **ods. 4** dohovoru (právo podať návrh na začatie konania, v ktorom sa rozhodne o zákonnosti pozbavenia slobody) a k **porušeniu článku 13** dohovoru (právo na účinný prostriedok nápravy) **v spojení s článkom 4 protokolu č. 4**. Súd sa ďalej uzniesol, že **nedošlo k porušeniu článku 5 ods. 2** (právo byť oboznámený s dôvodmi zatknutia) a ani **článku 13** (právo na účinný prostriedok nápravy) **v spojení s článkom 3** dohovoru (zákaz neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania).

TEXTY A DOKUMENTY

Pozri najmä:

- [webovú stránku](#) Rady Európy o Rómoch a kočovníkoch;
- [Príručku o európskom antidiskriminačnom práve – edícia z roku 2018](#), Agencúra Európskej únie pre základné práva / Rada Európy, 2018.

Preklad:

Mgr. Barbara Babáková
Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky

**PhDr. Mgr. Petra Marina
Cebecauer**
Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky

LL.B. Petronela Halamová
Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky

Mgr. Tamara Mihalcová
Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky

Mgr. Martina Molnárová
Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky

Mgr. Lukáš Petrek
Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky

Mgr. Patrik Štofík
Kancelária Najvyššieho súdu
Slovenskej republiky

Rómovia a kočovníci

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

Poznámky:

1 Pozn. redakcie: Oficiálny anglický názov rozsudku znie *Lăcătuș and Others v. Romania*.

2 Pozn. redakcie: Oficiálny anglický názov rozsudku znie *Gergely v. Romania*.

3 Podľa článku 46 dohovoru (záväznosť a vykonávanie rozsudkov), Výbor ministrov, výkonný orgán Rady Európy, dohliada na vykonávanie rozsudkov. Ďalšie informácie o vykonávaní konaní a o stave vykonávacieho konania v prípadoch, v ktorých Výbor ministrov vykonáva dohľad nad výkonom, možno nájsť na internetovej stránke Oddelenia pre vykonávanie rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva: <https://www.coe.int/en/web/execution>.

4 Pozn. redakcie: Oficiálny anglický názov prejednávanej veci znie *Pastrama v. Ukraine*.

5 Pozn. redakcie: Oficiálny anglický názov rozsudku znie *Nachova and Others v. Bulgaria*.

6 *Načovová a ďalší proti Bulharsku*, rozsudok (komory) z 26. februára 2004. Dňa 21. mája 2004 bulharská vláda požiadala, aby sa vec predložila veľkej komore podľa článku 43 dohovoru a článku 73 rokovacieho poriadku súdu. Veľká komora žiadosť prijala 7. júla 2004.

7 Pozn. redakcie: Oficiálny anglický názov rozsudku znie *Vasil Sashov Petrov v. Bulgaria*.

8 Pozn. redakcie: Oficiálny anglický názov rozsudku znie *Fedorchenko and Lozenko v. Ukraine*.

9 Pozn. redakcie: Oficiálny anglický názov rozsudku znie *Anguelova v. Bulgaria*.

10 Pozn. redakcie: Oficiálny anglický názov rozsudku znie *Ognyanova and Choban v. Bulgaria*.

11 Pozn. redakcie: Oficiálny anglický názov rozsudku znie *Velikova v. Bulgaria*.

12 Pozn. redakcie: Oficiálny anglický názov rozsudku znie *Kleyn and Aleksandrovich v. Russia*.

13 Pozn. redakcie: Oficiálny anglický názov rozsudku znie *Randelović and Others v. Montenegro*.

14 Pozn. redakcie: Oficiálny anglický názov rozsudku znie *Dzeladinov and Others v. "The Former Yugoslav Republic of Macedonia"*.

15 Pozn. redakcie: Oficiálny anglický názov rozsudku znie *Petropoulou-Tsakiris v. Greece*.

16 Pozn. redakcie: Oficiálny anglický názov rozsudku znie *Borbála Kiss v. Hungary*.

17 Pozn. redakcie: Oficiálny francúzsky názov rozsudku znie *Gheorghijă et Alexe c. Roumanie*.

18 Tento rozsudok nadobudne právoplatnosť za podmienok stanovených v článku 44 ods. 2 (právoplatnosť rozsudkov) [Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd](#).

19 Pozn. redakcie: Oficiálny anglický názov rozsudku znie *Angelova and Iliev v. Bulgaria*.

20 Pozn. redakcie: Oficiálny anglický názov rozsudku znie *Škorjanec v. Croatia*.

21 Pozn. redakcie: Oficiálny francúzsky názov rozsudku znie *Seidova et autres c. Bulgarie*.

22 Pozn. redakcie: Oficiálny anglický názov rozsudku znie *Dimitrova and Others v. Bulgaria*.

23 Pozn. redakcie: Oficiálny francúzsky názov rozsudku znie *Seferovic c. Italie*.

24 Pozn. redakcie: Oficiálny anglický názov rozsudku znie *Paraskeva Todorova v. Bulgaria*.

25 Pozn. redakcie: Oficiálny francúzsky názov rozsudku znie *Negrea at autres c. Romania*.

26 Pozn. redakcie: Oficiálny anglický názov prejednávanej veci znie *Hysenaj v. Albania*.

27 Pozn. redakcie: Oficiálny francúzsky názov prejednávanej veci znie *Lacatus c. Suisse*.

28 Pozn. redakcie: Oficiálny anglický názov rozsudku znie *Jansen v. Norway*.

29 Pozn. redakcie: Oficiálny anglický názov rozsudku znie *Buckley v. the United Kingdom*.

30 Pozn. redakcie: Oficiálny anglický názov rozsudku znie *Chapman v. the United Kingdom*.

31 Pozn. redakcie: Oficiálny anglický názov rozsudku znie *Jane Smith v. the United Kingdom*.

32 Pozn. redakcie: Oficiálny anglický názov rozsudku znie *Yordanova v. Bulgaria*.

33 Pozn. redakcie: Oficiálny francúzsky názov rozsudku znie *Winterstein et autres c. France*.

34 Pozri tiež [rozsudok](#) o spravodlivom zadosťučinení, ktorý súd v predmetnej veci vydal 28. apríla 2016.

35 Tento rozsudok nadobudne právoplatnosť za podmienok stanovených v článku 44 ods. 2 [dohovoru](#) (právoplatnosť rozsudkov).

36 Pozn. redakcie: Oficiálny francúzsky názov rozhodnutia znie *Stenegry et Adam c. France*.

37 Pozn. redakcie: Oficiálny anglický názov rozhodnutia znie *Dimitrova and Others v. Bulgaria*.

38 Pozn. redakcie: Oficiálny anglický názov rozhodnutia znie *Aydarov and Others v. Bulgaria*.

39 Pozn. redakcie: Oficiálny anglický názov rozsudku znie *Muñoz Diaz v. Spain*.

40 Dňa 14. decembra 1995 vstúpila do platnosti Všeobecná rámcová dohoda o mieri pre Bosnu a Hercegovinu (Daytonská mierová dohoda) a ukončila tak vojnu v Bosne a Hercegovine, ktorá trvala medzi rokmi 1992 – [19]95.

41 Pozn. redakcie: Oficiálny anglický názov rozsudku znie *Dzeladin v.*

Operačný program
Efektívna
verejná správa

Európska únia
Európsky sociálny fond

Tento projekt je podporený z Európskeho sociálneho fondu

Rómovia a kočovníci

Prehľad judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva

„the former Yugoslav Republic of Macedonia“ and 2 other applications.

Zdroj:

Factsheet — Roma and Travelers [online]. Štrasburg : Európsky súd pre ľudské práva, 2020 [cit. 2020-04-02]. Dostupné na internete: <https://echr.coe.int/Documents/FS_Roma_ENG.pdf>.